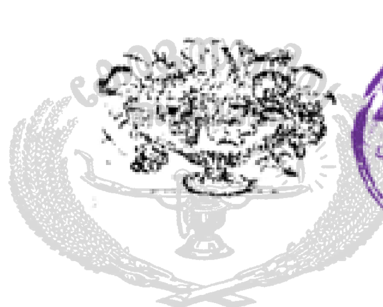
പഞ്ചബോധം ഭാഷാ.

പഞ്ചബോധം ഭാഷാ.

വ്യാഖ്യാതാ:
ബ്രഹ്മശ്രീ കാണിപ്പയ്യൂർ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്

(പകർപ്പവകാശം വ്യാഖ്യാതാവിന്ന്)

കുന്നംകുളം
കേരളവിദ്യാപ്രകാശിക പ്രസ്സിൽ അച്ചടിച്ചത്.

൧൧൦൮

ഉറുപ്പിക ഒന്നു) വില 1-0-0

ശുദ്ധപത്രം.

൧൯൪-ാം പേജിൽ "പരഹിതത്തിൽ കുജന്റെ ജ്യാവു കൾ" എന്നെഴുതിയിരിക്കുന്നതു, "പരഹിതത്തിൽ ശനിയുടെ ജ്യാവുകൾ" എന്നു വായിക്കണം.

ഫുട്ട്നോട്ടിൽ പറഞ്ഞിട്ടായ ചില പാഠകളുടെ നമ്പ്രുകൾ തെറ്റിപ്പോയി അതിന്റെ ശുദ്ധിപത്രമാണ് താഴെ ചേർക്കുന്നതു്.

പേജ്		അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
൨൮	[illegible]	൨൯൫	൨൮൫
൩൮	ദോഷാന്തരപ്രാണൻ	൨൮൮	൨൮൪
൫൭	മന്ദച്ഛത്രം	൨൫൩	൨൫൪
൮൦	സംക്രമസമയത്തെ സ്ഫുടാച്ഛുതം	൨൫൪	൨൫൩
൧൨൬	ഗോപിച്ചാൻ	൨൮൨	൨൮൧
൧൪൮	ലഘുസന്ധ്യാവ്	൨൮൪	൨൮൩

൨൧൨-ാം പേജ് മുതൽക്കു മേറ്റ കുറിയ പേരുകളിലെ ൧൩-ാം ഖണ്ഡത്തിനു "അവശിഷ്ടഖണ്ഡം" എന്നു പേരാകുന്നു.

വിഷയവിവരം.

അവതാരിക.

വ്യതീപാതം ([illegible]) [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] "പഞ്ചബോധ" [illegible] ഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്ഫുടങ്ങളും [illegible] ഗണിക്കുക മുതലായ അഭിപ്രായങ്ങൾ പഞ്ചബോധത്തിലില്ല; ആ വക പഠിക്കുവാൻ വേണ്ടീട്ട് 'ക്രിയാക്രമം' എന്ന ഗ്രന്ഥമാണ്. [illegible] പെരുക്കുക മുതലായ്ത് പഠിക്കാതെ ക്ഷേത്രഗണിതം മുതലായ്ത് പഠിപ്പാൻ സാധിക്കാത്തതു പോലെ, ക്രിയാക്രമം പഠിക്കാതെ പഞ്ചബോധം ഗണിക്കാൻ സാധിക്കയുമില്ല. അതിനും പുറമെ അതാതു കാലങ്ങളെ [illegible] വരുന്നുക, അതാതു ദോഷങ്ങളുള്ള പഞ്ചാംഗങ്ങളും മറ്റും [illegible] എന്നിവ [illegible] ഈ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പറഞ്ഞിട്ടില്ല; [illegible] 'കരണ[illegible]' [illegible] ആശ്രയിക്കയും വേണ്ടി വരുന്നു. ഇതെല്ലാം [illegible] ഗണിതഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നില. ഈ അസൗകര്യം തീർപ്പാൻ വേണ്ടി അവയെല്ലാം കൂട്ടിച്ചേർത്ത് ഒരു പുസ്തകമാക്കുകയാണ് ഞാൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ഇതിനും പുറമെ വിധിയാദിയായ ഗ്രഹ[illegible] ഗണിപ്പാൻ "[illegible]വാക്യം" എന്ന പ്രകാരവും, മദ്ധ്യാഹ്ന[illegible] ഗണിക്കാനുള്ള പ്രകാരവും ഇതിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ ഈ പുസ്തകം കയ്യിലുണ്ടായാൽ ഗണിതവിഷയമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കു വേറെ യാതൊരു പുസ്തകം നോക്കേണ്ടതായ ആവശ്യമില്ലാത്ത വിധത്തിൽ ഇതു ഒരു "പൂർണ്ണഗ്രന്ഥ"മാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ഇതിൽ പഞ്ചബോധത്തിനു വിശേഷമായ ഒരു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം കേരളത്തിൽ പ്രചാരത്തിലിരിപ്പുണ്ട്. ആ ഭാഷയെ ഒന്നു പരിഷ്കരിക്ക മാത്രമെ അതിൽ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളു. ആ രീതിയനുസരിച്ചു ക്രിയാക്രമത്തിനും മറ്റു ഭാഗങ്ങൾക്കും സരളമായി ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം എഴുതുകയും ചെയ്തു.

ഗണിതത്തിന്റെ സൌകര്യത്തിനും സമയലാഭത്തിനും വേണ്ടി ധ്രുവകളുടെ അന്തരങ്ങളും, [illegible] ഇത്ര ദിവസം കൂടുമ്പോൾ ഇത്രയുണ്ടാവുമെന്നും, അഹര്‍ഗ്ഗണസാധനം അനായാസമാക്കുന്നതിനും, കുജൻ ബുധൻ ശുക്രൻ എന്നിവരുടെ മദ്ധ്യഗതികൾ ഒന്നു മുതൽ [illegible] ദിവസങ്ങൾക്കും, ഒരു നാഴിക മുതൽ ൬൦ നാഴികകൾക്കും പെരുക്കി [illegible] ഒരു പട്ടികയും സൂക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഗണിതത്തിനു ആ സൌകര്യം എല്ലാവർക്കും കിട്ടുവാനായി ആ പട്ടികകളും ഇതിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഇതാണ് ഈ പുസ്തകത്തിൽ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളതിന്റെ ഒരു ചുരുക്കം. ഇതിലധികമായി ഈ പുസ്തകത്തെപ്പറ്റി വായനക്കാർക്കു പരിചയപ്പെടുത്തേണ്ടതായ ആവശ്യമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നതുമില്ല.

കാണിപ്പയ്യൂർ,
[illegible]

വ്യാഖ്യാതാ.

പഞ്ചബോധം ഭാഷാ.

(൧. മൂലശ്ലോകഖണ്ഡം.)

യെ രാശകൈഃ സൎവ്വഗ്രഹാശയസ്യ ൧
  വിജ്ഞാഃ സദാ വ്യോമനി സഞ്ചരന്തിഃ.
വിലോമകാലസ്യ പ്രശ്നോപ്രശ്നതോപി
  കുൎവ്വന്തു തേ മംഗളമാശ്രിതാനാം.

യാതാശ്ച മാസാ ദിവസാശ്ച നാഡ്യഃ ൨
  സഞ്ചാരിസ്ഥകാലാവധികാഃ ക്രമേണ.
ഭവന്തി രാശ്യംശകലാശ്ച തേനോ
  "ശ്ലോകാദ്യ" വാക്യം ച കിരാസ കൎത്താൽ.

ദീനതശ്ച തന്ത്രജ്ഞിവരാഷ്ടകൊക്ത ൩
  യോഗ്യാൎക്ക വാക്യാഃ "ദിന" മുക്തലിപ്താഃ.
കൎത്താൎത്ഥ, ദത്താസ്ത്വ ദ്ദൃക്തിരേഷാ സ്യാ
  "ദൃശ്യ" "ഭത" ദിചരോൽ ധനജ്ഞം.

അഭീഷ്ടപൂൎവ്വാപരവാക്യയോശ്ച– ൪
  സ്യാദ്യം ഗതിഃ സ്യാ ദ്ദരയ ഹിമാംശോഃ.
അഭീഷ്ടവാക്യാൽ നിജപൂൎവ്വവാക്യ
  ത്യക്ത ഇ ശിഷ്ടാ ഗതി രസ്തുകാലെ.

വാക്യദ്വയൈക്യം ഹൃദയസ്ഥ ഭേദഃ; ൫
  സമഷ്ടിവ ഗത്യൎദ്ധവിവൎജ്ജിതോന്ത്യ.
പൂൎവ്വാപരാഭ സ്ഫുടിതമിക്തിക്ലേശാ
  "ഭതാകരാ" പ്ല മിഷ്ടാസ്തമയസ്ത്വതെന്ദൗ.

പൂൎവ്വാസ്തമിതൈരധികാല്പകതൈ ൭
സപക്ഷം ച കൢപ്താൻ സ തദാ സമ്പൃക്തഃ.
ഗതൽഗതൈഃ "പ്രാങ്മേരിപ്യഃ" ത്യജേൽ, ത
ച്ഛിഷ്ടാ ഘടാദ്യാഃ പക്ഷനാം സ്ഫുടൈൎവ്വാ.

കൃഷ്ണാ ദേഹാൎദ്ധകലാ ശ്ച ചന്ദ്രാ, ൮
യോഗൈൎയ്യുക്താ, സ്തിഥി രൎദ്ധഹീനാഃ.
ഗതൈഷ്യനാഡീദ്ധ്വഗതി "ഗ്നാതാ" പ്താ
സപക്ഷം ദിവാ യന്ത്രദേശസ്ഥവിക്ഷേപാഃ.
നിരസ്യൈവ മന്ദോച്ചയചന്ദ്രയോശ്ച
സപക്ഷം ക്രമാൽ തത്സമമന്ദഫലൈക്യം.
ഇഷ്ടം കലികൃത്യ ഹൃതാ "നിനാഭൈ"
സ്സ്ഥാനാ ഗതാഃ സ്യു, സ്ത്രിഫയാ "നിരാഭൈസ്സഃ.

ശിഷ്ടാ "നത" പ്താ സ്ത്രിഫിതാരയോശ്ച ൯
സപഹാരമന്താ ഘടികാ ഗതാഃ സ്യുഃ.
സംക്രാന്തിവാക്യാനി യഥൎത്തു വാണി
സംക്രാന്തികാലെ രവിവാസരാദ്യാഃ.

കൊല്ലംബ്ദേവഷ്ടാ ഗതവത്സരാന്താ ൧൦
പ്തിതേ "സമാന്ധാന" യുതാഃ ശകാബ്ദാഃ.
"ചരഖണ്ഡാ" ഖ്യാ സ്സ്വ കലെ ഗ്ജ്താബ്ദാഃ
"പ്രാങ്മോങ്ങനൊ"നാഃ പ്രഭവാദയഃ സ്യുഃ.

അബ്ദാൻ കലെ "രഥ്ജഗന്നൃപൈര്ത്രൈ" ൧൧
ഹ്രതാ, ന്മതാ "ലാസഗരിദ്ധ്യ" ഹീനാൽ.
"ഇന്ദുഷ്ഛ്യമാ" പ്തം, ഗതമാസവാക്യ
ഗതാഹയുക്തം ദ്യുഗണൊ ഗുരുവാരാൽ.

"ഭമിതയമവാത്സ്യക" ഹീനം ൧൨
ദ്യുഗണം "രസമൈഗരിമൈകൈ,""കലിനാഭൈഗൈഃ".

"ദൈവേന്ദ്ര" ഇതി ഏതാ
  തച്ഛിഷ്ടാ ഭവതി വാക്യസംഖ്യേന്ദോഃ.

"വിവിധംനിജവസ്വരായം" ൧൨
  "താപനൊഹ്യംകലാദ്ദൈനപുണ്യം".
"ധിഗഹഃലഘുസത്ത്രാനാം"
  ചൈതാൻ ഹാരായ്യേതേഃ ഫലൈഃ ക്രമശഃ.

ഏതാ, തേഷാം യോഗഃ ൧൩
  "കെന്ദുപടിപാലതനയ" സംയുക്തഃ.
ദേശാന്തരവിഷ്ടിഹത
  "തത്പ്രായം" ഇതി തൊ ദ്ദ്രൂ. ... ഭേദയഃ.

അന്ത്യം ഫലം "ശ്രീധവ" താഡിതം യത് ൧൪
  "മാനാ" ഹതെ നാന്ത്യഫലേന യുക്തം.
ദേശാന്തരപ്രാക്തഖിനാഢികാസ്സു
  "തതാ" ത്രിഭാഗേന ... യുതം ധനാഖ്യം.

ഫലം ദ്വിതീയം "കരടാ" ഹതം യ ൧൫
  ദ്ദിനാദികം "കംബനഗേന" യുക്തം.
തയോർവ്വിശേഷേണ "ധനപ്രമാണാ
  ദാപ്തം ധനസ്ഥാനകഹാരകം സ്യാത്.

കലിം "വരശ്രേഷ്ഠരസായനോ" നം ൧൬
  "ഗനാവിരാമൈഷ്ഠ്യ" രഥ "കാലനാഗൈഃ.
ഹരേത് "ദിവിന്ദ്ര" ഇതി, തത്ര ശിഷ്ടാ
  സ്യാദ്വാക്യസംഖ്യാ; ക്രമശഃ ഫലൈരേഭിഃ.

ഏതാ, "തരാദ്ധിക്യനരേശനാളം" ൧൭
  "ത്രിനേത്രരൂപാബ്ജസനായകം" ച.
"സ്വരസംഗാഭസ്വഖം" ച തേഷാം
  യോഗോ, സ്ഫുടാർക്കമധ്യാംഗിനിർമ്മിത്യൈ

ദേശാന്തരപ്രാണഷഡംശനിഘ്നീ ൧൯
"പ്രാണപ്രിയാ" ഭ്യാം സഹിതോ ധ്രുവഃ സ്യാൽ.
ദേശാന്തരൈരങ്കിത രശ്മിഭിഃ "പതി" ഘ്നൈഷ്ടു
"ഷ്ഠിസ്ഥിതാ" ഭക്ത രഹിതാ "ജരാദ്യാ".

ആദ്യൈസ്ത്രിഃ ഹതൈശ്ച "പുണ്യാ" ഹതൈര്‍, ദ്വിതീയൈര്‍ ൨൦
"ഭോഗാ" ഹതൈര്‍ ശേഷ്യ ഗുണം പ്രദിഷ്ടം.
"ധീവന്ദ്യ" നിഘ്നാന്ത്യഫലം ധനം, തൽ
ഷഡ്ഘ്നം "ഭാസക്ഷിതിപോ" ഹരഃ സ്യാൽ.

ശകാബ്ദ "ശാസ്ത്രാത്മ" വധാൽ "തിഥീശ"- ൨൧
നാപ്തം ദിനാദ്യം "കലിനാശപുണ്യൈഃ".
ഇഷ്ടക്ഷയാദ്യം സഹിതം "സ്വ" തഷ്ടം
വിവസ്വതഃ സംക്രമണധ്രുവം സ്യാൽ.

ഖണ്ഡം സ്വസിദ്ധം ഭൃഗുണാ ച്ഛിദശേഷ്യം ൨൨
ശിഷ്ടം പൃഥക് സ്ഥം സ്വഗുണൈര്‍ഹതാപ്തം.
ഹരൈര്‍ സ്വഹാരൈര്‍ന്ന, ഗുണശേഷം
"പ്രിയാ," "നഗ," "ജ്ഞാന," "നമൈതു" ക്രമേണ.

നിഹത്യ ഹാരൈര്‍ന്ന ഹരേ ദ്വിപാപ്താ ൨൩
ഭവന്തി താഡ്യാംശകലാവിലിപ്താഃ.
ദ്വിതീയ ഹാരൈര്‍ന്നു ഖണ്ഡശിഷ്ടാ
ദാപ്തം കലാദേര്‍ സ്വഗുണം ച കുര്യാൽ.

ധ്രുവാന്വിതാ ഖണ്ഡഭവാഃ സ്യുരേതേ ൨൪
മദ്ധ്യഗ്രഹാഃ, സ്വധ്രുവശോധിതാഹിഃ
ഖണ്ഡാ ദ്വിപൂര്‍വ്വൈര്‍ഭൃഗുണേന വിശോധ്യാഃ
ഭവേ ധ്രുവാൽ, തത്ര ഹന്തി ഇ യോജ്യഃ

ഭൃഗുണാൽ പൃഥക് "പട്ട" ഘ്നാൽ ൨൫
"ദ്വിതഥാ" പ്താംശാദി വിരഹിതാംശാദി.

മദ്ധ്യാഷ്ടൌ, സ്യാ "മളലൈ"
ല്ലന്ത്യാ ശ്ച സമാക്ഷ്ടെപ ചേിലിപ്പാസ്യ.

"ഗോ:" ല്ലാൽ "പ്രജാ" പ്പശിഷ്ടാൽ ൨൩
"പ്രിയ" "നാഗ" "ഗിരൈതു" ക്രമാ ലതാൽ പ്രജയാ
ലങ്ങോ: രാശേ ദഷിന്ദ്ര,
"ഗ്ലൗനാ" ദൈപ്പ "ശ്വാക്ഷരൈരു" കലാഃ സപ്ത മീഹം.

"ധേനു" പ്ലൂതലവാദിത്വാദൌ ൨൪
"സ്മൃതി" ഭക്തകലാഃ സപ്ത മണ്ടുവികലാ ശ്ച.
"പട്ടു" ഹതദിനാൽ പ്ലാകേക് സ്ഥാൽ
"പൃതൈത്രു" "ശ്രുതൈഷു" കജസ്യ ഭാഗകലാഃ.

"ഖേറാ" ദ്യൈപ്പ ഭഗണാദൌ ൨൫
"ഭാനാത്മാ" പ്പാദശകാദി ഭദ്യൽ ഭൈക.
"പ്രിയ" ഭകേത ഭാഗാദൌ
ജ്ജിവെ "സ്വത" ഭക്തലിപ്തികാഃ ശോധ്യാഃ.

"മുഖരാ" പ്പശേഷഭാഗൌ ൨൬
സപ്തം "സ്യ" ഷ്ഷ്യ "മണി" ഷ്ഠതകലാഃ ശുദ്ധെ.
"പ്ര" ഷ്ഷം ദിനം, ച ലിപ്ത്യാ
"നിവെദ്യ" ഭദാഃ കലാഃ ശേനെ ശ്ശോദ്ധ്യാഃ.

"തത്ത്വ" വിഹൃതെ ഭാദൌ ൩൦
പാതെ ശോധ്യാഃ "ശരാ" ഹൃതാ വികലാഃ.
ഏവം ഭഗ്നിതചിലൈം
സാമ്യം സ്യാൽ മദ്ധ്യമം വിശേഷണേ.

ഭേശാദൌ ഹതിതി സംജ്ഞമിപ്പാ ൩൧
ഭോഗ്യാ ഗ്രഹാണാം നിജ്ജമൈതിതിപ്പ്യാഃ.
ശരാദ്യഗത്യാ വിഹൃതാ ശ്ച കാഷ്ഠാ,
മധ്യോദിതം വൃന്ദ ഭൈഹ ശ്ച സംഖ്യം.

മാസാസ്തു യാതാ ദിനനാഡികാദ്യാഃ ൨.൨
　പൃഥക് "പട്ട"സ്യാ "ച്ചിരഥാ"സ്പൃഥിന്നാഃ.
ഭഗാദയഃ സംക്രമണാർക്കമദ്ധ്യ
　യോജ്യാ സ്ഫുടാ വാ രവിമദ്ധ്യമഃ സ്യാൽ.

ഗതാനപീതാൽ പൂർവ്വദിനദ്ധ്രുവാന്ദാൽ ൨.൩
　ഗമ്യോനിതാ ച്ചോഷ്ടദിനദ്ധ്രുവാന്ദാൽ.
അഭീഷ്ടകാലേ വിഘഗാ ശ്ച സാദ്ധ്യോ
　യത്രസ്ഥകാലേ "നഗ" നാഡികോനാഃ.

കല്പ്യബ്ദ "ഭഗ് ധാമ് ധിജലെന്ദ്ര" സ്ഥാതം ൨.൪
　"ലസന്മതാ"ദ്ധ്യം, "സ്ഥനിനാഭ്ദിരൈതഃ";
വിഭജ്യ ശിഷ്ടാനഹരാൽ ഫണാദ്ധ്യാ
　വഷാദിമദ്ധ്യാധികമാസഭാനഃ.

ഏതൊമാഥ വർഷാണി കലെഃ "ശകരൈദ്ധ ൨.൫
　ഫലാനി രാശിപ്രഭൃതീനി ച സ്യുഃ.
ക്രാന്തിം ച ചാപം വിനയേൽ ഭുജാതോ
　"നീരൈതൊ" ഘൃതഃ പാരഹിതായനാംശഃ.

കല്പ്യബ്ദതോ "നൃതാതന്ദ്ര" ധൃതം സ്യാ- ൨.൬
　ദാദ്യാദികം, തദ്ഭുജമൈഃ പൃഥക് ഗൈഃ.
"നിത്യം," "ധനം," "മാനം" മമൂനി ഹന്യാൽ
　തമൈക്യ മത്രായനസംജ്ഞഭാഗാഃ.

സോപാദ്യാന മഭിസ്ഥം പ്രവദന്തി 'കേന്ദ്രം' ൨.൭
　കേന്ദ്രേ തു രാശിത്രിതയം 'പദാ'ഖ്യം.
ഓജേ പദേ തത്ര ഗതാ ദ്ഭുജൈഷ്യാ
　കോടിഃ, സമേ സ്യാ ദ്വിപരീത മേവ.

ഷഡൈകരാമേന്ദു ഭുജാ ദിശുദ്ധേ ൨.൮
　സംഖ്യാഃ സ്യു രഷ്ടാഷ്ട, തതീയശിഷ്ടാൽ.

ശ്രുത്യാദി വാക്യൈ ശ്ച, തദീയസംഖ്യാഃ
   സംഗുണ്യ യാവത്യ ഇമാ ഭവേയുഃ.
ജീവാഫലം താവതിഥം നിധേയം, ൨൯
   തച്ചാപഖണ്ഡാഹതശിഷ്ടലിപ്താഃ.
“ശരീര” ഭക്താഃ പുന രത്ര യോജ്യാഃ,
   പരാല്പകത്വേ ഽസ്തി താ വിശോധ്യാഃ.

ജീവാഫലം കേന്ദ്രഭുജോത്ഥമാദ്യം ൩൦
   സ്വച്ഛം സ്വമധ്യേ, ക്വചിദ്യു സ്ഫുടമേവ സ്യുഃ.
ശൈഘ്ര്യേ തു കേന്ദ്രേ മൃഗകർക്കിടാദൌ
   ഗ്രാഹ്യം തദൂർദ്ധ്വം ച ഫലം കുജാദേഃ.

കക്ഷ്യാമന്ദാംശഭവം ഫലം യൽ ൩൧
   കാർയ്യാൽ തദർദ്ധം നിജമധ്യമേ, സ്യാൽ.
പൃഥക്‌സ്ഥിതാൽ മാന്ദമധ്യമൊന്നാൽ
   ശൈഘ്ര്യം നയേൽ ദോഃഫല, മേതദർദ്ധം.

കാർയ്യാൽ സ്വമധ്യേ കൃതമന്ദജാതേ, ൩൨
   തസ്മാൽ ച മാന്ദം സകലം സ്വമധ്യേ.
കാർയ്യാൽ, സ്വമന്ദസ്ഫുടസംജ്ഞകാ, സ്യാൻ
   തദുത്ഥശൈഘ്ര്യം സകലം സ്ഫുടാപ്ത്യൈ.

ബുധാച്ഛയോസ്തു പ്രഥമം ന കാർയ്യം, ൩൩
   കിം ചൈക്രമധ്യം ഭവതി സ്വമധ്യം.
ഗ്രഹാർക്കഗത്യോ രധികാ ചലോക്താ
   ഭുക്തി, സ്ത്വന്യോ നിജമധ്യഭുക്തിഃ.

മന്ദോത്ഥഖണ്ഡാഹതമധ്യഭുക്തിം ൩൪
   “ശരീര” ഭക്താം മൃഗകർക്കിടാദൌ.
ക്രമാ ദൃണം സ്വം നിജമധ്യഭുക്തേ
   സ്ഫുടാ ഭവേൽ മന്ദഗതി, സ്സ്ഫുടാനാം:

ശീഘ്രോച്ചകേന്ദ്രം ചലബന്ധനിഘ്നം ൩൫
“ശരീര”കേന്ദ്രം സ്ഫുടമന്ദകേന്ദ്ര-
ധനം മൃഗാദൌ, വിഹ കക്കിടാദൌ—
ഋണം, ധനം ചൈവ പരാല്പകേന്ദ്രേ.

തദാ ഭവേ ച്ഛീഘ്രഗതിഃ സ്ഫുടേയം ൩൬
ശോദ്ധ്യേ ധികേ വക്രഗതിഃ പ്രദിഷ്ടാ.
നിതാന്തകർമ്മജ്യാൽ പുന രുച്ചഹീനാൽ
ഭുജാഫലം, തൽ പൃഥ ഗർക്കമജ്യ.

സംസ്കൃത്യ, തസ്യാ ഘനാംശയുക്താൽ ൩൭
ഫലം നയേൽ പ്രാണകലാന്തരം ച.
സപക്ഷം ഭുജാജ്യാദിഗതം ഭുജാഖ്യം
സർവ്വം ഫലം, ന്യസ്തമദ്ധ്യ ന്യമാ സ്യാൽ.

സർവ്വത്ര യുക്ഷേത്രഭുജാഫലമേന ൩൮
സപക്ഷം ഭവേൽ പ്രാണകലാന്തരം ഉ.
ഫലാസവലിപ്താന്തരദോഃഫലാനാം
സപക്ഷൈക്യമേത്യേതി മന്തരം വാ.

ഹതാ സ്വഭഗത്യാ ദിവസാസവല്പം ൩൯
കൃത്വാ ദഹർമ്മാന മിദം ഉ ദക് ചേൽ-
നഷ്ടേ ദിനാ പ്രാണകലാന്തരാഖ്യം;
സ്ഫുടപ്രകാരാന്തര മുച്യതേഥ.

സെപാച്ചാനമധ്യസ്യ ഭുജാ ദ്യുഭോക്തം ൪൦
രാശ്യഷ്ടമാംശേഷു വിശോധിതേഷു.
തദീയസംഖ്യാസദൃശാ ഭുജാജ്യാ,
തദ്ഗുന “വിരൈഃ” സദൃശാ ച കോടിഃ.

ശിഷ്ടാല്പജീവാവികലാവിയുക്താ ൪൧
“ഭോഗാർത്ഥമാസാംബുരിച്ഛ” ദ്ധരഃ സ്യാൽ.

ശേഷ്യാം "നത" ഘ്നീം തു ഘടേന ഹൃതാ
ലബ്ധ്യാനകോടിം "നരകൈ" ർന്നിഹത്യ.

ഘടേന ഹൃതാ പ്ലയുതാം ഭുജാഖ്യാം ൧൨
ക്രമാൽ ത്രിഭിഃ സപ്തഭി രംശ്വ ശേഷാഃ.
നിഹത്യ "നന്ദൈ" പ്ലഫലസ്യ ചാപം
കൃത്വാൽ സമമന്ത്യ, വേതഃ സ്ഫുടേന തേന.

നിതാ മന്ത്യം വിധിപ്ലാവധിക "ഗുണധരാ" ൧൩
ഗ്രഹപൂർവ്വീനേ ... വാദ്യെ
ക്ഷിപ്ലാനസ്യിൻ ദേശമിതം, രവിളജ ചരമയാ
ട്ടീനഭജാ ക്കോനതിതം.
ഹതാ മന്ത്ര്യാനാളകതാ "നാന്തര" ഹൃതാം
തൽ ഉലാഞ്ഞാദികം സ്യാൽ
സന്ഥും മന്ത്യ, സമുദ്രം ത്യജ്യ പുന രതഃ
പുഞ്ജതൊർജ്യാം വിജ്ഞപ്യാൻ.

ശിഷ്ട്യാവികലാഹൃത "സ്ലിധിസഭാ ൧൪
മാസസമരാ" ഹാരകൈഃ,
ശൊർജ്യാം "നിതി" ഹതാ മനേന വിഭക്തൽ
ലബ്ധ്യാ തു കൊജ്യാ സ്പഷ്ടരജൽ.
താം "ധനതുരസ്യ" ഹതാം ഹരേൽ, ഫലയുതാ
ശൊർജ്യാ സമവൃതാഹതാ
"നന്ദാ"പ്ലാ ഖലു ചാപിതാ ധനതുണം
കേന്ദ്രേ ഉലാഞ്ഞാദികം.

ശിഷ്ടാ ലിപ്താധികാ സ്യാ ദൃതി "ഗുണര" മേതാ ൧൫
ഒപ്പ്യായയെൽ താഃ "ശശിതാൽ,"
ശിഷ്ടാം കൃതാ വിലിപ്താ, ഗുണിതവധനയാ
കന്ന, മെർജ്യാ തദ്ധ്യാ.

ദോർജ്യാഖണ്ഡം ത്വകോട്യാം ക്ഷിപേത്തു, ഭുജഗുണാൽ
കോടിഖണ്ഡം വിജഹ്യാൽ;
കർമ്മൈവ്വ ക്രിയേയം യദി "മൃഗ" മുഖാ
ത്സ്വിഷ്ടലിപ്താ ധികാ സ്യാൽ.

മന്ദോച്ചോനഭുജാകലാ മധിഭുജാൽ ൩൩
ന്നെവാധികാ ചേൽ സ്ഥിതാ
ജീവാ സൈവ; പുനശ്ച ദീഘ ചരമ
ജ്യാദ്യോധികാ ലിപ്തികാഃ.
ശിഷ്ടാ സ്താഃ പരിശോധയേൽ "മൃഗ" താ
സ്സൂക്ഷ്മഭവർഗ്ഗാന്വിത
ത്രിജ്യാവർഗ്ഗപദം ഗുണം, പരിധിലബ്ധാ—
ദാദീനി കാൎയ്യം പുനഃ.

മധ്യാമ്നാന്തനിശാകരാദിഗണനെ ൩൪
പൂർവ്വാഭയാഹർഗ്ഗണെ
യോജ്യാഃ സ്യു "ർഭുജ" നാഡികാഃ, പുന രഫ—
ണ്ടാണെ ചരം "മാ" ഹൃതം,
കാൎയ്യം വ്യത്യയതോസ്യ ലിക് ച; ഗണനം
മധ്യാഹ്ന മാനിയചേൽ
തസ്യാമതെ പുന രുകതലിക് ച സകലാ
തൽകാലസൂക്ഷ്മാത്ഭവം.

യച്ചാപമെൎവ്വാ സമ മല്ലചാപം ൩൫
ത്തസംഖ്യേകാലി പ്തികലാലി ഭുനാം.
ജീവാ ഭവേൽ, തദ്വികലാലി[illegible]ജ്യാ
തഥാല്പജീവാ ഭവേതിഹ ചാപം.

'ലോകാ' ലിവാക്ഷ്യം ഭൃതലബ്ധവക്ഷ ൩൬
"നയ" ല്ലബ്ധോർജ്യാ ചരമേശജാസ്വന്.

ഊർദ്ധ്വക്ഷരാഭ്യാം വിപരീത മേവം
ക്രമാ ദേഖൈഃ സംക്രമണസ്യ കാലൈഃ.

കൃതായനാർക്കസ്യ ചരത്രിഭാഗം ൩൦
"നരൈതഃ" സമാരോപ്യ "നഗൈ" യഥോക്തം.
കൃഷ്ണാൽ, തഥാ സിദ്ധ്യതി രാത്രിമാനം,
വ്യസ്തം ച കൃഷ്ണാൽ ദിനമാനസിദ്ധ്യൈ.

തൽകാലഭാനോ ർഗ്ഗതഭോഗ്യഭാഗാ ൩൧
സ്സ്വരാശിനാഡീഗുണിതാ ദ്വിനിഘ്നാഃ.
പൂർവ്വാപരാ ഭവ്യുദയാ ദ്വിനാഡ്യാ
ഭവന്തി, ഷൾഭാഗ്യ്യതവെ സ്വഗാ സ്യാൽ.

വിനാഡികാ സ്സ്യുഃ ഖലു "നീതി" ഭക്താ ൩൨
സ്സ്വദീയപൂർവ്വാപരരാശിമാനൈഃ.
അഭീഷ്ടകാലാവധികൈഃ സമേതാ
ഗത്യാ ഗതാവാ ഘടികാ ഭവന്തി.

രാശേസ്തു യാതാം വിഘടീം നിഹത്യ ൩൩
"നാഗൈഗ" "ന്നരൈത" ശ്ച സ്വപവിനാഡികാപ്താഃ.
ഭാഗാഃ കലാ ശ്ച ക്രമശോ ത്ര യോജ്യാഃ
സ്വപൂർവ്വഭാനേ ഖലു ലഗ്നസിദ്ധ്യൈ.

കൃതായനാഭീഷ്ടവിലഗ്നഭാനോഃ ൩൪
കൃത്വാ ചരം പ്രാണകലാന്തരം ച,
ലഗ്നാൽ ത്ര്യജൽ ഭാനു മമുഷ്യ ശിഷ്ടം.
സ്യാംശോ "നയ" ഷ്ട്വാ ഭ്യാഗതാ വിനാഡ്യഃ.

വിലഗ്നഭാന ചിതഭാസ്കരാഭ്യാ ൩൫
മേവം നയ ദ്രാത്രിഗതാ വിനാഡിഃ.
അഭീഷ്ടലഗ്നാചിതയന സാദ്ധ്യാ
സ്സന്തരാഭോപഗതാ വിനാഡ്യഃ.

ഗോളാന്തേ ദിഗ്ഗുണൈര്യന്നാക്രമഹിതാ ൩൩
പ്രായശോ വ്യതിപാതകം;
തസ്യാന്തേ പുന രർക്കചന്ദ്രഗ്രഹണിതോ
നിത്യൈക്യേ കൃതപായനം.
നീതാ ഗാനാഗതാദികേന ഘണികേലാൽ,
ക്ഷ്ണാൽ സ്വതാദിം വിധാ—,
വക്രേഷ്വ വിപദേന തദാ യദി തയോഃ
കാഷ്ഠ്യേന ഋജ്വാപക്രമേണ.

ഗാനാദ്യൂനിത "കംഭതോയ" ഗുണിതാ ൩൪
"ഭുജാലയാ" പൂഃ സ്ഫുടഃ
സ്യാ ദിന്ദോ രപമ, സ്ഫുരയോ രപമയോഃ
സ്സാമ്യേ വ്യതിപാതകഃ.
തത്തൽകേ സതി ബിംബയോഗദലതഃ
സ്വല്പേപി ഭോമേഷാ ഭവേത്;
ഭേദേ സ്ഥിനയികേ ഝുഗതജാഭഗേ
ഭോഷ്ടഃ സ ഗമ്യാഗതഃ.

ഭാവ്യാകാ വ്യഡ്ഢനോ നാഭതോ യദി ഗതോ ൩൫
ഭോഷ്ടഃ സ തസ്യിൻ ഭവേൽ
പാതൈക്യേ ഇ ഗതഃ പദാസ്ത്രദളഗേ
ഭാനേന, സ ഭാവ്യന്യഥാ
ദ്യൂഃ സപദ്യുഗ്ഗുണായനാന്ത ഇഹ ചേൽ
തത്രാപയാനാന്തരേ
തൽബിംബൈക്യദലാധികേ സതി തദാ
ഭേദേ ന തത്സംഭവഃ.

ഭാസ്യന്താപമഭേദയോ ർവ്വിപദയോ ൩൬
ര്യോഗോത്ര ഹൃതോ, മൃതാ

"നീതാ" "നന്ദ"ഹതാപയാനാച്ചപരാൽ
ഖഞ്ചം ഇ ഭീമാദേശ ഗതേ.
ഭാഷ്യാം, മാവിനി വെയ്യ, മർക്കടശിനോഃ
ന്യാൽ ക്രാന്തിസാമ്യാ തദാ;
തന്നാമചാൽ പുറാ ദേവമേവ ഗണനാ
ദ്ധ്രാവൽ സമതാം തഥാഃ.

സാമ്യേ വൈധ്യതപാദമസ്യതരാഃ ൭
തൽകാലതഃ, ബിംബയോ
ര്യുഗാലാൽ "നാനതൈ," "ന്നതേ" രുപിഹിതാ
ഖാരാപൂർണ്ണബിംബമയാം.
സ്പഷ്ടാ, ക്രാന്തിശ്ശരേണ തയോ രപി തഥാ
സ്തിതാ തയോ രന്തരേ
ബിംബൈക്യാർദ്ധസമേ തു തത്രവിധൂ
മഞ്ചാധിമാന്ദ്യ ഘടിതേ.

മൈത്രാർക്ക വൃതേ കൃതാവനഖവെത ൮
കാഷ്ഠാ, വിനൈല്പ്പന്നകേ;
പാതാംശാഃ "പ്ര്യ," "യ," "ദ്ര," "പ," "ണാ," "നര"
ഹതാ ഭേദം, ഭേദയോഃ ഗണഗാഃ.
ചന്ദ്രാദേ ന്ദിക്രമദ്യമേ മൂർദ്ധം
കൃതാ സപാദാഃനിതാൽ
നീതാൽ ചാന്ദ്രണാ "ഖി," "ഗി," "ശേ," "ര," "ള,"
"വ" കൂട്ടാൽ "നഖാ" പ്പൂഃ ക്രമാൽ.

കദ്ധ്യനാദിഗതാഃന്യകേന്ദ്രജനിത ൯
ന്യുഷ്ണയുക്തനാനിത
"ന്യൂതാംഗി" ഇനിതാ "നിതാബ" വിഹൃതാ
വിക്ഷേപലിപ്പ്തഃ സ്ഫുടാഃ.

വിക്ഷേപാഃ പലഭാഹതം "പ്രിയ" ഹൃതം
കർണ്ണാൽ ഗ്രഹേ, രസ്യായദി
വ്യസ്തം; തത്ര പൃഥക് ത്രിരാശിരഹിതാൽ
നിത്യോപമൈ ഭാഗിതാഃ.

ലക്ഷപാത്ലാ വികലാ, ധനജ്ഞമനയോ ൩൫
ർദ്വിഘ്നാസ്ത്രളൈ ക്രമാൽ,
കർണ്ണാൽ തൽഗ്രഹസൂര്യയോ ശ്ചരകലാ
പ്രാണാന്തരം ചൈതയോഃ.
വ്യസ്തം ചാസ്തമയേ ചരം, തദ്ദളയോ
രർക്കാംശകൈ ർല്ലബ്ധികേ
"ശ്രേയഃ," "സേവ്യ," "ഗയാ," "പയോ," "ധന,"
"മയാ" ദിന്യൂനയോഃ യാന്ത്യമീ.

ചരായാസ്യ ഗുണനേ കൃതായനദലെ ൩൬
സൂത്രാപമെന്തും ചരം
ചാനീയാഃ പമസായകാ ത്രിഘ്നനാൽ
ലബ്ധ്വാൽ ധ്രുജീവാപ്ലയെ.
യാതൈത്ന്യൽഹൃതികാഖ്യാ "സ്ഥനാഹതാഃ,
കൃതാ ചരം തെഞ്ചു തൽ
ദ്ദോർജ്യാഭൈശേക്യളിതാവശാൽ ചരജ്ഞനാ
ദ്യുജ്യാനാൽ ധ്രുജീവാഹതാ

ശങ്കുഃ സപീയഹതോദ്യുതാ ഭിനകൃതഃ ൩൭
സ്വത്രിജ്യകാവർജ്ജയോ
ർവിശ്ലേഷ്യ പലാശ്രുതാ "ലയന ഹതാ
ദ്ധ്വാകൃത്യാംശെൾപ്രഭാ.
പശ്ചാദ്യാങ്ഘലവർജ്ജിതാ "വനസ്ഥനൈ
ർജ്ഞാൽ പദം ഭാശ്രുതിഃ,

ശാക "ശ്രീതസഹാസികഃ" ശ്രുതിഹൃത,
സ്ഥസ്സാൽ സപ്താഹാരമാഹതാൽ.

ഭൃജ്ജ്യാംശ്ച ക്രമശ ശരാം ധന ഭൂനാം ൫൭
കഷ്ട്യാൽ ഇചാജാദികം
തച്ചാപം വിപരീതസംസ്കൃതചരം
ഗത്യാ ഗതാഖ്യാ സവഃ.
കാൎയ്യാഃ സൂൎയ്യശശാങ്കതുംഗഫണിന
സ്തൽകാലജാഃ സായനാഃ,
പാതൊനസ്യ വിധൊ സ്തു ബാഹുജഫലം
ക്ഷേപാ ഭശാംശകാന്തിതം:

കൃത്വാ ഷൾമ്മയുതെ ഭവാ വസുകലാ ൫൮
ഭേദം ചരം ചാപശകെ
യോജ്യാഃ ഷൾഘ്നരാത്രിയാതഘടികാഃ
കാലാഖ്യലഗ്നാപ്തയെ.
ചന്ദ്രാദിത്രിഭതുംഗതൊപി തപനം
ത്യക്ത്വാ "നതൊന്നാ"ദികം
നിത്വാ, തദ്വധ "സൂതണ്ണാം"ശ മുഖപെ
സ്പഷ്ടം ദിനൈഗക്യാന്തരാൽ.

ക്ഷേപാ വിത്രിഭചന്ദ്രദോഃഫലഹതാ ൫൯
"ഭൂസെതു"ഹൃൽ ദൃക്ഫലം,
കൃത്വാ തദ്ദിനാം വിധൊ തപമഃ
ക്ഷേപാനപീതൊന സ്ഫുടഃ;
തല്ലഗ്നാഃ കൊടിജലാമനാദികമഹാ
ജീവെ ച തദ്ദൃജ്ജ്യകെ
സപാക്ഷവ്യാഫലതാഡിത ഭോഗണഃ
സ്പഷ്ടോ "ലിലീലാ"ദ തു. ൬൦

ദൃഷ്ടപാന്ഥം കൃതഭുക്ഫലം കൃതകലാ രർ
പ്രാണാന്തരം കാലതഃ,
സ്ഥൂലതാർജ്യാചരസംസ്കൃതാ മിനങ്ങളെ
ക്ഷുണ്ണാ സഹാരൊജ്യതാ
ശംകാ, സ്തുതിമജ്ജീവയോഃ കൃതിമിദാ
മൂലാദ്ധ്വൊകാറതിഃ
ശീതാംശൊ പദ്മാ ചതുർന്നിതഗ—
ത്യംശൊനാശംക്ലൃപ്താ.

ശംകഃ സൊയ മജ്ഞാമിഗൊ യമി ശശീ വ്യാ
ഭ്യോദ്ധശൊ, നാനൃഥാ
ശരണഃ കർക്ഷിമൃഗാമിത സ്ഥപരപൃ
ഥ്വാലയൊപഗ ശുഭ്രമാഃ.
ഷർഭാഢ്യാനൈഷ്ടവൃഭാഗാ നിജമമിതി ളനാ
നാഗഭക്താ സ്ഥലൈരദാ
ഭ്രംശാംശാ മധ്യഭാനാം ക്ഷിതി രപി സഹിതെ
രമപഞ്ചഭാനാഢികാഃ സപ്താ.

ഭൊജ്യാഃ പ്രത്യൂഷപൊരല വിധു തിറ ഇ സംഷർകൃമ
മൊ;സ്ഥപക്ഷ ത്യജെൽ പ്രാക്
ചന്ദ്രസ്യാംശാമിഷർഭാനാപിതരവിഗതഭാ—
ഗാന്ന മാഭാ ഫലേഭ്യഃ.
വ്യാസ്യ ഇഹിതകാലത സ്ഥഹിനൗഗാഃ
ക്ഷേപാമിന്നിതെപാകതവത്
കസ്മാൽ ഷർഭയുതെ രവാ വസുകലാ
മെമം ചരാസ്സ നപി.

പദ്ധായാംഛലവർജ്ജിതാ "വനാസുമൈഖ" വൃവ
ജ്ജ്ഞാൽ പദം ശിക്ഷൈഗാ

ഗ്രസ്യാംശം "നതകാ" ഹതം "ബല" ഹൃതം
യുക്തം നതേഷ്വധോ ഭാഗ്ന്യതിഃ.
ശംകു "ശ്ലീതസഹാസികാ" ഗ്രൂതിര്ഗതോ
മന്ദഗ്നിഗത്യംശരെകെ
യുക്തം സ്തു നിജശേഷാരങ്കുനിതാം
കൌട്യാപമസ്യാഹരെൽ.

തത്രാപ്തം ചരസംസ്കൃതം ഭൃതധനുഃ വൃ൩
സ്ത്രീസ്യൂഷ്കൈപാലേ ഇതൻ
സർക്കെന്ദാ ഭൃതർക്ക്ഹലെ ഭൃതകലാ
പ്രാണാനാകൈ സപാ വിഘെരു.
തസ്മാദസ്തകയാലഗ്നാരഹിതാൽ
നാഡ്യഃ സന്ധ്യാപ്താംശകാ
നാഡീമൈ സ്വഖാംശയുക്തരഹിതാ
സ്തുപല്ലധികേ ഗ്രഹിതെ.

ഭൃതപാ സംസ്കൃതൈക്ഹലെ ഇഹിനമഗര വൃ൪
സപന്യാ സ്വലിപ്താന്തരം
ത്യതപാ കാലവിലഗ്നതസ്ത്രിഷ്ടയുതാൽ
തജ്ജ്യക്രമൊജ്യാഹതാൽ.
അക്ഷാദ്യ്യാസമലാപ്ത മാക്ഷവലനം,
മൌൎജ്യാവശാൽ ദിഗ്യുതികാ,
നമ്പൽ ത്രയസംയുതസ്യ ശശിനോ
ദോഃക്രാന്തി മഥവായനം.

ഖണ്ഡാംശ്ചനവിധ്യാസ്തു കൊടിഷ്ഠന്തഃ വൃ൫
ക്ഷെപാഹതാൽ മൌൎജ്യയാ
ലബ്ധം ക്ഷേപദിഗംശഹീനശശിനൊ
യുഗ്മെ പദെ വ്യസ്തദിക്.

ച്ഛിതേഷാം ധനുഷാം സമാനദിശാം
കയാഗാന്തരാൽ കേ ...
സപവ്യാസാർദ്ധഹതോ "ജലൈവല"ഹൃതഃ
ശൃംഗോന്നതിഃ ശീതഗോഃ.

പ്രാങ്നേമ്യാം ശശിമണ്ഡലേ സപദിശി താം. ൨൩
നിതപാ തദഗ്രഹസ്പൃശി
വ്യാസേ ന്യസ്യ സിതാം തദഗ്രവൃതി പാ–
ശ്ചാ സ്പൃഷ്ടവൃത്തം ലിഖേൽ.
ബിംബാർദ്ധസ്യ സിതസ്യ ചാന്തര മിഹ
പ്രാക്തു 'ശരാ'ന്ത്യോന്മുഖേ
ബ്ബിംബാർദ്ധസ്യ കൃതേ "ശരാ"പ്ലസഹിതം
സൂത്രം ഭവേദർദ്ധിതം.

വൃക്കർണ്ണേന മൃഗകർക്കാദ്യുപഗതേ, ൨൪
തൽകോടിജ്ജീവോനയുക്
ത്രിജ്യാ ബിംബദളാഹതാ ഇഹിനഗോ
സ്ത്രിജ്യാഹൃതം സ്യാൽ സിതം.
പാതേ തക്ഷോ"ലയാം"ശകാന്തികഗതേ
ഛിന്ത്യാ ഗ്രഹോ, ഽതാദഹി
ത്യക്തവാ ശിഷ്ടമജേത മേകവിവരാ
ദല്പേ വിക്ഷേപഃ സ്യാൽ ഗ്രഹഃ.

കുതപാസ്തിൻ പലമാം ദിശാ "പ്രിയ"ലവാ ൨൫
ദല്പേ തവേഃ; പ്രായകേ
പശ്ചാന്തര നയേ ഭവിമ്പഘ്നിനോ
രാകാരവിഃ ഷർക്കയുക്
കർക്ക്യണാദിഗകേന്ദ്രകോടിജ്ഞണതോ
"നാമാത്മകാ"പ്ലം തവേ

“ന്നാമാ”പ്തം ച വിധോഃ സ്ഫുടമധ്യമഗതേര
സ്പഷ്ടം തദാ സ്യാൽ ഗതിഃ.

വ്യക്തേന്ദോർഭുജലിപ്തികാ ഗതിഹതാം— ൨൯
ശാപ്താ ദിശാ പൎവ്വണി
സ്പഷ്ടം, ഭുക്തിലവാഹതാശ്ച വിഹഗേ—
ന്ദോഃഷഷ്ട്യായനാം ച ക്ഷിപേൽ.
സൂൎയ്യേന്ദ്വോഃ “നവതൈക” “ന്നൈ”ൎഗ്ഗതികലാ
ഹതാഃ “കമാരൈ”ൎഹരേൽ
ബിംബേ, “ദേവശ്രുക”ാപ്തതൻ ഗതികലാ
ദ്ദോൽ “ഖിഫിരൈഷ്യ” സ്തമഃ.

ആക്ഷം “സുന്ദരകാ”ക്ഷഭാഹതിദലം, ൩൦
“ന്നാമ” സ്ഫുഹാരാഹതേഃ
“പോദാ”പ്തം ഗതിമേദമാഗവിഹൃതോ
ദ്ദേഷ്ട്രിക്ഷ്യോ ഭവേൽ.
കൃത്വാപ്രാണകലാന്തരം ചര മിനേ
ഷൾഘ്നാഃ ക്ഷിപേൽ നാഡികാ
ഭാഗേ കാലവിലഗ്നകം, ചരഹര
ജ്യാ വിത്രിഭേന്ദോ ന്നയേൽ.

ഹാരജ്യാസഹിതഃ സ്ഫുഹാരചരണോ ൩൧
ഹാര,സ്ത്രിഭാദ്യേ വിധൗ
ക്ഷ്ണാൽ സ്ഫുടാസുകലാന്തരം, പുനരതഃ
കാലോന്നിതാൽ ദോൎഗ്ഗുണഃ.
ദിഗ്ഭേദേ പ്രചരാൽ ചരോനസഹിതോ
ഹാരാഹ്വതോ ലംബനം,
യദ്വാ ലംബനശിഞ്ജിനീ കൃതചരാ
ഹാരേണ ഭക്താ ഗ്രിമാ.

സമ്പൂർണ്ണം പൎവ്വണി, തൽ ച തത്സമയജം ൩൨
നീതാ വിശിഷ്ടാം സ്ഫുടം;
താരാക്ഷാ ഛിത്തികാലതോജ്ഞാകൃതാൽ
ലേഖ്യേദാപ്യാ നതിഃ.
ക്ഷേപോ “വെന”ഹതാ ദ്യ്വാദിതുണ്ണതഃ
“കാമൈഃ” സന്ന്യാകൃത,
സ്ഥം സമ്പർക്കലോ ഛിക്രോദ്ധ്യേ പരമ
ഗ്രാസപ്രമാണം വിദുഃ.

ക്ഷേപൈ പക്ഷ്യാദ്യ്കൃതി ലജ്യാന്തരപദം ൩൩
ഗത്യന്തരാംശാഹതം
സ്ഥിത്യർദ്ധം, കുതലംബനേ ഘന ഗുണം
പൎവ്വണ്യതോ ലംബനം.
സ്ഥിത്യർദ്ധം ച വിധായ കേവലതിഥേര
കൃതാവിശിഷ്ടേ സ്ഫുടേ
മോക്ഷസ്പർശതിഥീ; തദന്തരമുതൽ
ക്ഷേപാ ഛിമർദ്ദ്യാദികം.

ഗത്യംശാന്തര മിഷ്ടലംബയുത ഭുക് ൩൪
ഗർവ്വിഷ്ട ഭേദാഹതം
തത്ക്ഷേപ്യപ്യാഃ കൃതിയോഗമൂലരഹിതാ
യോഗാദ്ധ്വ മിഷ്ടഗ്രഹഃ.
നഗ്രാഹ്യ നതിലംബനേ വിവസ്വത്
ബിംബോപി സോമഗ്രഹേ;
ഗ്രാസേ ബിംബഭിന്നാംശതോ ഽല്പതരേ
വർണ്ണ്യോ ന സൂര്യഗ്രഹഃ.

ഗ്രാസേ ഷോഡശഭാഗതഃ ശിശിരഗോ ൩൫
രല്പേ ന വർണ്ണ്യോ ഗ്രഹഃ;

ഖണ്ഡാംശോ ഗ്രഹണേ നഭോ നമിതിശി
ഗ്രാമസ്യ, വിധയാ രന്ധ്രഥാ.
ഗത്യംശാഃ ശനിശ്ശപാഠനാരവി—
ന്ദ്വോ ഭേദയോ രാശി
ക്ഷിതെയ്ഷ്വാ ഖ്യൂട്ഗ്യുതാത് പദം സ്യുരുത്ത മയാ—
ഗാദ്ധ്യേ, ത്ര ശേഷ്യെ ഭവേഃ.

ബിംബപാദാരമാഗതഃ സമധികേ ൪൩
സന്ധ്യാസ് പൃഗർഭ്രഹഃ,
സൂദൻ ബിംബച്ഛായാംശതഃ സ്ഫുടിതാ
ക്ഷിതെയ്ഷ്വാഃ കൃതിയ്യം വിധോഃ.
ഭാഗാഃ ഷൾഘ്നിതഭൂകാലച്ഛടികാ,
സ്ഫുത്ഭുക്തരാശിതയ
കൃതാ ഗ്രാഹ്യമാനം തഥാ ഭുജഘ്നാ
നിതാ ഭതാക്ഷാഗതാൽ.

ത്രിജ്യാപ്തസ്യ ധനുർഭിരാ ത്രിമുനാ ൪൫
ഗ്രാഹ്യാ പരമ ചാപിതെ
കൃഷ്ണാഃ, തസ്യ ഭുജാഫലാൽ ച വലനം
വിജ്ഞേയമേഷുതഃ ഫലം.
ദിക് സൂര്യാ ചലനം നയേൽ, ചലിതാ
ശേഷാം തഥാ വാതഹീ
ദിക് സൂര്യാവധി, താദൃശീ നിജദിശി
ക്ഷേപാംശ്ച ഗ്രഹോ ഭവേൽ.

മാർഗ്ഗേണ ഭേന ഭുജാഗാത്മകയാ, തഥാ തയോഃ ൪൭
സ്പാർശ്ശാന്തേ ദൃശ്യ വികലാൻ,
ഗ്രാസായനാശ്രയ ഗ്രാഹ്യവിവരേ
ഭുക്താൻ പ്രതിഷ്ഠാം വിധുഃ

മൂലശ്ലോകഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൧. തിഥിനക്ഷത്രഖണ്ഡം.

—:—

സതതം കലുഷം കാമക്രോധമോഹാദിഭിർമ്മനഃ ।
യത്പ്രസാദേന വിമലം തം ഗുരും പ്രണതോഽസ്മ്യഹം ॥

ഇദം ഹി യസ്യാം സചരാചരം ജഗത്
പ്രതിഷ്ഠിതം, യാ ജഗതാ ന ദൃശ്യതേ ।
തരന്ത്യവിദ്യാം പ്രണിപത്യ യാം ജനാ
നമാമി താം മന്നതടാകസംസ്ഥിതാം ॥

൧

ആദിത്യസ്ഫുടമുണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(൧) യാതാശ്ച മാസാ ദിവസാശ്ച നാഡ്യഃ സപാദിഷ്ടകാലാവധികാഃ ക്രമേണ. ഭവന്തി രാശ്യംശകലാശ്ച ഭാനോരിതി- യാതാഃ മാസാഃ ദിവസാഃ ച സപാദിഷ്ടകാലാവധികാഃ നാഡ്യഃ ച, ക്രമാൽ ഭാനോഃ രാശ്യംശകലാഃ ഭവന്തി ഇത്യന്വയഃ.

മേടസംക്രമം മുതൽ തികഞ്ഞ മാസങ്ങൾ മുകളിലും, അതിന്നു താഴെ ഇഷ്ടമാസത്തിലെ തികഞ്ഞ തിയ്യതികളും, അതിന്നും താഴെ സംക്രമസമയം * മുതൽ ഇഷ്ടസമയം വരെയുള്ള നാഴികകളും വെക്കുക: എന്നാൽ അതിലെ മുകളിലത്തെ സ്ഥാനം സൂര്യന്റെ രാശിയും, നടുവിലത്തേതു തിയ്യതിയും, ചുവട്ടിലേതു ഇലികളുമായിരിക്കുന്നതാകുന്നു.

൧

(൧) യോഗ്യാദിവാക്യം ച കലാസു ക്ഷിപ്ത്വാ ഇതി- യോഗ്യാദിവാക്യം കലാസു ക്ഷിപ്ത്വാ ച ഇത്യന്വയഃ.

---

* സംക്രമസ്ഫുടം വരുത്തുവാൻ ൧൧൧-ാം പാര നോക്കുക.

അതിന്റെ ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനമായ ഇലിയിൽ "യോഗ്യോ വൈദ്യഃ" എന്ന ഇത്യാദിയുള്ള വാക്യങ്ങളെ * സംസ്കരിക്കുകയും വേണം.

൩

സൂൎയ്യഗതി വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩) "ഗ്നികെ" ച ഇഷ്ടദിവസാഗ്രകൊക്ത 'യോഗ്യാ' ദിവാക്യാ "ദിനാ" ഭേദലിപ്താഃ. കൎക്ക്യാൽ താക്ഷ്ണാംസ്ഫുടഗതിരേഷാ സ്യാ "പ്രൃത്ത" "രേതാ" ദിവസാൽ ധനൎണ്ണമിതി — ഇഷ്ടദിവസാഗ്ര കൊക്തയോഗ്യാദിവാക്യാഃ "ദിന" ഭേദലിപ്താഃ "യജ്ഞ" "രതാ" ദിവസാൽ ധനൎണ്ണം "നീതെ" കൎക്ക്യാൽ, തൽ എവാ അൎക്കസ്ഫുടഗതിഃ സ്യാൽ ഇത്യൎത്ഥഃ.

ഏതെങ്കിലും ദിവസത്തേക്ക പറഞ്ഞിട്ടുള്ള "യോഗ്യാ" ദിവാക്യങ്ങളിൽ അതാതു ദിവസത്തേക്കുള്ള വാക്യങ്ങളെ ഏറ്റിൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ൬൦-ൽ സംസ്കരിക്കണം. "യജ്ഞ" എന്ന വാക്യം മുതൽ കൂട്ടുകയും, "രതാ" എന്ന വാക്യം മുതൽ കളയുകയുമാണ വേണ്ടതു്. എന്നാൽ അതു അതാതു ദിവസത്തേക്കുള്ള സൂൎയ്യന്റെ സ്ഫുടഗതിയായി വരുന്നതാകുന്നു.

൪

ചന്ദ്രന്റെ സൂൎയ്യോദയ സമയത്തേക്കുള്ള ഗതി വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൪) അഭീഷ്ടപൂൎവ്വാപരവാക്യഭേദസ്യാംശം ഗതിഃ സ്യാ ദുദയേ ഹിമാംശോ രിതി — അഭീഷ്ടപൂൎവ്വാപരവാക്യഭേദസ്യ അംശം ഹിമാംശോഃ ഉദയെ ഗതിഃ സ്യാൽ ഇത്യൎത്ഥഃ.*

"ഗിന്നശ്രേയഃ" (1) എന്ന ഇത്യാദിയുള്ള ചന്ദ്ര വാക്യങ്ങളിൽ വെച്ചു് ഇഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ള വാക്യത്തിന്റെ (2) മുകളിലെ വാക്യത്തിൽ നിന്നു, ഇഷ്ടദിവസത്തിന്റെ ചുവട്ടിലെ

* യോഗ്യാദി വാക്യങ്ങൾ ൪൨-ാം പാരയിൽ പറയും.

1 ഗിന്നശ്രേയാദി വാക്യങ്ങൾ ൪൩-ാം പാരയിൽ നോക്കുക.

2 ഇഷ്ടദിവസത്തെ വാക്യം വരുത്തുവാൻ ൫൪-ാം പാര നോക്കുക.

ദിവസത്തെ വാക്യം വാങ്ങി ശിഷ്ടത്തെ തള്ളിക്കളക. എന്നാൽ ആ ശേഷം ഇഷ്ടദിവസത്തെ സൂര്യോദയത്തിനുവേണ്ടുള്ള ചന്ദ്രഗതിയാകുന്നു. തലേ ദിവസം അർദ്ധരാത്രിമുതൽ അന്നു ഇഷ്ടദിവസം ഉച്ചവരെയുള്ള സമയങ്ങളിൽ എപ്പോഴെങ്കിലും ചന്ദ്രനെ തൽകാലികമാക്കുന്നതിനും മററും ഈ ചന്ദ്രഗതിയാണു ഉപയോഗിക്കേണ്ടതെന്നു താല്പര്യം.

൯

സൂര്യാസ്തമയത്തേക്ക ചന്ദ്രഗതി വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൯) ഷഷ്ട്യാദ്യാൽ നിജപൂർവ്വവാക്യത്യക്തെ തു ശിഷ്ടാംശതിര സ്ഫുടാദി ഇ[illegible] ദ്യുകാലേ തു, ഷഷ്ട്യാദ്യാൽ നിജപൂർവ്വവാക്യത്യക്തെ ശിഷ്ടാംശതിഃ സ്യാൽ ഇന്ദുഗതിഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തെ വാക്യത്തിൽ നിന്നു അതിന്റെ തലേ ദിവസത്തെ വാക്യം വാങ്ങിയാൽ ശേഷിക്കുന്നതു, സൂര്യാസ്തമനസമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രഗതിയാകുന്നു. ഉച്ചമുതൽ അർദ്ധരാത്രിവരെയുള്ള സമയങ്ങളിൽ എപ്പോഴെങ്കിലും ചന്ദ്രനെ തൽകാലിപ്പാനും മററും ഈ ചന്ദ്രഗതിയാണു ഉപയോഗിക്കേണ്ടതു്.

൧൦

സൂര്യോദയസമയത്തേക്ക ചന്ദ്രസ്ഫുടം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൦) വാക്യധ്രുവൈക്യം സൂര്യോദയേ[illegible] ചന്ദ്രമാഃ സ്യാൽ ഇതിഭേദഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ള വാക്യം വെച്ചു് ധ്രുവവും * കൂട്ടിയാൽ അതു ആ ദിവസം സൂര്യോദയ സമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടമാകുന്നു. വാക്യസംഖ്യയിൽ ഇഷ്ടദിവസത്തെ ൯ കൂട്ടിക്കൂട്ടിയാൽ പിറെറ ദിവസത്തെ വാക്യമാണു കിട്ടുക എന്നറിയുകയും വേണം.

* വാക്യധ്രുവം വരുത്തുവാൻ ൧൦-ാം പുറയിൽ പറയും.

൧

സൂൎയ്യാസ്തമയത്തിന്നു ചന്ദ്രസ്ഫുടം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧) സൈവ ഗത്യർദ്ധവിവൎജ്ജിതാസ്തു ഇതി— ഗത്യർദ്ധവിവൎജ്ജിതഃ സൈവ അസ്തു ഇത്യന്വയഃ. സ്ഫുടേന്ദുഃ സ്യാൽ ഇതി ശേഷഃ.

അഞ്ചാം പാദംകൊണ്ടു പറഞ്ഞപ്രകാരം ഇഷ്ടദിവസത്തെ സൂൎയ്യാസ്തമനത്തിന്നു ചന്ദ്രഗതിയുണ്ടാക്കി അൎദ്ധിച്ച്, ആ ഗത്യർദ്ധത്തെ മേൽപറഞ്ഞ ഉദയസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു കളഞ്ഞാൽ അതു തലദിവസത്തെ അസ്തമയസമയത്തെക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടമാകുന്നു.

൨

അസ്തമയത്തെക്കുമാത്രമുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടം സൂക്ഷ്മമാക്കേണ്ടതിന്നു "ഷോഡശാംശ" സംസ്കാരം എന്നൊരു സംസ്കാരം കൂടി ചെയ്യാനുള്ളതിനെ പറയുന്നു.

(൧) പൂൎവ്വാപരാന്ത്യാദിതളക്തിതൊ "ഭതാകാ" പൂൎവ്വിഷ്ടാസ്തമയസ്ഫുടേന്ദൌ. (൨) പൂൎവ്വാസ്തുഭതാധികാല്പകയൊ സ്വൎണ്ണം ച ക്ഷയോ ഭിതി— പൂൎവ്വാപരാന്ത്യാദിതളക്തിതൊ "ഭതാകാ" പൂൎവ്വാസ്തുഭതാ അധികാല്പകയൊ ഇഷ്ടാസ്തമയസ്ഫുടേന്ദൌ സ്വൎണ്ണം ക്ഷയഃ ഇത്യന്വയഃ.

൫-ാംപാദയിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം തലദിവസത്തേയും പിറെറ ദിവസത്തേയും ചന്ദ്രന്റെ അസ്തമനഗതി ഉണ്ടാക്കി, അവകൾ തമ്മിൽ അന്തരിച്ച് (വലുതിൽനിന്നു ചെറുതു കളഞ്ഞു) ശിഷ്ടത്തെ "ഭതാക" എന്ന പതുകൊണ്ടു ഹരിക്കുക: തലദിവസത്തെ ഗതിയാണ് വലുതെങ്കിൽ ഇവിടെ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ അസ്തമനചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിന്റെ ഇലിയിൽ കൂട്ടുകയും, പിറെറ ദിവസത്തെ ഗതിയാണു വലുതെങ്കിൽ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിന്റെ ഇലിയിൽ നിന്നു കളകയും വേണം. ഇതിന്നു "ഷോഡശാംശസംസ്കാരം" എന്നുപേർ.

൨ •

൯

(ന്യാ) സംഭവാ സ്വസ്വകക്ഷ്യാ ഇതി — ഭാഗാ സഃ സ്വസ്വകക്ഷ്യാഃ ഇത്യനുപായഃ. സ്യാൽ ഇതി ശേഷഃ.

ഇതിനെ ഷോഡശാംശസംസ്കാരവും കൂടി ചെയ്താൽ ആ അസ്തമനചന്ദ്രസ്ഫുടം വളരെ സൂക്ഷ്മമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൧൦

൯-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞതായ "ഷോഡശാംശസംസ്കാരം" അസ്തമയസ്ഫുടത്തിന്നു മാത്രമുള്ളതാണ്. എന്നാൽ ഏതു സമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടവും (അസ്തമയത്തേക്കുള്ളതും) സൂക്ഷ്മമാക്കേണ്ടതിന്നു മറ്റു ചില സംസ്കാരവും കൂടി ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. അതിനെ പറയുന്നു.

(ന്യാ) തത്കാലഗതൈഃ "പ്രാണാന്തരിപും" ത്യക്തൈഃ കല്പിതാഹരാപൂർവ്വം സപ്തഘ്നം സ്ഫുടേന്ദോഃ. (൧) കല്പ്യാ, ഗതഗതാനകലാ ... ഇതി — തത്കാലഗതൈഃ 'പ്രാണാന്തരിപും' ത്യക്തൈഃ, കല്പിതാഹരാപൂർവ്വം സ്ഫുടേന്ദോഃ സപ്തഘ്നം, കല്പ്യാൽ ഗതഗതാനകലാഭിഃ ... ഇത്യനുപായഃ. ചന്ദ്രഃ സ്യാൽ ഇതി ശേഷഃ.

൪-൭ പുറ്റിപ്പാദകളെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞ പ്രകാരം അതാതു സമയത്തേക്ക (സ്ഫുടം ഏതു സമയത്തേക്കാണോ ആ സമയത്തേക്ക എന്ന അർത്ഥം) ചന്ദ്രഗതി ഉണ്ടാക്കി, അതിൽനിന്നു "പ്രാണാന്തരിപു" എന്ന ൧൨ തിയ്യതിയും ൨ ഇലിയും കളഞ്ഞു, ബാക്കി തിയ്യതിയുണ്ടെങ്കിൽ ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഇലിയാക്കി അതിനെ ധ്രുവസംസ്കാരഹാരകം * കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. ഹാരകം ധനമാണെങ്കിൽ ഈ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിന്റെ ഇലിയിൽ കൂട്ടുകയും, ഋണമാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു കുറയ്ക്കുക

* ധ്രുവസംസ്കാരഹാരകം, ൨൭ മുതൽ പാദകം നോക്കിയാൽ അറിയാം.

യും വേണം. ഇതു ഏതു സമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിലും ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്. ഉദയത്തിനുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിന്റെ ഇലിയിൽ ഉദയാഹസ്ഥാനവും, അസ്തമയസ്ഫുടത്തിൽ അസ്തമയാഹസ്ഥാനവും * ഋണധനം പോലെ സംസ്കരിക്കയും വേണം. എന്നാൽ ചന്ദ്രസ്ഫുടം സൂക്ഷ്മമായിവരും. ഈ വരുത്തിയതു പരഹിതചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടമാണ്.

൧൧

നിത്യയോഗവും തിഥിയും വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧) ചന്ദ്രാർക്കയോഗോ ഭയുക്ത സ്ഥിതി ഭുക്തിരിന ഇതി— അർക്കയുക്തഃ ചന്ദ്രഃ യോഗഃ, അർക്കഹീനഃ ചന്ദ്രഃ തിഥിഃ ഇത്യാദയഃ. ഗ്രന്ഥാൽ ഉദ്ധൃതം ളമെന്ന്.

മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ ആ സമയത്തേക്കുള്ള സൂര്യസ്ഫുടവും കൂട്ടിയാൽ അതു 'നിത്യയോഗ'വും, (1) ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു സൂര്യസ്ഫുടം കളഞ്ഞതു തിഥിയുമാകുന്നു.

൧൨

ഇഷ്ടസമയത്തേക്കു ചന്ദ്രനെ തൽകാലിപ്പാൻ പറയുന്നു.

(൧) ഗതൈഷ്യനാഡീഘ്നഗതി "ഖഷട്"ഹൃതാ സംസ്കൃത്യം ദിവാരാത്രൗ വാസ്വവിലോമതഃ— (൨) ദിനാർദ്ധ്വ മസ്തോദയചന്ദ്രയോശ്ച സംസ്കൃത്യം ക്രമാൽ തത്സമയേന്ദുസിദ്ധ്യൈ ഇതി— ദിവാ രാത്രൗ തത്സമയേന്ദുസിദ്ധ്യൈ ഗതൈഷ്യനാഡിഘ്ന ഗതിഃ "ഖഷട്"ഹൃതാ ഉദയാസ്തവിലോമതഃ ക്രമാൽ സംസ്കൃത്യ നിശി തത്സമയേന്ദുസിദ്ധ്യൈ ഏവം അസ്തോദയചന്ദ്രയോശ്ച സംസ്കൃത്യം ഇത്യന്വയഃ— കല്പലതികായാം.

സൂര്യോദയത്തിന്നു ശേഷം ഉച്ചവരെയുള്ള ഏതെങ്കിലും സമയത്തേക്കാണ ചന്ദ്രനെ തൽകാലിക്കേണ്ടതെങ്കിൽ, അന്നത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രന്റെ ഗതിയുണ്ടാക്കി, സൂര്യോദയം മുതൽ ഇ

* ൫൪-ാം പാരയിൽ അഹസ്ഥാനം വരുത്തുവാൻ പറയും.

1 നിത്യയോഗം ൧൪-ാം പാരയിൽ പറയും.

ഷ്ടസമയം വരേയുള്ള നാഴിക വിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു പെരുക്കി* ൬൦-ൽ കയററി ഉദയത്തിലേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ കൂട്ടണം. ചന്ദ്രന്റെ ഭുക്തിയെ നാഴികകൊണ്ടു പെരുക്കിയ്ക ഇലിയാണെന്നു ധരിക്കയും വേണം- ഇലിഭുക്തികളെ നാഴികവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു പെരുക്കിയാൽ ൩ സ്ഥാനം വരും. ഒന്നിലെ സ്ഥാനം ഇലിയും, മററു വിലിതൽപരകളുമാകുന്നു- ഇവിടെ വിലിതൽപരകൾ ആവശ്യമില്ലാത്തതിനാൽ അവയെ ൬൦-ൽ കയററി ബാക്കി കളയാം. ഇലിയെ ൬൦-ൽ കയററാനുണ്ടെങ്കിൽ അതു ലബ്ധമാകുന്നു- ഉച്ചക്കു ശേഷം അസ്തമനം വരേയുള്ള ഏതെങ്കിലും സമയത്തേക്കാണു ചന്ദ്രനെ തൽകാലിക്കേണ്ടതെങ്കിൽ, ഇഷ്ടസമയം മുതൽ അസ്തമനം വരേയുള്ള നാഴികവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു അസ്തമനഗതിയെ പെരുക്കി മേൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം ൬൦-ൽ കയററിയ ഫലം അസ്തമയ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു കളയുകയുമാണ വേണ്ടതു്. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ അന്നു പകൽ ഇഷ്ടസമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടമായി വരുന്നതാകുന്നു.

അസ്തമനം മുതൽ അർദ്ധരാത്രി വരേയുള്ള ഏതെങ്കിലും സമയത്തേക്കാണു ചന്ദ്രനെ തൽകാലിക്കേണ്ടതെങ്കിൽ, അസ്തമനം മുതൽ ഇഷ്ടസമയം വരേയുള്ള നാഴികവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു മുൻപറഞ്ഞ പ്രകാരം ചന്ദ്രന്റെ അസ്തമയഗതിയെ പെരുക്കി ൬൦-ൽ കയററിയ ഫലത്തെ അസ്തമയചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ കൂട്ടുകയും; അർദ്ധരാത്രി മുതൽ പിറെറ ദിവസം ഉദയം വരെ ഏതെങ്കിലും സമയത്തേക്കാണെങ്കിൽ, ഇഷ്ടസമയം മുതൽ പിറെറ ദിവസം സൂര്യോദയപര്യന്തമുള്ള നാഴികവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു ഉദയഗതിയെ പെരുക്കി ൬൦-ൽ കയററി

* പെരുക്കയാൽ [illegible]-ാം പാരയിലാണ പറയുന്നതു.

ശ്യ ഫലത്തെ പിറ്റേ ദിവസത്തെ ഉദയസ്ഫുടത്തിൽ നിന്ന വാങ്ങുകയുമാണ വേണ്ടത്. എന്നാൽ ഒരു രാത്രി ഇഷ്ടസമയത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടമായി വരികയും ചെയ്യും.

൧൨

സ്ഫുടത്തിൽ നിന്ന തിഥിനക്ഷത്രങ്ങളെ കാണ്മാൻ പറയുന്നു.

(വ്യ) ഇഷ്ടം കലീകൃത്യ ഹൃതാ "നിനാകൈ"സ്താരാ ഗതാഃ സ്യുഃ സ്ഥിതയാ "നിരാകൈഃ"

(ന) ശിഷ്ടം "നഗ"ഘ്നം സ്ഥിതിരാശയാ ച സംഹാരകഘ്നാ ഘടികാ ഗതാഃ സ്യുഃ തിഥി— തിഥിരാശേരാഃ ഇഷ്ടം കലീകൃത്യ "നിനാകൈഃ" ഹൃതാ ഗതാ സ്താരാഃ സ്യുഃ "നിരാകൈഃ" ഹൃതാ സ്ഥിതയ ച സ്യുഃ. ശിഷ്ടാ "നഗ"ഘ്നാഃ സംഹാരകഘ്നാ ഗതാ ഘടികാ ച സ്യുരിത്യന്വയഃ.

ഇഷ്ടസമയത്തുള്ള ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിന്റെ രാശികൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ ൩൦-ൽ പെരുക്കി തിയതികളും അതിൽ കൂട്ടുകയും, ആ തീയതികളെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഇലികളും അതിൽ കൂട്ടുകയും ചെയ്തു; അതിനെ "നിനാക"നാകുന്ന ൮൦൦ കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം അശ്വതി മുതൽ തികഞ്ഞ നക്ഷത്രങ്ങളാകുന്നു. ശേഷിച്ചതിനെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും "നിനാക"നെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം വർത്തമാന നക്ഷത്രത്തിലെ ചെന്ന നാഴികയുമായി വരുന്നതാണ് *

ഇപ്രകാരം തന്നെ തിഥിസ്ഫുടത്തെ പെരുക്കി "നിരാക"നാകുന്ന ൭൨൦ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ, തിഥിയും കിട്ടുകയും ചെയ്യും.

---

* നക്ഷത്രത്തെ ഹരിച്ചതിൽ, യോഗസ്ഫുടത്തെയും പെരുക്കി "നിനാക"നെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ, നിത്യയോഗത്തെയും അറിയാവുന്നതാണ്. തിഥി നക്ഷത്രങ്ങളെ എളുപ്പത്തിൽ കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ [illegible]

൪൯

മന്ത്രരേഖയിലേയ്ക്കു സംക്രമം ഉണ്ടാക്കുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

(൪) സംക്രാന്തിവാക്യാനി ധ്രുവയുക്താനി സംക്രാന്തികാലെ രവിവാസരാദ്യാ ഇതി— ധ്രുവയുക്താനി സംക്രാന്തിവാക്യാനി സംക്രാന്തികാലെ രവിവാസരാദ്യാഃ ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടം ഇതിശേഷഃ.

"ലോകാനാം ലക്ഷ്മീനാഗ്രേ" എന്നു തുടങ്ങിയ ൧൨ വാക്യങ്ങളിൽ * അതാതു മാസത്തെയ്ക്കുള്ള സംക്രമവാക്യം വെച്ച്, അതിൽ അതാതു കൊല്ലത്തെയ്ക്കുള്ള സംക്രമധ്രുവം (1) കൂട്ടിയാൽ, അതു അതാതുമാസത്തിലെ സംക്രമസമയത്തെ ആഴ്ച മുതലായവയായി വരുന്നതാകുന്നു, മുകളിലെ സ്ഥാനം ഞായർ തുടങ്ങിയ ആഴ്ചയായിട്ടും, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനങ്ങൾ ക്രമേണ നാഴിക വിനാഴിക ഗുർവ്വക്ഷരങ്ങളായിട്ടും വരുമെന്നർത്ഥം. സപരിശോദ്ധതക്ക സൂക്ഷ്മസംക്രമമുണ്ടാക്കുവാൻ ഒരു സംസ്കാരം കൂടി ചെയ്യുവാനുള്ളതു ൧൧൯-ാം പാരയിൽ പറയുന്നതാണ്.

തിഥിനക്ഷത്രഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൩. വാക്യധ്രുവഖണ്ഡം.

൫൦

ശകാബ്ദം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൦) കൊല്ലാബ്ദേ ഖണ്ഡ ഗതവത്സരാന്താ എന്തെ "സഭാസ്ഥാന"മിതു താദ് ശകാബ്ദാ ഇതി— "സഭാസ്ഥാന"യുതാ ഗതവത്സരാന്താ എന്തെ കൊല്ലാബ്ദാഃ ശകാബ്ദാഃ സ്യുരിത്യന്വയഃ.

തികഞ്ഞിട്ടുള്ള കൊല്ലവർഷത്തിൽ "സഭാസ്ഥാന" എന്ന തുക കൂട്ടിയാൽ അതു ശകവത്സരമായി വരുന്നതാകുന്നു— എ

* സംക്രമവാക്യം ൧൭൩-ാം പാരയിൽ കാണും.

1 സംക്രമധ്രുവം വരുത്തുവാൻ ൫൫-ാം പാരയിലാണ് പറയുന്നതു.

ന്നാൽ ശകവത്സരവും കലിവത്സരവും ആരംഭിയ്ക്കുന്നതു മേടം ൧-ാംനു മുതൽക്കാകുന്നു. കൊല്ലവർഷം ആരംഭിയ്ക്കുന്നതു ചിങ്ങം ൧-ാംനു മുതൽക്കുമാണല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു കൊല്ലവർഷത്തിന്റെയും, ശകവർഷത്തിന്റെയും ആരംഭാവസാനങ്ങൾ ഒരേ സമയത്താവാൻ തരമില്ല. എന്നാൽ തികഞ്ഞ കൊല്ലവർഷംകൊണ്ടു ഇതിനെ ശകവത്സരം വരുത്തിയാൽ ആ ചിങ്ങം മുതൽ മേടംവരെയുള്ള ശകാബ്ദമാണ് കിട്ടുന്നതു. മേടം മുതൽക്കാണെങ്കിൽ വർത്തമാനമായ കൊല്ലവർഷം തികഞ്ഞതായിക്കണക്കാക്കണം. ൻ൧ മേടം മുതൽക്കുള്ള ശകാബ്ദം വരുത്തുവാൻ കൊല്ലവർഷം ൭൪൭ കൂട്ടണമെന്നർത്ഥം.

൰൩

കലിവർഷം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൦) “ചരധലാ”ഢ്യാ സ്യുഃ കലേർഗ്ഗതാബ്ദാ ഇതി— കൊല്ലംബവർഷാ ഗതവത്സരാഖ്യാ ഇത്യത്രാപി അനുവർത്തതേ— കൊല്ലംബവർഷാ ഗതവത്സരാഃ “ചരധലാ”ഢ്യാ സ്യുഃ കലേഃ ഗതാബ്ദാഃ സ്യുരിത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞ കൊല്ലവർഷത്തിൽ തന്നെ, “ചരധലം” (൩൯൨൬) കൂട്ടിയാൽ ശരി കലിവത്സരമായി വരുന്നതാണ്

൰൪

പ്രഭവാദി സംവത്സരങ്ങളെ വരുത്തുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

(൧൦) “പ്രാണാംശ”ഘ്നാനാഃ പ്രഭവാദയഃ സ്യുരിതി— കൊല്ലംബവർഷാ ഗതവത്സരാഖ്യാ ഇത്യത്രാപി അനുവർത്തതേ ച— ഗതവത്സരാഖ്യാഃ കൊല്ലംബവർഷാഃ “പ്രാണാംശ” ഘ്നാനാ സ്യുഃ പ്രഭവാദയഃ സ്യുരിത്യന്വയഃ.

കൊല്ലവർഷത്തിൽ നിന്നു തന്നെ “പ്രാണാംശനെന്ന്” എന്ന ൨൭൨ കളഞ്ഞു (ബാക്കി ൬൦-ൽ ഹരിച്ച്) ബാക്കി

കാണുന്നതു പ്രഭവാദിസംവത്സരമാകുന്നു. ബാക്കി എത്രയുണ്ടോ പ്രഭവാദി അത്രാമത്തെ സംവത്സരം ആ കൊല്ലത്തിലാണ് വരിക എന്നു താല്പര്യം. *

൧൮

കലിദിനസംഖ്യ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൩) അബ്ദാൻ കനം "ദിശജഗന്യപെരൈറ്റു" ഹതം, ഉതൈ
"ലാസഗരീഡ്യൈ" ഹീനാൽ — "ഗോനഷ്ടമൈ"ഃ ഗതമാസവാക്യഗതാഹയുക്തം
ദ്യുഗണം സ്യാൽ... കലൈഃ അബ്ദാൻ "അബ്ദഗണ്യപെരൈറ്റു"
ഹതം, "ലാസഗരീഡ്യൈ" ഹീനാൽ തതഃ ഗതമാസവാക്യഗതാഹയുക്തം
"ഗോനഷ്ടമൈ"ഃ ഹൃതം അഹർഗണഃ സ്യാദിത്യർത്ഥഃ.

൧൬-ാം പാറയിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം കലിവർഷം ഉണ്ടാക്കി, അതിനെ "അബ്ദഗണ്യപെൺറ്റ്"നെ കൊണ്ടു (൧൨൨൮൨൬) പെരുക്കി, അതിൽ നിന്നു "ലാസഗരീഡ്യ"നെ (൩൨൨൩൦൭) കളഞ്ഞു, ബാക്കിയെ "ഗോനഷ്ടമ" (൩൩൬൦) കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ ഒരു ദിക്കിൽ വെക്കുക. പിന്നെ അതിൽ, 'കലീന' ഇത്യാദി എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ൧൨ മാസവാക്യ(1)ങ്ങളിൽ നിന്നു മേടം മുതൽ തികഞ്ഞ മാസങ്ങളുടെ വാക്യങ്ങളെയും, വർത്തമാനമാസത്തിലെ തികഞ്ഞ തീയ്യതികളെയും അതിൽ കൂട്ടുകയും വേണം; എന്നാൽ അതു വെള്ളിയാഴ്ച മുതൽക്കുള്ള കലിദിനസംഖ്യയായിട്ടു വരും. എന്നു വെച്ചാൽ മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ കലിദിനസംഖ്യയെ ഒന്നു വേറെ വെച്ചു ഒന്നിനെ ഏഴു കൊണ്ടു ഹരിച്ചു ഫലംകളയുക; ശേഷിപ്പിൽ ബാക്കിവരുന്ന സംഖ്യയെ വെള്ളിയാഴ്ച മുതൽ എണ്ണുകയും ചെയ്ക, എന്നാൽ അവസാനിക്കുന്ന ആഴ്ചയും അഭീഷ്ടദിവസത്തിലെ ആഴ്ചയും ഒന്നായി വന്നാൽ കലിദിനസംഖ്യ സൂക്ഷ്മമാകുന്നു; ഒന്നായിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഒന്നാകുന്നതു വരെ ആ കലിദിനത്തിൽ കൂട്ടുകയോ കുറയ്ക്കുകയോ ചെയ്ത ഇഷ്ടദിവസത്തെ ആഴ്ച ഒപ്പിക്കണമെന്നർത്ഥം.

* പ്രഭവാദി സംവത്സരങ്ങൾ ൧൪൨-ാം പാറയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

൧ ഈ മാസവാക്യം ൧൪൭-ാം പാറയിൽ പറയും.

൯

ഇഷ്ടദിവസത്തേക്ക വാക്യം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൯) "അമിതയവൊത്സുക" ഹീനം ദ്യുഗണം "ഭസഗൈരികൈഃ" "കലീനാംഗൈഃ" "മെവെന്ദ്രൈ" രപിഹൃത്യ, തഛിഷ്ടം വേദ്യ വാക്യസംഖ്യേതി—"അമിതയവൌത്സുക" ഹീനം ദ്യുഗണം "ഭസഗൈരികൈഃ" "കലീനാംഗൈഃ" "മെവെന്ദ്രൈഃ" അപി ഏവം, തഛിഷ്ടം ഇദാനീം വാക്യസംഖ്യാ വേദിതവ്യേത്യന്വയഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തേക്ക കലിദിനസംഖ്യ ഉണ്ടാക്കി, അതിൽ നിന്ന "അമിതയവൊത്സുക" എന്ന ൧൭൪൧൬൫൦ കളഞ്ഞു ശിഷ്ടത്തെ "ഭസഗൈരിക" എന്ന ൧൨൩൭൪ കൊണ്ടും ശിഷ്ടത്തെ "കലീനാംഗ" എന്ന ൩൦൩൧ കൊണ്ടും, അതിന്റെയും ശിഷ്ടത്തെ "മെവെന്ദ്ര" എന്ന ൨൪൫ കൊണ്ടും ഹരിക്കുക: ഈ മൂന്ന ഹരികളും കഴിഞ്ഞാൽ ബാക്കി കാണുന്നതു ആ ഇഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ള വാക്യസംഖ്യയാകുന്നു. എന്നു വെച്ചാൽ ബാക്കി എത്രയുണ്ടോ 'ഗിരന്നശ്രേയഃ' എന്നു തുടങ്ങി അത്രാമത്തെ വാക്യമാണ ആ ദിവസത്തേക്ക വേണ്ടതെന്നർത്ഥം. ഹരിച്ചു കിട്ടിയ മൂന്ന ഫലങ്ങളേയും വെവ്വേറെ സൂക്ഷിക്കുകയും വേണം.

൧൦

വാക്യധ്രുവം വരുത്തുവാനാണ ഇനി പറയുന്നത്.

(൨൦) "വിവിധനിജവധൂരാധം", "താപൈണനാദ്യംകലാസമൈനപുണ്യം" "ധിഗഹരലഘുസത്രൊനം" ചൈതാൻ ഹാരാപ്തൈഃ ഫലൈഃ ക്രമാൽ.

(൨൧) ഹാരാപ്തം ത്രിഭിഃ ഫലൈഃ "ക്രോലടഗ്ഗ്പാലതനയാദ്യ സംയുക്തഃ മേഷാന്തവിഘടികാഃ "തപ്രായാഃ" സഹിതാ ധ്രുവാ ഭവന്തി ഇതി—"വിവിധം നിജവധൂരാധം," "താപൈണനാദ്യംകലാസമൈനപുണ്യം"—"ധിഗഹരലഘുസത്രൊനഃ" ച ഏതാൻ ഹാരാപ്തൈഃ ഫലൈഃ ക്രമശഃ ഹത്വാ, "കൊലടഗ്ഗ്പാലതനയ" സംയുക്താഃ മേഷാന്തവിഘടികാ "തപ്ര

പ്രായാന്വിതഃ ശേഷാഃ യോഗഃ ധ്രുവാ ഭിന്നാഃ ഇത്യന്വയഃ. സ്വാ ഖിലശേഷം.

"വിവിധംനിജവസുരാധം" എന്ന വാക്യത്തെ തല്പ രാളി രാശിപൂൎണ്ണമായി മേല്പട്ട വെച്ച് അതിനെ ൫൯-ാം പാദയിൽ സൂക്ഷിക്കുവാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഹരിച്ച കിട്ടിയ മൂന്ന ഫലങ്ങളിൽ ആദ്യത്തെ നാഴികാംശം കൊണ്ട ഹരിച്ച കിട്ടി യ ഫലം കൊണ്ട പെരുക്കുക: അപ്രകാരം തന്നെ "താരപ നൊഹ്ലാക്ഷപാസനൈനപുണ്യം" എന്ന വാക്യത്തെ മറൊ രെടുത്ത വെച്ച് അതിനെ രണ്ടാമത്തെ കലിനാംശം കൊണ്ട ഹരിച്ച കിട്ടിയ ഫലം കൊണ്ടും; "ധിശഹരലഘ്വസത്രൊനം" എന്നതിനെ മൂന്നാമത്തെ ഭഗവൎഗ്ഗം കൊണ്ട ഹരിച്ച കിട്ടിയ ഫലം കൊണ്ടും പെരുക്കുക. ഓരോന്നിന്റേയും തല്പര മുതൽ മുകളിലേക്ക മൂന്ന സ്ഥാനം നാലും, തിഥിപാലും കയറി, രാശിയിൽ പന്ത്രണ്ടിൽ അധികമുണ്ടെങ്കിൽ ഫലും ഹരിച്ച കളയണം. പിന്നെ അത മൂന്നം സ്ഥാനം മാറാതെ തമ്മിൽ ഒ ന്നിച്ച കൂട്ടി, അതിൽ "കെരലഭട്ടപാലതനായ" എന്നും തല്പര ആദിയായി കൂട്ടി തെക്കിൽ വെക്കുക. അധികമുണ്ടെങ്കിൽ വീണ്ടും അറുപതിലും മുപ്പതിലും കയറി രാശി ൧൨-ൽ ഹ രിച്ച കളയുകയും വേണം. പിന്നെ "രത്നപ്രായം" എന്ന തല്പര ആദിയായി മേല്പട്ട വെച്ച് അതിനെ അതാത ദിക്കി ലേക്കുള്ള ദേശാന്തര വിനാഴിക * കൊണ്ട പൊരുക്കി നാ ൽ കയറി അതും മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്നതിൽ തന്നെ തല്പര ആദിയായി കൂട്ടുക. എന്നാൽ അത ചന്ദ്രന്റെ വാക്യധ്രുവ മായി വരുന്നതാകുന്നു. "ഗീർനശ്രേ" യാദി വാക്യങ്ങളിൽ ഇ ലികളിയ മൂന്ന സ്ഥാനം മാത്രമാണല്ലൊ ഉള്ളത്. അതുകൊ ണ്ട് ഈ വരുത്തിയ വാക്യധ്രുവത്തിന്റേയും അധികം മു കളിലേക്ക കൂട്ടി വിലിയും തല്പരയും കളയാവുന്നതാണ്

* ദേശാന്തര വിനാഴിക വരുത്തുവാൻ ൧൧൫-ാം പാദയിൽ കാണും.

൨൫

൧൫-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ധ്രുവസംസ്കാരഹാരകം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു. ആ ഹാരകം ധനഹാരകമായും, ഋണഹാരകമായും രണ്ടു വിധത്തിലുണ്ട്. അതിൽ ധനഹാരകം ഉണ്ടാക്കേണ്ടതിനുള്ള ഒരു 'കരണ'മാണ് ആദ്യം പറയുന്നത്,

(൫൭) അന്ത്യാഹതം "ശ്രീധര" താഡിതം യൽ "ഭാനു" ഹതാന്ത്യഫലേന യുക്തം. ദേശാന്തരപ്രാപ്തവിനാഡികാഭ്യ "തത്വ" ഘ്നൈരേവ യുതം ധനാഖ്യം ഇതി— "ശ്രീധര" താഡിതം "ഭാനു" ഹതാന്ത്യഫലേന യുക്തം ദേശാന്തരപ്രാപ്തവിനാഡികാഭ്യ "തത്വ"ഘ്നിതൈരേവ യുതം യൽ അന്ത്യം ഫലം തൽ ധനാഖ്യം ഇത്യന്വയഃ. സ്യാൽ ഇതി പൂർവ്വശ്ലോകാൽ അനുവൃത്തവ്യമിതി.

മുൻപു ൧൪-ാം പാദയിൽ സൂക്ഷിക്കുവാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള മൂന്നു ഹരിതഫലങ്ങളിൽ, "ദൈവജ്ഞ"നെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഒടുവിലത്തെ ഫലത്തെ "ശ്രീധര"നെ (൯൨൫)ക്കൊണ്ടും, ആദ്യത്തെ ഫലത്തെ "ഭാനം" എന്ന എട്ടുകൊണ്ടും നില്ലത്തിൽ വെച്ചു പെരുക്കി അവ രണ്ടും ഒന്നിച്ചു കൂട്ടുക. പിന്നെ അതാതു ദിക്കിലേക്കുള്ള ദേശാന്തര വിനാഴികളെക്കൊണ്ടും "തത്വം" എന്ന ൪൬ നെ പെരുക്കി മുന്നിൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലവും ആദ്യം വെച്ചതിൽ കൂട്ടണം: ഇതിന്നു 'ധനം' എന്നു പേരാകുന്നു.

൨൬

ഋണം ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൮) ഫലം ദ്വിതീയം "കടാ" ഹതം യ ദൃണാഖ്യകം "കരോമൈ" ന യുക്തം ഇതി— "കടാഘ്ന" ഹതം "കരോമൈ"ഃ യുക്തം ദ്വിതീയം ഫലം ഋണാഖ്യകം സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന ഹരിച്ച ഫലങ്ങളിൽ രണ്ടാമത്തെ കലിദിനാംശം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ "കരട"-൫൨൫-നെക്കൊണ്ടു നീച്ചത്തിൽ പെരുക്കി, അതിൽ "കാമന ഗ" എന്ന ൩൦൭൫ കൂട്ടുക; അതിന്റെ പേർ 'ഋണം' എന്നാകുന്നു.

൨൩

മേൽപറഞ്ഞ രണ്ടു സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ധന ഋണ ഹാരകങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൩) തയോർവ്വിശേഷണം "ധനപ്രമാണം" ഭാഗപൂർവ്വം ധനർണ്ണാത്മകഹാരകം സ്യാദിതി. ക്രമേണാന്വയഃ.

പിന്നെ മേല്പറഞ്ഞ ധനവും ഋണവും ആയ സംഖ്യകളെ തമ്മിൽ അന്തരിക്കണം (വലുതിൽ നിന്നു ചെറുതു കളയണം) അന്തരിച്ചു കാണുന്നതായ ബാക്കിയെക്കൊണ്ടു "ധനപ്രമാണം" എന്ന ൭൮൨൫൦നെ നീച്ചത്തിൽ വെച്ചു ഹരിക്കുകയും വേണം; കിട്ടിയ ഫലം ൫൦-ാംപാരയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഹാരകമാകുന്നു. ധനവും ഋണവും തമ്മിൽ അന്തരിക്കുമ്പോൾ ജാസ്തിയുള്ളതു ധനമാണെങ്കിൽ ഈ ഫലം "ധനഹാരക"മെന്നും, ജാസ്തി ഋണമാണെങ്കിൽ "ഋണഹാരക"മെന്നും പറയുന്നു. എന്നു വെച്ചാൽ ധനസ്വരൂപമായ ഹാരകമെങ്കിൽ, അതുകൊണ്ടു ൫൦-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞവിധം ചന്ദ്രഗതിയെ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ കൂട്ടുകയും, ഋണസ്വരൂപമാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നും കളകയുമാണ് വേണ്ടതെന്നു താല്പര്യം.

൨൪

ഭൂമിയിൽ വാക്യസംഖ്യ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൭) ഖരിം "വരശ്രേഷ്ഠരസായനോ" നം, "ഗനാവിശിഷ്ടൈ"രഥ "കാലനാഗൈഃ" ഹരേത് "ദിവീന്ദ്രൈ"രപി തച്ഛിഷ്ടാ സ്യാ വാക്യസംഖ്യാ ഇതി— അഥ "വരശ്രേഷ്ഠരസായ"നൊനാമ ഖരിം "ഗനാവിശിഷ്ടൈഃ" "കാലനാഗൈഃ," "ദിവീന്ദ്രൈ"രപി ഹരേത്. തച്ഛിഷ്ടാ വാക്യസംഖ്യാ സ്യാ ദിത്യന്വയഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ള കലിദിനം വെച്ച്, അതിൽ നിന്നു "വരശ്രേഷ്ഠരസായനം" എന്ന ൧൬൦൨൨൪ കുറച്ച്, ബാക്കിയെ "ഗനാവിശിഷ്ട"നെ (൧൨൪൩൦൩) കൊണ്ടും, അതിന്റെ ശിഷ്ടത്തെ "കാലനാഗ"നെ (൩൦൩൧) കൊണ്ടും, അതിന്റെയും ശിഷ്ടത്തെ "ദിവീന്ദ്ര"നെ (൨൪൮) കൊണ്ടും ഹരിക്കുക: ബാക്കി കാണുന്നതു ആ ദിവസത്തേക്കുള്ള വാക്യസംഖ്യയാകുന്നു.

൨൫

ഭിക്കിൽ വാക്യധ്രുവം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൮) ക്രമശഃ ഫലൈ രേഭിഃ. (൧) തഥാ "തവാധികൃതകേശനാളം," "ത്രിനേത്രപൊല്ലസനായക" ച, "സുഗന്ധഭോഗാസുഖം" ച, തേഷാം യോഗോ "സ്ഥപാകാരധനാംശിനിദൈഃ" (൧൨) ഖരോത്ഥപ്രാണാഷഡംശേനിഘ്നഃ "പ്രാജ്ഞപ്രിയാ"ഖ്യഃ സഹിതോ ധ്രുവഃ സ്യാദിതി— ഏഭിഃ ഫലൈഃ ക്രമശഃ "തവാധികൃതകേശനാളം," "ത്രിനേത്രപൊല്ലസനായകം" ച, "സുഗന്ധഭോഗാസുഖം" ച തഥാ, "സ്ഥപാകാരധനാംശിനിദൈഃ" സഹിതഃ, ഖരോത്ഥപ്രാണഷഡംശേനിഘ്നഃ "പ്രാജ്ഞപ്രിയാ"ഖ്യഃ തേഷാം യോഗഃ ധ്രുവഃ സ്യാ ദിത്യന്വയഃ

പരഹിതംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ രീതിയിൽ തന്നെ "തവാധികൃതകേശനാളം" എന്ന വാക്യത്തെ തല്പരാദി രാശിപദ്ധതമായി മേല്പട്ടു വെച്ച്, അതിനെ മുൻ പാദംകൊണ്ടു ബാക്കി സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന മൂന്നു ഫലങ്ങളിൽ ആദ്യത്തേതിനെക്കൊണ്ടും, അപ്രകാരം തന്നെ "ത്രിനേത്രപൊല്ലസനായകം" എന്നതിനെ രണ്ടാമത്തെ ഫലം കൊണ്ടും, "സുഗന്ധ

രാശ്യാദ്യസുഖം" എന്ന വാക്യത്തെ മൂന്നാമത്തെ ഫലംകൊണ്ടു* പെരുക്കി, യഥാസ്ഥാനം കയററി, രാശിയിൽ അധികമുണ്ടെ ങ്കിൽ ൧൨-ൽ ഹരിച്ചു കളഞ്ഞു, അതു മൂന്നും ഒന്നിച്ചു കൂട്ടി, "ദ്യു പാകാരധനാംശിനിത്യ" എന്നും തല്പര ആദിയായി അതിൽ കൂട്ടുക: പിന്നെ അതാതു ദിക്കിലേക്കുള്ള ദേശാന്തരപ്രാണനെ * ആറിന് ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം (വിനാഴിക) കൊണ്ടു "പ്രാ ണപ്രിയ" എന്ന തല്പര ആദിയായി വെച്ചു പെരുക്കി ൬൦-ൽ കയററി അതും മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്നതിൽ കൂട്ടണം. എന്നാ ൽ അതതു ദിക്കിലെ വാക്യധ്രുവമായി വരുന്നതാകുന്നു.

പദ്യ

ദിക്കിൽ ധ്രുവസംസ്കാരഹാരകം വരുത്തുവാൻ പറയു ന്നു. അവിടെ ഊനസംസ്കൃതമായ ഫലം വരുത്തുവാനാണ് ആ ദ്യം പറയുന്നത്.

(ക്ര) ദേശാന്തരാസൂനസുഭിഃ "പതി" ര്യുക്തൈഃ "ധീസ്ഥന" ദൈക്യ രഹിതം "ഭാഗ്യം" (ര) അസൂര്യൈഃ ഫലൈഃ "പുണ്യൈ" ർഹതൈ, ർലിപ്തീകൈ "ർഗാഗാ" ർഹതൈർ ദ്യാദ്യം ഊനം പ്രദിഷ്ടം ഇതി— "പതി" ര്യുക്തൈഃ "ധീസ്ഥന"ദൈക്യൈഃ ദേശാന്തരാസൂഭിഃ രഹിതം, "ഭാ ഗ്യം" "പുണ്യൈ" ർഹതൈഃ അസൂര്യൈഃ ഫലൈഃ, "ഗോഗാ" ർഹതൈഃ ലിപ്തി കാദ്യൈഃ ഫലൈഃ ച ദ്യാദ്യം ഊനം പ്രദിഷ്ടം സ്യാത് ഇത്യന്വയഃ.

അതാതു ദിക്കിലേക്കുള്ള ദേശാന്തരപ്രാണനെ "പതി" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു പെരുക്കി "ധീസ്ഥന"വിനെ (൭൯) കൊ ണ്ടു ഹരിച്ച്, കിട്ടിയ ഫലത്തെ "ഭാഗ്യം" എന്ന സംഖ്യയിൽ നിന്നു കളയുക: പിന്നെ മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന മൂന്നു ഫലങ്ങ ളിൽ ആദ്യത്തേതിനെ "പുണ്യ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടും, രണ്ടാ മത്തേതിനെ "ഗോഗം" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടും പെരുക്കി, ഹ

* ദേശാന്തരപ്രാണൻ വൃത്താംശം പാർക്കുക.

ഇതു രണ്ടും മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന "ജന്മമദ്ധ്യ"ത്തിൽ കൂട്ടുകയും വേണം. എന്നാലതു ഋണരൂപമായ ഫലമാകുന്നു.

൨൧

ധനസ്വരൂപമായ ഫലത്തെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൦) "ധീവന്ദ്യ" നിഘ്നാന്ത്യഫലം ധനം സ്യാത് ഇതി— ക്രമേണ അന്വയഃ

"ധീവന്ദ്യ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഒടുവിലത്തെ ഫലത്തെ പെരുക്കിയാൽ അതു ധനസ്വരൂപമായ ഫലവുമാകുന്നു.

൨൨

ഋണധനസ്വരൂപങ്ങളായി മേൽപ്പറഞ്ഞ രണ്ടു ഫലങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഹാരകം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൦) ഫലാന്തരാപ്ത "ഗോസക്ഷിതിപൈ" ഹാരഃ സ്യാത് ഇതി- ക്രമേണ അന്വയഃ.

മുൻ പറഞ്ഞതായ ധനഫലവും ഋണഫലവും തമ്മിൽ അന്തരിച്ച്, ശേഷിക്കുന്ന ആ അന്തരംകൊണ്ടു "ഗോസക്ഷിതിപൈ" എന്ന സംഖ്യയെ ഹരിക്കുക: കിട്ടിയ ഫലം മേലെ ധ്രുവസംസ്കാരഹാരകമാകുന്നു. അന്തരിക്കുമ്പോൾ ശേഷിക്കുന്നതു ധനരൂപമായ ഫലമാണെങ്കിൽ ഹാരകം ധനമാണെന്നും, ശേഷിക്കുന്നതു ഋണമാണെങ്കിൽ ഹാരകം ഋണമാണെന്നും അറിയുകയും വേണം. ഇതുകളെയാണ് 'ധനഹാരക'മെന്നും, 'ഋണഹാരക'മെന്നും പറയുന്നത്.

൨൩

൧൭-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള സംക്രമധ്രുവം വരുത്തുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നത്.

(൨൧) ശകാബ്ദ "ഗോന്യായാപ്ത" യുതാൽ "ഭഗിശൈ"രാപ്തം ദിനാദ്യം, "കലിനാമശേഷദിനാദ്യൈഃ". ഖണ്ഡകാദ്യം സഹിതം "സ്വൈ" ഞ്ചം വിവ

സ്വായഃ സംക്രമണധ്രുവം സ്യാ ദിതി— ശകാബ്ദ "ശാസ്ത്രാന്ധ" വധാൽ "തിഥീശെ" നാപ്തം, "കലിനാശപുണ്യഃ" ഋഷ്വക്ഷരാദ്യം സഹിതം, "സ്വ"കണ്ണാ ദിവസാദ്യഃ ദിവാദ്യം സംക്രമണധ്രുവം സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

൧൧-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം ശകവത്സരം ഉണ്ടാക്കി, അതിനെ "ശാസ്ത്രാന്ധം" എന്ന ൯൨൫ കൊണ്ടു പെരുക്കി, "തിഥീശ"നെ (൫൭൬) കൊണ്ടു ഹരിച്ച് ഒരു ദിക്കിൽ വെക്കുക. ഈ കിട്ടിയ ഫലം ദിവസമാകുന്നു ബാക്കിയെ വീണ്ടും ൬൦-ൽ പെരുക്കി 'തിഥീശ'നെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു നാഴികയാകുന്നു. ബാക്കിയെ ഇപ്രകാരം തന്നെ വീണ്ടും പെരുക്കി ഹരിച്ചു വിനാഴികയും ഋഷ്വക്ഷരവും കൂടി ഉണ്ടാക്കി, അതുകളേയും മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന നാഴികയുടെ ചുവട്ടിൽ ക്രമത്താലെ വെക്കുക; പിന്നെ അതിൽ "കലിനാശപുണ്യം" എന്ന വാക്യത്തെ ഹരിച്ചുവെച്ചു ഫലത്തിൻ ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനമായ ഋഷ്വക്ഷരാദി നാഴിക പദ്ധതമായി കൂട്ടുക; അനന്തരം മുകളിലെ സ്ഥാനമായ ദിവസത്തെ ൭-ൽ കിഴിച്ചുകളയുകയും വേണം. എന്നാൽ അതു സൂര്യന്റെ സംക്രമധ്രുവമായി വരുന്നതാകുന്നു.

വാക്യധ്രുവഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

---

൪. മദ്ധ്യമഖണ്ഡം.

൩൭

ഗ്രഹങ്ങളുടെ മദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൮) ഖണ്ഡം സ്വസിദ്ധം ദൃഗണാദ്വിശോധ്യ മതി. സ്വസിദ്ധം ഖണ്ഡം ദൃഗണാൽ വിശോധ്യം ഇത്യന്വയഃ. സ്യാൽ ഇതി ശേഷഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ളകലിദിനം (൫൨) വെച്ച്, അതാതു

കാലത്തേക്ക ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ഖണ്ഡത്തെ * ആ കലിദിനത്തിൽ നിന്നു കുറക്കണമെന്നൎത്ഥം.

൩൧

(൨൨) ശിഷ്ടം പൃഥക്സ്ഥം സപ്തഘ്നം ഗതാപ്താ— ഹാരൈൾ സപ്താ ദ്യൈ ഇതി— പൃഥക്സ്ഥം ശിഷ്ടം സപ്തഘ്നം ഗതാപ്താ സപ്താദ്യൈ ഹാരൈൾ ഇത്യന്വയഃ.

കലിദിനത്തിൽ നിന്ന ഖണ്ഡത്തെ കുറച്ച ശിഷ്ടത്തെ "ഖണ്ഡശിഷ്ട"മെന്നു പറയാറുണ്ട്. ഈ ഖണ്ഡശിഷ്ടത്തെ രണ്ടേടത്തു വെച്ച്, ഒന്നിനെ അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ ഗുണകാരം കൊണ്ടു പെരുക്കി, അതാതിന്റെ ഹാരകം (1) കൊണ്ടു ഹരിക്കണം, അപ്പോൾ കിട്ടുന്നതു ഗ്രഹഫലമാകുന്നു; ആ ഫലം കളയാം. ഹരിച്ച ബാക്കികൊണ്ടാണ മേലിൽ ക്രിയ ചെയ്യേണ്ടതു്.

൩൨

(൨൩) മുഖ്യശിഷ്ടം "പ്രിയാൾ" "നഗ" "ജ്ഞാതൈഃ" "നരൈഃ" ക്രമേണ— (൨൩) നിഹത്യ ഹാരേണ ഹരേ ദിതി— മുഖ്യശിഷ്ടം "പ്രിയാൾ" "നഗൈഃ" "ജ്ഞാതൈഃ" "നരൈഃ" ക്രമേണ നിഹത്യ ഹാരേണ ഹരേൽ ഇത്യന്വയഃ.

൩൧-ാം പാരകൊണ്ടു പറഞ്ഞപ്രകാരം തന്റെ ഹാരകം കൊണ്ടു (ഒരു പ്രാവശ്യം മാത്രം) ഹരിച്ച് ശിഷ്ടമുള്ള സംഖ്യയെ പിന്നെയും "പ്രിയം" എന്ന ൧൨ കൊണ്ടു പെരുക്കി തന്റെ ഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം രാശിയാണ്. ശിഷ്ടത്തെ പിന്നെയും "നഗം" എന്ന ൩൦ കൊണ്ടും, "ജ്ഞാതം" എന്ന ൬൦ കൊണ്ടും "നരം" എന്ന ൬൦ കൊണ്ടും രണ്ടു തവണയും ക്രമേണ പെരുക്കി തന്റെ ഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കണമെന്നൎത്ഥം.

* ഖണ്ഡധ്രുവം വരുത്തുവാൻ ൨൮-ാം പാര നോക്കുക.

1 ഈ ഗുണകാരഹാരകങ്ങൾ ൨൦-ാം പാരയിൽ പറയും.

൩൩

(വ. ൩) അവാപ്താ ഭവന്തി രാശ്യംശകലാവിലിപ്താ ഇതി ക്രമേണ ഇത്യാപ്യന്തവർഗ്ഗരെ— അവാപ്താഃ രാശ്യംശകലാവിലിപ്താഃ ക്രമേണ ഭവന്തി ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരം ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം ക്രമേണ രാശി, തീയ്യതി, ഇലി, വിലി ഇവകളായിട്ടു വരും— മുൻപറഞ്ഞ ശിഷ്ടത്തെ ൧൨ൽ പെരുക്കി സ്വഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം രാശിയും, അതിന്റെ ശിഷ്ടത്തെ ൩൰ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും തന്റെ ഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ തീയ്യതിയും, പിന്നെ ൬൰ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചാൽ ഇലിയും, ശിഷ്ടത്തെ വീണ്ടും ൬൰ൽ പെരുക്കി സ്വഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം വിലിയുമാമെന്നു താല്പര്യം.

൩൪

(വ. ൩) ദ്വിതീയഹാരേണ ഖണ്ഡശേഷാൽ ആപ്തം കലാദൌ സ്വമൃണം കക്ഷ്യാൽ ഇതി— ദ്വിതീയഹാരേണ ഖണ്ഡശേഷാൽ ആപ്തം ഇ കലാദൌ സ്വം ഋണം കക്ഷ്യാൽ ച ഇത്യന്വയഃ.

മുൻപ് ഒരേടത്തു പകർത്തിവെച്ചിരിക്കുന്ന ഖണ്ഡശേഷത്തെ അതാതു ഗ്രഹങ്ങളുടെ ദ്വിതീയഹാരകം * കൊണ്ടു ഹരിക്കുക; കിട്ടിയ ഫലം ഇലിയിലും, ശിഷ്ടത്തെ വീണ്ടും ൬൰ൽ പെരുക്കി ദ്വിതീയഹാരകം കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം വിലിയിലും, അതാതു ഗ്രഹത്തിനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രകാരം തന്നെ കൂട്ടുകയോ കുറക്കുകയോ ചെയ്കയും വേണം.

൩൫

(വ. ൪) ധ്രുവാന്വിതാ ലബ്ധമെ സ്യുരേതെ മദ്ധ്യഗ്രഹാഃ ഇതി— ധ്രുവാന്വിതാ ഏതേ ലബ്ധമെ മദ്ധ്യഗ്രഹാഃ സ്യുഃ ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതായ (രാശി, തീയ്യതി, ഇലി, വിലി, കല്പിത്) മദ്ധ്യമത്തിൽ അതാതു ഗ്രഹ

* ദ്വിതീയഹാരകം ൨൫-ാം പാരത്തിൽ കാണാം.

ങ്ങളുടെ ധ്രുവവുംകൂടി കൂട്ടണം. എന്നാൽ അതുകൾ ഇഷ്ടദിവസ സൂര്യോദയ സമയത്തേക്കുള്ള ഗ്രഹമദ്ധ്യമങ്ങളായി വരുന്നതാണ്.

൯൰

(വ.ത്) സധ്രുവശോധിതോഹി രിതി— ക്രമേണാന്വയഃ. സ്പഷ്ടിതി അത്രാപ്യനുവർത്തതേ.

രാഹുവിനെയൊഴിച്ചു മററു ഗ്രഹങ്ങൾക്കെല്ലാം ധ്രുവം കൂട്ടുകയാണല്ലോ വേണ്ടതു്. രാഹുവിനു മാത്രം അങ്ങിനെയല്ല. ധ്രുവം ഒന്നെടുത്തുവെച്ചു് മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ മദ്ധ്യമം അതിൽ നിന്നു കളയുകയാണ് വേണ്ടതു്. എന്നാലതു രാഹുവിന്റേയും മദ്ധ്യമമായി വരും. എന്നാൽ രാഹുവിനു മദ്ധ്യമവും സ്ഫുടവും ഒന്നു തന്നെ ആകയാൽ ഇനി സ്ഫുടിപ്പാൻ വേറെ ക്രിയ ഇല്ലെന്നും അറിഞ്ഞുകൊൾക.

൯൧

(വ.ത്) ഖണ്ഡാധികേ ദ്യുഗണേ വിശോധ്യാഃ ഖേടാ ധ്രുവാഃ കിമി— ദ്യുഗണേ ഖണ്ഡാൽ വിച്യുതേ ഖേടാഃ ധ്രുവാൽ വിശോധ്യാഃ ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

കലിദിനസംഖ്യയിൽ നിന്നു ഖണ്ഡത്തെ കളയുന്നതാണല്ലോ മുമ്പു പറഞ്ഞതു്. നേരെ മറിച്ചു് ഖണ്ഡം കലിയെക്കാൾ വലുതായി വരുമ്പോൾ ഖണ്ഡത്തെ വെച്ചു അതിൽ നിന്നു അഭീഷ്ടദിവസത്തേക്കുള്ള കലിയെ കളയുകയാണു വേണ്ടതു്. അങ്ങിനെയാണ മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ആ മദ്ധ്യമം, രാഹുവിനു പറഞ്ഞതു പോലെ, ധ്രുവത്തിൽ നിന്നു കളയുകയാണു വേണ്ടതെന്നു താല്പര്യം.

൯൨

(വ.ത്) തദൃണീ ച തയോശ്ച ഇതി— ഋണീ ച തത് തയോശ്ച ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

ഖണ്ഡം കലിയേക്കാൾ വലുതാകയാൽ മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം ഗ്രഹമദ്ധ്യമം ധ്രുവത്തിൽനിന്നു കളയുന്ന സംഖ്യയിൽ, അതിനു വിപരീതം, രാഹുവിന്റെ മദ്ധ്യമത്തിൽ ധ്രുവം കൂട്ടുകയും വേണം.

൧൬

ഇനി സൂര്യമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാനായിട്ട ഇനി ഒരു ശ്ലോകം കൊണ്ടു പറയുന്നതു്. അതുതന്നെ പാരകൊണ്ടു സൂര്യമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൫) മൃഗണാൽ പൃഥക് "പട്ട" ഹൃത്വാ "വിത്ഥ" പ്രാഗ്രാശി വിഹിതാംശാദി. മദ്ധ്യാർക്കോ സ്യാ "ദജ്ഞലൈ" ർദ്ധൃത്വാ സമാകലിതപാ ലിപ്താസ്ഥ ഇലി—

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ച്, ഒന്നിനെ "പട്ട" എന്ന കഥ കൊണ്ടു പെരുക്കി, "വിത്ഥൻ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിക്കുക. കിട്ടുന്ന ഫലം തിഥിയാകുന്നു. (പരഹിതത്തിന്റെ മദ്ധ്യമം വരുത്തുന്നേടത്തു പറഞ്ഞതു പോലെതന്നെ) ശേഷത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി 'വിത്ഥ'നെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ ഇലിയും കിട്ടും. വിലി ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ ശിഷ്ടത്തെ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി "വിത്ഥ"നെ കൊണ്ടു ഹരിച്ചുകൊൾക. എന്നാൽ വിലിയും കിട്ടും. പിന്നെ മറ്റൊരിടത്തു വെച്ചിരിക്കുന്ന ഖണ്ഡശേഷത്തിൽ നിന്നു ഈ ഹരിച്ചു കിട്ടിയതു മുഴുവനും കളയണം. ഖണ്ഡശേഷത്തിൽ നിന്നു തിഥിയും, ബാക്കിയിൽ നിന്നു ഒരു ൬൦-ൽ ഏറ്റി ഇലിയും കളയണം. വിലിയുണ്ടെങ്കിൽ ഇലിയിൽ നിന്നും ഒരു ൬൦-ൽ ഏറ്റി വിലിയും കളയണമെന്നർത്ഥം. ഹരിച്ചു കിട്ടിയതു ഇനി ആവശ്യമില്ല. മേലിൽ ക്രിയ ഇതുകൊണ്ടാകുന്നു. ഇതിന്റെ മുകളിലെ സ്ഥാനമായ തിഥിയെ (പോകമെങ്കിൽ) "അജ്ഞലൻ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിക്കണം:

ഇതു "അബ്ദലഗ്നം" 'അബ്ദം' എന്നു പേർ പറയും. വിലിപ്താദിയായിട്ടാണ ഗണിക്കുന്നതെങ്കിൽ ഇതു 'അബ്ദലഗ്ന'ംകൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം വിലിപ്തയിൽ കൂട്ടുകയും, ഇങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതിലും ആവശ്യമാകയാൽ കല്യാദി ക്ഷേപകളും വേണം. ഇതു അബ്ദഹരണവും കഴിഞ്ഞു ബാക്കിയുള്ള തിഥികളെ ൬൦-ൽ കയറി രാശ്യാദിയും വെച്ചു, ഉണ്ടായുള്ള സൂര്യന്റെ ധ്രുവം കൂട്ടിയാൽ സൂര്യമദ്ധ്യമം വരുന്നതാകുന്നു.

൨൧

ചന്ദ്രമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൭) "ഭഗാ" ഗ്ലാൽ "പ്രജ്ഞ" പൂർവ്വാൽ "പ്രിയ" "നഗ" "നീതൈ" ക്രമാ ലബ്ധാൽ, "പ്രജ്ഞ"യാ— ലബ്ധരാശ്യാദി; "ഗാനം" ... 'ശാകമരൈ'കളാൽ സഫലം ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ മൂന്നടത്തു വെച്ചു് ഒന്നിനെ "ഭഗാ"വിനെ (൩.) കൊണ്ടു പെരുക്കി, "പ്രജ്ഞ"യെ (൧൨.) കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം കളയുക: ശേഷത്തെ "പ്രിയ" (൧൨.) "നഗ" (൭൦) "നീത" (൬൦) ഇവകളെക്കൊണ്ടു ക്രമത്താലെ പെരുക്കി "പ്രജ്ഞ"യെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം ക്രമേണ രാശി തിയ്യതി ഇവകളാകുന്നു. വിലിപ്തവേണമെങ്കിൽ, ബാക്കിയെ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി 'പ്രജ്ഞ'യെകൊണ്ടു ഹരിച്ചുണ്ടാക്കുക. പിന്നെ രണ്ടുള്ളതിൽ ഒന്ന ഖണ്ഡശേഷത്തിൽ നിന്നു "ഗാനം" എന്ന സംഖ്യകൊണ്ടും, മറ്റേതിൽ നിന്നു "ശാകമരൈ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടും ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഇലികളെ അതിന്റെ കലയിൽ കൂട്ടണം. വിലിപ്തയും വേണമെങ്കിൽ രണ്ടിന്റെയും ബാക്കിയെ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി 'ഗാനം'കൊണ്ടും 'ശാകമരൈ'കൊണ്ടും ഹരിച്ചുണ്ടാക്കിയ വിലിപ്തയെ ഇതിന്റെ വിലിപ്തയിലും കൂട്ടണം.

അതിൽ ചന്ദ്രന്റെ ഋക്കിലെ ധ്രുവവും കൂട്ടിയാൽ ചന്ദ്രമധ്യമവും വരും.

൪൫

തുംഗനെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧) "ധന" ഏലവാമിതുംഗെ "സ്മൃതി" കേതകലാഃ സപ്ത വികലാശ്ച ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ചു ഒന്നിനെ "ധനം" എന്നതു കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം തിയതിയാകുന്നു. ബാക്കിയെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഇലിവികളേയും ഉണ്ടാക്കുക. അവയെ ൩൦-ൽ കയറ്റി രാശിയും വെച്ചുകൊള്ളുക. മറ്റേതിൽ നിന്നു "സ്മൃതി" എന്നതു കൊണ്ടു ഹരിച്ച ഫലം ഇലിയിലും, വിലി വേണമെങ്കിൽ ശിഷ്ടത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി "സ്മൃതി" കൊണ്ടു ഹരിച്ചു ഉണ്ടാക്കിയ ഫലം വിലിയിലും കൂട്ടണം. അതിൽ സൂര്യമധ്യമം വരുത്തുമ്പോൾ സൂക്ഷിക്കുവാൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന 'അബ്ദ' ഫലവും (൩൩൦-ൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ വിലി) കൂട്ടണം. പിന്നെ ഇതിൽ ധ്രുവവും കൂട്ടിയാൽ തുംഗമായി.

൪൬

കുജമധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧) "പടു" ഹരദിനാൽ പൃഥക്സ്ഥാൽ "പുരൈതുഃ" "ഇന്ദ്രൈഃ" കജസ്യ രാശ്യംശകലാഃ ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ "പടു" എന്നതു കൊണ്ടു പെരുക്കി രണ്ടു ദിക്കിൽ വെക്കുക; ഒന്നിനെ "പുത്രൻ" എന്നതു കൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്യു; കിട്ടുന്ന ഫലം തിയതിയാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ വീണ്ടും ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചു ഇലിയും വ

ങ്ങളെക്കൊൾക. മറ്റേതിനെ "ശ്രുഭേ"നെ (വ്യ൬ര) കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം മുൻവെച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഇലിയിൽ കൂട്ടണം. പിന്നെ തീയതിയെ ൧൦–ൽ കയററി രാശിയും വെച്ച് ധ്രുവം കൂട്ടിയാൽ അതു കുജമദ്ധ്യമ മാകുന്നു. കുജാദിഗ്രഹങ്ങൾക്ക വിലിയാലിപ്ത്യാവില്ലാത്തതിനാൽ വിലിയാലിയായി ഗണിക്കയും പതിവില്ല.

൪൩

ബുധശീഘ്രോച്ചം വരുത്തുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നതു

(വ്യ) "ദേഹം"ക്ഷു ഭേണാദൌ "ഭാനാത്മാ"പൃംശകാദി കല്പാൽ ജ്ഞെ ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടേടത്തു വെച്ചു ഒന്നിനെ "ദേഹം" (വ്യ) കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു വ്യംശഫലമാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ ൬൦–൬൦–൩൦ ഇതുകളെക്കൊണ്ടും ക്രമത്തിൽ പെരുക്കി 'ദേഹം'കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ രാശി തീയതി ഇലികളും കിട്ടും. മറേറ ഖണ്ഡശേഷത്തെ "ഭാനാത്മം" എന്നറെവ്യ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം തിഷ്ടതിയാകുന്നു. പിന്നെയും ൬൦–ൽ പെരുക്കി ഭാനാത്മനെകൊണ്ടു ഹരിച്ചു ഇലിയും ഉണ്ടാക്കി മുൻവെച്ചിരിക്കുന്ന തിഷ്ടതിയിലും ഇലിയിലും യഥാക്രമം കൂട്ടുകയും വേണം. ബുധന്റെ ക്ഷേപധ്രുവവും കൂടി അതിൽ കൂട്ടിയാൽ അതു ബുധന്റെ ശീഘ്രോച്ചമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൪൪

ഇനി വ്യാഴത്തിന്റെ മദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വ്യ) "പ്രിയ"ർ ഭക്ത രോഗാദൌ ജീവേ "സത"ക്ഷേപിപ്പികാദേശൊദ്ധ്യാഃ ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ചു, ഒന്നിനെ "പ്രി

വാൻ" എന്ന ഫല കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം തിഥി തിയാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ ന്യാ-ൽ പെരുക്കി 'പ്രിയം'കൊണ്ടു ഹരിച്ച ഇലിയും ഉണ്ടാക്കണം. രണ്ടാമത്തെ ഖണ്ഡശേഷത്തിൽ നിന്നു "സുതൻ" എന്ന ന്യ കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ ഇലിയിൽ നിന്നു കളയുകയും വേണം. പിന്നെ അയ നാ-ൽ കഴററി രാശിയും വെച്ചു വ്യാഴത്തിന്റെ ധ്രുവവും കൂട്ടിയാൽ, വ്യാഴമദ്ധ്യമം സിദ്ധിക്കുന്നതാകുന്നു.

൩൩

ശുക്രന്റെ ശീഘ്രോച്ചം വരുത്തുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

(വ൪) "മുഖരം" പൂരണഹാരാദൌ സഖം "സ്വ"ശ്ച "മണി"ഹൃത കാൽ ശുക്രേ ഇലി

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ചു് ഒന്നിനെ "മുഖരം" എന്ന ഫല കൊണ്ടു ഹരിച്ചു് കിട്ടിയ ഫലം കളയുക. ശിഷ്ടത്തെ ഫല കൊണ്ടും, നാ കൊണ്ടും, ന്യാകൊണ്ടും യഥാക്രമം പെരുക്കി 'മുഖരം' കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു രാശി തിഥി ഇലികളാകുന്നു. രണ്ടാമത്തേതിനെ "സ്വ" എന്നതു കൊണ്ടു പെരുക്കി "മണി" എന്നതു കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഇലി മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഇലിയിൽ കൂട്ടി, ധ്രുവവും കൂട്ടിയാൽ ശുക്രന്റെ ശീഘ്രോച്ചമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൩൪

ശനിമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വ൫) "പ്രശ്ന"ഘ്നം ദിനഃ ഖ, ലിപ്താ "നിവൃത്ത" ഭക്താഃ കലാഃ രാശ്യാദ്യാഃ ഇതി.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ രണ്ടെടുത്തു വെച്ചു് ഒന്നിനെ "പ്രശ്ന

എന്ന രണ്ടുകൊണ്ടു പെരുക്കിയ (ഹരിച്ച്) ൩ ശുദ്ധിയാകുന്നു. ഇതിനെ ൩൦-ലും ൧൨-ലും ക്രമത്തിൽ കയററി തിഥിയും രാശിയും ഉണ്ടാക്കിൽ പോരും. മററ ബന്ധശേഷത്തെ "നിവേദ്യം" എന്ന ക്ഷേപംകൊണ്ടു ഹരിച്ചു ഫലം ശുദ്ധിയിൽ കൂട്ടുകയും വേണം. പിന്നെ ധ്രുവം കൂട്ടിയാൽ ശനിമദ്ധ്യമം സിദ്ധിക്കും.

൪൧

രാഹുമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) "തന്തമ" വിഹൃതേ രാശ്യോ ഭാഗാ ലിപ്താഃ "ശരോ"ഷ്ടാ വികലാഃ ഇതി.

ബന്ധശേഷത്തെ രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ച്, ഒന്നിനെ "തന്തമ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിക്കുക. കിട്ടിയ ഫലം രാശിയാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ ൩൦-ലും, ൬൦-ലും ക്രമത്താലെ പെരുക്കി "തന്തമ" കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ച തിയ്യതിയും ഇലിയും ഉണ്ടാക്കണം. വേണമെങ്കിൽ ശിഷ്ടത്തെ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി 'തന്തമ'കൊണ്ടു ഹരിച്ചു വിലിയും ഉണ്ടാക്കാം. മററ ബന്ധശേഷത്തെ "ശരോ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം വിലിയിൽ നിന്നു കളയുകയും വേണം. പിന്നെ രാശ്യാദിയായി ഈ വരുത്തിയതിനെ രാഹുവിന്റെ ദൃക്കിലെ ധ്രുവത്തിൽ നിന്നു കളഞ്ഞാൽ അതു രാഹുവിന്റെ മദ്ധ്യമമാകുന്നു. പരഹിതത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം തന്നെ ദൃക്കിലും രാഹുവിന്റെ മദ്ധ്യമവും സ്ഫുടവും ഒന്നുതന്നെയാണെന്നും അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

൪൨

(ശ്ലോ) ഏവം ഭൃഗ്വാദീനാം സാദ്ധ്യം സ്യാൽ മദ്ധ്യമം വിശേഷേണ ഇതി.

ള്ളേ് അപ്രകാരം ശനിക്കനോൾ മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കേണ്ടു മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരമാകുന്നു.

൪൯

ദേശാന്തരത്തെയും അഹർമ്മാനത്തെയും മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കേണ്ടതായ ക്രിയ പറയുന്നു.

(സൂ.) ദേശാന്തര ഹർഷീയസംജ്ഞചപൂ ന്താന്ദ്രാ ഗ്രഹാണാം നിജ ഭുക്തിനിഘ്നാഃ. ശശാങ്കഗത്യാ വിഹൃതാ ഭോ കാര്യ്യാ ഇത്യാദിനിജഭുക്തിനിഘ്നാഃ ശശാങ്കഗത്യാ വിഹൃതാഃ ചാന്ദ്രാഃ ദേശാന്തരാഹർഷീയിസംജ്ഞചപൂഃ ച ഗ്രഹാണാം യഥോദിതം കാര്യ്യാ ഇത്യന്വയഃ. സ്മൃതിതി ശേഷഃ.

അതാതു ദിക്കിലേക്കുള്ള ചന്ദ്രദേശാന്തരത്തെയും 1 ചന്ദ്രാഹർമ്മാനത്തെയും 2 വെച്ച്, അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യഗതി 3 കൊണ്ടു പെരുക്കി, ചന്ദ്രമദ്ധ്യഗതികൊണ്ടു ഹരിച്ച് ഋണധനം പോലെ അതാതു മദ്ധ്യമത്തിന്റെ ഇലിയിൽ സംസ്കരിക്കണം. ഈ ക്രിയയെ ഒന്നു കൂടി വ്യക്തമാക്കാം— സൂക്ഷ്മമദ്ധ്യമമാണെന്നു വിചാരിക്കുക. ഇഷ്ടദേശത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രദേശാന്തരത്തെ സൂക്ഷ്മമദ്ധ്യഗതിയായ "ഭാനധന്യം" എന്നു മടക്കി വെച്ചു പെരുക്കി ചന്ദ്രമദ്ധ്യഗതിയായ "ഭൃഗനിമ്നസ്ഥ" എന്നു മടക്കി (ഭൃഗ എന്ന വിലിയും നിമ്നസ്ഥ എന്ന ഇലിയുമായി) വെച്ചു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. വിലിയവേണമെങ്കിൽ ബാക്കി ൬൦ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും ചന്ദ്രമദ്ധ്യഗതി കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചാൽ വിലിയും കിട്ടും. ഈ ദേശാന്തരം ഋണമെന്നു വെച്ചുകൊൾക. ദേശാന്തരം എപ്പോഴും ധനമാണെന്നും ധരിക്കണം. പിന്നെ ഈ പറഞ്ഞതുപോലെ തന്നെ ഇഷ്ടദേശത്തേക്കുള്ള ചന്ദ്രാഹർമ്മാനത്തെയും സൂക്ഷ്മഗതികൊണ്ടു പെരുക്കി ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു ഹരിക്കണം. ശനിക്കുന്നതു പ

1 അതാതു ദേശത്തേക്ക ദേശാന്തരം ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള പ്രമാണം ൧൪൦-ാം പാരയിൽ പറയുന്നതാണ്.

2 അഹർമ്മാനം ഉണ്ടാക്കുന്നതു ൧൪൭-ാം പാരയിലാണ കാണുക.

3 ഈ മദ്ധ്യഗതികാണുവാൻ ൧൫൦-ാം പാര നോക്കുക.

കൽ സമയത്തേക്കാണെങ്കിൽ ഉദയാഹർഗ്ഗണവും, രാത്രിയിലേക്കാണെങ്കിൽ അസ്തമയാഹർഗ്ഗണവുമാണു വേണ്ടതു്. അഹർഗ്ഗണം ചിലകാലത്തു ധനമായും, ചിലപ്പോൾ ഋണമായും വരുമല്ലോ. ധനമാണെങ്കിൽ, അതും (ദേശാന്തരവും അഹർഗ്ഗണവും) ധനമാകയാൽ, ഗുണഹരിച്ചു കിട്ടിയ അഹർഗ്ഗണവും മുൻവെച്ചിരിക്കുന്ന ദേശാന്തരത്തിൽ കൂട്ടുകയും, ഋണമാണെങ്കിൽ അവ തമ്മിൽ അന്തരിക്കുക (വലുതിൽ നിന്നു ചെറുതു കുറയ്ക്കുക)യും വേണം. ഇങ്ങിനെ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയാണു ചെയ്തതെങ്കിൽ അതു മുഴുവനും മദ്ധ്യമത്തിൽ കൂട്ടണം. അന്തരിക്കയാണു ചെയ്തതെങ്കിൽ, ബാക്കി ധനമാണെങ്കിൽ കൂട്ടുകയും, ഋണമാണെങ്കിൽ കുറയ്ക്കുകയുമാണു വേണ്ടതു്. മദ്ധ്യമത്തിൽ വിലി ഉള്ളെടത്തു ഈ ഉണ്ടായതിന്റെ വിലി മദ്ധ്യമത്തിന്റെ വിലിയിലും, മുകളിലെ സ്ഥാനം ലിപ്തയിലും വരുമാറു സംസ്കരിക്കയും വേണം. മറ്റു ഗ്രഹങ്ങൾക്കും ഇതു പോലെതന്നെ കണ്ടുകൊൾക. മദ്ധ്യമത്തിൽ വിലിയില്ലെങ്കിൽ ഇവിടെ വന്നതിന്റെ വിലിയുടെ അർദ്ധാധിക്യം ലിപ്തയിൽ കൂട്ടി അതു സംസ്കരിച്ചാൽ മതി. ഇത്രയും ക്രിയചെയ്താൽ ആ മദ്ധ്യമം സ്ഫുടക്രിയാ യോഗ്യമായി എന്നറിക.

൩൦

(൩൧) യഥോദിതം വ്യസ്തമഹോ ബല സർവ്വമിതി— അഹോ സർവ്വം ച യഥോദിതം വ്യസ്തം ഋണധനയോഃ സ്യാദിതിശേഷഃ.

മറ്റു ഗ്രഹങ്ങൾക്കു പറഞ്ഞതിന്നു വിപരീതം, ധനമായി സംസ്കരിക്കുന്നതെല്ലാം ഋണമായിട്ടും, ഋണമെല്ലാം ധനമായിട്ടുമാണു രാഹുവിന്നു സംസ്കരിക്കേണ്ടതെന്നർത്ഥം.

൩൧

സൂക്ഷ്മമദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ തന്നെ മറ്റൊരു സമ്പ്രദായത്തെയാണു പറയുന്നതു്.

(൩൧) മാസേ തു ഷഷ്ടിനാഡീകൃത്യൈഃ പൃഥക് "പദ്ദു" ഘ്നാ "വിതഥൻ" പൂർവിതാഃ—ഭാഗാദ്യൈഃ സംക്രമണാർക്കമദ്ധ്യയോജ്യാ ഇതി—പൃഥക് "പദ്ദു" ഘ്നാൽ "വിതഥൻ" പൂർവിതാഃ ഭാഗാദ്യൈഃ മാസേ തു യാതാഃ [illegible] സംക്രമണാർക്കമദ്ധ്യയോജ്യാ ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

ഇഷ്ടമാസത്തിലെ ചെന്ന തിയ്യതികളെ ദിക്കുകളിലും, അതിന്നു മുമ്പുള്ള സംക്രമസമയം മുതൽ ഇഷ്ടസമയം വരെയുള്ള നാഴികകളേയും, (ആവശ്യമെങ്കിൽ അതിന്നും മേലെ വിനാഴികകളേയും) രണ്ടു ദിക്കിൽ വെക്കുക. ഒന്നിനെ "പദ്ദു" എന്ന ... കൊണ്ടു പെരുക്കി "വിതഥൻ" എന്ന ... കൊണ്ടു ഹരിച്ചു ഫലം മറ്റതിന്റെ ചുവട്ടിൽ (നാഴികയിൽ നിന്നു കളയണം) വിലിയും (വിനാഴികയും) ഉണ്ടെങ്കിൽ, ശിഷ്ടത്തെ നാല് പെരുക്കി ... 'വിതഥ'നെ കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം വിനാഴികയിൽ നിന്നും കളയണം. പിന്നെ അതു ആ മാസത്തിലെ സംക്രമവാക്യ * ത്തിൽ (സംക്രമസമയത്തെയുള്ള സ്ഫുടമദ്ധ്യമത്തിൽ) സ്ഥാനം മാറാതെ കൂട്ടുകയും വേണം.

൧൭

(൩൨) ഏവം രവിമധ്യമഃ സ്യാദിതി. ക്രമേണ താത്പര്യം.

ഇങ്ങിനെ (മേൽ പാദയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം) ചെയ്താലും രവിമദ്ധ്യമം സിദ്ധിക്കുമെന്നർത്ഥം.

൧൮

സൂര്യോദയ സമയത്തെ ഗ്രഹമദ്ധ്യമങ്ങൾ വരുത്തുവാനാണല്ലോ ഇതുവരെ പറഞ്ഞത്. ഇനി ഇഷ്ടസമയത്തെ മദ്ധ്യമം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩൩) ഗതാന്യാതാൽ പൂർവ്വദിനദ്യുവ്യയാൽ, ഗത്യോനിതാ ... ശുദ്ധ്യാൽ. ഇഷ്ടകാലെ ... സാദ്ധ്യാ, ... "..."

* സംക്രമ സമയത്തെ രവിമദ്ധ്യമം ൧൬-ാം പാദയിൽ കാണുക.

നാഡികൊനാൽ ഇതി—ശരാന്തരിതാൽ പൂൎവ്വദിനഭൂവൃന്ദാൽ, ശേഷ്യാന്തിതാൽ ഇഷ്ടദിനഭൂവൃന്ദാൽ വാ, അസ്തകാലേ യദി "നഗ" നാഡികൊനാൽ പശ്ചി ഷ്ടകാലേ വിഘടാഃ സാദ്ധ്യാഃ ഇത്യുപായഃ. സ്മൃതിദിശേഷഃ.

കലി (ഖണ്ഡദേശം) ഇഷ്ടദിവസത്തെ ഉദയത്തിന്നുള്ളതാണെങ്കിൽ ഉദയം മുതൽ അഭീഷ്ടസമയം വരെയുള്ള നാഴികയും, വേണമെങ്കിൽ വിനാഴികയും കലിയിൽ കൂട്ടിയിട്ടു വേണം മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കുവാൻ. ഇഷ്ടദിവസവും കൂടി കൂട്ടി പിറ്റേ ദിവസം ഉദയത്തിനുണ്ടാക്കിയ കലിയാണെങ്കിൽ, ഇഷ്ടസമയം മുതൽ പിറ്റേ ദിവസം ഉദയം വരെയുള്ള നാഴിക വിനാഴികകളെ കലിയിൽ നിന്നു കുറക്കുകയും വേണം. നാഴികയെ കൂട്ടുന്നതു കലിയുടെ ചുവട്ടിലും, വിനാഴികയെ അതിന്റേയും ചുവട്ടിലുമാണ വേണ്ടതു്. കുറക്കുകയാണെങ്കിൽ കലിയിൽ നിന്നു ഒന്നു നാൽ എറക്കി നാഴികയും, അതിൽ നിന്നും ഒന്നു നാൽ എറക്കി വിനാഴികയും കളയുകയും വേണം; അസ്തമയത്തിനാണ് മദ്ധ്യമം വരുത്തേണ്ടതെങ്കിൽ പിറ്റേ ദിവസത്തെ ഉദയകലിയിൽനിന്നു ൩൦ നാഴിക കുറച്ചിട്ടും വേണം മദ്ധ്യമമുണ്ടാക്കുവാൻ. കലി ഇഷ്ടദിവസം ഉദയത്തിന്നുള്ളതാണെങ്കിൽ ൩൦ നാഴിക കൂട്ടണമെന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

൩൮

മദ്ധ്യാധിമാസം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩൮) കല്യബ്ദ "ശരാഗ്നിസൈന്യ" ഘാതം, "ചസഭാദിഭേദ്യം" "ഗ്നീനാഗഭികൈഃ" വിഭജ്യ, ലബ്ധ്വാനാഗൈർ ഉണ്ടാകും വർഷാദി മദ്ധ്യാധികമാസങ്ങൾ ഇതി— "ചസഭാദിഭേദ്യം കല്യബ്ദശരാഗ്നിസൈന്യ"ഘാതം "ഗ്നീനാഗഭികൈഃ" വിഭജ്യ ലബ്ധ്വാനാഗൈർ ഉണ്ടാകും വർഷാദിമദ്ധ്യാധികമാസാഃ ഇത്യുപായഃ. മദ്ധ്യദിശേഷഃ.

ഇഷ്ടകാലത്തേക്കു തികഞ്ഞ കലിവർഷത്തെ ശരാഗ്നി

ജലെന്ദ്ര" എന്ന ഗുണകാരം (൧൦൧൬൪൭) കൊണ്ടു പെരുക്കി, "ലംഘനമ" എന്നവ ... അതിൽ കൂട്ടി, "ന്യൂനിനാമിതൻ" എന്ന ഹാരകം (൧൪൭൩൦൦) കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം കളയാം. ശിഷ്ടത്തെ ഹാരകമായ "ന്യൂനിനാമിതം"ത്തിൽ നിന്നും കുറച്ചു, ബാക്കിയെ ഗുണകാരമായ "ദൃഷ്ടാസ്ഥിജലെന്ദ്ര"നെ കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കുകയും ചെയ്യുക: അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം വർഷമാകുന്നു. ബാക്കി ൧൨-ൽ പെരുക്കി പിന്നെയും "ദൃഷ്ടാസ്ഥിജലെന്ദ്ര"നെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ മാസവും കിട്ടും. അത്ര കൊല്ലവും മാസവും കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നത്തെ മാസം മല്യാധിമാസമാണെന്നു അറിഞ്ഞുകൊൾക. കലിവർഷാരംഭം മേടം മുതൽക്കാകയാൽ ഇവിടെയും മേടം മുതൽക്കാണു കൊല്ലവും മാസവും കണക്കാക്കേണ്ടതെന്നു ധരിക്കയും വേണം.

൩൪

ഇനിയത്തെ ശ്ലോകം കൊണ്ടു പരഹിതത്തിൽ അയനചലനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) ഏകാദശ വർഷാണി കലേഃ "ശകരൈഘ്നേ" ഷഷ്ടിരാശിഭുക്തി നിചയസ്യ ഇതി— ... കലേഃ വർഷാണി "ശകരൈഘ്നേ" ഏതാഃ ഷഷ്ടി രാശിഭുക്തിനിചയസ്യ തിഥ്യാവധഃ.

കലിവർഷത്തെ "ശകന്താ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം രാശിയാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ ക്രമത്തിൽ ൩൦-ലും, ൬൦-ലും പെരുക്കി വീണ്ടും "ശകന്താം"കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ തിയ്യതി ഇലികളും കിട്ടുകയും ചെയ്യും.

൩൫

(ശ്ലോ) ക്രാന്തിം ... വിനയെൽ ഭൂജാതൈ "നീരജൈ" ... പരഹിതായനാംശ ഇതി— അഥ ഭൂജാതഃ ക്രാന്തിം ഗുണം ... "തിരജൈഃ" ഏതാഃ പരഹിതായനാംശ ഇത്യന്വയഃ. ... ശേഷഃ.

പിന്നെ മേൽപറഞ്ഞ രാശ്യാദികളുടെ തുലാമേഷാദി ഭിക്ക നോക്കി, ഭുജക്ക ക്രാന്തിചാപം കൊള്ളണം. 'ഭ്യജെന' എന്നു തുടങ്ങി "നഖാനനാഖ്യഃ" എന്നു അവസാനിക്കുന്നതാണ് ഇവിടെക്കുള്ള ക്രാന്തിജ്യാവ് *. ഈ ക്രാന്തിജ്യാവ് ഇലിയാകുന്നു. അതിനാൽ ഇവിടെ ഉണ്ടാക്കിയ ക്രാന്തിചാപത്തെ നാ-ൽ കയറുകയും വേണം. അതാണ 'അയനചലനം' എന്നു പറയുന്നതു്. ഭിക്ക തുലാദിയാണെങ്കിൽ അയനചലനം ധനവും, മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഋണവുമാകുന്നു. ക്രാന്തിചാപം വിലിപ്താദിയില്ലാത്തതിനാലും, ഗ്രഹണം മുതലായതു ക്കുകൊണ്ടാകയാലും പരഹിതത്തിലെ അയനചലനം വിലിപ്താദിയായി ഉണ്ടാക്കുകയും പതിവില്ല. ഈ അയനചലനത്തിന്റെ ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ഇലിയും മുകളിലേതു തിയതിയുമാണെന്നറിയണം.

൫൭

ഒക്കിൽ അയനചലനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൩) കല്യബ്ദതോ "ദൃഗനഗൈ"ർഹൃതം സ്യാദ് രാശ്യാദികമിവി- കല്യബ്ദതഃ "ദൃഗനഗൈ"ർഹൃതം രാശ്യാദികം സ്യാൽ ഇത്യനപായഃ.

കലിവർഷത്തിൽ നിന്നു "ദൃഗനഗ" എന്ന ൭൨൨ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു രാശിയാകുന്നു. ശേഷത്തെ ൧൨-ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചാൽ തിയതിയും, ശിഷ്ടത്തെ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചാൽ ഇലിയും കിട്ടും. വിലി വേണമെങ്കിൽ ഒരിക്കൽ കൂടി ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചുകൊൾക.

൫൮

(൧൪) തൽഭുജയൈ ഭൃശക്ഷണൈഃ "നിത്യം" "ഗോനാ" "ദാന്ത"

* ക്രാന്തിചാപജ്യാവ് ൧൫൭-ാം പാദത്തിലാണ് കാണുക.

ക്കുറി ഹന്ത്യാൽ, രേഖാദ്യ ധ്രുവസംജ്ഞകാഃ ഗുണാദി—ഹൃതക്ഷേപാഃ ഭ ക്തശേഷം “നിത്യം” “ധനം” “ദാനം” ക്രമാദി ഹന്ത്യാൽ. അതു രാശ്യാദ്യം അയനസംജ്ഞകാഃ ഇത്യർത്ഥഃ. സ്പഷ്ടാർത്ഥം ശ്ലോകഃ.

ഈ രാശ്യാദികളേയും, ഭഗണാദി, ദ്രവ്യമാകാന്ത ശേഷമുള്ള ഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: ഫലമായാൽ ഭു നിയതികാ രാശികൾ ഉണ്ടാവില്ല. ആ രാശികളെ വെവ്വേറെ വെക്കുക ഒന്നേ ഉള്ളുവെങ്കിൽ അതിനെ “നിത്യം” എന്ന പദം കൊണ്ടും, രണ്ടുണ്ടെങ്കിൽ രണ്ടാമത്തേതിനെ “ധനം” എന്നതുകൊണ്ടും, മൂന്നു രാശിയുണ്ടെങ്കിൽ മൂന്നാമത്തേതിനെ “ദാനം” എന്ന പദംകൊണ്ടും പെരുക്കുക; രാശി തികച്ചില്ലാതെ അതിന്റെ അംശങ്ങളായ തിയ്യതിയോ ഇലിയോ മാത്രമേ ഉള്ളുവെങ്കിലും, അതിനേയും പെരുക്കണം. അതു എത്രാമത്തെ രാശിയുടെ അംശമാണോ അത്രാമത്തെ ഗുണകാരം കൊണ്ടാണ് പെരുക്കേണ്ടതു. പിന്നെ അതെല്ലാം ഒന്നിച്ചു കൂട്ടി ൬൦—ൽ കയറുകയും വേണം. എന്നാൽ അതിലെ മുകളിലെ സ്ഥാനം തിയ്യതിയും, ചുവട്ടിലെ ഇലിയും, അതിന്റെയും ചുവട്ടിലേതു വിലിയുമാണ്*. ഇതു ഭൂകക്കൊണ്ടുള്ള അയനചലനവുമാകുന്നു.

മദ്ധ്യമഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൩. സ്ഫുടക്രിയാഖണ്ഡം

൩൯

ഇനി ആറു ശ്ലോകം കൊണ്ടു ഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്ഫുടക്രിയയാണ് പറയുന്നതു. ൨൭–ാം പാദത്തിൽ ദാഗ്യാദിയായിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യമത്തെ മുഖ്യമാക്കണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ

(ഭുജയാകുവാനുള്ള) ക്രിയയാണ് ഇനിയത്തെ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

(ന.൧) സ്വോച്ചോനമധ്യം പ്രവദന്തി കേന്ദ്രമിതി— സ്വോച്ചോനമധ്യം കേന്ദ്രം പ്രവദന്തീത്യന്വയഃ.

തന്റെ തന്റെ മദ്ധ്യമത്തെ കണ്ടുവെച്ചതിൽ നിന്നു അതാതിന്റെ മന്ദോച്ചം * വാങ്ങി ശേഷിച്ചതിന്നു 'കേന്ദ്രം' എന്നു പേർ. മന്ദോച്ചം വാങ്ങിയാൽ ശേഷത്തിന്നു 'മന്ദകേന്ദ്രം' എന്നും, ശീഘ്രോച്ചം വാങ്ങിയാൽ 'ശീഘ്രകേന്ദ്രം' എന്നും പറയും. ഈ കേന്ദ്രത്തിൽ ൬ രാശി തികയുന്നതു വരെ 'മേഷാദി'യെന്നും, ൬ മുതൽ ൧൨ രാശി തികയുന്നതു വരെ 'തുലാദി'യെന്നും പറയും. മന്ദോച്ചം വാങ്ങിയ ഈ മന്ദകേന്ദ്രം മേഷാദിയൊ തുലാദിയൊ എന്നു നോക്കി ധരിക്കയും വേണം. മന്ദകേന്ദ്രത്തിൽ നിന്നു കൊള്ളേണ്ടതു മന്ദജ്യാവാകുന്നു. മദ്ധ്യമം ഇനിയും ആവശ്യമുള്ളതിനാൽ കണ്ടുവെക്കുകയും വേണം.

൩൦

(ന.൧) കേന്ദ്രേ ത്രിരാശിത്രിതയം പദാഖ്യമിതി— ക്രമേണാന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

ആ കേന്ദ്രത്തിലെ ഓരോ മൂന്നു രാശികൾക്കും 'പദം' എന്നും പേരാകുന്നു

൩൧

(ന.൨) ഓജേ പദേ തദ്ഗത ഭുജജ്യാ കോടിരിതി— ക്രമേണാന്വയഃ. സ്യാദിത്യത്രാപി അനുവർത്തതേ.

ഒന്നു, മൂന്നു ഇങ്ങിനെ ഒറ്റപ്പെട്ട സംഖ്യകൾക്കു 'ഓജം'

* മന്ദോച്ചം ൨൭-ാം പുറയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

എന്നും, രണ്ടു, നാലു ഇങ്ങിനെ പറ്റതുള്ള സംഖ്യകൾക്കു 'യുഗം' എന്നും സംജ്ഞയാകുന്നു മേൽപറഞ്ഞ കേന്ദ്രത്തിലെ പദം ഓജമാണെങ്കിൽ ആ പദത്തിൽ ചെന്നതു ഭുജയും, ചെല്ലുവാനുള്ളതു് (ആ പദം തികയുവാനുള്ളതു) കോടിയുമാകുന്നു.

൩൨

(൩൭) സമെ സ്യാദ്വിപരീത മെവതി- സമെ വിപരീതമെവ സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

കേന്ദ്രത്തിലെ പദം യുഗമാണെങ്കിൽ, മുൻപറഞ്ഞതിന്നു വിപരീതം, ചെന്നതു കോടിയും ചെല്ലുവാനുള്ളതു ഭുജയുമാകുന്നു.

സാധാരണ ക്രിയകൾക്കെല്ലാം ഭുജാജ്യാവാണ് ആവശ്യം— ഭുജയിൽ നിന്നാണ്, കോടിയിൽ നിന്നല്ല, ജ്യാവു കൊള്ളേണ്ടതെന്നർത്ഥം— അതിനാൽ ഉച്ചം വാങ്ങിയ കേന്ദ്രം ഓജപദമാണെങ്കിൽ അതിൽ നിന്നു തന്നെ ജ്യാവുകൊള്ളാം; യുഗപദമാണെങ്കിൽ അതിൽ ചെന്നതു കോടിയാകയാൽ അതിനെ ഭുജയാക്കണം. അതിന്നു ഒരു പദമായ മൂന്നു രാശി ഒരേടത്തു വെച്ചു്, ആ യുഗപദത്തെ അതിൽ (മറ്റൊരിടത്തു വെച്ചിരുന്ന രാശിയിൽ) നിന്നു കുറക്കണം. എന്നാൽ ബാക്കി ഭുജയായി വരുമെന്നറിക.

൩൩

മന്ദജ്യാവു കൊള്ളുവാനാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

(൩൮) എകൈകരാശൌ ഇ ഭുജാപിണ്ഡകൌ സംഖ്യാഃ സ്യുരസ്യാ ഭൂഷി— ഭുജാൽ എകൈകരാശൌ വിണ്ഡകൌ ഇ അസ്യാഃ സംഖ്യാഃ സ്യുഃ ഇതി അന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞ ഭുജയിലെ ഓരോ രാശിയിലും എട്ടെട്ടു

ജ്യാവുകൾ വീതമുണ്ടെന്നർത്ഥം. ആ സംഖ്യ ഒരേടത്തു വെച്ചേക്കയും ചെയ്യു.

൯൪

(ന.വ്യ) തദിയശിഷ്ടാൽ. ശുദ്ധാദിവാക്യമാ, തദീയസംഖ്യാഃ സമന്വയാവത്യ ഇതാ കൈയയുഃ.

(ന.ൾ) ദ്യുജ്യാഫലം താവയിതാ നിയെയ മിതി, വിശ്ലേഷ ഇത്യൂതാവ്യ സമഞ്ജസ— തദിയശിഷ്ടാൽ ശുദ്ധാദിവാക്യമ വിശ്ലേഷ, തദിയസംഖ്യാഃ സംശ്ലേഷ ഇതാഃ യാവത്യഃ കൈയയുഃ, താപലമ്ബിതാ ദ്യുജ്യാഫലം നിയേയം ഇത്യന്വയഃ. ശേഷമിതി ശേഷഃ.

ഭുജയിലെ രാശി കഴിച്ച് ശിഷ്ടമായ തിയ്യതി ഇലികളിൽ നിന്നു "ശുദ്ധാംശം" * എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള വാക്യങ്ങളിൽ പോകുന്ന വാക്യവും കളയുക. അപ്പോൾ എത്രാമത്തെ വാക്യമാണൊ പോയതു അത്ര സംഖ്യയും കൂടി മുൻവെച്ചിരിക്കുന്നതിൽ കൂട്ടണം. ഇങ്ങിനെ ഭുജയിലെ ഓരോ രാശിക്കും എട്ടു വീതവും, ശുദ്ധാംശാദി വാക്യങ്ങളിൽ പോയ വാക്യങ്ങളുവും കൂടിയ സംഖ്യ ഒന്നിച്ചു കൂട്ടിയാൽ എത്ര വരുമൊ അത്രാമത്തെ ജ്യാവാണ വേണ്ടതെന്നർത്ഥം. ആ ജ്യാവിനെയും ഒരേടത്തു വെക്കുക.

൯൫

(ന.ൾ) തദ്ഗതഖണ്ഡാന്തരശിഷ്ടപിണ്ഡഃ. "ഖീര" ഭക്താഃ ഫലം ജ്യായാ ഇതി— പൂർവഃ തദ്ഗതഖണ്ഡാന്തരശിഷ്ടപിണ്ഡഃ "ഖീര" ഭക്താ ജ്യായാ ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

മേൽപ്രകാരം വെച്ചിരിക്കുന്ന ജ്യാവും അതിന്റെ പിന്നത്തെ ജ്യാവും തമ്മിൽ അന്തരിക്കണം. ഇങ്ങിനെ ഉണ്ടാകുന്ന ജ്യാവന്തരത്തിനെ 'ജ്യാഖണ്ഡം' എന്നും പറയും. ശുദ്ധാംശാദി വാക്യവും കളഞ്ഞിട്ടു ബാക്കി ഇരിക്കുന്നതിൽ തിയ്യ

* ശുദ്ധാംശാദി വാക്യങ്ങൾ മൂന്നാം പാദത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ടു.

തിയുണ്ടെങ്കിൽ ആ തിഥ്യംശങ്ങളെ നാൽ എറക്കി, (ഇലിയുണ്ടെങ്കിൽ ആ) ഇലിയിൽ കൂട്ടി, അതുകളെ ജ്യാഖണ്ഡം കൊണ്ടു പെരുക്കി "ശരീരം" എന്ന വാക്കു കൊണ്ടു ഹരിക്കണം. കിട്ടുന്ന ഫലം മുൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന ജ്യാവിൽ കൂട്ടുകയും വേണം. എന്നാൽ ജ്യാവു സ്പഷ്ടമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൩൯

(൩൯) പരാല്പകതായാം സതി തു വിശോധ്യഃ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

മേൽപ്രകാരം വെച്ചിരിക്കുന്ന ജ്യാവിനേക്കാൾ അതിന്റെ പിന്നത്തെ ജ്യാവ് ചെറുതായി വരുമ്പോഴാണു 'പരാല്പകതാ' എന്നു പറയുന്നതു്. ഇങ്ങിനെ പരാല്പകതാ ആയി വന്നാൽ ഇവിടെ ശരീരം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ആദ്യം വെച്ചിരിക്കുന്ന ജ്യാവിൽ നിന്നു കളയുകയാണു വേണ്ടതു്. എവിടെയും ജ്യാവു കൊള്ളുവാനുള്ള ക്രിയ ഇപ്രകാരം തന്നെയുമാകുന്നു.

൪൦

ജ്യാവു സംസ്കരിക്കാൻ പറയുന്നു.

(൪൦) ഭുജാഫലം കേന്ദ്രതുലാക്രിയാദ്യം സ്വർണ്ണം സ്വചരം, ഇതി— ഭുജാഫലം സ്വചരഞ്ച കേന്ദ്രതുലാക്രിയാദ്യം സ്വർണ്ണം ഇതി അന്വയഃ കർത്തവ്യമിതി- ശേഷഃ.

കേന്ദ്രം തുലാദിയാണെങ്കിൽ ഇവിടെ വരുത്തിയ ഭുജാജ്യാവു ധനമായിട്ടും, മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഋണമായിട്ടും ആണു അതാതിന്റെ മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കേണ്ടതു്—ജ്യാവ് ഇലിയായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. മദ്ധ്യമം ഇലി, തിഥി, രാശി എന്നിങ്ങിനെ മേല്പോട്ടു മൂന്നു സ്ഥാനവുമാണല്ലോ. അതിനാൽ ജ്യാവിനെ നാലും, പിന്നെ ഉണ്ടെങ്കിൽ ലവും കയററിയിട്ടു വേണം സംസ്കരിക്കേണ്ടതെന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

൩൯

(൩൯) അർക്കവിധൂ സ്ഫുടൌ സ്തഃ ഇതി— തദാ ഇതി ശേഷഃ— തദാ അർക്കവിധൂ സ്ഫുടൌ സ്തഃ ഇത്യന്വയഃ.

മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ മന്ദജ്യാവു മുഴുവനും തന്റെ തന്റെ മദ്ധ്യമത്തിൽ ഋണധനം പോലെ സംസ്കരിച്ചാൽ സൂര്യന്റെയും ചന്ദ്രന്റെയും സ്ഫുടങ്ങൾ സിദ്ധിക്കുമെന്നർത്ഥം.

൪൦

കുജാദി ഗ്രഹങ്ങളുടെ ശീഘ്രജ്യാവു വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൪൦) ശൈഘ്ര്യേ തു കേന്ദ്രേ മൃഗകർക്ക്യാദൌ ഗ്രാഹ്യം തത്ഭുജാ വാ ഇതി കുജാദൌ ഇതി— കുജാദൌ, കേന്ദ്രേ ശൈഘ്ര്യേ തു മൃഗകർക്ക്യാദൌ തദ്ഭുജാ വാ ഗ്രാഹ്യമിത്യന്വയഃ. ന്യായസിദ്ധം.

മന്ദോച്ചം വാങ്ങി മന്ദജ്യാവു കൊള്ളുവാനാണല്ലോ ഇതുവരെ പറഞ്ഞതു്. കുജാദിഗ്രഹങ്ങൾക്കു മന്ദജ്യാവിന്നു പുറമെ ശീഘ്രോച്ചം വാങ്ങി ശീഘ്രജ്യാവു കൊള്ളണം. ചൊവ്വ വ്യാഴം ശനി എന്നീ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങൾക്കും ശീഘ്രോച്ചം എന്നു പറയുന്നതു അതാതുസമയങ്ങളിലെ സൂര്യമദ്ധ്യമമാകുന്നു. ഇവയുടെ ശീഘ്രോച്ചം വാങ്ങിയ ശീഘ്രകേന്ദ്രമാകുമ്പോൾ ആ കേന്ദ്രം മകരാദിയോ കർക്ക്യാദിയോ എന്നു നോക്കി ധരിക്കണം. കേന്ദ്രത്തിൽ (മൂന്നുരാശി തികഞ്ഞതു) നാലാം രാശിമുതൽ ഒൻപതുരാശി തികയുന്നതുവരെ കേന്ദ്രം കർക്ക്യാദിയാകുന്നു. പത്താംരാശി മുതൽ മൂന്നു രാശി തികയുന്നവരെ മകരാദിയുമാണ്. കേന്ദ്രം മകരാദിയാണെങ്കിൽ ജ്യാവും മകരാദിയും, കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ ജ്യാവും കർക്ക്യാദിയുമാണ് വേണ്ടതെന്നും ധരിക്കണം. ശീഘ്രകേന്ദ്രത്തിൽ വരാവുന്നതായ കർക്ക്യാദിജ്യാവിന്നും മകരാദിജ്യാവിന്നും കൂടിയുള്ള സംജ്ഞയാണ ശീഘ്രജ്യാവ് എന്നതു്.

൧൭

കുജൻ, വ്യാഴം, ശനി എന്നീ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്ഫുടക്രിയയാണ ഇനി രണ്ടു ശ്ലോകം കൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

(൧൭) കുജേജ്യമന്ദാംശാംബുധാംബുവാം [illegible] കക്ഷ്യാൽ [illegible] ഇതി— [illegible] കക്ഷ്യാൽ [illegible].

ചൊവ്വ, വ്യാഴം, ശനി ഇവ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങൾക്കും മദ്ധ്യമം മൂന്നെടുത്തു വെച്ചു് ഒന്നിൽ നിന്നു മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം വരുത്തി സിദ്ധിച്ച മന്ദജ്യാവു് എത്രയുണ്ടോ അതിന്റെ പകുതി മാത്രമെ അതാതിന്റെ മറെറ മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കേണ്ടു എന്നർത്ഥം.

൧൮

(൧൮) [illegible] (൧൯) [illegible] [illegible]— [illegible] [illegible].

മേൽപ്രകാരം മന്ദജ്യാർദ്ധം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യമത്തെ കണ്ടു വെച്ചു് (...കർമ്മിവെച്ചു്) തത്സമയത്തെ സൂര്യസ്ഫുടമാകുന്ന ശീഘ്രോച്ചവും വാങ്ങി ശീഘ്രജ്യാവു് ഉണ്ടാക്കണം. ഇവിടെ ശീഘ്രകേന്ദ്രം കർക്ക്യാദിയോ മകരാദിയോ എന്നറിഞ്ഞു് ജ്യാവും മേൽപ്രകാരമാകുന്നതിനു [illegible] വേണം.

(൧൮) എതദ്ധം— (൧൯) കക്ഷ്യാൽ [illegible] [illegible] ഇതി— [illegible] [illegible] കക്ഷ്യാൽ [illegible].

ഈ വരുത്തിയ ശീഘ്രജ്യാവിന്റെ അർദ്ധത്തെയും, മുൻപു മന്ദജ്യാർദ്ധം സംസ്കരിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ള മദ്ധ്യമത്തിൽ തന്നെ [illegible] കൂട്ടേണ്ടതും സംസ്കരിക്കണം.

൧൫

(ദ്വ) തസ്മാൽ ദൂ മാന്ദം സകലം സ്വമധ്യേ. കൎമ്മാൽ ഇതി- തസ്മാൽ സകലം മാന്ദം സ്വമധ്യേ കൎമ്മാത് ഇത്യന്വയഃ.

ഇങ്ങിനെ രണ്ടു തവണയായി മന്ദജ്യാവിന്റെയും ശീഘ്രജ്യാവിന്റെയും അൎദ്ധം സംസ്കരിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ള ആ മദ്ധ്യമത്തിൽ നിന്നു തന്നെ പിന്നെയും (മൂന്നാമതായി) മന്ദജ്യാവു കൊണ്ടു ആ മന്ദജ്യാവു മുഴുവനും അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ അസംസ്കൃത (ജ്യാവു ഒന്നും സംസ്കരിക്കാതെ ഇരിപ്പുള്ള മൂന്നാമത്തെ)മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കുകയും വേണം.

൧൬

(ദ്വ) സ്വമന്ദസ്ഫുടസംജ്ഞകഃ ഇതി— ഏതൽ വേദിതി ശേഷഃ ഏതൽ സ്വമന്ദസ്ഫുടസംജ്ഞകഃ വേദി ഇത്യന്വയഃ.

ഇങ്ങിനെ മൂന്നാമതേതതായ മന്ദജ്യാവു സംസ്കരിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ള മദ്ധ്യമത്തിനു അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ 'മന്ദസ്ഫുടം' എന്നു പേർ- കുജന്റേതാണെങ്കിൽ 'കുജമന്ദസ്ഫുടം', ഗുരുവിന്റേതാണെങ്കിൽ 'ഗുരുമന്ദസ്ഫുടം' ഈ വിധമെന്നൎത്ഥം.

൧൭

(ദ്വ) അസ്മിൻ തദ്വാഗ്ദൈൎല്യം സകലം സ്ഫുടാത്മൈപ്പ് ഇതി- ക്രിയാന്വയഃ. കൎമ്മാദിസ്വരൂപവൽതേ.

ഈ മന്ദസ്ഫുടത്തെ വീണ്ടും കണ്ടു വെച്ചു ശീഘ്രോച്ചം വാങ്ങി ശീഘ്രജ്യാവു കൊണ്ടു അതും മുഴുവനും മറ്റേ മന്ദസ്ഫുടത്തിൽ സംസ്കരിക്ക. എന്നാൽ അതു കുജൻ വ്യാഴം ശനി എന്നീ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങളുടേയും സ്ഫുടമായി വരുന്നതാകുന്നു- ഇവിടെ ൧൩-ാം പദ്യത്തിൽ പറഞ്ഞതായ മൂന്നാമത്തെതായ മന്ദജ്യാവു കൊള്ളുമ്പോഴത്തെ മന്ദജ്യാഖണ്ഡത്തെയും, ഒടുവിലത്തെതായ ഈ ശീഘ്രജ്യാവിന്റെ ജ്യാഖണ്ഡത്തെയും അതാതു

ഗ്രഹത്തിന്റെ സ്ഫുടഗതി വരുത്തേണ്ടതിന്നു ആവശ്യമാകയാൽ കളയാതെ സൂക്ഷിക്കുകയും, മൂന്നാമത്തെ മന്ദകേന്ദ്രവും കർക്ക്യാദിയോ മകരാദിയോ എന്നു ധരിക്കയും വേണം.

൧൮

ബുധശുക്രന്മാരുടെ സ്ഫുടക്രിയക്കുള്ളതായ ഭേദത്തെ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ.) ബുധാദയോ സ്യു പ്രഥമം ന കാര്യമിതി- ക്രമേണാനാച. വേദിതി ത്രാനാദ്യാകൃൽ തത്രാപി അവശ്യത്തെ.

കുജൻ വ്യാഴം ശനി എന്നീ ഗ്രഹങ്ങൾക്കു നാലു ജ്യാവു കൊള്ളുവാനാണല്ലോ പറഞ്ഞതു്. ബുധൻ ശുക്രൻ എന്നീ ഗ്രഹങ്ങളെ സ്ഫുടിക്കേണ്ടതിന്നു അവയിൽ ആദ്യത്തെ മന്ദജ്യാസംസ്കാരം മാത്രം ചെയ്യേണ്ടതില്ലെന്നു അർത്ഥം.

൧൯

(ശ്ലോ.) കിന്തു ചക്രമദ്ധ്യം വേദ്യ സ്വമദ്ധ്യമിതി- കിന്തു ചക്രമദ്ധ്യം സ്വമദ്ധ്യം വേദിത്യനായഃ.

കുജൻ, വ്യാഴം, ശനി ഈ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങൾക്കും തങ്ങളുടെ മദ്ധ്യമത്തിൽ ക്രിയ ചെയ്യാനും, സൂര്യമദ്ധ്യമം ശീഘ്രോച്ചമായിട്ടുമാണല്ലോ പറഞ്ഞതു്; നേരെ മറിച്ചു് ബുധശുക്രന്മാരെ സ്ഫുടിക്കേണ്ടതിന്നു ക്രിയ ചെയ്യാനുള്ള സ്വമദ്ധ്യമായിട്ടു സൂര്യമദ്ധ്യമവും, ശീഘ്രോച്ചമായിട്ടു സ്വമദ്ധ്യമവുമാകുന്നു വേണ്ടതു്.

൨൦

സൂര്യമദ്ധ്യമം സ്വമദ്ധ്യമവും, സ്വമദ്ധ്യമം ശീഘ്രോച്ചവുമായതിനുള്ള സാമാന്യ നിയമമാണു് ഇനി പറയുന്നതു്.

(ശ്ലോ.) ഗ്രഹാൾശീഘ്രോച്ചാദധികാ ചലോച്ചാദൂനമിതി- ക്രമേണാനയേ വേദിതി പൂർവ്വവാക്യാൽ തത്രാപ്യനുവർത്തതെ.

ഗ്രഹത്തിന്റെ ഗതിയും സൂര്യഗതിയും തമ്മിൽ അധികമുള്ളതു ഏതാണോ അതാണ് ശീഘ്രഗതി (ശീഘ്രോച്ചം) എന്നു പറയുന്നതു്.

൭൮

(൪൩) ഭാസ്വാ നിജമദ്ധ്യഭുക്തി രിതി- ക്രമേണാനപായഃ. ശൈഘ്രീ തി പൂർവ്വവാക്യാ ദ്രോപി അനുവർത്തതെ.

നേരെ മറിച്ചു്, ആ രണ്ടു ഗതികളിൽ കുറഞ്ഞതു സമമദ്ധ്യഗതിയുമാകുന്നു. കുജൻ വ്യാഴം ശനി എന്നീ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങളുടെ സമമദ്ധ്യഗതിയെക്കാൾ സൂര്യമദ്ധ്യഗതി വലുതാകയാലാണു അവക്കു സൂര്യമദ്ധ്യമം ശീഘ്രോച്ചമായതു്, ബുധശുക്രന്മാരുടെ മദ്ധ്യഗതി സൂര്യഗതിയെക്കാൾ വലുതാകയാൽ ആ ഗ്രഹങ്ങൾക്കു അതു ശീഘ്രോച്ചമാവുകയും ചെയ്തു വെന്നത്രെ.

൭൯

കുജാദി ശനിപര്യന്തമുള്ള അഞ്ചു ഗ്രഹങ്ങളുടെയും സ്ഫുടഗതി വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൪൪) മന്ദസ്ഫുടഖണ്ഡാഹതമദ്ധ്യഭുക്തിം "ശരീര" ക്കൊണ്ടു ഗുണകർക്കിടാദൌ. ക്രമാദൃണം സ്വം നിജമദ്ധ്യഭുക്തൌ വിധി—ക്രമേണാനപായഃ. കർക്യാദികിശേഷാഃ.

ഏതൊരു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യഗതി * രണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ചു്, ഒന്നിനെ മുമ്പ് ൨൩-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം സൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള മൂന്നാമത്തേതായ മന്ദജ്യാഖണ്ഡംകൊണ്ടു ഗുണിക്കി "ശരീരം" (൨൨൫) കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: മന്ദജ്യാവു മകരാദിയാണെങ്കിൽ ഈ ഫലം മറേറ മന്ദഗതിയിൽ നിന്നു കുറയ്ക്കുകയും, കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ കൂട്ടുകയും വേണം.

* മദ്ധ്യഗതി ൨൦൮-ാം പാരയിൽ നോക്കുക.

൯ *

൯൰

(൮൮) സ്ഫുടാത്ഭവേൽ മന്ദഗതിരിതി. തദാ ഇതി ശേഷഃ. തദാ മന്ദഗതിഃ സ്ഫുടാത്ഭവേദിത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം മന്ദജ്യാഖണ്ഡംകൊണ്ടു പെരുക്കിയ മദ്ധ്യഗതിയെ "ശരീരം" (൨൦൭) കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചു് ഫലം മദ്ധ്യഗതിയിൽ തന്നെ സംസ്കരിച്ചാൽ അതു സ്ഫുടമന്ദഗതിയായി വരും.

൯൰൧

(൮൯) ഖളനാം (൮൯) ശീഘ്രജ്യാവൃത്തിം ചലഖണ്ഡനിഘ്നീം "ശരീ"രൈർഭജേൽ സ്ഫുടമന്ദഗതേഃ- ധനം മൃഗാദൌ വിഹ കർക്കിടാദൌ വ്യണം ധനം ചൈവ പരാല്പകത്വേ ഇതി- ഖളനാം ചലഖണ്ഡനിഘ്നീം "ശരീരൈ"ർഭജേൽ ശീഘ്രജ്യാവൃത്തിം സ്ഫുടമന്ദഗതേഃ, മൃഗാദൌ ധനം, കർക്കിടാദൌ ഇഹ ഋണം, പരാല്പകത്വേ ധനംചൈവ ഇത്യന്വയഃ. കർക്ക്യാദിതി ശേഷഃ.

ശീഘ്രഗതിവെച്ചു് മേല്പറഞ്ഞ സ്ഫുടമന്ദഗതിയെ അതിൽനിന്നു കളയുക; മുൻപു് സ്ഫുടക്രിയയിൽ സൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള നാലാം ക്രിയയുടെ ശീഘ്രജ്യാഖണ്ഡംകൊണ്ടു ബാക്കിയെ പെരുക്കി "ശരീരം" കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കുകയും ചെയ്തു കിട്ടിയ ഫലം സ്ഫുടമന്ദഗതിയിൽ തന്നെ സംസ്കരിക്കയും വേണം. ഈ സംസ്കാരം ശീഘ്രജ്യാഖണ്ഡം മകരാദിയാണെങ്കിൽ ധനമായിട്ടും, കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ ഋണമായിട്ടും ആണു വേണ്ടതു്. കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിലും പരാല്പകത്വമാണെങ്കിൽ ഋണത്തിനു പകരം ധനമായി സംസ്കരിക്കയും വേണം— ബുധശുക്രന്മാർക്കു മന്ദജ്യാ സംസ്കാരം ഒന്നു മാത്രമാകയാൽ ആ ൨-ാം ക്രിയയിലെ ജ്യാഖണ്ഡം തന്നെയാണു് മന്ദജ്യാഖണ്ഡം എന്നും അറിഞ്ഞുകൊൾക.

൮൰൫

(൪൩) ജ്ഞാ മൈവ ശീഘ്രഗതിഃ സ്ഫുടേയ മിതി— തദാ ജ്ഞയം ശീഘ്രഗതിഃ സ്ഫുടാ മൈവ മിത്യന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം സ്വമന്ദഗതിയിൽ രണ്ടു സംസ്കാരം ചെയ്താൽ അതു അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ സ്ഫുടമായ ശീഘ്രഗതിയായി വരും.

൮൰൬

എന്തിനെയാണ വക്രഗതി എന്നു പറയുന്നു.

(൪൪) ശോധ്യേ ധികേ വക്രഗതിഃ പ്രദിഷ്ടാ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ. മൈവ മിതി അത്രാപ്യനുവർത്തതെ.

ശീഘ്രജ്യാഖണ്ഡം കക്ഷ്യാദിയായ ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഋണമായി സംസ്കരിക്കേണ്ടാണല്ലോ പറഞ്ഞതു്. ഈ ഋണഫലം ചിലപ്പോൾ സ്ഫുടമന്ദഗതിയേക്കാൾ അധികമായി വരും. അപ്പോൾ ഈ ഫലത്തിൽനിന്നു സ്ഫുടമന്ദഗതിയെ കളയുകയാണ് വേണ്ടതു്, പിന്നെ ബാക്കി കാണുന്നതു വക്രഗതിയുമാകുന്നു.

൮൰൭

അഹർമ്മാനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൪൫) ദിനചാപാർദ്ധജ്യാൽ പുനരഭ്യസിനാൽ ഭുജാഫലം, തൽപൃഥഗർദ്ധജ്യാ (൪൬) സംസ്കൃത്യ, തദ്വിരസനാംശയുക്താൽ ചരം നയേൽ പ്രാണകലാത്മം ചേതി— ഉദ്ധൃഹിനാൽ അർദ്ധജ്യാൽ പുനഃ ഭുജാഫലം ദിനചാപ, തൽപൃഥക് അർദ്ധജ്യാ സംസ്കൃത്യ, അയനാംശയുക്താൽ തസ്മാൽ ചരം പ്രാണകലാത്മം ച നയേ ദിത്യന്വയഃ.

സൂര്യമദ്ധ്യമം കണ്ടു വെച്ചു്, മുൻപ് പറഞ്ഞപ്രകാരം മന്ദോച്ചം വാങ്ങി ഭുജകൊടി (സൂര്യന്റെ) ജ്യാവുകൊണ്ടു, ആ ജ്യാവും കണ്ടുവെച്ചു് ഒന്നു മറ്റൊരു മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കുക: പി

ന്ന ആ സൂര്യസ്ഫുടത്തിൽ അയനചലനവും (1) സംസ്കരിച്ച് ഉണ്ടാക്കി പ്രാണകലാന്തരജ്യാവും (2) സ്വദേശത്തേക്കുള്ള ചരജ്യാവും (3) കൊള്ളണം. ചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങളുടെ ലിക്ക നോക്കേണ്ടതു അയനചലനം സംസ്കരിച്ച കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്നാകുന്നു. ഈ ചരത്തിനും പ്രാണകലാന്തരത്തിനും കേന്ദ്രം ഒന്നു തന്നെയാകയാൽ, 'ഗ്രഹാംശാ' ദിവാക്യം ശോധിച്ചു കഴിയുന്നതുവരെ ക്രിയയും ഒന്നു തന്നെ. ഈ ശോധന കഴിഞ്ഞ ശിഷ്ടത്തെ മാത്രം കണ്ടുവെച്ച്, ഒന്നിൽ നിന്നു ചരജ്യാഖണ്ഡംകൊണ്ടു പെരുക്കി "ശരിരം" കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ചരജ്യാവിലും, മറ്റേതിൽ നിന്നു പ്രാണകലാന്തരജ്യാഖണ്ഡംകൊണ്ടു പെരുക്കി "ശരിരം" കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം പ്രാണകലാന്തരജ്യാവിലും സംസ്കരിക്കണം. എന്നാൽ രണ്ടു ജ്യാവും സ്ഫുടമായി എന്നറിക.

വൃത്തം

ചരജ്യാവിന്റെ ഋണധനത്വത്തെ പറയുന്നു.

(൪൭) സ്വർണ്ണം തുലാജാദിഗതം ദ്യുജാന്തം സർവ്വം ചരം ചാന്യഥ യെ ന്യഥാ സ്യാദിതി—ഉദയെ ഇതി ശേഷഃ— ഉദയെ തുലാജാദിഗതം ദ്യുജാന്തം സർവ്വം ചരം സ്വർണ്ണം, അസ്തമയെ തു അന്യഥാ ച സ്യാദിത്യന്വയഃ.

ഉദയസ്ഫുടത്തിൽ സംസ്കരിക്കേണ്ടതിന്നുള്ള ചരജ്യാവ്, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ധനമായിട്ടും മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഋണമായിട്ടുമാണു എല്ലാകാലത്തും സംസ്കരിക്കേണ്ടതു്; നേരെ വിപരീതം, അസ്തമയത്തിനുള്ള ചരജ്യാവ് തുലാദിയാണെങ്കിൽ ഋണവും, മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ധനവുമാകുന്നു.

1 അയനചലനം വരുത്തുവാൻ ൫൫-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

2 പ്രാണകലാന്തരജ്യാവ് ൬൭-ാം പാരയിൽ കാണാം.

3 സ്വദേശത്തേക്കുള്ള ചരജ്യാവ് വരുത്തുവാൻ ൬൯-ാം പാര നോക്കുക.

൨൬

പ്രാണകലാന്തരജ്യാവിന്റെ ഋണധനത്വത്തെ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) സർവ്വത്ര യുഗ്മൌജപദക്രമേണ സ്വർണ്ണം ഭവേൽ പ്രാണകലാന്തരം തു ഇതി— പ്രാണകലാന്തരം തു സർവ്വത്ര യുഗ്മൌജപദക്രമേണ സ്വർണ്ണം ഭവേൽ ഇതി അന്വയഃ.

ഏതു കാലമായാലും ഏതു സമയമായാലും ശരി, കേന്ദ്രം യുഗ്മപദമാകുന്നെങ്കിൽ പ്രാണകലാന്തരം ധനവും, ഓജപദമാണെങ്കിൽ ഋണവുമാകുന്നു.

൨൭

മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധം ഉണ്ടാക്കിയ സൂര്യന്റെ ഭുജാജ്യാവ്, ചരജ്യാവ്, പ്രാണകലാന്തരജ്യാവ് ഇവകളെക്കൊണ്ട് ദ്യുക്കിലെ അഹർമ്മാനം ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) ചരാസുഭിഃ പ്രാണകലാന്തരൈശ്ച ഭുജാസുഭിഃ സ്വർണ്ണകൃതൈര്യുതിം അന്തരം വാ (ൽ) ഷഷ്ട്യാ സ്വഗത്യാ ദിവസാസവസ്സ്യുഃ കൃത്വാ അഹർമ്മാനമിദം ദ്യുക് ഭവേദിതി— ദ്യുക് ഭവേൽ തു ചരാസുഭിഃ പ്രാണകലാന്തരൈശ്ച ഭുജാസുഭിഃ സ്വർണ്ണകൃതൈര്യുതിം അന്തരം വാ സ്വഗത്യാ ഷഷ്ട്യാ ദിവസാസവസ്സ്യുഃ ഇദം അഹർമ്മാനം കൃത്വാ ഇതി അന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരം ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ചരജ്യാവ് പ്രാണകലാന്തരജ്യാവ് ഭുജാജ്യാവ് ഇവ മൂന്നും അതാതിന്നു പറഞ്ഞപ്രകാരം ഋണധനാദിപ്രകാരം തങ്ങളിൽ കൂട്ടുകയോ അന്തരിക്കുകയോ ചെയ്യുക; പിന്നെ അതിനെ (കൂട്ടുകയോ അന്തരിക്കുകയോ ചെയ്ത ശേഷമുള്ളതു) അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മധ്യഗതി മടക്കി വെച്ച "അനന്തപുരം" എന്ന ഹാരം കൊണ്ടു ഹരിക്കണം. അപ്പോൾ കിട്ടുന്നഫലം ദ്യുക്കിലെ അഹർമ്മാനത്തിന്റെ ഇലിയാകുന്നു. ശേഷത്തെ ൬൦ാൽ പെരുക്കി 'അനന്തപുരം' കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചാൽ വിലിയും

കിട്ടും. ചരജ്യാവിന്നും പ്രാണകലാന്തരജ്യാവിന്നും ഭുജയായാലും പരഹിതമായാലും വ്യത്യാസമില്ലെന്നും അറിയേണം.

൨൨

പരഹിതാഹർഗ്ഗണം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൫൩) നചപ ദിനാ പ്രാണകലാന്തരാദ്യ മിതി— അഹർഗ്ഗണം കൃഷ്ടാ ദിത്യത്രാപ്യനുവർത്തതെ— നചൈൽ പ്രാണകലാന്തരാദ്യം വിനാ അഹർഗ്ഗണം കൃഷ്ടാ ദിത്യന്വയഃ.

പരഹിതമാണെങ്കിൽ, മേൽപ്രകാരം അഹർഗ്ഗണം ഉണ്ടാക്കുമ്പോൾ പ്രാണകലാന്തരജ്യാവു മാത്രം വേണ്ടെന്നു വെച്ചാൽ മതിയെന്നർത്ഥം. ശേഷം ക്രിയയ്ക്കു ഒന്നും വ്യത്യാസമില്ല.

൨൩

(൫൪) സ്ഫുടപ്രകാരാന്തര മുച്യതെ ഗ ഇതി— അഗ സ്ഫുടപ്രകാരാന്തരം ഉച്യതെ ഇത്യന്വയഃ.

ഇനി സ്ഫുടിപ്പാൻ മറെറാരു സമ്പ്രദായത്തെ പറയുന്നു.—മഹാജ്യാവു കൊണ്ടു വിധിയാദിയായി സ്ഫുടിപ്പാൻ പറയുന്നുവെന്നർത്ഥം.

൨൪

(൫൫) സൈപാദ്യോനമദ്ധ്യസ്യ ഭുജാ ദൃശ്യൊക്താ താദൃശ്യവാദ്വൊ വിശോധിതെ. തദീയസംഖ്യാസദൃശാ ഭുജാജ്യാ, തൽ "ചീരൈഃ" സദൃശാ ച കൊടി രിതി. സൈപാദ്യോനമദ്ധ്യസ്യ ഭുജാൽ യഥൊക്താ താദൃശ്യമാംശേഭ്യ വിശൊധിതെഷു, ഭുജാജ്യാ തദീയസംഖ്യാസദൃശാ, തൽ "ചീരൈഃ" സദൃശാ കൊടിഃ ച ഇത്യന്വയഃ— സ്യാദിതി ശേഷഃ.

മദ്ധ്യമം വിധി വരെ ഉണ്ടാക്കി അഹർഗ്ഗണവും മേഷാന്തരവും സംസ്കരിച്ച് ഒരിടത്തു വെക്കുക. അതിനെ മറെറാരേടത്തു കണ്ടു വെച്ച് മന്ദോച്ചം വാങ്ങി, താദൃശ്യമാംശമായ 'ശ്രുതാംശാ' ദിവാക്യം ശോധിക്കുന്നതു വരെ മുൻ പറഞ്ഞ

പ്രകാരം ക്രിയ (൫൯ മുതൽ) ചെയ്യുക. തികഞ്ഞ രാശി ഒന്നിന്നു ഏഴു വീതവും, പോയേടത്തോളം 'ശ്രീരംഗാദി' വാക്യത്തിന്റെ സംഖ്യയും കൂട്ടിയ്ക്ക എത്രയുണ്ടോ ഭുജാജ്യാവു അത്രാമത്തെതാണല്ലോ. ഒട്ടാകെ ജ്യാവിന്റെ തുകയായ ൨൪ ൽ നിന്നു ഭുജാജ്യാവിന്റെ സംഖ്യ കുറച്ചാൽ ബാക്കി എത്രയുണ്ടോ അത്രാമത്തെ ജ്യാവ് "കോടിജ്യാവു"മാകുന്നു.

൯൧

(൯൧) ശിഷ്ടാൽജീവാവികലാദിക്കോ "ശൈഹാന്മാസാംശൂരിപ്പു" ഹാരഃ സ്യാദിതി- ക്രമണാന്വയഃ.

ശ്രീരംഗാദി വാക്യം ശോധിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഭുജയുടെ ബാക്കി തിയ്യതിയും ഇലിയും ക്രമത്താലെ ൬൦-ൽ ഏറക്കി വിലിയാക്കി അധിക്കുക: പിന്നെ "ശൈഹാന്മാസാംശൂരിപ്പു" എന്ന ൧൨൨൫൭൫൫ നിട്ടിവെച്ച്, മേൽ പറഞ്ഞ വികലാദ്യം കൊണ്ടു ഹരിക്കണം, കിട്ടുന്ന ഫലം ഒരു ഹാരകമാകുന്നു. വികലാദ്യം കളയാം, ഹാരകം സൂക്ഷിക്കണം. ഇവിടെ "ആതാവിൽശ്രേഷ്ഠ:" എന്നു തുടങ്ങിയ മഹാജ്യാവ് ആണ് വേണ്ടതെന്നും അറിയണം. ൨൭-ാം പാരയിൽ മഹാജ്യാവും കാണാം.

൯൨

(൯൨) ഭോർജ്യാം "പതി"ഘ്നീം ൪ ഹരേണ ഹൃതാം ലബ്ധ്വാനകൊടിം "നരകൈഃ" നിഹത്യ. (൯൩) ഹരേണ ഹൃതാം പൂർവ്വതാം ഭുജാജ്യാം ക്രമാൽ ത്രിഭിഃ സപ്തഭിഃ ഭക്തവിലിപ്താഃ, നിഹത്യ "നനാ" പൂർഫലസ്യ ചാപം കൃത്വാൽ സമമേത്യ ചേതഃ സ്ഫുടടൈ ക്രൈ ഇതി തദിതി ശേഷഃ- "പതി" ഘ്നീം ഭോർജ്യാം ൪ ഹരേണ ഹൃതാം, ലബ്ധ്വാനകോടിം "നരകൈഃ" നിഹത്യ, ഹരേണ ഹൃതാം, തത്പൂർവ്വതാം ഭുജാജ്യാം, ഭക്തവിലിപ്താഃ ക്രമാൽ ത്രിഭിഃ സപ്തഭിഃ നിഹത്യ, "നനാ" പൂർഫലസ്യ ചാപം, തൽ സമമേത്യ ചകൃത്വാൽ, ദൈ സ്ഫുടടൈ ചേതഃ ഇത്യന്വയഃ.

മഹാജ്യാവ് വിലിയാമിയാകുന്നു— എന്നാൽ വച്ചാൽ ആ

ളുതെ രണ്ടക്ഷരം വിലിയും, ബാക്കി അക്ഷരങ്ങൾ ഇലിയു മാനെന്നർത്ഥം— ആ ഉജ്ജ്യാവിനെ "നതം" എന്ന ൯൦—ൽ പെരുക്കി മേൽപറഞ്ഞ ഹാരകംകൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കുക: കിട്ടിയ ഫലത്തെ കോടിജ്യാവിൽ നിന്നും കളഞ്ഞു ബാക്കിയെ "നരകം" എന്ന ൧൨൦ കൊണ്ടു പെരുക്കി മേൽ പറഞ്ഞ ഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കണം; അപ്പോഴും കിട്ടിയ ഫലത്തെ ഉജ്ജ്യാവിൽ കൂട്ടി, സൂര്യസ്ഫുടത്തിനായി സൂര്യമദ്ധ്യമത്തിൽ നിന്നും കൊണ്ടു ജ്യാവാണെങ്കിൽ ൩ കൊണ്ടും, ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിനായി ചന്ദ്രമദ്ധ്യമത്തിൽ നിന്നു കൊണ്ടതാണെങ്കിൽ ൭ കൊണ്ടും പെരുക്കി "നന്ദ" എന്ന ൯൦-ൽ ഹരിക്കുകയും വേണം. കിട്ടിയ ഫലം അല്പജ്യാവാണ്. ഇവിടെ "നന്ദ"നെക്കൊണ്ടു ആദ്യം ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ഇലിയാണെന്നും, ബാക്കിയെ ൬൦—ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും ഹരിച്ചു വിലിയും ഉണ്ടാക്കണമെന്നും അറിക. ഈ ഫലത്തെ ൨൫-൦ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം ചാപിച്ച് ഇലിവിലികളെ ൬൦—ൽ കയററി അതാതിന്റെ മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കയും ചെയ്താൽ സൂര്യചന്ദ്രന്മാരുടെ സ്ഫുടം സിദ്ധിക്കുന്നതാകുന്നു.

൩൨

വിലിയാലി ശ്രാദ്ധചന്ദ്രനെ ഗണിക്കാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ.) നീത്വാ മദ്ധ്യം വിലിപൂർവ്വധികം, "ഉദയ"രാശി ദ്യാപൂർവ്വീനെ, ധ്രുവാത്മ്യ, ക്ഷിപ്ത്വാസ്മിൻ ദേശദേശം, രവിഭുജചരയോർദ്ദിഗ്വശാൽ ഗ്ര്യോഗദേശം. ഹത്വാ മദ്ധ്യാന്തളത്യാ "നന്ദവേദ" ൯ന്തം തൽ ഭുജാജാദികം സ്യാൽ സ്ഫുടം മദ്ധ്യ ഇതി- വിലിപൂർവ്വധികം മദ്ധ്യം നീത്വാ "ഉദയരാ" ദ്യാപൂർവ്വിനെ ധ്രുവാത്മ്യ അസ്മിൻ ദേശദേശം ക്ഷിപ്ത്വാ, രവിഭുജചരയോദ്ദിഗ്വശാൽ യോഗദേശം മദ്ധ്യാന്തളത്യാ ഹത്വാ, "നന്ദവേദ" ൯ന്തം തൽ മദ്ധ്യേ ഭുജാജാദികം സ്ഫുടം സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

ഖണ്ഡശേഷത്തെ അഭീഷ്ടസമയത്തോളമുള്ള നാഴികവി

നാഴികകളോടും കൂടി വെച്ച്, രാശി തിഥി ഇവ വിധി എന്നിങ്ങിനെ ചുവട്ടിലേക്കു നാലു സ്ഥാനം വരെ മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കി "ഉഞ്ഞയര" എന്നു ഇതിന്റെ ഇരുന്നും ഉള്ള അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ ചിതിനു ഹാരകങ്ങളേയും (൩൭) ഋണധനംപോലെ വിധിയിൽ കൂടി സംസ്കരിച്ച്, ധ്രുവവും ദേശാന്തരവും കൂട്ടുക; പിന്നെ വിധിയാദി അഹർഗ്ഗണം ഉണ്ടാക്കേണ്ടതിന്നു ൨൨-ാം പാറയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം തൽകാലസൂർയ്യമദ്ധ്യമത്തിൽ നിന്നു ഉജ്ജ്യാവും സ്ഫുടത്തിൽനിന്നു ചരജ്യാവും കൊണ്ടു അവ തമ്മിൽ ഋണധനം പോലെ കൂട്ടുകയൊ അന്തരിക്കുകയൊ ചെയ്തതിനെ, അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യഗതി (൩൨) മടക്കി വെച്ചു പെരുക്കി, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ൩-ൽ കയററി മുകളിലെ സ്ഥാനത്തെ "നന്ദധരാ" (൨൧൬൦൦)നെക്കൊണ്ടു ഹരിക്കുക; ഈ ഫലം അഹർഗ്ഗണത്തിന്റെ ലിപ്തയാകുന്നു. ബാക്കിയെ വീണ്ടും നാൽ പെരുക്കി 'നന്ദധര'നെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചു വിലിപ്തയും ഉണ്ടാക്കി, ഭിക്കിന്നു തക്കവണ്ണം മദ്ധ്യമത്തിൽ ഋണധനം പോലെ സംസ്കരിക്കുകയും വേണം. ഈ ക്രിയയ്ക്കും എളുപ്പമായ ഒരു പട്ടിക ൨൪൪-ാം പാറയിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ടു*.

൫൪

(ശ്ലോ.) സാമ്യംശോ ഭൃഗുപുത്രേ ഇതി-പുനഃ അയഃ സാമ്യംശോ ഭൃഗു ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ആ മദ്ധ്യമം കണ്ടുവെച്ച് ഒന്നിൽ നിന്നു തൽകാലസമയത്തേക്കുണ്ടാക്കിയ ചന്ദ്രതുംഗനെ കളയണം എന്നർത്ഥം.

൫൫

(ശ്ലോ.) പൂർണ്ണരാശ്യം വിശോദ്ധ്യാദിതി-പുനഃ അതഃ ഇതി അന്വയ്യ അവശ്യങ്ങൾ. പുനഃ അതഃ പൂർണ്ണരാശ്യം വിശോദ്ധ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

മാ ●

പിന്നെ ഇംശത്തെ വാൎദ്ധിരിക്കുന്ന ആ മദ്ധ്യമത്തിൽ നിന്നു വിധിയാളിജ്യാവിനെ (൫൭) വാങ്ങേണമെന്നുതാല്പൎയ്യം. എന്നു വെച്ചാൽ ൫൫–൫൭ എന്നീ പാഠകളിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം ജ്യാവു കൊള്ളണമെന്നൎത്ഥം. ഈ വിധിയാളിജ്യാവിനെ "മഹാജ്യാവ്" എന്നും പറയും.

൯൩

(൭൪) ശിഷ്ടജ്യാവികലാഢ്യം "സ്ഥിതിസടാമാലസൌപരൈ" ഹാരകഃ സ്തുതി—ക്രമേണാനപ്യയഃ—വേദീരിതി ശേഷഃ.

"മുമ്പു പറഞ്ഞപോലെ തികഞ്ഞ ഭുജാജ്യാവിനെ ശോധിച്ച് ബാക്കി തിഷ്ഠതിയും ഇലിയും ക്രമത്തിൽ നാല് എറക്കി വിലിയാക്കി, അതുകൊണ്ടു "സ്ഥിതിസടാമാലസൌപര" എന്ന ൭൦,൨൭,൫൦ നെ ഹരിക്കുക, കിട്ടുന്ന ഫലം മേലിൽ ഹരിക്കുവാനുള്ള ഒരു ഹാരകമാകുന്നു; അതു സൂക്ഷിക്കണം. ഹരിച്ച ശേഷമുണ്ടെങ്കിൽ അതു കളയാം.

൯൪

(൭൫) ശേഷജ്യാം "നീതിഃ" ഹതാം മനേന വിഭജേൽ ഇതി— "നീതിഃ" ഹതാം ശേഷജ്യാം അനേന വിഭജേൽ ഇത്യന്വയഃ.

മുമ്പു ഭുജയാക്കി ജ്യാവു ശോധിച്ചപ്പോൾ തികഞ്ഞ ജ്യാവ ഏതുയാണോ പോയതു് അതു ഭുജാജ്യാവും, ആ സംഖ്യയെ പൂൎവ്വൽ നിന്നു വാങ്ങിയ ശേഷം വരുന്നതു കോടിജ്യാവിന്റെ സംഖ്യയുമാകുന്നു, ഇവിടെ തികഞ്ഞുപോയ ഭുജാ (മഹാ) ജ്യാവിനെ വെച്ചു നാൽ പെരുക്കി ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം നാൽ കയറി ഈ ഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. ശേഷത്തെ വീണ്ടും നാൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചു വിലിയും ഉണ്ടാക്കണം.

൯൫

(൭൬) ഖണ്ഡാഭുകൊട്യാസ്സ്വജ്യാ ശിഷ്ടി—ക്രമേണ അന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം ഭുജാജ്യാവിൽ നിന്നും ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ കോടിജ്യാവിൽ നിന്നും യഥാസ്ഥാനം കളയണമെന്നർത്ഥം.

൧൪൯

(ശ്ലോ) ഭാം “നേത്രാസ്യ”ഹതാം ഹരേദിതി—ഹരേദന്ത്യ ഭാം—“നേത്രാസ്യ”ഹതാം താം ഹരേദന്ത്യ ഹരേദിത്യന്വയഃ.

ഭുജാജ്യാവിൽ നിന്നുണ്ടാക്കിയ ഫലം കളഞ്ഞ ആ കോടിജ്യാവിനെ “നേത്രാസ്യൻ” എന്ന ൧൨൦ കൊണ്ടു പെരുക്കി മുൻപറഞ്ഞ ഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ച് ഇലിയും വിലിയും ഉണ്ടാക്കണം.

൧൫൦

(ശ്ലോ) ഫലയുതാ ദോർജ്യാ സപ്രവൃത്താഹതാ “നന്ദ”പൂർവ്വ ഖല്പാപിതാ ധനമൃണം കേന്ദ്രേ തുലാജാദികേ ഇതി—ഫലയുതാ സപ്രവൃത്താഹതാ “നന്ദ”പൂർവ്വകാപിതാ ദോർജ്യാ കേന്ദ്രേ തുലാജാദികേ ധനമൃണം ഇത്യന്വയഃ—കർക്ക്യാദിശേഷഃ.

മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരം കോടിജ്യാവിൽ നിന്നും ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ ഭുജാജ്യാവു വെച്ച് അതിൽ കൂട്ടി, ചന്ദ്രന്റെ വൃത്തമായ ൭ കൊണ്ടു അതിന്റെ ചുവട്ടും മുകളും സ്ഥാനങ്ങളെ പെരുക്കി, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ൬൦-ൽ കയറി “നന്ദൻ” എന്ന ൯൦ കൊണ്ടു ഹരിക്കണം. കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലി, ശിഷ്ടത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി ‘നന്ദ’നെക്കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ച് വിലിയും ഉണ്ടാക്കണം. എന്നാൽ അതു ഭുജാജ്യാവാകുന്നു. ഈ സ്ഫുടഭുജാജ്യാവിനെ ൧൭-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം ചാപിച്ചിട്ടു, മുൻ കണ്ടു വെച്ച മദ്ധ്യമത്തിൽ മേഷതുലാദി ഋണധനമായി സംസ്കരിക്കയും വേണം. എന്നാൽ ചന്ദ്രസ്ഫുടം സിദ്ധിക്കുന്നതാകുന്നു. തിഥി ഉണ്ടാക്കുന്നതിനു സൂര്യസ്ഫുടവും ഗണിക്കണം. അതിന്നു ക്രിയയെല്ലാം.

ഇതുപോലെ തന്നെയാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഹാരകങ്ങളും, ദേശാന്തരവും മദ്ധ്യഗതിയും, വൃത്തവും മാത്രം സൂര്യന്റേതാകുന്നു എന്ന വ്യത്യാസമുള്ളൂ. സൂര്യന്റെ വൃത്തം ൧൩ ആകുന്നു. ഛായാപശ്ചാത് ൧൩-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു.

൱൨൧

തികഞ്ഞ ഇജ്യാദ്യുപ പോയ ശേഷമായ,(മുമ്പ് ൧൩-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞ) ശിഷ്ടജ്യാവിന്റെ ഇലി 'ശരിരാശ്യ'ത്തിൽ (ഒന്നരാശിപ്പുറങ്ങളെയിൽ) അധിക മുണ്ടെങ്കിൽ പ്രത്യേകമായിട്ടൊരു ക്രിയ ചെയ്യാനുണ്ടു. അതാണ ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

(ഒ) ശിഷ്ടാലിപ്താധികാ സ്യാദ്യദി "മുഖരളാ"മൌയ്യയെൽ താം "ശരീരാ"ദിതി—ശിഷ്ടാലിപ്താ "മുഖര"ളാൽ അധികാ സ്യാദ്യദി, താം "ശരീരാൽ" ശോധയേ ദിത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞതായ ശിഷ്ടജ്യാവിന്റെ ഇലികൾ "മുഖര"ത്തിന്റെ അർത്ഥമായ ആറിപ്പത്തങ്ങളെ ഇലിയിലധികമുണ്ടെങ്കിൽ അവയെ "ശരീരം" എന്ന ൨൨൩-ൽ നിന്നു കളയണം.

൱൨൨

(ഒ) ശിഷ്ടാം കൃത്വാ വിലിപ്താ മുരിവദനയാ കള ഇതി—ശിഷ്ടാം വിലിപ്താം കൃത്വാ, അനയാ കള മുരിവദൻ. ഇത്യന്വയഃ— സ്യാദിതി ശേഷഃ.

മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധം "ശരീര"ത്തിൽ നിന്നു കളഞ്ഞു ബാക്കിയെ ൬൦-ൽ ഏറക്കി വിലികളാക്കണം. പിന്നെ അതുകൊണ്ടു "തിഥിസമാസശേഷ"ത്തെ ഹരിക്കുക മുതലായ ക്രിയകളെല്ലാം മുൻപറഞ്ഞതു പോലെ തന്നെയാകുന്നു.

൱൨൩

(ഒ) ശൈത്യോദ്ഗ്രാ ഇതി, ക്രമേണാന്വയഃ.

മേല്‍പ്രകാരം ശിഷ്ടജ്യാവ "ശരിതാ"ര്‍ദ്ധത്തിലധികമായാല്‍ ഭുജാജ്യാവ് മുന്‍ വന്നതിന്റെ പിന്നത്തേതാണെന്നര്‍ത്ഥം.

൱൨൪

(൬൮) കോജ്യാഗ്നൂം ഇ കോജ്യാം ക്ഷിപേദ് ഇതി- ക്രമേണാന്വയഃ.

ഭുജാജ്യാവിനെ മേല്‍പറഞ്ഞ പ്രകാരം നാലര്‍ പെരുക്കി (൨൪) ഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം കോടിജ്യാവില്‍ കൂട്ടുകയാണ് വേണ്ടതു്.

൱൨൫

(൬൯) ഭുജഘ്നാല്‍ കോടിജ്യാം വിശോധ്യേദിതി- കോടിജ്യാം ഭുജഘ്നാല്‍ വിശോധ്യേദിത്യന്വയഃ.

കോടിജ്യാവിനെ മേല്‍പ്രകാരം "ഗുണ്യാന്ത്യ"ത്തെക്കൊണ്ടു പെരുക്കി ഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ഭുജാജ്യാവില്‍ നിന്നു കളയുകയും വേണം.

൱൨൬

(൭൦) കര്‍ത്തവ്യാ ക്രിയേയം യദി "മുഖ്യ"ചാപാദധികാ സ്യാല്‍ ഇതി- ശിഷ്ടചാപം "മുഖ്യ"ചാപാല്‍ അധികാ സ്യാല്‍ യദി തദാ ഇയം ക്രിയാ കര്‍ത്തവ്യാ ഇത്യന്വയഃ- സ്യാദിതി ശേഷാദ്ധ്യാഹാരഃ.

"ഖ്യുങ്ഗാംഗോഗലി"വാക്യം ശോധിച്ചതിന്നു ശേഷമുള്ള ലിപ്തകള്‍ ൲൫൰൨ (ആയിരത്തിപന്ത്രണ്ടര)യില്‍ അധികമുണ്ടെങ്കില്‍ ഇങ്ങിനെയാണ് ക്രിയ ചെയ്യേണ്ടതെന്നു താല്പര്യം. ശേഷം ക്രിയ മുഴുവനും ആദ്യം പറഞ്ഞതുപോലെ തന്നെയുമാകുന്നു.

൱൨൭

(൭൧) മന്ദോച്ചോനഭുജാകോടിഭിരുത്ഥൈരധികാ ചേല്‍ സ്ഫുടാ ഭീമാ ശൈത്യചതി- മന്ദോച്ചോനഭുജാകോടിഭിരുത്ഥൈ ചാപ അധികാ ചേല്‍ ശൈത്യസ്ഫുടാ ഭീമാ ഇത്യന്വയഃ- ഇതി ശേഷഃ.

മേൽപ്രകാരം മൂന്നാറ്റും വാങ്ങിയ ശിഷ്ടമുള്ള കേന്ദ്രം ശേഷിരാശ്യർദ്ധാധികമില്ലെങ്കിൽ, ആ ഇലികൾ സ്ഫുടജ്യാവാകുന്നു. പിന്നെ "തിഥിസങ്കാമാസേശചാര"മെന്നു ഹരിക്കുക മുതലായ യാതൊരു ക്രിയയും വേണ്ടെന്നർത്ഥം.

൧൦൭

ഈ ഇലികൾ ൨൪-ാം ജ്യാവിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധമായിട്ടു വന്നാൽ കോടിജ്യാവില്ലാതെ വരുമല്ലോ. അങ്ങിനെ വന്നാലത്തെ ക്രിയയാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

(മൂ) പുനസ്തരീം ചരമജ്യാർദ്ധാധികാ ലിപ്തികാഃ. ശിഷ്ടാ സ്യുഃ പരിശോധയേൻ "മുഖ"ത ഇതി- ഇമാ പുനഃ ലിപ്തികാഃ ചരമജ്യാർദ്ധാധികായദി, താഃ ശിഷ്ടാഃ "മുഖ"തഃ പരിശോധയേ ദിത്യന്വയഃ.

ആ ഇലികൾ ൨൪-ാമത്തെ ജ്യാവിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധമായി വന്നാൽ അവയെ "മുഖ"ത്തിൽ നിന്നു കളയണമെന്നർത്ഥം.

൧൦൮

(മൂ) തച്ഛേഷവർഗ്ഗാന്തിമജ്യാവർഗ്ഗാന്തരം ഗുണമിതി- ഗുണേനാപ്യതഃ ലബ്ധിരേഷാ.

"ശേഷ"ത്തിൽ നിന്നും വാങ്ങി, ബാക്കിയുള്ള ശിഷ്ടജ്യാവിന്റെ ഇലിവിലികളെ വർഗ്ഗിക്കുക (൧൦൭) "ശശാങ്കബാണോങ്ഗൈഃ" എന്ന ത്രിജ്യയുടെ വർഗ്ഗം "അവനിശഃ പ്രാണഃ കന്ദുപ്പദ്ഭ്യർക്കൽ" ആകുന്നു. അതിനെ തൽപര വിലിഇലികളായി മടക്കി വെച്ചു, ശിഷ്ടജ്യാവർഗ്ഗത്തെ അതിൽ നിന്നും കളഞ്ഞു്, ബാക്കിയെ മൂലിക്കണം (൧൦൯) എന്നാൽ അതു കോടിജ്യാവായി വരും.

൧൦൯

(മൂ) പരിധ്യാപാതേ... കാര്യം പുനരിതി- പുനഃ പരിധിനാ കാര്യം വിഭുനാപ്യൈഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

പിന്നെ തന്റെ തന്റെ വൃത്തം കൊണ്ടു (ദൃഗ്ജ്യാ ഫ-ലും, ചന്ദ്രന്റെ—ലുമാണ) പെരുക്കുക, "നന്ദ"നെക്കൊണ്ടു ഹരിക്കുക, ചാപിക്കുക മുതലായി മുമ്പു പറഞ്ഞ ക്രിയയെല്ലാം ചെയ്യുകയും വേണമെന്നൎത്ഥം.

൧൧൧

ശ്രാദ്ധചന്ദ്രനെ ഗണിക്കുന്നതു ചിലപ്പോൾ മദ്ധ്യാഹ്നത്തിന്റെ അവസാനത്തിങ്കലേക്കു ഗണിക്കേണ്ടി വരും. അങ്ങിനെ വന്നാലത്തെ ക്രിയക്കുള്ള ഭേദത്തെ പറയുന്നു.

മദ്ധ്യാഹ്നാന്തനിശാകരാദിഗണനേ പൂൎവ്വോദയാഹൎഗ്ഗണേ യോജ്യാഃ സ്യു "ർഭയു"നാഡികാ ഇതി- മദ്ധ്യാഹ്നാന്തനിശാകരാദിഗണനേ, പൂൎവ്വോദയാഹൎഗ്ഗണേ "ഭയു"നാഡികാഃ യോജ്യാഃ സ്യുരിത്യന്വയഃ.

മദ്ധ്യാഹ്നത്തിന്റെ അവസാനത്തിങ്കലേക്കു ചന്ദ്രനേയും മററും ഗണിക്കേണ്ടതിന്നു, അന്നുദയത്തിന്നുള്ള ഖണ്ഡശേഷത്തിൽ (അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ) ഭയു നാഴികയും കൂടി കൂട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

൧൧൨

(൩൫) പുനരഹൎഗ്ഗണേ ചരം "ഗാ"ഘ്നം, ഗ്രാഹ്യം വ്യത്യയതോസ്യ ശിഷ്ടിരിതി- അഹൎഗ്ഗണേ ചരം "ഗാ"ഘ്നം, പുനഃ അസ്യ ശിഷ്ടിഃ വ്യത്യയതോ ഗ്രാഹ്യം ഇത്യന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

അഹൎഗ്ഗണമുണ്ടാക്കുവാനുള്ള ചരജ്യാവു ൭—ൽ ഹരിച്ച ഫലം മാത്രമെ സംസ്കരിക്കേണ്ടു. അതു തന്നെ ദിക്കു ഉദയത്തിന്റെ വിപരീതമായി സംസ്കരിക്കയും വേണം. ഉദയത്തിന്നു ധനമാണെങ്കിൽ ചരം ൭—ൽ ഹരിച്ചതിനെ ഋണമായിട്ടും, ഉദയത്തിന്നു ഋണമാണെങ്കിൽ ധനമായും സംസ്കരിക്കണമെന്നു താല്പൎയ്യം.

൧൧൩

(൩൬) ഗണനം മദ്ധ്യാഹ്നമാനീയ ചേൽ തസ്യാന്തേ ചരതുരങ്ഗ-ക് ച സകലം തൽകാലസ്ഫുടമിതി- പുനഃ ഗണനം മദ്ധ്യാഹ്നാ

ഭീഷ്ടൈൾ, തന്ത്രാന്തെ തൽക്കാലസ്ഫുടസ്യാന്തരം ചരം സകലം ഉക്തവികം ച ഇത്യനയോഃ. കക്ഷ്യാദിതി ശേഷഃ.

ആദ്യം തന്നെ ഭവാനം ഏതുദിക്കിലെന്നു ക്ലിപ്തപ്പെടുത്തി, ഗണിക്കുന്നതു തന്നെ (മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കുന്നതു തന്നെ) മദ്ധ്യാഹ്നത്തിന്റെ അവസാനത്തിങ്കലാണെങ്കിൽ, അവിടെ അഹസ്സാനത്തിനു തൽകാലസ്ഫുടനിൽ നിന്നു ഉണ്ടാക്കിയ ചരം മുഴുവനും സംസ്കരിക്കണം, അതിന്റെ ദിക്കും ഉദയത്തിനുള്ള ദിക്കാണെന്നു അറികയും വേണം.

൧൮൭

അല്പചാപത്തെ അല്പജ്യാവാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) ഖ്യാപകൌർവ്യാ സമമല്പചാപം തത്സംഖ്യകാദി വ്ലികലാദിഷു നേ. ടീകാ — അല്പചാപം ഖ്യാപകൌർവ്യാ സമം തത്സംഖ്യകാഃ വികലാദിഃ ഊനാ ടീകാ വൈർ ഇത്യനയോഃ.

ഏതു അല്പചാപത്തെയാണോ അല്പജ്യാവാക്കേണ്ടതു ആ അല്പചാപം, "ഖ്യാപകൌർവ്യാ" എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ചാപജ്യാവുകളിൽ* ഏതുമാത്രത്തിനോടു സമമായിട്ടാണ് (അധികം കൂട്ടാതിട്ടാണ്) വരുന്നതു അതു സംഖ്യ അല്പചാപത്തിന്റെ വികലയിൽ നിന്നു കളയണം: എന്നാൽ ആ ചാപം അല്പജ്യാവ് ആയി വരും.

൧൮൮

അല്പജ്യാവിനെ അല്പചാപമാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) അധികാദാദി ഖ്യാ തല്പജീവാ ഖേചര ചാപം ഇതി- അല്പജീവാ തഥാ അധികലാദിഃ ആഢ്യാ ഇഹ ചാപം ഭവതി ഇത്യന്വയഃ:

അല്പജ്യാവിങ്കൽ, മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരമുള്ള വികലകൾ അതിന്റെ (അല്പജ്യാവിന്റെ) വികലയിൽ കൂട്ടിയാൽ അതു

* ചാപജ്യാവ് രണ്ടാം പാദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

(അല്പജ്യാവ്) അല്പചാപവുമായി വരും— ഒന്നുകൂടി വ്യക്തമാക്കാം. മേൽപറഞ്ഞതായ സ്ഫുടങ്ങളിലെ മഹാജ്യാവിനെ "നന്ദ" നെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം അല്പജീവയാകുന്നു. അതിനെ ചാപിപ്പിക്കയാണു വേണ്ടതു്. അതിന്നു ഇരുട്ടെപ്പിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരമാണു വേണ്ടതു്. നന്ദനെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഇലിവിലികളെ തന്നേടത്തുവെച്ചു്, ഒന്നിൽനിന്നു "ശ്രദ്ധാമേനക" എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ജ്യാവുകളിൽ എത്ര ജ്യാവു പോകുമെന്നു നോക്കി, അത്ര വിലികൾ മറ്റേതിന്റെ വിലിയിൽനിന്നു കളയണം. എന്നാലതു അല്പചാപമായി വരുമെന്നു സാരം.

൫൫

ഇഷ്ടദേശത്തു സംക്രമത്തെ സ്ഫുടിപ്പാൻ പറയുന്നു.

(൩൪) ലോകാദിവാക്യേഷ്വിഷ്ടസ്യ വേഷ്ടു"നയ" ഘ്നമൌർവ്യാ ചരദേശജാസ്സുർ. ഋണ്യക്ഷാരാദ്യം വിപരീതമേവം ക്രമാദ്ധ്രുവേ സംക്രമണസ്ഫുടാർക്കേ. ഇതി-തയോഃ സംക്രമണസ്ഫുടാർക്കേ "നയ" ഘ്നമൌർവ്യാ ചരദേശജാസ്സുർ ക്രമാൽ ഋണ്യക്ഷാരാദ്യം ഏവം വിപരീതം ഇഷ്ടസ്യ വേഷ്ടു "ലോകാ" ദിവാക്യേഷു ഇത്യന്വയഃ കല്പ്യാൽ ഇതി ശേഷഃ:

ലോകാനാംലക്ഷ്മ്യനാഗ്രാ എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള സംക്രമവാക്യങ്ങളിൽ * ഇഷ്ടമാസത്തിലെ വാക്യം വെച്ചു്, അതിൽ അതാതു കൊല്ലത്തേയ്ക്കുള്ള സംക്രമധ്രുവം (1) കൂട്ടി ഒരേടത്തു വെയ്ക്കുക: പിന്നെ സംക്രമസമയത്തേക്കുള്ള സൂര്യമധ്യമവാക്യങ്ങളിൽ (2) ഇഷ്ടമാസത്തിലെ വാക്യത്തിൽ നിന്നു ഭുജാജ്യാവും, തത്സമയത്തെ സൂര്യസ്ഫുടത്തിൽ പരഹിതായനചലനം

* സംക്രമവാക്യങ്ങൾ ൧൪൭-ാം പാറ നോക്കുക.

1 സംക്രമധ്രുവം വരുത്തുവാൻ ൧൪൨-ാം പാറയിൽ കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

2 സംക്രമ സമയത്തെ സൂര്യമധ്യമങ്ങൾ ൧൪൫-ാം പാറയിലാകുന്നു.

ഫല

സംസ്കരിച്ച്, ഒന്നിൽ നിന്ന സ്വദേശത്തുള്ള ചരജ്യാവും കൊണ്ട അഗ്രം, അതാതു ദിക്കിലേക്കുള്ള ദേശാന്തര പ്രാണനും ഇവ മൂന്നും ഋണധനാംപോലെ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയൊ അന്തരിക്കുകയൊ ചെയ്യുക: കേരളം ലങ്കയിൽ നിന്ന പടിഞ്ഞാറു നീങ്ങിയിട്ടാകയാൽ കേരളത്തിൽ ഒക്കെയും ദേശാന്തരപ്രാണൻ എപ്പോഴും ധനമാകുന്നു. ചരം ഉദയത്തിന്റെ ദിക്കനുസരിച്ചും സംസ്കരിച്ചാൽ മതി: ഭുജാജ്യാവ് ചരം ദേശാന്തര പ്രാണൻ ഇവകൾ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയൊ അന്തരിക്കുകയൊ ചെയ്ത ആ സംഖ്യയെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി ൯൦-ൽ കയററി, ധ്രുവം കൂട്ടിവെച്ച സംക്രമവാക്യത്തിൽ ഗുൎവ്വക്ഷരം (ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം) ആദിയായി സംസ്കരിക്കണം. പെരുക്കിക്കയററിയതിന്റെ ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം സംക്രമധ്രുവം കൂട്ടിവെച്ചതിന്റെ ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനത്തു വരുമാറു സംസ്കരിക്കുന്നതു ദിക്കിന്ന വിപരീതമായിട്ടു വേണം താനും. ഭുജാചരദേശാന്തരങ്ങളിൽ ഒടുവിൽ ബാക്കിയായതു ഋണമായിട്ടാണ വന്നതെങ്കിൽ സംസ്കാരം ധനമായിട്ടും, ധനമായിട്ടാണെങ്കിൽ ഋണമായിട്ടുമാണ വേണ്ടതെന്നൎത്ഥം.

൫൫

രാത്രിമാനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൬൭) ഭുജായനാൎക്കസ്യ ചരത്രിഭാഗം "നഭൈഃ" സമാരോപ്യ "നഗൈ" ൎയഥോക്തം. കൎത്താൽ ഭവേ സിദ്ധ്യതി രാത്രിമാനമിതി- ഭുജായനാൎക്കസ്യ ചരത്രിഭാഗം "നഭൈഃ" സമാരോപ്യ "നഗൈ"ൎയഥോക്തം കൎത്താൽ, ഭവേ രാത്രിമാനം സിദ്ധ്യതീത്യന്വയഃ.

സൂൎയ്യസ്ഫുടം വെച്ച് അതിൽ ദിക്കിലെ അയനചലനം (൨൨) സംസ്കരിച്ച്, സ്വദേശത്തെക്കുള്ള ചരജ്യാവു കൊണ്ടു, അതിനെ മൂന്നിൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ (വിനാഴിക) ഫലത്തെ ൯൦-ൽ കയററുക: അതിന്റെ മുകളിലെ സ്ഥാനം നാ

ഴികയും, ചുവട്ടിലത്തു വിനാഴികയു മാകുന്നു. രാപ്പകലിന്റെ സാമാന്യ നാഴികയായ ൩൦ എന്ന തുക വെച്ചു്, മേൽപറഞ്ഞ ചരജ്യാത്രിഭാഗത്തെ ൬൦-ൽ കയററിയതിന്റെ മുകളിലെ സ്ഥാനമായ നാഴിക ൩൦-ൽ വരുമാറു ദിക്കിന്നു തക്കവണ്ണം അതിൽ സംസ്കരിക്കണം. എന്നാൽ അതു തന്നെ രാത്രിനാഴികവിനാഴികകളാകുമെന്നറിയണം.

൧൦൮

ദിനമാനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ന്നം) വ്യസ്തം പകർജ്യാൽ ദിനമാനസിദ്ധ്യൈ ഇതി- "നഗേ" ഇതി തത്രാപ്യനുവർത്തതെ- ദിനമാനസിദ്ധ്യൈ "നഗേ" വ്യസ്തം കർജ്യാൽ ച ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞ ചരജ്യാവു തന്നെ ദിക്കിന്നു വിപരീതമായി ൩൦ എന്ന തുകയിൽ സംസ്കരിച്ചാൽ അതു അന്നത്തെ ദിനമാനവുമായി വരും.

൧൦൯

ഉദയാൽ പൂർവ്വാപരനാഴികകളെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ന്നം) തൽകാലേ ഭാനോ ഗ്രഹൈക്യലഗ്നാ സൂര്യാദിനാഡിഗുണി താ ചിന്ത്യാഃ- പൂർവ്വാപരേ വ്യുദയാൽ വിനാഡ്യൈവ ഭേതി- തൽകാലേ ഭാനോഃ സൂര്യാദി നാഡ്യ്ഗുണിതാഃ ചിന്ത്യാഃ ഗ്രഹൈക്യലഗ്നാഃ വ്യുദയാൽ പൂർവ്വാപരാഃ വിനാഡ്യഃ ഭവന്തി ഇത്യന്വയഃ

അളിച്ച സമയത്തേക്കുള്ള സൂര്യസ്ഫുടം വെച്ചു്, അതിന്റെ രാശി കളഞ്ഞു കാലു വെച്ചു്, ഒന്നിന്റെ തിയ്യതി ൬൦-ൽ പെരുക്കി ഇലികളും അതിൽ കൂട്ടുക: പിന്നെ ആ മാസത്തിലെ സ്വദേശത്തേക്കുള്ള രാശിമാനനാഴികയും (൩൦ൽ) ൬൦-ൽ പെരുക്കി വിനാഴികയാക്കി, അവ തമ്മിൽ പെരുക്കി

എറുട്ടിക്കുകയും ചെയ്യു. ഹിന്നാലതു ഗ്രഹ്യക്ഷരത്തിന്റേയും ചു വട്ടിലെ ഷഷ്ട്യാദ്രമാകുന്നു. അതിനെ രണ്ടു തവണ നാ—ൽ കൊണ്ടായാൽ വിനാഴികയായി വരും. ചുവട്ടിലെ സ്ഥാന ങ്ങൾ രണ്ടും അധ്യാധിക്യം കൂട്ടി കളയാം. ഇതു ഉദയാൽ പൂ ർവ്വമുള്ള വിനാഴികയാകുന്നു. സൂർയ്യസ്ഫുടത്തിലെ രാശി ക ളൊന്നു ബാക്കിയുള്ള തിയ്യതിയും ഇലിയും ഒരു രാശി (൩൦— ൦) തികയാൻ എത്ര വേണമോ ആ തിയ്യതി ഇലികളേ യും മേൽപ്രകാരം തന്നെ രാശിപ്രമാണം കൊണ്ടു പെരുക്ക ക മുതലായ ക്രിയ ചെയ്താൽ പരമുള്ള വിനാഴികകളും കി ട്ടുകയും ചെയ്യും.

൫൰

അസ്തമനാൽ പൂർവ്വാപരങ്ങളെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(സൂ) അസ്തമാദ്യേവം സ്യാതാംസ്താതി— പൂർവ്വാപരൌ വിനാഡ്യൌ ഭവതീതിശേഷഃ— അസ്തമാദ്യേവം തഥാ അസ്തൽ പൂർവ്വാപരൌ വിനാ ഡ്യൗ ഭവതീത്യർത്ഥഃ

അസ്തമയാൽ പൂർവ്വാപരങ്ങളെന്ന് ഉണ്ടാക്കേണ്ടതായിൽ തൽകാല സൂർയ്യനിൽ ന്നു രാശി കൂട്ടുകയും വേണം. ഉദയാൽ പൂർവ്വാപരങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുവാൻ പെരുക്കിയ രാശിമാനത്തി ന്റെ ഏഴാമത്തെ രാശിമാനംകൊണ്ടാന്ന് പെരുക്കേണ്ടതെ ന്നു താൽപര്യം.

൫൰൧

രാശിഗതം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(സൂ) വിനാഡികാ സ്യാദ്ഗതഭ്യേ "നിഘ്നി"കേ സ്യുരിമപൂർവ്വാപര രാശിമാനൈഃ. അഭ്യേഷ്ടകാലാവധികൈഃ സമേതാ ഗമ്യാ ഗതാ വാ ഘടികാ ഭവന്തീതി— അഭീഷ്ടകാലാവധികൈഃ തദീയപൂർവ്വാപരരാശിമാനൈഃ സമേ താഃ "നിഘ്നി"കേ സ്യു വിനാഡികാ ഗമ്യാ ഗതാവാ ഘടികാ ഭവന്തി ഖലു ഇത്യർത്ഥഃ

മുൻപറഞ്ഞ ഉദയാൽ പൂൎവ്വാപരവിനാഴികകളെ നാഴികയാക്കിയാൽ അതിന്റെ മുകളിലെ സ്ഥാനം പൂൎവ്വാപര നാഴികയും, ചുവട്ടിലേതു വിനാഴികയുമായി വരും. ഇഷ്ടസമയത്തേക്കുള്ള സൂൎയ്യസ്ഫുടം കണ്ടു വെക്കാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതിനോടു സമമാകുന്നതു വരെ ഈ പൂൎവ്വാപരങ്ങളിൽ രാശിമാനങ്ങൾ കൂട്ടണം. ഏതു രാശിമാനം കൊണ്ടാണോ പെരുക്കിയതു അതിന്റെ ചുവട്ടിലേക്കും മുകളിലേക്കുമുള്ള രാശിമാനങ്ങളാണ് കൂട്ടേണ്ടതു്. ഉദയാൽപൂൎവ്വമാണ് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ പെരുക്കിയതിന്റെ ചോട്ടെയുള്ള രാശിമാനങ്ങളേയും, ഉദയാൽപരമാണെങ്കിൽ പെരുക്കിയതിന്റെ മുകളിലേക്കുള്ള രാശിമാനങ്ങളേയുമാണ് കൂട്ടേണ്ടതു. ഒടുവിൽ കൂട്ടിയ രാശി ഏതാണോ അതാണ് ലഗ്നം. ഉദയാൽപൂൎവ്വത്തിൽ നിന്ന പൂൎവ്വരാശികളെയാണ് കൂട്ടിയതെങ്കിൽ, ഒടുവിൽ കൂട്ടിയ രാശിയിൽ നിന്ന സൂൎയ്യസ്ഫുടത്തോടു സമമാക്കുവാൻ എത്ര നാഴിക വിനാഴികകൾ വേണ്ടി വന്നുവോ അവ ആ രാശിയിൽ ചെല്ലുവാനുള്ള നാഴിക വിനാഴികകളാകുന്നു. ആ രാശിമാനം വെച്ച് ഈ പറഞ്ഞ നാഴിക വിനാഴികകളെ അതിൽ നിന്ന കളഞ്ഞതാൽ ബാക്കി രാശിഗതമായി വരികയും ചെയ്യും. മേലിൽ ക്രിയ രാശിഗതമാക്കേണ്ടുകയാൽ ആ പ്രകാരം രാശിഗതമാക്കി വെക്കുകയും വേണം. ഉദയാൽപരത്തിൽ നിന്ന മേല്പട്ടുള്ള രാശിമാനങ്ങളെ കൂട്ടി സമമാക്കുകയാണ് ചെയ്തതെങ്കിൽ, ഒടുവിൽ കൂട്ടിയ രാശിമാനത്തിൽ നിന്ന സൂൎയ്യസ്ഫുടത്തോടു സമമാക്കുവാൻ വേണ്ടി വന്ന നാഴിക വിനാഴികകൾ രാശിഗതങ്ങളുമാകുന്നു.

൧൨൨

ലഗ്നസ്ഫുടം വരുത്തുവാൻ പറയു

(൬൩) രാശൌ തു യാതാം വിഘടീം നിഹത്യ "നാഗൈഃ", "നഗൈഃ" ശ്ച സ്വചിനാഡികാപ്തൈഃ । ഭോഗാംശകാദ്യം ക്രമശോത്ര യോജ്യാഃ സ്വപൂർവ്വഭാഗേ ഖലു ലഗ്നസിദ്ധ്യൈ ॥ ഇതി- അത്ര രാശൌ ഗതാം വിഘടീം തു ക്രമാൽ "നാഗൈഃ" "നഗൈഃ" ച നിഹത്യ സ്വചിനാഡികാപ്താ ഭോഗാംശകാദ്യാ ലഗ്നസിദ്ധ്യൈ സ്വപൂർവ്വഭാഗേ യോജ്യാഃ ഖലു ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ രാശിഗതനാഴികകളെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി വിനാഴികകളും അതിൽ കൂട്ടി, ക്രമേണ "നാഗം" എന്ന ൩൦ കൊണ്ടും, "നഗം" എന്ന ൩൦ കൊണ്ടും പെരുക്കി, ആ രാശിമാനവിനാഴികകൊണ്ടു ഹരിക്കണം: എന്നാലതു വിലിപ്തയാകുന്നു. വിലിപ്ത ആകാംക്ഷയില്ലാത്തതിനാൽ അതിനെ ൬൦-ൽ കയററി ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ഉപേക്ഷിച്ചു കളയാം. ശേഷമുള്ളതിനെ ൬൦-ൽ കയററിയാൽ മുകളിലെ സ്ഥാനം തിയ്യതിയും, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ഇലിയുമായിവരും. ഈ ലഗ്നം ഏതു രാശിയാകുന്നോ അതിന്റെ ചോടെയുള്ള രാശികൾ മുഴുവനും ഈ തിയ്യതിയുടെ മുകളിൽ രാശിസ്ഥാനത്തു കൂട്ടുകയും വേണം. എന്നാൽ അതു ലഗ്നസ്ഫുടമാകുന്നു.

൬൪

ലഗ്നാദിത്യന്മാരെക്കൊണ്ടു ദിനഗതം അറിയാൻ പറയുന്നു.

(൬൪) കൃതായനാംശിഷ്ടവിലഗ്നഭാനോഃ കൃതാ ഗതാ പ്രാണകലാന്തരം വാ । ലഗ്നാൽ ത്യജേൽ ഭാനു മിതി— കൃതായനാംശിഷ്ടവിലഗ്നഭാനോഃ വാ പ്രാണകലാന്തരം ച കൃതാ ഭാനും ലഗ്നാൽ ത്യജേൽ ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ ലഗ്നസ്ഫുടത്തിലും തൽക്കാല സൂര്യസ്ഫുടത്തിലും അയനചലനം സംസ്കരിച്ചു കണ്ടുവെച്ച്, രണ്ടിൽ നിന്നും ചരജ്യാവും പ്രാണകലാന്തരജ്യാവും കൊണ്ടു അതാതിൽ തന്നെ സംസ്കരിക്കണം. പിന്നെ ആ ലഗ്നത്തിൽ നിന്നു ആ സൂര്യനെ കളയുകയും വേണം.

൧൨൪

(൩൪) അദൃഷ്യ ശിഷ്ടസ്യാംശാ "നയ" ഘ്നാ ദ്യുഗതാ വിനാഡ്യ ഇതി— "നയൈ" ഘ്നാ അദൃഷ്യ ശിഷ്ടസ്യ അംശാഃ ദ്യുഗതാ വിനാഡ്യ ഇത്യന്വയഃ— ഭോഗതിരി ശേഷഃ.

ഇങ്ങിനെ സ്പഷ്ടസ്ഫുടത്തെ കളഞ്ഞിരിക്കുന്ന ലഗ്നത്തിലെ രാശിയുള്ള തിഷ്ടതി ഇലികളെ "നയ" എന്ന ൧൦–ൽ പെരുക്കി ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ൬൦–ൽ കയററിയാൽ മുകളിലെ സ്ഥാനം ദിനഗതവിനാഴികകളായി വരും. ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം അധോധിക്യം കൂട്ടി കളയാം. ഈ വിനാഴികകളെ ൬൦ലും, ൬൦ലും കയററിയാൽ നാഴികയും ദിവസവും കിട്ടുകയും ചെയ്യും.

൧൨൫

ലഗ്നാദിത്യന്മാരെക്കൊണ്ടു രാത്രിഗതം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩൫) വിലഗ്നാർക്കാന്തരാസൂനാമേവം നയെ രാത്രിഗതാ വിനാഡീ തിഥി— വിലഗ്നാർക്കാന്തരാസൂനാം ഏവം രാത്രിഗതാ വിനാഡികഃ നയെ ഇത്യന്വയഃ.

സ്പഷ്ടസ്ഫുടത്തിൽ ൬ രാശി കൂട്ടിയിട്ട് മേൽപ്രകാരം തന്നെ ക്രിയ ചെയ്താൽ രാത്രിഗതനാഴികവിനാഴികകളേയും വരുത്താമെന്നർത്ഥം.

൧൨൬

ഇനി രണ്ടു ലഗ്നങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരത്തെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩൬) അഭീഷ്ടലഗ്നാപ്തിമയെന സാധ്യാ സൂര്യോദയാല്ലോപഗതാ വിനാഡ്യ ഇതി— ഏവ ദിതൃതാവൃത്തവർത്തതെ— ഏവം അഭീഷ്ടലഗ്നാപ്തിമയെന സൂര്യോദയാല്ലോപഗതാ വിനാഡ്യഃ സാധ്യാ ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം തന്നെ ലഗ്നസ്ഫുടങ്ങൾ തമ്മിലും

അയനചലനം സംസ്കരിക്കുക മുതലായ ക്രിയ ചെയ്താൽ ആ ലഗ്നങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരവും കിട്ടുന്നതാണെന്നു താല്പര്യം.

൮. ത്രിപ്രശ്നാധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

൯. ലാടവൈധൃതപ്രബന്ധം.

൧൮൧

ലാടവൈധൃതങ്ങൾ ഏതു നാളിന്മേലായിരിക്കുമെന്നു ഊഹിപ്പാൻ പറയുന്നു.

(൬൬) ഗോളാന്തേ വിഗണായനാംശസഹിതേ പ്രാഗ്വൈ വ്യതിപാതമിതി— വിഗണായനാംശസഹിതേ ഗോളാന്തേ പ്രാഗ്വൈ വ്യതിപാതമിത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടമിതി ശേഷഃ.

ആറു രാശിയും പന്ത്രണ്ടു രാശിയുമാണു 'ഗോളാന്തം' എന്നു പറയുന്നത്. വേണ്ടുന്ന മാസത്തിലെ മാസാദ്യമായ ഒന്നാംതീയതി സൂര്യന്റെ ഉദയത്തിങ്കലെ ആദിത്യസ്ഫുടം മുമ്പാക്കി, അതിൽ രണ്ടു വട്ടം പരഹിതായനചലനം * സംസ്കരിച്ചു, അതിനെ ആറു രാശിയിൽ നിന്നും പന്ത്രണ്ടുരാശിയിൽ നിന്നും വാങ്ങുക; ശേഷം കണ്ടാൽ നിൽക്കുന്ന നാളുകളിന്മേലാണു മിക്കവാറും ലാടവൈധൃതദോഷങ്ങൾ ഉണ്ടാവുക. ആറു രാശിയിൽ നിന്നു വാങ്ങിയിട്ടുള്ളതു ലാടവും, പന്ത്രണ്ടു രാശിയിൽ നിന്നു വാങ്ങിയതു വൈധൃതവുമാകുന്നു. ഇത്ര മാത്രമെ ലാടത്തിന്നും വൈധൃതത്തിന്നും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുള്ളു. മറ്റു സകല ക്രിയകളും ഒന്നുപോലെയാകുന്നു.

* അയനചലനം ൭൦-ാം പദ്യത്തിലാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

൧൨൭

ഇനി ക്രിയ പറയുന്നു.

(൩൩) തസ്യാന്തേ പുന രർക്കചന്ദ്രഫണിനാം നിർണ്ണീയ ഭുക്ത്യായനം നിത്യാ 'ശാന' 'സുതാ' ദികൈ ഫണിപതേ ർക്കർക്കം സ്യുതാദിഭി വിധായ വിധി- പുനഃ തസ്യാന്തേ അർക്കചന്ദ്രഫണിനാം നീത്വാ, ഏത്യ അയനം കൃത്വാ, ഫണിനാളൻ 'ശാന' 'സുതാ' ദികൈ നീത്വാ, സുതാദിഭി വിധൌ കർമ്മാദിത്യാപയഃ

പിന്നെ ഈ പ്രകാരം ഉദാഹരിച്ച നാളിന്റെ ഒടുക്കത്തെ പരഹിതത്തിൽ ആദിത്യൻറയും ചന്ദ്രൻറയും രാഹുവിൻറയും സ്ഫുടം ഉണ്ടാക്കി അതിലും പരഹിതായനചലനം * സംസ്കരിക്കണം. അവിടെ പഞ്ചബോധങ്ങളിൽ ലാടവൈധൃതങ്ങൾ കണ്ണുകൊണ്ടു കാണ്മാൻ സാദ്ധ്യമല്ലാത്തതിനാൽ പരഹിതംകൊണ്ടുതന്നെ ഗണിക്കുവതിന്നു. മറ്റുനാലു കൂട്ടവും ചാക്ഷുഷപ്രത്യക്ഷവിഷയമാകയാൽ ദൃക്കുകൊണ്ടുമാണു ഗണിച്ചുവരുന്നതു് — പിന്നെ സായനരാഹുവിനെ വെച്ചു തുലാമേഷാദി നോക്കി അർദ്ധിച്ചു് അതിൽനിന്നു 'ശാനാ' ദിജ്യാവും (1) 'സുതാ' ദിജ്യാവും (2) കൊണ്ടു്, 'ശാനാ' ദിജ്യാവു് ഒരേടത്തു വെച്ചു് 'സുതാ' ദിജ്യാവു് ൩൦-ൽ കയററി ചന്ദ്രനിൽ സംസ്കരിക്കണം: സംസ്കരിക്കുന്നതു, സായനരാഹു തുലാദിയാണെങ്കിൽ ധനമായും, മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഋണമായും വേണ്ടതുമാണു. ഈ 'സുതാ'ദിജ്യാവിനു "വിക്ഷേപചലനം" എന്നു പേർ. ഇവിടെ 'സുതാ'ദിജ്യാവിനെ തുലാമേഷാദി നോക്കേണ്ടതു രാഹുവിനെ അർദ്ധിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പെയാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ എപ്പോഴും മേഷാദിയായിട്ടെ വരികയുള്ളുവല്ലൊ.

---

* അയനചലനം ൩൭-ാം പാറ നോക്കുക.

1 'ശാനാ'ദിജ്യാവു ൩൬-ാം പാറയിൽ കാണാം.

2 'സുതാ'ദിജ്യാവു് ൩൭-ാം പാറയിലാണു കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു്.

൫൨൯

(൬൭) അർക്കേന്ദ്വോ വിപരീതൌ തദാ യദി തയോഃ കാഷ്ഠ്യേ ഭുജാപക്രമൌ വലി- തദാ അർക്കേന്ദ്വോ വിപരീതൌ യദി തയോഃ ഭുജാപക്രമൌ കാഷ്ഠ്യാ വിത്യന്വയഃ.

വിക്ഷേപചലനം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന സായനചന്ദ്രനും തൽകാലസായനാദിത്യനും കൂടുമ്പോൾ പദം ഒന്നല്ലെങ്കിൽ ലാടവൈധൃതലക്ഷണമുണ്ടെന്നും, പദം ഒന്നാണെങ്കിൽ ലക്ഷണമില്ലെന്നും അറിക. പദം ഒന്നായി വരുമ്പോഴത്തെ ക്രിയ ൮൮-ാം പാരമുതൽക്കു പറയുന്നതാണ്. പദം ഒന്നല്ലെങ്കിൽ ആദിത്യനും ചന്ദ്രനും ഉള്ള 'അപക്രമജ്യാവ്'* വരുത്തണം. അപക്രമം എന്നും, 'ക്രാന്തി' എന്നും, 'അപമ'മെന്നും പറയുന്നതു ഒന്നിനൊന്നു പര്യായമാകുന്നു. അതു "ഖഷേറസ", "രാജന്യ" എന്നു തുടങ്ങി "ദ്വാഷലയ" എന്നു അവസാനിക്കുന്ന ജ്യാവാകുന്നു. ഈ ജ്യാവ് ൮൯-ാം പാരയിൽ പറയുന്നതാകുന്നു.

൫൩൦

ഇവിടെ ചന്ദ്രന്റെ അപക്രമത്തിന്നു മാത്രം ഒരു സംസ്കാരവുംകൂടി യുള്ളതിനെ പറയുന്നു.

(൬൮) 'ഗാനാ'ദ്യൂനിത "കംഭേതോയ" ഗുണിതൊ, "ഗൃഹധാവയാ" പൂർ സ്ഫുടഃ സ്യാ ദിന്ദോ പരമ ഇതി- ഇന്ദോഃ അപമഃ 'ഗാനാ'ദ്യൂനിത "കംഭേതോയ" ഗുണിതഃ "ഗൃഹധാവയാ" പൂർ സ്ഫുടഃ സ്യാത് ഇത്യന്വയഃ.

"കംഭതോയം" എന്ന ൫൩൪൧ നിരുത്തിൽ വെച്ച്, അതിൽനിന്നു മുമ്പ് വെച്ചിരിക്കുന്ന 'ഗാനാ'ദിജ്യാവു വാങ്ങിയാൽ ശേഷം ചന്ദ്രന്റെ പരമക്രാന്തിയാകുന്നു. 'ഗാനാ' ദിജ്യാവ് തുലാദിയായാലും, മേഷാദിയായാലും "കംഭതോയ"ത്തിൽ

* ക്രാന്തിജ്യാ ൯൭-ാം പാരയിൽ കാണാം.

ന്നിൽനിന്നു കളയുകതന്നെയാണു വേണ്ടതു. പിന്നെ ചന്ദ്രന്റെ മേൽപറഞ്ഞ പരമക്രാന്തികൊണ്ടു ചന്ദ്രന്റെ ക്രാന്തിജ്യാവിനെ പെരുക്കി, "ഋഷ്യാലയ" എന്ന ൧൨൧൪ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഫലം ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടക്രാന്തിയായി വരുന്നതാകുന്നു.

൩൨൫

(ശ്ലോ) തയോഃ ക്രാന്ത്യോഃ സാമ്യേ വ്യതീപാതക ഇതി— ക്രമേണാനപയഃ. സ്യാദിതി അത്രാപ്യനാവശ്യം.

ഇപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ ചന്ദ്രക്രാന്തിജ്യാവും, സൂര്യക്രാന്തിജ്യാവും അപ്പോൾ സമമായിട്ടുതന്നെ വന്നുവെങ്കിൽ ഉദിച്ച നാളിന്റെ അവസാനത്തിൽ തന്നെ ലാടവൈധൃതദോഷത്തിന്റെ മദ്ധ്യവുമാകുന്നു.

൩൨൬

സൂര്യചന്ദ്രന്മാരുടെ മേൽപറഞ്ഞ ക്രാന്തിജ്യാവുകൾ സമമല്ലാതെ വന്നാലത്തെ ക്രിയയാണു ഇനി പറയുന്നതു്.

(ശ്ലോ) തയോരേവ സതി ബിംബയോഗാദുത്ഥഃ സംഭവേപി ദോഷോ ഭവേദിതി— തയോരേവ ബിംബയോഗാദുത്ഥഃ സംഭവേ സത്യപി ദോഷഃ ഭവേൽ ഇത്യനപയഃ.

ഈ ക്രാന്തികൾ തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ വരുന്ന അന്തരത്തിന്റെ ഇലികൾ, ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരുടെ തൽകാലത്തെ ക്കുണ്ടാക്കിയ ബിംബങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂട്ടി അർദ്ധിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ഇലികളെക്കാളും കുറയുമെങ്കിൽ, അപ്പോഴും ഉദിച്ച നാളിന്നും അതിന്റെ മേലെ നാളിന്നും ദോഷമുണ്ടു. സൂര്യചന്ദ്രന്മാരുടെ ബിംബങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള ക്രിയ ൨൨൩-ാം പാരയിൽ പറയുന്നുണ്ടാണു്. എന്നാൽ ബിംബയോഗാർദ്ധം മിക്കവാറും ൨൨ ഇലിയോടടുത്തുവരുമെന്നും ധരിക്കുക.

൧൩൩

ക്രാന്ത്യന്തരങ്ങൾ സമങ്ങളല്ലാതെ വന്നാൽ ദോഷം (പാതവൈധൃതമദ്ധ്യം) മുകളിലൊ ചുവട്ടിലൊ എന്നറിയാൻ ചൊല്ലുന്നു.

(നൃ) ഓജേസ്ഥിന്യധികേ യുഗ്മൌജപദഗേ ദോഷഃ സ ഗമ്യോ ഗത ഇതി— അസ്യാൎത്ഥഃ ഓജേ യുഗ്മൌജപദഗേ അധികേ സതി സ ദോഷഃ ഗമ്യഃ ഗത ഇത്യന്വയഃ. മേഷാദ് ഇത്യത്രാപി അനുവൎത്തതേ.

ബിംബയോഗാൎദ്ധത്തെക്കാൾ അധികമായിക്കാണുന്ന ക്രാന്ത്യന്തരം യുഗ്മപദത്തിൽ നില്ക്കുന്നതിന്റേതാകുന്നാകിൽ ദോഷം മേലിലെന്നും, ഓജപദത്തിൽ നില്ക്കുന്നതിന്റേതാകുന്നാകിൽ ദോഷം ചുവട്ടിലെന്നും അറിയുക.

൧൩൪

(നൃ) ദോഷ്യോർ വൃദ്ധ്യേനാഽന്തരതോ യദി ഗതോ ദോഷഃ സ തസ്മിൻ ഭവേദിതി— ഉദ്ധ്യനഃ ആഭ്യാം ഭാവീ അന്തരഃ ഗതഃ യദി സഃ ദോഷഃ തസ്മിൻ ഭവേദിത്യന്വയഃ.

അവിടെ ദോഷം ചുവട്ടിലാകുന്നാകിൽ ചന്ദ്രനിൽ നിന്നു ഒരു "നരലോക"വും ആദിത്യനിൽ നിന്നു ഒരു തിയതിയും വാങ്ങി, ആദിത്യനിൽ ഒരു ദിവസത്തേക്കുള്ള യോഗ്യാദിയും സംസ്കരിച്ച്, രാഹുവിനേയും അവിടെയ്ക്കാക്കി, മുൻപു പറഞ്ഞതുപോലെ വിക്ഷേപചലനവും ചന്ദ്രപരമക്രാന്തിയും വരുത്തി, വിക്ഷേപചലനത്തിനു മേലുള്ളതു ചന്ദ്രനിൽ സംസ്കരിച്ച്, രണ്ടിന്നും ക്രാന്തിജ്യാവു കൊണ്ടു ചന്ദ്രക്രാന്തിയെ സ്ഫുടമാക്കുക: അപ്പോൾ ആ ക്രാന്തികൾ രണ്ടും ഒന്നുവെങ്കിൽ അവിടെ പാതവൈധൃതമദ്ധ്യമാകുന്നു. ഒന്നില്ലെങ്കിൽ (അവ തമ്മിലുള്ള അന്തരം ഉണ്ടെന്നു കണ്ടാൽ) മുകളിലൊ ചുവട്ടിലൊ എന്നു നോക്കുകയും, ചുവട്ടിലാകുന്നെങ്കിൽ പിന്നെയും ചുവട്ടിലേക്കു നീക്കി ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്യുകയും

വേണം. ഇങ്ങിനെ ഒരു നാളിന്റെ ഒടുക്കത്തെ ക്രിയ ചെയ്യുമ്പോൾ ദോഷം ചുവട്ടിലെന്നും, ആ നാളിന്റെ ആദിയിലെക്ക ക്രിയ ചെയ്യുമ്പോൾ ദോഷം മുകളിലെന്നും വന്നാൽ, ദോഷം ആ നാളിന്മേൻ തന്നെയാകുന്നു എന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു ദോഷം മുകളിലാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രനിൽ "നരലോക"വും, ആദിത്യനിൽ ൧൬-ഉം കൂട്ടുകയാണ വേണ്ടതെന്നും മാത്രമെ ഭേദമുള്ളൂ. മറ്റെല്ലാം മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ തന്നെയാകുന്നു. പിന്നെ ചന്ദ്രനിൽ "നരലോക"വും സൂര്യനിൽ ൬ഉം കൂട്ടി മേൽപ്പട്ട നീക്കിയാലും ശരി; വാങ്ങി കീഴ്പ്പട്ട നീക്കിയാലും ശരി; അപ്പോൾ പദം ഒന്നായി വന്നാൽ, പിന്നെ രണ്ടിന്നും പദം ഒന്നല്ലാതാവുന്നതുവരെ ഇങ്ങിനെ കൂട്ടുകയോ കുറയ്ക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുവേണം ക്രിയ ചെയ്യുവാൻ.

൧൩൫

ഇനി പദം ഒന്നായി വന്നാലത്തെ ക്രിയയാണ പറയുന്നത്.

(൩൭) പാദൈക്യേ ഇന്ദ്വർക്കൌ പദാദ്യർദ്ധഗേ രവൌ സമാപ്ത്യഖേതി — പാദൈക്യേ ഉദേതൌ പദാദ്യർദ്ധഗേ സമീഭവ ഗതൌ, അന്ത്യഭേവി ഇത്യന്തയോഃ ചലിതി ശേഷഃ.

സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ രണ്ടിന്നും പദം ഒന്നായി വരുമ്പോൾ, ആദിത്യൻ പദത്തിന്റെ പൂർവ്വാർദ്ധത്തിൽ (പകുതിയ്ക്കു മുമ്പെ) ആണ നിൽക്കുന്നതെങ്കിൽ ദോഷവും, എവിടെവെച്ചാണൊ പദം ഒന്നായത് അതിന്റെ, ചുവട്ടിലാണെന്നും, സൂര്യൻ പദത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിലാണെങ്കിൽ ദോഷവും മുകളിലാണെന്നും മനസ്സിലാക്കണം. ഇങ്ങിനെ ദോഷം മുകളിലൊ ചുവട്ടിലൊ എന്നറിഞ്ഞ്, ചന്ദ്രനിൽ "നരലോക" വും സൂര്യനിൽ ൬-ഉം കൂട്ടുകയൊ കുറയ്ക്കുകയൊ ചെയ്തിട്ടും പദം രണ്ടായി വന്നില്ലെങ്കിൽ പദം രണ്ടാവുന്നതുവരെ നീക്കി,

രണ്ടിന്നും ക്രാന്തിജ്യാവുകൾ കൊണ്ടു, മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം ദോഷം ഏറ്റ നാളിന്മേലാകുന്നു എന്ന അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

൧൩൬

ചില കാലങ്ങളിൽ പാതദോഷം ഒരു നാളിന്മേലും ഇല്ലാതെ വരും. അതറിയാൻ പറയുന്നു.

(ന്യാ) ശിഷ്ടഃ സപ്ലഗുണായനാന്ത ഇഹ ചേൽ തത്രാപയാനാന്തരെ ബിംബൈക്യഗ്രഹയോഗ സതി തദാ ദോഷോ ന തത്സന്നിധൗ വിധി—ഇഹ സപ്ലഗുണായനാന്തഃ ശിഷ്ടഃ ചേൽ തത്ര അപയാനാന്തരെ ബിംബൈക്യഗ്രഹയോഗ സതി, തദാ തത്സന്നിധൗ ദോഷോ ന ഇത്യന്വയഃ. കേവൽ ഇത്യാപി അനവർത്തതെ.

"അപയാനം" എന്നു പറയുന്നതും ക്രാന്തിജ്യാവിന്നത്തന്നേയാകുന്നു. മൂന്നു രാശിയും ഒൻപതു രാശിയുമാണ് 'അയനാന്തം' എന്നു പറയുന്നതു. ചന്ദ്രനായാലും ആദിത്യനായാലും ശരി; ജ്യാവു ചെറുതായിട്ടുള്ള ഗ്രഹം അയനാന്തത്തിൻെറ ചുവട്ടിലൊ മുകളിലൊ അടുത്തു നിൽക്കുന്നതായാൽ, ആ ഗ്രഹത്തെ അയനാന്തത്തിങ്കലേക്കാക്കി, മറെറ ഗ്രഹത്തേയും തൽസമയത്തേക്കാക്കുകയും, രണ്ടിന്നും ക്രാന്തിജ്യാവുകൾ വരുത്തുകയും വേണം. അപ്പോഴും അയനാന്തത്തിൽ നിൽക്കുന്നതിൻെറ ക്രാന്തി ചെറുതായിട്ടും, ക്രാന്ത്യന്തരം ബിംബയോഗാർദ്ധത്തിനേക്കാൾ അധികമായും വരുന്ന പക്ഷം ഉദിച്ച നാളിൻെറ അടുത്തതും പാതദോഷമെന്ന്യവും ഇദ്ദോഷങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. എന്നു വെച്ചാൽ, ൩ രാശിയിൽ നിന്നു സൂര്യനെ വാങ്ങിയിട്ടാണ് ഉദിച്ചതെങ്കിൽ, ഇങ്ങിനെ വന്നാൽ പിന്നെ ൯ രാശിയിൽ നിന്നു സൂര്യനെ വാങ്ങി ഉദിച്ചു കാണുന്നതായ നാളിന്മേലൊ അതിന്നു സമീപത്തോ മാത്രമെ ദോഷം ഉണ്ടാവുകയുള്ളുവെന്നും, ൯ രാശിയിൽ നിന്നു വാങ്ങിയാണെങ്കിൽ പിന്നെ ൩ രാശിയിൽ നി

ന്നു വൎത്തിക്കുന്ന നാളിന്മേലൊ അതിന്നു സമീപത്തൊ മാത്രമെ ഉണ്ടാവുകയുള്ളുവെന്നും താൽപൎയ്യം. ചില കാലത്തു പിന്നത്തെ നാളിന്റെ സമീപത്തും, ചിലപ്പോൾ പിന്നത്തെ മാസത്തിൽപോലും ദോഷമില്ലാതെ വരും. അതെല്ലാം പ്രത്യേകം ഗണിച്ചു തന്നെ അറികയും വേണം.

൯൬. ൧

ലാടവൈധൃതദോഷമദ്ധ്യം നാളിന്മേൽ ഇത്ര നാഴിക ചെല്ലുമ്പോഴാണെന്നു സൂക്ഷ്മം അറിവാനുള്ള ക്രിയയാണ് ഇനി പറയുന്നതു. അവിടെ ഈ പാരകൊണ്ട് ഈ ക്രിയക്കു വേണ്ടതായ ഒരു ഹാരകം വരുത്തുവാനാണ് പറയുന്നതു.

(൩൯) ഭാദ്യന്താപമഭേദയോൎദ്വിപാതയോൎഭുക്ത്യാഗതാ ഹാര ഇതി— വിപാതയോഃ ഭാദ്യന്താപമഭേദയോഃ യോഗഃ അത്ര ഹാര ഇത്യന്വയഃ. വേത്തി ശേഷഃ.

ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ പദം ഒന്നല്ലാതെ നില്ക്കുമ്പോൾ മാത്രമെ ദോഷമുള്ളുവല്ലോ. അങ്ങിനെ വന്ന ദോഷമദ്ധ്യം ഇന്ന നാളിന്മേലെന്നു അറിഞ്ഞാൽ ആ നാളിന്റെ ആദിയിലേക്കു ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ ഉണ്ടാക്കി രണ്ടിന്നും ക്രാന്തി വരുത്തി തമ്മിലന്തരിച്ചിട്ടുള്ള അന്തരവും; ആ നാളിന്റെ ഒടുക്കത്തേക്കും ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ ഉണ്ടാക്കി ക്രാന്തികൾ വരുത്തി അവ തമ്മിലന്തരിച്ചു കാണുന്ന അന്തരവും, ഈ രണ്ടു ക്രാന്ത്യന്തരങ്ങളും തമ്മിൽ കൂട്ടണം: എന്നാൽ അതു ഇവിടക്കു ഒരു ഹാരകമാകുന്നു.

൯൬. ൨

(൪൦) അഥവാ "ഗീതാം", "ഭനം" ഹതാപയാനവിവരാൽ ലബ്ധമുരോഹണഗതെ. ശൌരേന്ദ്വോഃ, രോഹിണീ യോഗ്യം, മദ്ധ്യാസാവിനാടഃ സ്യാൽ ക്രാന്തിസാമ്യം തയൊഃ— "ഗീതാ" "ഹന" ഹതാപയാനവിവരാൽ അവ

സാമ്യമുദരാശേ ഗതൈഷ്യക്കാലതിഥ്യോഃ ക്ഷേപ്യം, ഛേദിനിയൈക്യം, തദാ ക്രാന്തിസാമ്യം സ്യാദിതി വ്യതിപാതഃ.

അവിടെ നാളിന്റെ ആദിയിലേക്കു ഉണ്ടാക്കിയ ക്രാന്ത്യന്തരവും, ഒടുവിലേക്കുണ്ടാക്കിയ ക്രാന്ത്യന്തരവും തമ്മിൽ നോക്കുമ്പോൾ ചെറുതിനെ രണ്ടേടത്തു വെച്ചു, അതിൽ ഒന്നിനെ "നീതം" എന്ന ഹാരം കൊണ്ടും, മറേറതിനെ "ആനന്ദർ" എന്ന വ്യാസം കൊണ്ടും പെരുക്കി, മേൽപറഞ്ഞ ഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ രണ്ടിനേയും ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. പിന്നെ "നീതം"കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഫലത്തെ ആദിത്യനിലും, മറേറതു ചന്ദ്രനിലും സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്ക. അവിടെ നാളിന്റെ ആദിയിലേക്കു ഉണ്ടാക്കിയ ക്രാന്ത്യന്തരം കൊണ്ടാണ് ഈ ക്രിയ ചെയ്തതെങ്കിൽ ഫലം കൂട്ടുകയാണ് വേണ്ടതു. അപ്പോൾ ദോഷം ഗൃഹങ്ങളിലാണല്ലോ ഇരിക്കുന്നതു. ഒടുക്കത്തേക്കുണ്ടാക്കിയ ക്രാന്ത്യന്തരംകൊണ്ടാണെങ്കിൽ, ദോഷം ചുവട്ടിലാകയാൽ ഫലം സൂര്യചന്ദ്രന്മാരിൽ നിന്നു കളയുകയും വേണം. ഇതിനെ ചെയ്തിട്ടുള്ള തൽകാലസൂര്യചന്ദ്രന്മാരിൽ നിന്നു സ്ഫുടക്രാന്തികൾ വരുത്തിയാൽ രണ്ടു ക്രാന്തികളും തുല്യമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൧൩൯

മേൽപ്രകാരം ക്രിയ ചെയ്തിട്ടും ക്രാന്തികൾ ഒത്തു വന്നില്ലെങ്കിൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ക്രിയ പറയുന്നു.

(൬൪) തൽരാശേൽ പുനരേവമേവ ഗണയേദ്യാവൽ സമത്വം തയോരിതി — തൽരാശേൽ പുനഃ യാവൽ തയോഃ സമത്വം താവൽ ഏവമേവ ഗണയേദിത്യന്വയഃ.

ഇപ്രകാരം ക്രിയ ചെയ്തിട്ടും ക്രാന്തികൾക്കു സാമ്യം വന്നില്ലെങ്കിൽ, അപ്പോഴുള്ള ക്രാന്ത്യന്തരത്തെയും രണ്ടേടത്തു വെച്ചു് മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ "നീതം"കൊണ്ടും പെരുക്കി ഹാരകം

കൊണ്ടു ഹരിച്ച ഫലം സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരിൽ സംസ്കരിക്കണം അപ്പോൾ ദോഷം യുകളിലെങ്കിൽ കൂട്ടുകയും, ചുവട്ടിലാണെങ്കിൽ കളയുകയുമാണ വേണ്ടതു. അപ്പോഴും ക്രാന്തികൾ തമ്മിൽ സമമായി വന്നില്ലെങ്കിൽ സമമാവുന്നതു വരെയും ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്യുകയും വേണം.

ഇവിടെ ഒരു നാളിന്റെ ഒടുക്കത്തേക്ക വെച്ച ക്രിയ ചെയ്യുമ്പോൾ ദോഷം യുകളിലെന്നു കാണുകയും, ചന്ദ്രനിൽ ഒരു 'നേരലോക'വും ആദിത്യനിൽ ഒരു തിയ്യതിയും കൂട്ടുമ്പോൾ പദം ഒന്നായി വരികയും ചെയ്യുന്നപക്ഷം, പദം രണ്ടാവുന്നതു വരെ മേല്പട്ടുനീക്കി, അവിടേക്ക രണ്ടിന്റേയും ക്രാന്തികൾ വരുത്തണമെന്നും, ആ ക്രാന്ത്യന്തരം നാളിന്റെ ആദിക്കുള്ള ക്രാന്ത്യന്തരവും തമ്മിൽ കൂട്ടിയതാണു ഹാരകമെന്നും ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നെ നാളിന്റെ ആദിയിൽ നിന്നു എത്ര നാഴിക മേല്പട്ടു നീക്കിയൊ അത്ര ഇലിയാണു "നിത"ത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു ആദിത്യനുള്ള ഗുണകാരമെന്നും, ആദിത്യന്റെ ഈ ഗുണകാരത്തെ ൬൦—ൽ പെരുക്കി ൫—ൽ ഹരിച്ച ഫലമാണു "ആനന്ദ"ത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു ചന്ദ്രനുള്ള ഗുണകാരമെന്നും അറിയുകയും വേണം. മറ്റെല്ലാ ക്രിയകളും മുൻപറഞ്ഞ പ്രകാരവുമാകുന്നു: ഇങ്ങിനെ ക്രാന്തിസാമ്യം വരുന്നേടത്തു പാതവൈധൃതദോഷത്തിന്റെ മദ്ധ്യമാകുന്നു. ചന്ദ്രാദിത്യന്മാർ പദം രണ്ടായി വരുന്നതാണ ദോഷലക്ഷണമെന്നു മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ചിലപ്പോൾ ഈ ലക്ഷണമില്ലാതെയും (പദം ഒന്നു തന്നേയായിട്ടും) ക്രാന്തിസാമ്യം വന്നേക്കാവുന്നതുമാണ. എന്നാൽ ദോഷമില്ലെന്നൎത്ഥം.

൪൭

ക്രാന്തിസാമ്യം വന്നാൽ തൽകാലചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടു ദോഷമദ്ധ്യം എത്ര നാഴികക്കെന്നറിയാൻ പറയുന്നു.

(൩൦) സാമ്യേ വൈധൃതപാതമധ്യമശശീ തൽകാലജ ഇതി – സാമ്യേ തൽകാലജഃ വൈധൃതപാതമധ്യമശശീ ഇത്യന്വയഃ. സ്യാ ദിതി ശേഷഃ.

ഇങ്ങിനെ ക്രാന്തിസാമ്യം വരുന്നേടത്തെക്കുള്ള തൽകാല ചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ച് അയനചലനവും വിക്ഷേപചലനവും അതാതിന്റെ ദിക്കിന്നു വിപരീതം സംസ്കരിച്ച് ചന്ദ്രനെ കാണുക: അപ്പോൾ ചന്ദ്രൻ നിൽക്കുന്ന നാളിൽ അത്ര നാഴിക ചെല്ലുമ്പോഴും ലാടവൈധൃത മധ്യേ മാകുന്നു.

൫൮

ഇനി ലാടവൈധൃതങ്ങളുടെ സ്പർശമോക്ഷങ്ങളറിയാൻ പറയുന്നു.

(൩൧) ബിംബയോഗാർദ്ധാൽ “നിനമൈ” “ന്തരൈ”മപി ഹതാ ദ്യോരാപ്തമിനാക്കയോഃ. സ്പൃഷ്ടമിതി— “നിനമൈഃ”, “നതൈഃ” അപി ഹതാൽ ബിംബയോ ര്യോഗാർദ്ധാൽ ഹാരാപ്തം ഇനാക്കയോ സ്പൃഷ്ടമിത്യന്വയഃ. കല്പ്യ മിതി ശേഷഃ.

ഇവിടെ ദോഷമധ്യം വരുന്നേടത്തേക്കുണ്ടാക്കിയ ബിംബയോഗാർദ്ധം രണ്ടേടത്തു വെച്ച്, ഒന്നിനെ “നിനമം” എന്ന വ്യാഠ കൊണ്ടും, മറ്റേതിനെ “നിതം” എന്ന നാഠ കൊണ്ടും പെരുക്കി, ദോഷമധ്യം വരുന്നേടത്തേക്ക ഉണ്ടാക്കിയ ഹാരകം കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിക്കണം. അയനചലനവും വിക്ഷേപചലനവും സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന മധ്യകാല ചന്ദ്രനേയും, മധ്യകാലസായനാർക്കനേയും ഇവരണ്ടു ദിക്കിൽ വെച്ച്, മേൽ പ്രകാരം ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തെ ഒരു ചന്ദ്രനിൽ നിന്നും ആദിത്യനിൽ നിന്നും കളയുകയും, മറ്റേ ചന്ദ്രനിലും ആദിത്യനിലും കൂട്ടുകയും വേണം. ഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാണെന്നു മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടും ഉണ്ടല്ലൊ.

൫൯

(൩൨) ക്രാന്ത്യുദ്ഗുണൈ നതയോ രപി തഥാ നീതാ തയോ രന്തരെ ബിംബൈക്യാർദ്ധസമേ ഇ തത്രവിധു രൊഷാന്തിമാദിസ്ഥിതാ വിതി— ത

യോഃ ക്രാന്തിഗുണൌ അപി തഥാ, നിതപാതയോഃ അന്തഃ, തൌ ഇ ബിംബൈക്യാർദ്ധസമൌ തൽക്ഷണവിധൂ ദോഷാന്തിമാദിസ്ഥിതൌ ഇത്യൂചേ. സ്യാതാമിതി ശേഷഃ.

അവിടെ ഫലം വാങ്ങിയിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരിൽ നിന്നു മുൻപറഞ്ഞതു പോലെതന്നെ സ്ഫുടക്രാന്തികൾ വരുത്തി അവ തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ആ ക്രാന്ത്യന്തരം ബിംബയോഗാർദ്ധത്തോടു സമമായി വരും. അങ്ങിനെ സമമായി വന്നില്ലെങ്കിൽ, ആ ക്രാന്ത്യന്തരവും ബിംബയോഗാർദ്ധവും തമ്മിൽ അന്തരിച്ച്, ശേഷമുള്ളതിനേയും രണ്ടേടത്തു വെച്ച്, മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം "നിനഭ"നെക്കൊണ്ടും, "നീതന"നെക്കൊണ്ടും പെരുക്കി ഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിക്കണം. ബിംബയോഗാർദ്ധത്തിനേക്കാൾ ക്രാന്ത്യന്തരം കുറയുമെങ്കിൽ ഹരിച്ച ഫലം ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരിൽ നിന്നു വാങ്ങുകയും, ക്രാന്ത്യന്തരം ഏറുമെങ്കിൽ കൂട്ടുകയും ആണു വേണ്ടതു്. പിന്നേയും ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ രണ്ടിന്നും ക്രാന്തികൾ വരുത്തുക. അപ്പോഴും സമമായില്ലെങ്കിൽ പിന്നേയും വരുത്തുക. ഇങ്ങിനെ ക്രാന്ത്യന്തരവും ബിംബയോഗാർദ്ധവും സമമായി വരുന്നതു വരെ ക്രിയ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്തു അവ രണ്ടും സമമായി വന്നാൽ, പിന്നെ തൽക്കാലചന്ദ്രനെ വെച്ച് അയനചലനവും വിക്ഷേപചലനവും ദിക്കിന്നു വിപരീതമായി സംസ്കരിച്ചു നാളുകണ്ടാൽ, ആ ചന്ദ്രൻ നിൽക്കുന്ന നാളിൽ അത്ര നാഴിക ചെല്ലുമ്പോൾ ലാടവൈധൃതദോഷത്തിന്റെ ആരംഭമാകുന്നു. ഫലം കൂട്ടിയിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരെക്കൊണ്ടു ഇപ്രകാരം ക്രിയ ചെയ്താൽ ദോഷാവസാനവും വരുത്താം. പക്ഷെ, ഇവിടെ ക്രാന്ത്യന്തരം ബിംബയോഗാർദ്ധത്തേക്കാൾ കുറയുമെങ്കിൽ, ഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിച്ചുണ്ടാവുന്ന ഫലം ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരിൽ കൂട്ടുകയാണുവേണ്ടതു്, ഏറുമെങ്കിൽ

ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരിൽ നിന്നു കളയുകയാണു വേണ്ടതെന്നുള്ള ഭേദത്തെ ധരിക്കുകയും വേണം. മററു ക്രിയകൊന്നും വ്യത്യാസവുമില്ല. ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്തു ആ ക്രാന്ത്യന്തരവും ബിംബയോഗാർദ്ധവും സമമായി വന്നാൽ, തൽക്കാലചന്ദ്രനിൽ മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം അയനചലനവും വിക്ഷേപചലനവും വിപരീതം സംസ്കരിച്ചു നാളുകണ്ടാൽ ആ ചന്ദ്രൻ നിൽക്കുന്ന നാളിൽ അത്ര നാഴിക ചെല്ലുമ്പോൾ ദോഷാവസാനവുമാകുന്നു.

ഇവിടെ ഒരു നാളിന്റെ ഒടുക്കത്തേക്കു വെച്ച ക്രാന്തികൾ വരുത്തുമ്പോൾ മുമ്പിലത്തെ ക്രാന്തിക്കു തന്നെ ക്രാന്തിസാമ്യം വന്നുവെങ്കിൽ, അവിടെ സ്പർശമോക്ഷങ്ങൾ വരുത്തുവാൻ ആ നാളിന്റെ ആദിയിലേക്കു വരുത്തിയ ക്രാന്ത്യന്തരവും, പിന്നത്തെ നാളിന്റെ ഒടുവിലേക്കു വരുത്തിയ ക്രാന്ത്യന്തരവും തമ്മിൽ കൂട്ടിട്ടാണു ഹാരകമെന്നും, "നിത"വും "ആനന്ദ"വും കൂട്ടിച്ചതാണു രണ്ടിനും ഗുണകാരമെന്നും ഭേദവുമുണ്ടു.

പിന്നെ സ്പർശമോക്ഷങ്ങളിലെ ക്രാന്തികൾ വരുത്തുവാൻ ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരെ നീക്കി ക്രിയ ചെയ്യുമ്പോൾ, ക്രാന്ത്യന്തരവും ബിംബയോഗാർദ്ധവും സമമായി വരാ മുമ്പു രണ്ടിന്റെയും പദം ഒന്നായിവന്നാൽ അവിടെ സ്പർശമോക്ഷങ്ങൾ ഇല്ലെന്നും അറിയണം. ലാടവൈധൃതമദ്ധ്യവും, സ്പർശമോക്ഷങ്ങളും തട്ടുന്ന നാളുകൾ മുഹൂർത്തത്തിന്നു വർജ്ജ്യങ്ങളാകുന്നു.

ലാടവൈധൃതഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൭. മൌഢ്യബന്ധം.

൧൨൨

ഇനി പാട് (മൌഢ്യം) ഗണിപ്പാൻ പറയുന്നു. സൂൎയ്യനും ചന്ദ്രനും ചന്ദ്രാദികളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഗ്രഹവും തമ്മിൽ ൧൨-ാം പാദയിൽ പറയുന്ന പ്രകാരം അടുത്തു വരുമ്പോഴാണ മൌഢ്യം ഉണ്ടാകുമെന്നു ഊഹിക്കേണ്ടതു്. ഇനി ക്രിയ പറയുന്നു.

(൧൩൫) ഖേടാർക്ക: ദ്യൂദയേ കൃതായനലവൌ കാൎയ്യൌ വിധി—ത്രയേ ണാനാഡ്യ: ഭുജേ ദൃക് ശൈലൌ.

മേൽപ്രകാരം ഊഹിച്ചു കണ്ട ദിവസത്തെ സൂൎയ്യോദയത്തിന്നു ഇഷ്ടഗ്രഹത്തെയും ആദിത്യനെയും ഗണിച്ചുകൊണ്ടുണ്ടാക്കി രണ്ടു സ്ഫുടങ്ങളിലും ദൃഗ്ഗണനം *സംസ്കരിക്കണം. കുജഗുരുമന്ദന്മാരുടെ സ്ഫുടങ്ങളാകുമ്പോൾ, ൧൨-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളപ്രകാരം, മൂന്നാമത്തെ മന്ദഫലം സംസ്കരിച്ചു മന്ദസ്ഫുടത്തെ കളയാതെ സൂക്ഷിച്ചു വെക്കണം. ചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു ശീഘ്രസ്ഫുടം കൎക്ക്യാദിയോ മകരാദിയോ എന്നു ധരിക്കുകയും, ആ ഭുജാഫലം കളയാതെ സൂക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു ഒരു ജാതി അന്യ ഗ്രഹങ്ങൾക്കും ആവശ്യമാകുന്നു

൧൨൩

(൧൩൬) ഇനേ ല്പേ സ്ഥക ഇഷി. ക്രമേണാനാഡ്യ:. കാൎയ്യൌ ഖേടൌ ഇത്യസ്താപി അവാപ്തയേ.

ഇവിടെ സൂൎയ്യസ്ഫുടം ഗ്രഹസ്ഫുടത്തെക്കാൾ ചെറുതാകുമ്പോൾ സ്ഫുടങ്ങൾ രണ്ടും സൂൎയ്യാസ്തമയത്തിങ്കലേയ്ക്കാണ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതു്.

* ദൃഗ്ഗണനം ൧൨-ാം പാദ മുതൽക്കു നോക്കുക.

൧൪൫

ഇനി പാതന്മാരെ പറയുന്നു.

(൧൭) പാതാംശാഃ "പ്രി", "യ", "ഭേ", "ഗ", "ണാ", "നരമ്മാതാ ഭൈമാ ഭിമി—"നര" ഹതാഃ "പ്രിമ്" "യമ്മ "ഭേ" "ഗമ്" "ണാ" ഭൈമാൽ പാതാംശാ ഇത്യനുക്താഃ. സ്ഫുടിമി ഭൌമേഃ.

"പ്രി" "യ" "ഭേ" "ഗ" "ണ" ഇങ്ങിനെ ഓരോ അക്ഷരം തിയതിയെന്നു കല്പിച്ചുവെച്ച് അവയെ "നരൻ" എന്നു ൧൦-ൽ പെരുക്കി കയറവുവാനുണ്ടെങ്കിൽ രാശിയിൽ കയറുക: എന്നാൽ അവ ക്ഷ ഇടങ്ങിയുള്ള പാതന്മാരായി വരും. ചൊവ്വയ്ക്കു "പ്രി" എന്ന ൨-ം. ബുധന്നു "യ" എന്ന ൧-ം, വ്യാഴത്തിന്നു "ഭേ" എന്ന ൪-ം, ശുക്രന്നു "ഗ" എന്ന ൩-ം, ശനിയ്ക്കു "ണ" എന്ന ൫ ആകുന്നു. അവയെ ൧൦-ൽ പെരുക്കിയാൽ ചൊവ്വയ്ക്കു "നായകഃ" എന്നും, ബുധന്നു "കനത്തുഃ" എന്നും, വ്യാഴത്തിന്നു "അച്ചുതഃ" എന്നും, ശുക്രന്നു "ജ്ഞാനശ്രീഃ" എന്നും, ശനിയ്ക്കു "നകലഃ" എന്നും തിയതി ആദിയായിട്ടു വരും. ഇവ സൂക്ഷ്മങ്ങളുമാകുന്നു. ഈ പാതന്മാർക്കു കാലാന്തരത്തിൽ വ്യത്യാസം വരുന്നതാണെങ്കിലും ആ വ്യത്യാസം വളരെ ചെറുതാകയാൽ ചിന്തിയ്ക്കാറില്ല.

൧൪൬

(൧൮) വിധോഃ പന്നഗ ഇതി.

ചന്ദ്രന്റെ പാതൻ രാഹുവാണെന്നു താല്പര്യം.

൧൪൭

ഇനി വിക്ഷേപസ്ഥാനത്തെപ്പറയുന്നു

(൧൯) ചന്ദ്രാദീനാം മദ്ധ്യേ ദ്രുഫലം കൃത്വാ ഇതി—

ചണ്ഡാളികൾക്കു തന്റെ മദ്ധ്യമത്തിൽ തന്റെ മന്ദജ്യാ ഫലം സംസ്കരിച്ചു 'മന്ദസ്ഫുട'മുണ്ടാക്കണമെന്നർത്ഥം. ഇ

വിടെ ചന്ദ്രന്റെ മന്ദസ്ഫുടം തന്റെ സ്ഫുടം തന്നെയാകുന്നു. കുജൻ, വ്യാഴം, ശനി എന്നീ മൂന്നു ഗ്രഹങ്ങൾക്കും സ്ഫുടിപ്പാൻ നാലു ക്രിയ ഉള്ളതിൽ മൂന്നാമത്തെ ക്രിയക്കു മന്ദജ്യാവു സംസ്കരിച്ചതാണു അവയുടെ മന്ദസ്ഫുടങ്ങൾ.

'ഉപാന്ത്യസ്ഫുടമാരേഡ്യമന്ദാനാം സ്യാൽ മൃദുസ്ഫുടം,'

എന്ന വചനവുമുണ്ടു. പിന്നെ ബുധനും ശുക്രനും അതാതിന്റെ ശീഘ്രോച്ചം രണ്ടെടത്തു വെച്ചു, ഒന്നിൽ നിന്നു തന്റെ മന്ദോച്ചം വാങ്ങി മന്ദജ്യാവുകൊണ്ടു മറ്റേതിൽ സംസ്കരിക്കണം. അതാണു ബുധശുക്രന്മാരുടെ മന്ദസ്ഫുടങ്ങൾ.

'ശുക്രജ്ഞയോ സ്വശീഘ്രോച്ചം സ്വമന്ദഫലസംസ്കൃതം,'

എന്നു വചനവുമുണ്ടു.

൧൪൨

(൧൫) സ്വപാതോനിതാൽ ഉദി.

അതാതിന്റെ മന്ദസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു അതാതിന്റെ പാതനെ വാങ്ങണം.

൧൪൩

(൧൫) നിതാൽ ചാന്ദ്രജ്ഞാത "ധിമ" "ഗിമ" "ശൂമ" "തമ" "ളമ" "വമ" ക്ഷുണ്ണാൽ "നയാ" പ്താഃ ക്രമാദിതി.

പാതനെ വാങ്ങിയ മന്ദസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു ഇലാമേഷാദി സൂക്ഷ്മമുള്ള ചന്ദ്രന്റെ ദക്കിലെ ജ്യാവു കൊള്ളണം. ഇവിടെ എല്ലാ ഗ്രഹത്തിനും ചന്ദ്രജ്യാവു തന്നെയാണു കൊള്ളേണ്ടതു. "ധി" "ഗി" "ശൂ" "ത" "ള" "വ" എന്നോരോരോ അക്ഷരം ക്രമേണ ചന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയ ഓരോ ഗ്രഹത്തിന്റെയും ഗുണകാരങ്ങളാകുന്നു. മേൽപ്രകാരം അതാതു ഗ്രഹത്തിനു വരുത്തിയ ചന്ദ്രജ്യാവുകളെ അതാതിന്റെ ഗുണ

കാരം കൊണ്ടു പെരുക്കി ൧൦-ൽ ഹരിക്കണം; അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലങ്ങൾ അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ 'മദ്ധ്യവിക്ഷേപ'ങ്ങളാകുന്നു.

൧൩൦

ഇനി ഈ മദ്ധ്യവിക്ഷേപങ്ങളെ സ്ഫുടിപ്പാൻ പറയുന്നു.

(൧൧) ദേക്ക്യണാദിഗതാന്ത്യകേന്ദ്രനിജജ്യാഖണ്ഡയുക്തൈരാനിജ "സ്പഷ്ടാംശൈ"ർഗ്ഗുണിതാ "ഗിരംബു" വിഹൃതാ വിക്ഷേപലിപ്താഃ സ്ഫുടാഃ ഇതി— ...

ഇവിടെ ൧൨൩-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം സ്ഥക്ഷിപ്പിട്ടുള്ള ശീഘ്രജ്യാവന്തരത്തെ "സ്പഷ്ടാംശ" എന്ന ഗുണകാരത്തിൽ വെച്ചു അതിൽ സംസ്കരിക്കണം. ജ്യാവന്തരം കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ സ്പഷ്ടാംശത്തിൽ കൂട്ടുകയും, മകരാദിയാണെങ്കിൽ കളകയുമാണ വേണ്ടതു്. അവിടെ ജ്യാവ് ഒന്നും പോരായ്കയാൽ ആദ്യത്തെ ജ്യാവന്തരമാണ ജ്യാവന്തരമെന്നു വെച്ചു സംസ്കരിക്കേണ്ടതു്. അതിനെ ജ്യാവന്തരം സംസ്കരിച്ച "സ്പഷ്ടാംശ"കൊണ്ടു അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യവിക്ഷേപലിപ്തകളെ പെരുക്കി "ഗിരംബു" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടു ഹരിക്കണം. ഈ ഫലം അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ സ്ഫുടവിക്ഷേപമായി വരും. ചന്ദ്രനു മാത്രം ഈ ക്രിയ വേണ്ട. മദ്ധ്യവിക്ഷേപം തന്നെയാണ ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടവിക്ഷേപവും. മന്ദസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു പാതത്തെ വാങ്ങിയാൽ ശേഷത്തിന്റെ ദിക്കുപോലെയാണ സ്ഫുടവിക്ഷേപത്തിന്റെ ഉത്തരദക്ഷിണദിക്കെന്നു അറിഞ്ഞുകൊൾക.

൧൩൧

ഇനി 'പലഭാ' സംസ്കാരത്തെ പറയുന്നു.

(൧൨) വിക്ഷേപം പലഭാഗഹതം "ത്രിജ്യ" ഹൃതം കർണ്ണാൽ ഗ്രഹെ ഇ
ഭി—പലഭാഗഹതം "ത്രിജ്യ" ഹൃതം വിക്ഷേപം ഗ്രഹെ കർണ്ണാൽ ഇത്യനന്തരം.

സ്വദേശ 'പലാംഗുല'ത്തെ വെച്ച് * വിക്ഷേപംകൊ
ണ്ടു ഗുണിച്ചും ചുവട്ടം (ശാംഗുലവ്യാംഗുലങ്ങളെ) പെരുക്കി ചുവ
ട്ടിലെ സ്ഥാനം ൬൦-ൽ കയറ്റി ഗുണിച്ചിലെ സ്ഥാനം "ത്രി
ജ്യം" എന്ന ൮൨-ൽ ഹരിക്കണം: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലികളാ
കുന്നു. ഈ ഇലികളെ വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കുപോലെ ഋ
ണധനമായി ഇഷ്ടഗ്രഹത്തിന്റെ ഇലിയിൽ സംസ്കരിക്കണം.
വിക്ഷേപം ഒരിക്കൽ കൂടി ആവശ്യമുള്ളതിനാൽ കളയാതെ
സൂക്ഷിക്കുകയും വേണം.

൮൮.

(൧൩) അസ്തേ യദി വ്യസ്തമിതി.

അസ്തമനത്തിനുവേണ്ടിയാണ് ഗണിക്കുന്നതെങ്കിൽ ഈ
വിക്ഷേപം സംസ്കരിക്കുന്നതു അതിന്റെ ദിക്കിന്നു വിപരീ
തമായിട്ടു വേണ്ടതാകുന്നു. വിക്ഷേപം മേഷാദി എങ്കിൽ കൂ
ട്ടുകയും തുലാദി എങ്കിൽ കുറക്കുകയുമെന്നു സാരം:

൮൯.

(൧൪) തത്ര പൃഥക് ത്രിരാശിരഹിതാൽ ദീർഘാ പരമാ ഭാഗിതാ.
(൧൫) ക്ഷേപഘ്നാ വികലാ ഇതി.

പലമേറ്റ സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ഗ്രഹത്തെ വേറെ വെ
ച്ച്, അതിൽ നിന്നു മൂന്നു രാശി വാങ്ങി, ഋണധനം നോ
ക്കിയിരിക്കുകയുമൊന്നു രാജകന്യ എന്നു തുടങ്ങി നവാനപായ
എന്നവസാനിക്കുന്ന ക്രാന്തിചാപം * കൊള്ളുക: പിന്നെ
ഈ ക്രാന്തിയെ ൬൦-ൽ കയറ്റി സ്ഫുടവിക്ഷേപം കൊ

* സ്വദേശപലാംഗുലം ൧൮൪-ാം പാറ നോക്കുക.
* ക്രാന്തിചാപം ൧൮൫-ാംപാറ നോക്കുക.

ണ്ടു അതിന്റെ ചുവട്ടും മുകളും സ്ഥാനങ്ങളായ ഇലിയേയും നയേയും പെരുക്കി ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം ൬൦–ൽ കയററിയാൽ മുകളിലെ സ്ഥാനം വിലിയാകുന്നു. അതിനെ ഒരിക്കൽ കൂട്ടി ൬൦–ൽ കയററി ഇലിയാക്കുക: ചുവട്ടിലെ രണ്ടു സ്ഥാനങ്ങളും അധോധിക്യം കൂട്ടി കളയുകയും ചെയ്യൂ. ആ ഇലികൾക്കു 'ദൎശനഫലം' എന്നു പേർ. ഇതിന്നു 'ദൃക്ഫലം' എന്നും പറയും. ഇവിടെ ക്രാന്തിചാപത്തെ ൬൦–ൽ കയററാതെ തന്നെ വിക്ഷേപംകൊണ്ടു പെരുക്കി "ജ്ഞാനതുംഗ"നെ (൩,൬൦൦) കൊണ്ടു ഹരിച്ചാലും ദൎശനഫലം കിട്ടുന്നതാകുന്നു.

൧൪൮

(൧൩.) ധനൎണ്ണമനയോൎദൃക്സാമ്യേതരേ ക്രമാദിതി.

ക്രാന്തിചാപവും വിക്ഷേപവും ദിക്കൊന്നാണെങ്കിൽ ദൎശനഫലം ധനമാകുന്നു; ദിക്കൊന്നല്ലെങ്കിൽ ഋണവുമാകുന്നു. അസ്തമനത്തിന്നായാലും ദൎശനഫലത്തിന്റെ ഋണധനം ഇതുപോലെതന്നേയാണെന്നും ധരിച്ചുകൊൾക. പിന്നെ ഋണധനത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ദൎശനഫലം ഗ്രഹത്തിന്റെ ഇലിയിൽ സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യുക.

൧൪൯

ഇനി കാലലഗ്നം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൩.) കൎയ്യാൽ തൽഗ്രഹസൂൎയ്യയോഃ സ്വചരകലാപ്രാണാന്തരം ചോഭയേ ഇതി.

ദൎശനഫലം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ഗ്രഹത്തേയും ആദിത്യനേയും കണ്ടു വെച്ചു, രണ്ടിൽ നിന്നും സ്വദേശചരവും പ്രാണകലാന്തരവും * കൊണ്ടു അളുകളിൽ തന്നെ ദിക്കിന്നു തക്കവണ്ണം സംസ്കരിക്കണം. ചരത്തിന്റെ ഋണധനം മേ

* പ്രാണകലാന്തരം ൧൭൪-ാംപാരം നോക്കുക.

ഷഡ്ഗുലാദികളായാകുന്നു. പ്രാണകലാന്തരത്തിന്നു ആദ്യം മൂന്നു രാശി മാത്രം ഋണം, പിന്നെ മൂന്നു രാശി മുഴുവം ധനം, പിന്നേയും മൂന്നു രാശി ഋണവും, പിന്നേയും മൂന്നു രാശി ധനവും ഇങ്ങിനെയാകുന്ന് ഇരിക്കുന്നും അറിഞ്ഞുകൊൾക.

സവ്വത്ര യുഗ്മൌജപാദക്രമേണ
ധനർണ്ണതാ പ്രാണകലാന്തരസ്യ

എന്നുണ്ട്.

൫൩൬

അസ്തമനത്തിന്നു ഗണിക്കുമ്പോൾ ചരസംസ്കാരത്തിന്നു ഒരു വ്യത്യാസമുണ്ടു. അതിനെ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ.) വ്യസ്തം ചാസ്തമയേ ചരമിതി.

ഗണിക്കുന്നതു അസ്തമനത്തിനുവേണ്ടിയാണെങ്കിൽ ചരം ഇരിക്കുന്ന വിപരീതമായിട്ടാണു സംസ്കരിക്കേണ്ടതെന്നു താല്പര്യം.

൫൩൭

ഈ കാലലഗ്നങ്ങളെക്കൊണ്ടു മൌഢ്യം ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നറിയാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ.) തയോരന്തരാംശകൈരല്പധികൈ "ശ്രേയഃ" "സേവ്യാ" "ഗയാ" "പരയാ" "ധന" "മയാ" ന്നസ്തോദയം യാന്ത്യമീ ഇതി—തയോരന്തരാംശകൈ "ശ്രേയ" "സേവ്യാ" "ഗയാ" "പരയാ" "ധന" "മയാ"ൾ അല്പെ അധികെ അമീ അസ്തോദയം യാന്തി ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ആ ഇഷ്ടഗ്രഹത്തിന്റേയും ആദിത്യന്റേയും കാലലഗ്നങ്ങൾ തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ശേഷിക്കുന്ന തിയ്യതികൾ ക്രമേണ "ശ്രേയഃ" "സേവ്യ" "ഗയാ" "പരയാ" "ധന" "മയാ" എന്നീ സംഖ്യകളിൽ കുറയുമെങ്കിൽ ക്രമേണ ചന്ദ്രാദിഗ്രഹങ്ങൾക്കു മൌഢ്യമുണ്ടെന്നും, അതിലധികമുണ്ടെങ്കിൽ മൌഢ്യമില്ലെന്നും അറിഞ്ഞുകൊൾക. "ശ്രേയ" "സേവ്യ" എന്നു ഇങ്ങിനെപ്പറഞ്ഞ സംഖ്യകളെല്ലാം തിയ്യതികളാണെന്നു അറികയും വേണം.

മൌഢ്യഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൭ സൂൎയ്യച്ഛായാപ്രകരണം

൧൩൭

'ഇന്ന സമയത്തെക്ക എത്ര അടിച്ഛായ എന്ന അറിയേണ്ടതിന്ന "ക്രമച്ഛായ" എന്നും, ഇത്ര അടിയാകുമ്പോൾ ഇന്ന സമയമെന്നറിയുന്നതിന്ന "വിപരീതച്ഛായ" എന്നും പറയുന്നു. സൂൎയ്യന്റെയും ചന്ദ്രന്റെയും ച്ഛായാഗണിതത്തിൽ വളരെ വ്യത്യാസമുള്ളതിനാൽ രണ്ടും വേറെത്തന്നെയാണ പറയുന്നത്. ആദ്യം സൂൎയ്യന്റെ ക്രമച്ഛായ ഗണിക്കാൻ പറയുന്നു.

(൩൮) ഛായായാ ഗണനേ കൃതായനാൎക്കാൽ സ്വദേശപലമൌൎവ്വീ ചരം ചാന്ദ്രീയാ പലസായകം ത്രിഗുണാൽ അന്ത്യാൽ ദ്യുജീവാപൂൎവ്വം ഇതി — ഛായായാ ഗണനേ തത്ര കൃതായനാൎക്കാൽ അപമമൌൎവ്വീ ചരം ച ദ്യുജീവാപൂൎവ്വം അപമസായകം ത്രിഗുണാൽ അന്ത്യാൽ ഇത്യാദയഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തെ സൂൎയ്യോദയത്തിന്ന മുമ്പെകൊണ്ടു സൂൎയ്യസ്ഫുടത്തെ ഉണ്ടാക്കിയതിന്നെ ഇഷ്ടനാഴികയ്ക്ക തൽകാലിക്കണം. ഉച്ചക്കശേഷമാണ ഇഷ്ടസമയമെങ്കിൽ സൂൎയ്യന്റെ അസ്തമനത്തിന്ന സൂൎയ്യസ്ഫുടമുണ്ടാക്കി ഇഷ്ടസമയത്തെക്ക കിഴിച്ചു നീക്കി തൽകാലിക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങിനെ തൽകാലിച്ചിട്ടുള്ള ആദിത്യനിൽ അയനം സംസ്കരിച്ച്, ഇലാമേഷാദി സ്വക്ഷിച്ചു ഉള്ള സ്വദേശചരവും "പുനഃ" "മുനിഃ" എന്നു ഉള്ളതിലുള്ള അപമബാണവും (൨൭൦) കൊള്ളണം. ചരജ്യാവ് തെ ദിക്കിൽ വെച്ചുകൊള്ളുക. പിന്നെ "ജലവേഗം" എന്ന ത്രിജ്യായനിളത്തിൽ വെച്ച് അതിൽനിന്നു അപമബാണം വാങ്ങുക: ശിഷ്ടം 'ദ്യുജ്യ'ദിനജ്യാവ് ആകുന്നു. അപമബാണം ഇലാദിയായാലും മേഷാദിയായാലും "ജലവേഗ"ത്തിങ്കൽ നിന്ന കളയുകയാണ വേണ്ടതെന്നും അറിയണം.

൧൫൯

(൩൪) യാമൈതെഷ്വർഘടികാഖ്യാ "സൂരു" ഹതാ ഇതി-യാമൈതെഷ്വർഘടികാഃ "ഖന" ഹതാഃ ഖ്യാഃ ഇത്യന്വയഃ. സൂരിതി ഷഷ്ഠീ.

ഉച്ചയ്ക്കു മുമ്പാണെങ്കിൽ, ഉദയം മുതൽ ഇഷ്ടസമയം വരെയുള്ള നാഴികകളേയും വിനാഴികകളേയും വെച്ച്, "ഖന" എന്ന ൩൦ കൊണ്ടു ഫോട്ടും മുകളിൽ പെരുക്കണം; എന്നാൽ നാഴികകൾ തിയതിയായിട്ടും, വിനാഴികകൾ ഇലിയായിട്ടും വരും. ഈ ഇലികളെ ൬൦ലും, തിയതികളെ ൩൦ലും കയറ്റുവാനുണ്ടെങ്കിൽ കയററി, അതാതു സ്ഥാനങ്ങളിലാക്കി വെക്കുകയും ചെയ്യു. ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടാണ ഇഷ്ടസമയമെങ്കിൽ ഇഷ്ടസമയം മുതൽ അസ്തമനം വരെയുള്ള നാഴികവിനാഴികകളാണ വെച്ച് ൩൦-ൽ പെരുക്കേണ്ടതെന്നു ധരിക്കുകയും വേണം.

൧൬൦

(൩൫) കുജാ ചരം തദ്ധനുരര്യ്യാംശ്യൈകൃതിരാവചാൽ ചാപ്ഗുണാദ്ധ്യ്യാ വ്യാസദ്ദിവാഹതാ.

(൩൬) ശേഷഃ സ്വീയഹരോദ്ധൃതാ ദിനകൃതഃ ഇതി—ഭേദ്യു ചരം കുജാ തദ്ധനുര്‍ജ്യാ ആദൈകൃതിരാവചാൽ ചാപ്ഗുണാദ്ധ്യാവാ വ്യാസദ്ദിവാഹതാ സ്വീയഹരോദ്ധൃതാ ദിനകൃതഃ ശേഷഃ സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

മേൽപ്രകാരം ഇഷ്ടനാഴികവിനാഴികകളെ പെരുക്കി കയററി വെച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തിൽ, മുൻപ് ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ചരം തുലാമേഷാദിക്കു തക്കവണ്ണം ധനർണ്ണമായി സംസ്കരിച്ച്, അതിൽ നിന്നു ഉണ്ടാക്കുന്ന മഹാജ്യാവു കൊള്ളുക (൨൨൨) ഈ കൊണ്ട മഹാജ്യാവ് എപ്പോഴും മേഷാദിയായിട്ടു വരികയുള്ളു. ഈ ജ്യാവിൽ മുൻ ഉണ്ടാക്കിയ ചരം സംസ്കരിക്കണം. ഈ ചരം മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ധനമായിട്ടും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ഋണമായിട്ടുമാണ് മഹാജ്യാവിൽ

സംസ്കരിക്കേണ്ടതു്. പിന്നെ ഈ ചരസംസ്കൃതജ്യാവിന്നെ മുൻപ് ഉണ്ടാക്കിയ ദ്യുജ്യ കൊണ്ടു പെരുക്കി സ്വദേശഹാരകം * കൊണ്ടു ഹരിക്കണം: അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം സൂര്യന്റെ ക്രമച്ഛായക്കുള്ള 'മഹാശങ്കു' ആയി വരും. ഇവിടെ പറഞ്ഞ സ്വദേശഹാരകം ദേശം തോറും മാറി മാറി വരുന്നതാണ്.

൧൩൧

ഇനി ഈ മഹാശങ്കുകൊണ്ടു മഹാച്ഛായ വരുത്തി പലച്ഛായ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൬൫) ത്രിജ്യകാവർഗ്ഗയോർവ്വിശ്ലേഷസ്യ പദാൽതതോ "ലയ"ഹതാം ശങ്കൃത്യാപ്താം ച്ഛായാമേതി— ക്രമേണ അന്വയഃ.

ഇവിടെ ശങ്കു വേറെ വെച്ചു വർഗ്ഗിച്ചു്, ത്രിജ്യാവർഗ്ഗമായ "ഗാനംകന്ദപ്പുഷ്പക്കൽ" എന്ന നിലത്തിൽ വെച്ചു അതിൽ നിന്നു വാങ്ങി, ശേഷം മൂലിച്ചാൽ മഹാച്ഛായ വരും. പിന്നെ ആ മഹാച്ഛായയെ അർദ്ധിച്ചു "ലയം" എന്ന ൧൨ കൊണ്ടു പെരുക്കി മുൻപു വെച്ചിട്ടുള്ള ശംകുകൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ഇഷ്ടനാഴികക്കുള്ള ഛായയാകുന്നു. ശേഷത്തെ വ്യ-ൽ പെരുക്കി ശങ്കുകൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ അംഗുലച്ഛായ കിട്ടും.

൧൩൨

ഇനി വിപരീതച്ഛായ ഗണിക്കാൻ പറയുന്നു. ഇവിടെ ആദ്യം തന്നെ ഇഷ്ടപച്ഛായയിങ്കലേക്ക ഉദയത്തിൽ നിന്നു ചെന്ന നാഴികയോ, അസ്തമനം വരെ ചെല്ലുവാനുള്ള നാഴികയോ അടിവാക്യം കൊണ്ടും മറ്റും ഏകദേശം അറിഞ്ഞു, അവിടക്ക ആദിത്യനെ തൽകാലിച്ചു്, ക്രമച്ഛായയിൽ

* സ്വദേശഹാരകം വരുത്താൻ ൧൩൦-ാം പാര നോക്കുക.

പറഞ്ഞതുപോലെ ചരവും ദ്യുജ്യയും വരുത്തിവെക്കണം. പി, ന്നിട്ട ക്രിയ ചെയ്യുന്നു.

(൧൮) പദഛായാംഗുലവൎഗ്ഗതോ "വനസുഖൈ"ൎയ്യുക്താൽ പദം ഭാ ശ്രുതിരിതി— ശ്രുതിരിത്യന്വയഃ.

ഇഷ്ടമായ അടി വെച്ച് എട്ടിൽ പെരുക്കി, അംഗുലം ഉണ്ടെങ്കിൽ അതും കൂട്ടി വൎഗ്ഗിച്ച് അതിനേയും നരശംകുവായ ൧൨ അംഗുലത്തിന്റെ വൎഗ്ഗമായ "വനസുഖം" എന്ന സംഖ്യയേയും തമ്മിൽ കൂട്ടി മൂലിക്കുക. അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. ശിഷ്ടത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും മൂലിച്ച വിലിയും കൂടി ഉണ്ടാക്കണം. അതു ഇഷ്ടപദഛായയുടെ കൎണ്ണമാകുന്നു.

൧൩൭

ഇനി മഹാശങ്കു വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു:

(൧൯) ശങ്കു "ശീതസഹാസികഃ" ശ്രുതിഹൃത ഇതി— ശ്രുതിഹൃതഃ "ശീതസഹാസികഃ" ശങ്കുരിത്യന്വയഃ. ഭവതീതി ശേഷഃ.

"ശീതസഹാസികഃ" എന്ന നിമ്മത്തിൽ വെച്ച് അതിനെ ഇപ്പോഴുണ്ടാക്കിയ ഛായാകൎണ്ണംകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ഇഷ്ടപദച്ഛായയുടെ മഹാശങ്കുവായി വരും.

൧൩൮

(൧൯) തസ്മാൽ സഹാരാഹതാൽ.

(൨൦) ദ്യുജ്യാഘ്നാൽ ക്രമശഃ ചരം ധനം ഋണം കൎണ്ണാൽ ഇലാജാദികമിതി— സഹാരാഹതാൽ തസ്മാൽ ദ്യുജ്യാഘ്നാൽ ചരം ക്രമശഃ ഇലാജാദികം ധനം ഋണം കൎണ്ണാൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ഇനി അവിശേഷം വേണ്ടി വന്നാൽ അപ്പോഴും ഈ ശങ്കുവിനു ഭേദമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ഈ ശങ്കുവിനെ കളയാതെ ഒരേടത്തു വെച്ചേക്കുക. ആ ശങ്കുവിനെ കണ്ടവെ

ച്ച് സ്വദേശഹാരകം കൊണ്ടു പെരുക്കി ദ്യുജ്യകൊണ്ടു ഹരിക്കണം: കിട്ടുന്ന ഫലത്തിൽ ചരം സംസ്കരിക്കയും വേണം. ഇവിടെ ചരം മേഷാദിയാണെങ്കിൽ വാങ്ങുകയും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ കൂട്ടുകയുമാണു താനും.

൧൧൩

(ശ്ലോ) ഛായാപം വിപരീതസംസ്കൃതചരം ഗത്വാ ഗതാ വാ സ്വഋക്ഷി—വിപരീതസംസ്കൃതചരം ഛായാപം ഗത്വാ ഗതാ വാ അസ്വഋഷ്യന്തയോഃ. സ്യുരിതി ശേഷഃ.

ചരം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ആ ഫലത്തെ ചാപിക്കണം: *ചാപിച്ചു കിട്ടിയ ഫലത്തിൽ ചരം മുൻപറഞ്ഞതിന്നു വിപരീതമായി സംസ്കരിച്ചു നാലിൽ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം വിനാഴികയാകുന്നു. അവയെ നാലിൽ കയററി നാഴികയും വരുത്തുക. ഗണിച്ചതു ഉച്ചക്കു മുൻപിലെക്കാണെങ്കിൽ അവ ഉദയം മുതൽ ഇഷ്ടപരച്ഛായാകാലത്തോളമുള്ള ചെന്ന നാഴികവിനാഴികകളാണെന്നും, ഗണിച്ചതു ഉച്ചക്കു ശേഷമാണെങ്കിൽ ഇഷ്ടപരച്ഛായാകാലം മുതൽ സൂര്യാസ്തമനത്തിന്നു ചെല്ലുവാനുള്ള നാഴികവിനാഴികകളാണെന്നും അറിയണം.

ഇങ്ങിനെ ഗണിച്ചു വന്ന നാഴികയും മുൻപ് ആദിത്യനെ തൽകാലിച്ച നാഴികയും തമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടെങ്കിൽ ആദിത്യനെ അപ്പോൾ കിട്ടിയ നാഴികക്കു തൽക്കാലിക്കുകയും, അതിൽ നിന്നു ചരവും ക്രാന്തിജ്യയും വരുത്തി മുൻവെച്ചിരിക്കുന്ന ശങ്കുവിനെ സ്വദേശഹാരകംകൊണ്ടു പെരുക്കി ദ്യുജ്യകൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും, അപ്പോൾ കിട്ടിയ ഫലത്തിൽ ചരം സംസ്കരിച്ച് ചാപിച്ച് ചരം വിപരീതവും സംസ്ക

* ചാപിക്കുവാൻ ൧൧൬-ാം പാറ നോക്കുക.

രിച്ച് ൬൦-ൽ ഹരിച്ച വിനാഴികയും, ൬൦—ൽ കയററി നാഴികയും ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്യുണ്ടായ നാഴികയും, ആദിത്യനെതൽകാലിച്ച നാഴികയും ഒത്തുവന്നാൽ ഇഷ്ടപദച്ഛായാനാഴിക സൂക്ഷ്മമായി എന്നൎത്ഥം. സൂൎയ്യന്റെ വിപരീതച്ഛായ ഗണിക്കുന്നതു ഇങ്ങിനേയാകുന്നു.

ഇനി മദ്ധ്യാഹ്നച്ഛായൎക്കു ഇജാച്ഛായ, കോടിച്ഛായ, കോണച്ഛായ ഇങ്ങിനെ പല വിധവും ഛായാഗണിതമുണ്ട്. ഇവകളെക്കൊണ്ടു ഉപയോഗം വളരെ കുറവാകയാൽ അവയുടെ ക്രിയ ഇവിടെ പറയുന്നില്ല. അവയും ഈ പറഞ്ഞ ഗണിതപ്രകാരം തന്നെ ഗണിച്ചു വരുത്താവുന്നതുമാകുന്നു.

സൂൎയ്യച്ഛായാഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

---

൯. സോമച്ഛായാഖണ്ഡം.

൧൩൩

ഇനി ചന്ദ്രന്റെ ക്രമഛായ ഗണിക്കാൻ പറയുന്നു.

(൩൩) കാൎയ്യാഃ സൂൎയ്യശശാങ്കഭുജംഗഹരിണീന സ്വൽകാലജാഃ സായനാ ഇതി— സൂൎയ്യശശാങ്കഭുജംഗഹരിണാം തൽകാലജാഃ സായനാഃ കാൎയ്യാ ഇത്യന്വയഃ സ്മൃതിരിതി ശേഷഃ.

അവിടെ ഇഷ്ടദിവസം സൂൎയ്യാസ്തമനസമയത്തേക്കു ആദിത്യനേയും, ചന്ദ്രനേയും, ഭുജംഗനേയും, രാഹുവിനേയും ഒക്കെക്കൊണ്ടു ഇലിയാലിയായി ഉണ്ടാക്കി, അവനാലും ഇഷ്ടസമയത്തേക്കു തൽക്കാലിച്ച്, നാലിലും അയനം സംസ്കരിക്കണം.

൧൩൪

ഇനി ചന്ദ്രന്റെ ‘വിക്ഷേപം’ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൭൬) [illegible]

ചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ച് രാഹുവിനെ വാങ്ങി തുലാദിമേഷാദി അറിഞ്ഞു ഭുജകം "നതകാന" എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ജ്യാവു *കൊള്ളണം. ഈ ജ്യാവ രണ്ടേടത്തുവെച്ച് ഒന്നിനെ പതിൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം മറ്റേതിൽനിന്നു കളയണം. എന്നാൽ അതു ചന്ദ്രന്റെ 'വിക്ഷേപ' മായി വരും. ഈ "നതകാന്ത്യ ജ്യാവിന്റെ തുലാദിമേഷാദിയാണു വിക്ഷേപത്തിന്റേയും മിക്ക എന്നറിയുകയും വേണം.

[illegible]

ഇനി കാലലഗ്നം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൭൭) [illegible]

ആദിത്യനെ വേറെ രണ്ടേടത്തുവെച്ച്, രണ്ടിലും ആറു രാശി കൂട്ടി, ഒന്നിൽനിന്നു ചരവും പ്രാണകലാന്തരവും കൊണ്ട് മറ്റേതിൽ സംസ്കരിക്കുക: പിന്നെ ഇഷ്ടസമയത്തേക്കു വെച്ചുണ്ടന നാഴികവിനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി വിനാഴികാസ്ഥാനത്തെ അറുപതിലും നാഴികാസ്ഥാനത്തെ മുപ്പതിലും കയറ്റി, വിനാഴികസ്ഥാനം ഇലിയിൽ വരുമാറ് ചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾസംസ്കരിച്ചു ആദിത്യനിൽ കൂട്ടണം. എന്നാൽ അതു തൽകാലകാല ലഗ്നമായിട്ടു വരും. ഭുജകോടി ജ്യാക്കളൊക്കയും തുലാദി ധനവും മേഷാദി ഋണവു മാകുന്നു.

* നതകാന്ത്യാദിജ്യാവ് ൧൪൯-ാം പാദയിൽ കാണാം.

പ്രാണകലാന്തരം മാത്രം ഋണപദമാണെങ്കിൽ ഋണവും ധന പദമാണെങ്കിൽ ധനവുമാകുന്നു. മുൻപ് ഉണ്ടാക്കിയ വിക്ഷേപവും ഈ കാലലഗ്നവും ഒരേടത്തു സൂക്ഷിച്ചു വെക്കുക.

൧൧൮

ഇനി ദ്വിതീയസ്ഫുടചന്ദ്രനെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൭൭) ചന്ദ്രാദ്വിത്രിമിതേംശകേപി തപനം ത്യക്ത്വാ "നരോനാഗ്നി"കം നിഘ്നാത്തദ്വയ "സ്വഘ്നഗോ"ദ്ധൃതഫലെ സ്വർണ്ണം ശിലൈകേ(?)വ്യാദിതി — ചന്ദ്രാൽ ദ്വിത്രിമിതേംശകേ അപി തപനം ത്യക്ത്വാ "നരോനാഗ്നി"കം നിഘ്നാ തദ്ദ്വയസ്വഘ്നഗോദ്ധൃതെ ശിലൈകേവ്യാന്തരാൽ ഉദ്ധൃതെ സ്വർണ്ണം കുര്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ചന്ദ്രനെ വേറെവെച്ച് ആദിത്യനെ വാങ്ങി ശേഷം "നരോനാഗ്നി"ജ്യാവു കൊള്ളുക. പിന്നെ ഇംശമനയും വേറെ വെച്ച് മൂന്നു രാശികളുംകൂട്ടി അതിൽ നിന്നും ആദിത്യനെവാങ്ങി "നരോനാഗ്നി"ജ്യാവു തന്നെ കൊള്ളുക: ആ കൊണ്ട രണ്ടു "നരോനാഗ്നി"ജ്യാക്കളേയും തമ്മിൽ പെരുക്കി "സ്വഘ്നഗോ" എന്ന ഹാരം കൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ചന്ദ്രനിൽ സംസ്കരിക്കയും വേണം. "നരോനാഗ്നി"ജ്യാക്കൾ രണ്ടും ധനം ഒന്നാമതിൽ ഹരിച്ചു ഫലം ചന്ദ്രനിൽ കൂട്ടുകയും, ഋണം ഒന്നെങ്കിൽ ചന്ദ്രനിൽ നിന്നു കുറയ്ക്കുകയുമാണ് വേണ്ടതെന്നും അറിയേണം. ഈ സംസ്കാരവും കൂടി സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രനു "ദ്വിതീയസ്ഫുടചന്ദ്രൻ" എന്നു പേർ പറയും.

൧൧൯

ഇനി ദൃക്ഫലസംസ്കാരത്തെ പറയുന്നു.

(൭൮) ക്ഷേപഘ്നാ ദ്വിത്രിലഗ്നദോഃഫലഹതാ "ഗ്രസത്സു" ഹൃൽ ദൃക്ഫലം ഇതി — ദ്വിത്രിലഗ്നദോഃഫലഹതാ "ഗ്രസത്സു"ഹൃൽ ക്ഷേപഃ ദൃക്ഫലം സ്യാൽ. ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ദ്വിതീയസ്ഫുടചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ച് മൂന്നു രാശി വാങ്ങി ഉളള "നതാനപാതജ്യാവു കൊണ്ടു, അതിനെ മുൻപ് ഉണ്ടാക്കിയ വിക്ഷേപം കൊണ്ടു പെരുക്കി "ഭൂസേതു" എന്ന നാമം കൊണ്ടു ഹരിക്കണം: കിട്ടിയ ഫലം "ദൃക്ഫലാ" ആകുന്നു.

൧൭൫

(൧൯) കൃപാ ത്രുളിതം വിധോഃ അപമഃ ക്ഷേപാന്വിതോനഃ സ്ഫുട ഇതി— ത്രുളിതം വിധോഃ കൃപാ അപമഃ ക്ഷേപാന്വിതോനഃ സ്ഫുടകാന്ത്യ ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ആ ദൃക്ഫലത്തിൽ പകുതി വേറെവെച്ച്, ആ പകുതി ദ്വിതീയ ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ സംസ്കരിക്കുക. ദ്വിതീയചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു മുമ്പു കൊണ്ട "നതാനപാതജ്യാവിന്നും വിക്ഷേപത്തിന്നും ദിക്ക ഒന്നാണെങ്കിൽ ദൃക്ഫലം ദ്വിതീയസ്ഫുടചന്ദ്രനിൽ കൂട്ടുകയും, ഒന്നല്ലെങ്കിൽ കളയുകയുമാണ് വേണ്ടതു. പിന്നെ ഇങ്ങിനെ ദൃക്ഫലാർദ്ധം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ദ്വിതീയ സ്ഫുടചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ച് അതിന്റെ ഉളള അപമചാപം (ഫൺ) കൊണ്ടു അതിൽ വിക്ഷേപം സംസ്കരിച്ചാൽ അപമചാപം സ്ഫുടമായിവരും. ഇവിടെയും ഈ അപമചാപത്തിന്നും വിക്ഷേപത്തിന്നും ദിക്ക ഒന്നാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, ഒന്നല്ലെങ്കിൽ അന്തരിക്കുകയും ആണ വേണ്ടത്. തമ്മിൽ അന്തരിക്കുമ്പോൾ വിക്ഷേപം അപമചാപത്തെക്കാൾ ആധിക്യമുണ്ടെങ്കിൽ വിക്ഷേപത്തിൽ നിന്നു അപമചാപം കളയുകയും, ശേഷമുളളതു "ക്രാന്തിചാപ"മാണെന്നു കല്പിച്ച് അതിന്റെ ദിക്കും ധരിച്ച് ഒട്ടും കളയാതെ വെക്കുകയും വേണം.

൧൭൬

ഇനി ചരവും ദ്യുജ്യയും വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൭൮) തദ്യോഃ കോടിഭാഗനോദകമഹാജ്യാവ ചാപ്യാഖ്യകെ ഇതി— ക്രമേണ അന്വയഃ. സ്യാതാമിതി ശേഷഃ.

പിന്നെ ഇതിന്നു മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം വിക്ഷേപാസംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ക്രാന്തിചാപത്തിന്റെ ഇഷ്ടികളെ വേറെ വെച്ച്, ൬൦–ലും ഉത്തരത്തിൽ ൯൦–ലും കഴറ്റി, അതിൽ നിന്നു 'ലംബനാഭിജ്യാവ' * കൊണ്ടാൽ അതു ചരമായി വരുന്നതാകുന്നു. അതിന്റെ ഋണധനം ക്രാന്തി ചാപത്തിന്റെ ഋണധനം പോലെ യെന്നറിയുകയും വേണം. പിന്നെയും സ്ഫുടക്രാന്തി ചാപത്തെ വെച്ച് അറുപതിലും മുപ്പതിലും കഴറ്റി, അളുക്കുന്ന രാശിയിൽ നിന്നു കളഞ്ഞു ശേഷമുള്ളതിൽ നിന്നു മഹാജ്യാവു കൊണ്ടാൽ അതു 'ദ്യുജ്യാ'യായും വരുന്നതാകുന്നു. അതിന്നു ഋണധനം നോക്കുകയും വേണ്ട.

൧൩൬

ഇനി ഈ ചരത്തിനെ ഇഷ്ടദേശത്തേക്കാക്കുവാൻ പറയുന്നു.

(൭൯) സ്വാക്ഷജ്യാഘ്ന്യാംഗുലതാഡിത ലംബഘ്നോ ദ്യുജ്യാ 'ദിഗ്ഭേദാ' യുതമിതി— സ്വാക്ഷജ്യാംഗുലതാഡിതഃ 'ലിപ്താപാഠ'ദ്യുതഃ ചരഘ്നഃ ദ്യുജ്യഃ ഇത്യന്വയഃ സ്യാദിതി ശേഷഃ.

'ലംബനാഭിജ്യാവ്' അറുപതുള്ളതാകകൊണ്ടു, മേൽപറഞ്ഞതുപോലെ വരുത്തിയ ചരത്തെ വെച്ച്, അവരവരുടെ ദേശത്തേക്കുള്ള പലാംഗുലം കൊണ്ടു വ്യാകുലമാക്കിട്ടു കൊണ്ടു പെരുക്കി 'ലിപ്താപാഠ' എന്നതുകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം അവരവരുടെ ദേശത്തേക്കുള്ള ചരമായി വരും.

൧൩൭

ഇനി ശങ്കു വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

* ലംബനാഭിജ്യാ ൯° വരെ ... പേജയിൽ കാണാം.

(൩൪) ദൃക്കന്ദുംഗ ദൃഗ്ദൃക്ഫലം ഗുതകലാപ്രാണാന്തരം കാലത സ്സുക്കോർജ്യാ മാനസംസ്കൃതാ ദിനഗുണലബ്ധാ സ്വഹാരമൌർവ്യാ— ശംകരി രി— ദൃഗ്ദൃക്ഫലം ഗുതകലാപ്രാണാന്തരം ഇന്ദും കാലതഃ ദൃക്തന്ത്ര, തജ്ജ്യാ ജ്യാ മാനസംസ്കൃതാ ദിനഗുണലബ്ധാ സ്വഹാരമൌർവ്യതാ ശംകരിത്യനു ഷംഗ്യാ ദിതി ശേഷഃ.

പിന്നെ ദൃക്ഫലാദ്യം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ദ്വിതീയ സ്ഫുടചന്ദ്രനിൽ ദൃക്ഫലം പകുതി വെച്ചിരിക്കുന്നതും കൂടി സംസ്കരിച്ചു്, ആ ചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ചു പ്രാണകലാന്തരം (ഫ.വെ) വരുത്തി, അതു ആ ചന്ദ്രനിൽ തന്നെ ഇഷ്ടായനത്തിനു തക്കവണ്ണം സംസ്കരിക്ക: ആ ചന്ദ്രനു 'സംസ്കൃതചന്ദ്രൻ' എന്നു പേർ. പിന്നെ ഈ സംസ്കൃതചന്ദ്രനെ മുമ്പേ ഉണ്ടാക്കിയ കാലലഗ്നത്തിൽ നിന്നും വാങ്ങി, തുലാമേഷാദിയും കർക്കികരാദിയും ഗ്രഹിച്ചു്, ഭുജാ മഹാജ്യാവു (ഫ.വെ) കൊണ്ടു, അതിൽ മുമ്പേ ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ചരം സംസ്കരിക്കണം. ഈ മഹാജ്യാവിന്റെയും മുൻവരുത്തിയ ചരത്തിന്റെയും തുലാമേഷാദി ഒന്നാകുന്നാകിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, ഒന്നല്ലായ്കിൽ അന്തരിക്കുകയും വേണ്ടു. പിന്നെ ചരസംസ്കൃതമായ മഹാജ്യാവിനെ ദ്യുജ്യകൊണ്ടു പെരുക്കി സ്വഹാരഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ചന്ദ്രച്ഛായക്കുള്ള മഹാശങ്കുവായി വരുന്നതാകുന്നു.

൩൫

ഇനി ഈ മഹാശങ്കുകൊണ്ടു മഹാച്ഛായ വരുത്തി; അതുകൊണ്ടു ഛായ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൩൫) തത്ഭുജാർദ്ധമോ കുതിശ്ച കൃതാർദ്ധലോകാഹതിഃ. ശ്രീമാം ശോഃ പരമോ മഹജ്ജ്വലിത ഗത്യംശൈഃനശംകുധ്രുതതി— തത്ഭുജാർദ്ധമോ കുതിശ്ച കൃതാർദ്ധലോകാഹതിഃ മഹജ്ജ്വലിതഗത്യം ശൈഃനശംകു ധ്രുതാ ശ്രീമാം ശോഃ പരഃ ഇത്യന്വയഃ. സ്പഷ്ടാർത്ഥം ശേഷം.

പിന്നെ ശംകുവിനെ വേറേ വെച്ചു വൎഗ്ഗിച്ച് അതിനെ ത്രിജ്യാവൎഗ്ഗമായ "ഗാനം കനൃപ്പദൎപ്പുകൽ" എന്നതിൽ നിന്നു വാങ്ങി, ശേഷത്തെ മൂലിച്ചാൽ ചന്ദ്രന്റെ മഹാച്ഛായ വരും. അതിനെ അംഗിച്ച് ൧൨ കൊണ്ടു പെരുക്കുക; പിന്നെ ചന്ദ്രഗതി ഇലിയും തിയതിയുമായി വെച്ച്, രണ്ടു സ്ഥാനത്തെയും നാലിൽ പെരുക്കി ഇലി ൬൦-ൽ കയറ്റി, അധോധികൃതങ്ങളിൽ ഹാരം കൂടി തിയതിയിൽ കൂട്ടി ആ തിയതിയെ മഹാശംകുവിൽ നിന്നും കളഞ്ഞ ശേഷംകൊണ്ടു മുമ്പു ൧൨-ൽ പെരുക്കി വെച്ചതിനെ ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ഇഷ്ടകാലത്തുള്ള ചന്ദ്രച്ഛായയുടെ അടിയായി വരുന്നതാകുന്നു. ശേഷത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി മേൽപറഞ്ഞ ഹാരകം കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം അംഗുലവുമാകുന്നു.

൧൦൩

ഇനി ച്ഛായ കാണുന്നതോ കാണാത്തതോ എന്നും, ചന്ദ്രൻ ഉച്ചക്കു മുമ്പോ പിമ്പോ എന്നും അറിയാൻ പറയുന്നു.

(വൃ൰) ശംകഃ സൌമ്യ ഝഷാദിഗോ യദി ശശീ ദൃശ്യാൎദ്ധഗോ നാന്യഥേ— സൌമ്യഃ ശംകുഃ ഝഷാദിഗഃ യദി ശശീ ദൃശ്യാൎദ്ധഗഃ, അന്യഥാ ഇന്ദ്യനാഗഃ സ്യാദിതി ശേഷഃ.

അവിടെ ശംകു വരുത്തുവാൻ കാലലഗ്നത്തിൽ നിന്നു സംസ്കൃതചന്ദ്രനെ വാങ്ങിയാൽ ശേഷം മിക്കു മേഷാദിയാണെങ്കിൽ അപ്പോൾ ഗണിക്കുന്ന നേരത്തു ച്ഛായ കാണുമെന്നും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ കാണുകയില്ലെന്നും താല്പൎയ്യം.

൧൦൪

(വൃ൰) ശേഷോ കൎക്കിമൃഗാദിഗേ സ്വപരപൂൎവ്വാൎദ്ധോപഗ ശ്ചന്ദ്രമാ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ. വേദിതി ശേഷഃ.

കാലലഗ്നത്തിൽ നിന്നു ചന്ദ്രനെ വാങ്ങിയാൽ ശേഷത്തിന്റെ മിക്കു മകരാദിയാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചക്കു മുമ്പേ

യാണെന്നും, കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ ഉച്ചതിരിഞ്ഞുവെന്നും അറിയുക, ചന്ദ്രന്റെ ക്രമഛായ ഗണിക്കുക ഇങ്ങിനെയാകുന്നു.

൩൭൭

ഇനി ചന്ദ്രന്റെ വിപരീതച്ഛായ ഗണിക്കാൻ പറയുന്നു. ഇവിടെ ഇത്ര അടിയാകുമ്പോൾ ഇത്ര നാഴികയായി എന്നു ആദ്യം ഉപദേശിക്കേണ്ടതാകകൊണ്ടു ഉപദേശിപ്പാൻ ആദ്യം പറയുന്നു.

(വൃ॰) സൂര്യോദയാച്ചന്ദ്രാസ്തമയാന്തരനാഡികാ ഇതി— ക്രമേണ അന്വയഃ. സ്ഫുടിതി ശേഷഃ.

ഇവിടെ ഇഷ്ടദിവസത്തെ അസ്തമനത്തിന്നു സൂൎയ്യന്റെ സ്ഫുടം ഭുക്തികൊണ്ടുണ്ടാക്കി, അന്നത്തെ പക്കം എരട്ടിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന സംഖ്യയോളമുള്ള നാഴികകൊണ്ടു അതിനെ സൂൎയ്യാസ്തമനത്തിങ്കൽ നിന്നു മേൽപട്ടു തൽകാലികമാക്കുകയും, ആദിത്യനിൽ ൬ രാശി കൂട്ടി ആദിത്യന്റെ അസ്തമനാൽ പരം വരുത്തുകയും വേണം.

൩൭൮

(വൃ॰) തദഗ്നോ ദ്വൃക്താംശോ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ.

മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം തന്നെ സൂൎയ്യാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കു ചന്ദ്രസ്ഫുടവും ഭുക്തികൊണ്ടുണ്ടാക്കി അന്നത്തെ പക്കം എരട്ടിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന നാഴികകൊണ്ടു മേല്പട്ടു (ചന്ദ്രോദയത്തിങ്കലേക്കു) തൽകാലിച്ചു, അതിൽനിന്നു ചന്ദ്രന്റെ ഉദയാൽപൂൎവ്വവും വരുത്തണമെന്നൎത്ഥം.

൩൭൯

(വൃ॰) ഉദയാസ്തമയ മിതി ... ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ

ഇങ്ങിനെ ആദിത്യന്റെ അസ്തമനാൽ പരവും, ചന്ദ്രന്റെ ഉദയാൽപൂൎവ്വവുമുള്ള നാഴികകൾ വരുത്തി അവറ്റി

ൽ കൂട്ടി ആ രണ്ടു രാശികളുടെ ഇടയിലുള്ള രാശിപ്രമാണനാഴികകളും അതിൽ കൂട്ടിയാൽ അതു ആദിത്യാസ്തമനത്തിൽ നിന്നു ചന്ദ്രൻ ഉദിക്കുമ്പോഴയ്ക്കുള്ള രാച്ചെന്ന നാഴികകളായിട്ടു വരും. അവിടെ ഈ നാഴികകൾക്കു സൂക്ഷ്മത പോരായ്കയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു ആ ചന്ദ്രോദയനാഴികക്കു ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽകാലിച്ചു് പിന്നെയും സൂര്യാസ്തമനാൽ പരവും, ചന്ദ്രോദയാൽ പൂർവ്വവും വരുത്തി ഏടെക്കുള്ള രാശിപ്രമാണനാഴികകളും കൂട്ടണം: അപ്പോഴും അതു മുമ്പേ വന്ന നാഴികകളോടു ഒത്തു വന്നില്ലയെങ്കിൽ, തൽക്കാലിച്ച നാഴികകളും ചന്ദ്രോദയനാഴികകളും ഒത്തു വരുന്നതു വരെ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ക്രിയ ചെയ്യണം, അതു രണ്ടും ഒത്തുവന്നാൽ ചന്ദ്രോദയസമയത്തേക്കുള്ള രാച്ചെന്ന നാഴിക സൂക്ഷ്മമായിരിക്കുന്നതാകുന്നു. അവിടെ കറുത്ത പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചയാകും മുമ്പേയുള്ള ക്രിയയാകുന്നു ആദ്യം പറയുന്നതു്. അവിടെ ചന്ദ്രൻ നിൽക്കുന്ന രാശിമാസത്തിലെ ആദിത്യന്റെ അഭിവാക്യംകൊണ്ടു് ചന്ദ്രനുദിക്കുമ്പോൾ തുടങ്ങീട്ടു് ഇഷ്ടപരച്ഛായയിങ്കലേക്കു ചെന്ന നാഴികകളെ ഏകദേശം അറിഞ്ഞു്, ആ നാഴികകളെ ചന്ദ്രോദയകാലനാഴികകളിൽ കൂട്ടിയാൽ ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽനിന്നു ഇഷ്ടപരച്ഛായാകാലത്തേക്കു രാച്ചെന്ന നാഴികകൾ വരുന്നതാകുന്നു. അവിടെ കറുത്ത പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രോദയവും ആദിത്യാസ്തമനവും ഒരു രാശിയിൽ തന്നേയാകുന്നു വെങ്കിൽ ആദിത്യന്റെ അസ്തമനാൽപരം വരുത്തി അതിൽ നിന്നു ചന്ദ്രന്റെ ഉദയാൽപരം വാങ്ങിയാൽ ശേഷിച്ചതു ചന്ദ്രോദയകാലനാഴികകളായി വരുമെന്നറിക.

൧൮൨

വെളുത്ത പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചയാകുംമുമ്പെ ഉള്ള ക്രിയ ഇനിയത്തെ പാരയിൽ പറയുന്നതാകുന്നു. ചന്ദ്രൻ

ഉച്ചതിരിഞ്ഞാലത്തെ ക്രിയ രണ്ടു പക്ഷത്തിലും ഒരുപോലെ ആകകൊണ്ടു അതിനെയാണു ഇവിടെ പറയുന്നതു്.

(വ്യ.) ശോദ്ധ്യാഃ പ്രത്യക്കപാലെ വിധുഗ്രഹേ തു സംസ്കാരേ ഇതി— പ്രത്യക്കപാലെ ശോദ്ധ്യാഃ, ഇഹ തു വിധുഃ സംസ്കാരേ ഗ്രാഹ്യാപചയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

ചന്ദ്രന്റെ ഉച്ചയ്ക്ക മുമ്പേയുള്ള കാലത്തിന്നു 'പ്രാക്കപാല'മെന്നും, ഉച്ചതിരിഞ്ഞാലുള്ള കാലത്തിന്നു 'പ്രത്യക്കപാല'മെന്നും പേരാകുന്നു. അവിടെ രണ്ടു പക്ഷത്തിലും ചന്ദ്രൻ ഉച്ചതിരിഞ്ഞാൽ ചന്ദ്രനിൽ കൂടി ആറു രാശി കൂട്ടണം. ചന്ദ്രനിൽ ആറു രാശി കൂട്ടുമ്പോൾ വരുന്നതു രണ്ടു പക്ഷത്തിലും ചന്ദ്രൻ അസ്തമിക്കുന്ന രാശിയാണല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു ഇവിടെ ചന്ദ്രന്റെ അസ്തമനാൽ പൂർവ്വമെന്നു വരുത്തേണമെന്നു മാത്രം വ്യത്യാസമുണ്ടു്. മറെറല്ലാം മുൻ പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെയാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ആദിത്യാസ്തമനാൽ പരവും, ചന്ദ്രാസ്തമനാൽ പൂർവ്വവും, അതിനിടക്കുള്ള രാശിപ്രമാണനാഴികകളും തമ്മിൽ കൂട്ടിയാൽ വരുന്ന നാഴികയിൽനിന്നു ഇഷ്ടപദച്ഛായാനാഴികകളെ വാങ്ങിയാൽ, ശേഷം ഇഷ്ട പദത്തിങ്കലേക്കു വേണ്ടുന്ന നാഴികകളായി വരുന്നതാകുന്നു. അവിടെ കറുത്ത പക്ഷത്തിൽ പാതിക്കപ്പുറം ചന്ദ്രൻ ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടുള്ള ച്ഛായ പിറേറന്നാൾ സൂര്യോദയത്തിന്നു ശേഷമാണല്ലോ വരിക. പാതിക്കുമുമ്പെ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടുള്ള ച്ഛായക്കു ചന്ദ്രാസ്തമനം വരുത്തേണ്ടിവരികകൊണ്ടും, ചന്ദ്രാസ്തമനം പിറേറന്നാൾ സൂര്യോദയത്തിന്നു ശേഷമാകകൊണ്ടും അവിടെ പിറേറന്നാൾ ആദിത്യോദയത്തിന്നു ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരെ ഉണ്ടാക്കി അന്നത്തെ പക്ഷം ഇരട്ടിച്ചു നാഴികകൊണ്ടു രണ്ടിനേയും മേൽപട്ടു (ചന്ദ്രാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കു്) തൽക്കാലിച്ചു്, ചന്ദ്രനിൽ മാത്രം ആറു രാശികൂട്ടി, ആദിത്യന്റെ ഉദയാൽപരവും ചന്ദ്ര

ന്റെ അസ്തമനാൽ പൂർവ്വവും അതിനാദികളുള്ള രാശിപ്രമാണനാഴികകളും ഇവ ഒക്കെയും തമ്മിൽ കൂട്ടിയാൽ സൂര്യോദയത്തിങ്കൽനിന്നു ചന്ദ്രാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കു പുലർന്ന നാഴികകളായി വരും. പിന്നെ അതിനെ മുമ്പു പറഞ്ഞതുപോലെ അവിശേഷം വരുത്തിയാൽ സൂക്ഷ്മമാകയും ചെയ്യും. പിന്നെ, ആ നാഴികകളിൽ പൂർവ്വരാത്രിപ്രമാണനാഴികകളെയും കൂട്ടി, അതിൽനിന്നു ഇഷ്ടപക്ഷച്ഛായാനാഴികകളെ വാങ്ങിയാൽ ശേഷിച്ചതു ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽ നിന്നു ഇഷ്ടപക്ഷച്ഛായാകാലത്തോളം രാച്ചെന്ന നാഴികകളായി വരും. അവിടെ ചന്ദ്രാസ്തമനവും സൂര്യോദയവും ഒരു രാശിയിലാകുമ്പോൾ ആദിത്യോദയത്തിന്നു മുമ്പാണു ചന്ദ്രാസ്തമനമെങ്കിൽ വൈഷമ്യമില്ലല്ലൊ. സൂര്യോദയത്തിന്നു ശേഷമാണെങ്കിൽ അവിടെ ചന്ദ്രന്റെ അസ്തമനാൽ പൂർവ്വം വരുത്തി, അതിൽനിന്നു സൂര്യന്റെ ഉദയാൽ പൂർവ്വം വാങ്ങിയാൽ ശേഷം ചന്ദ്രോദയത്തിങ്കലേക്കു പുലർന്ന നാഴികകളായിവരും. അതിൽ പൂർവ്വരാത്രിപ്രമാണവും കൂട്ടിക്കൊൾക. പിന്നെ കറുത്തപക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രോദയത്തിന്നും സൂര്യോദയത്തിന്നും രാശി ഒന്നായി വരുമ്പോൾ ചന്ദ്രനെ കാണാമെങ്കിലും മറായ കാണാറുണ്ടാകയില്ലെന്നും അറിയുക. ഇങ്ങിനെയാണു രണ്ടു പക്ഷത്തിലും ചന്ദ്രൻ ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടുള്ള ക്രിയ.

൧൮൫

ഇനി വെളുത്ത പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചയാകും മുമ്പുള്ള ക്രിയ പറയുന്നു.

(വ്യാ) അപരപക്ഷേ ദൃശ്യതേഽപ്രാക്. ചന്ദ്രസ്യാസ്താദിഷ്വർക്കോ നചിരവിഗതഭോഗാന്മാർഗ്ഗമദ്ധ്യാദ്ദൃശ്യ ഇതി— അപരപക്ഷേ പ്രാക് ചന്ദ്രസ്യാസ്താദിഷ്വർക്കോനചിരവിഗതഭോഗാന്തു തദുപരിഷ്ടാദ് ദൃശ്യ ഇത്യ ന്വയഃ.

അവിടെ ആദിത്യാസ്തമയത്തിങ്കലേക്ക തന്നെ ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരെ ഉണ്ടാക്കി, അന്നത്തെ പക്കം ഇരട്ടിച്ച വന്ന നാഴികകളെ മുപ്പതു നാഴികകളിൽ നിന്ന വാങ്ങി ശേഷമുള്ള നാഴികകൊണ്ടു ഭേദിനയും ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽ നിന്ന കിഴച്ചുട്ട തൽക്കാലിച്ച്, ആദിത്യനമാത്രം ആറു രാശി കൂട്ടി, ആദിത്യന്റെ അസ്തമനാൽ പൂർവ്വവും ചന്ദ്രന്റെ ഉദയാൽ പരവും വരുത്തി, അതിന്നിടയിലുള്ള രാശിപ്രമാണനാഴികകളും തമ്മിൽ കൂട്ടിയാൽ അതു ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽനിന്ന ചുവട്ടിലെക്കുള്ള ചന്ദ്രോദയനാഴികകളായി വരും. ആ നാഴികകളെയും മുമ്പു പറഞ്ഞതുപോലെ അവിശേഷം വരുത്തി സൂക്ഷ്മമാക്കുക. പിന്നെ, ആ നാഴികകളെ ഇഷ്ടപദമായനാഴികകളിൽനിന്ന വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതു ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽനിന്ന ഇഷ്ടപദത്തിങ്കലേക്ക ചെല്ലുന്ന നാഴികകളായി വന്നതാകുന്നു. പിന്നെ പൂർവ്വപക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രോദയത്തിന്നും സൂർയ്യാസ്തമനത്തിന്നും രാശി ഒന്നായി വരുമ്പോൾ ചന്ദ്രന്റെ ഉദയാൽപരം വരുത്തി, അതിൽനിന്ന ആദിത്യന്റെ അസ്തമനാൽപരം വാങ്ങി ശേഷമുള്ളതിനെ ഇഷ്ടപദമായനാഴികകളിൽ നിന്ന വാങ്ങണമെന്നു മാത്രം വ്യത്യാസമുണ്ടു. അവിടെ വെളുത്ത പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രാസ്തമനത്തിന്നും സൂർയ്യാസ്തമനത്തിന്നും രാശി ഒന്നായി വരുമ്പോൾ ചന്ദ്രനെ കാണാമെങ്കിലും ശരായ കാണുകയില്ലെന്നറിക. ഇങ്ങിനെയാണ ഇഷ്ടപദത്തിങ്കലേക്ക ചെല്ലുന്ന നാഴികകളെ ഉണ്ടാക്കുന്ന ക്രിയ. ഇവിടെ 'നാഴിക' എന്നു പറഞ്ഞ ദിക്കിലെല്ലാം വിനാഴികകളെ കൂടി ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

൧൧൨

ഇനി ചന്ദ്രന്റെ വിപരീതച്ഛായ ഗണിക്കുവാനുള്ള ക്രിയ പറയുന്നു.

(വ്യ൧) വ്യസ്തേ ഇഷ്ടകാലേ സ്വാഹ്നഗതാഃ ക്ഷേപാദിനിക്ഷേപാഃ കർത്തവ്യാഃ ഷഡ്ഭിർഗുണനം വിനാ വസുകലാദയോ ഛായാസ്വപി ഇതി- വ്യസ്തേ തു ഇഷ്ടകാലേ ഉക്തവൽ സ്വാഹ്നഗതാഃ ക്ഷേപാദി നിക്ഷേപാ കർത്തവ്യാഃ ഷഡ്ഭിർഗുണനമന്തരേണ വസുകലാദയോ ഛായാസ്വപി കർത്തവ്യാഃ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ മുമ്പു പറഞ്ഞപ്രകാരം ഇഷ്ടപക്ഷാന്തത്തിങ്കലേക്കു രാച്ചെന്ന നാഴികകളെ ഉപഹരിച്ചു തൽകാലത്തിങ്കലേക്കു ക്രമച്ഛായക്കു പറഞ്ഞപോലെ ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരെ ഗ്രഹങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കി, കാലലഗ്നവും വിക്ഷേപവും ദ്വിതീയസ്ഫുടചന്ദ്രനും ദൃക്ഫലവും ക്രാന്തിചാപവും ശരവും ദൃഗ്ജ്യയും സംസ്കൃതചന്ദ്രനും വരുത്തേണമെന്നതു്. അവിടെ കാലലഗ്നം വരുത്തുമ്പോൾ ഇഷ്ടനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി കൂട്ടേണ്ടതില്ല എന്ന ഭേദമുണ്ടു്. മറ്റെല്ലാം മുൻ ക്രമച്ഛായക്കു പറഞ്ഞപോലെതന്നെയുമാകുന്നു.

൧൮൨

ഇനി ച്ഛായാകർണ്ണം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വ്യ൨) പാദായാംഗുലവർഗ്ഗതോ "ചനസുഖൈ"ര്യുക്താൽപദാദ്ഭിർത്തൈസ്ത്രൈരാശ്യം "നകാ" "ഗതം" "ഖേ"ത്യേവ യുക്തം യദാ ക്രുതി തി- "ചനസുഖൈഃ" യുക്താൽ പാദായാംഗുലവർഗ്ഗാൽ പദം ഭിന്നഗതാഃ ത്രൈരാശ്യം "നകാ"ഗതം "ഖേ"ത്യേവം തു യദാ യുക്തം ഭാസ്രുതിഃ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ആദിത്യന്റെ വിപരീതച്ഛായക്കു പറഞ്ഞതു പോലെ ഇഷ്ടമായ അടി എട്ടിൽ പെരുക്കി അംഗുലമുണ്ടെങ്കിൽ അതും കൂട്ടി വർഗ്ഗിച്ചു് അതിൽ "ചനാസുഖം" എന്നതും കൂടി കൂട്ടി മൂലിച്ചു് ഛേദം കൂടി ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതു ഇലിപ്തം വിലിപ്തമായി വരും. പിന്നെ ചന്ദ്രന്റെ തൽകാലഗതി വെച്ചു് അതിന്റെ തിഥിനി ൬൦-ൽ ഇറക്കി ഇലിപ്തിൽ കൂട്ടി എടുത്തിച്ചു "ഖേപാന്തരകൊണ്ടു ഹരിച്ചുവന്ന ഫലം മുമ്പു മൂലിച്ചു

വെച്ചതിന്റെ വിധിയിൽ കൂട്ടിയാൽ അതു ച്ഛായാകർണ്ണമായി വരുന്നതാകുന്നു.

൧൭൪

ഇനി ശങ്കു വരുത്തുവാനാണ പറയുന്നതു്.

(വ്യാ) ശങ്കു "ഗ്ലീതസഹാസികഃ" ശ്രുതി ഏതൊ "വേന"ച്ഛശ്ര്യാഗതൈ ശ്ശങ്കു ഇതി— ശ്രുതിവ്യഃ "ഗീതസഹാസികഃ" "വേന"ച്ഛശ്ര്യാഗതൈഃ യുക്തഃ ശങ്കുഃ സ്യാദിത്യന്വയഃ.

പിന്നെ "ഗീതസഹാസികഃ" എന്ന നീളത്തിൽ വെച്ച് മേൽപറഞ്ഞ ച്ഛായാകർണ്ണംകൊണ്ടു ഹരിച്ചു വന്ന ഫലത്തിൽ ചന്ദ്രന്റെ തൽകാലഗതി വെച്ചു ഇലിയാക്കി ൧൨൦-ൽ ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലവും കൂടി കൂട്ടിയാൽ അതു ശങ്കുവായി വരുന്നതാകുന്നു. അവിടെ അവിശേഷിക്കുമ്പോഴും ഈ ശങ്കുവന്നു ഭേദമില്ലായ്കകൊണ്ടു ശങ്കു കളയാതെ ഒരേടത്തു വെക്കുകയും ചെയ്യാം.

൧൭൫

(വ്യാ) തം നിജദേശഹാരഘ്നിതം കൊട്യാ പലസ്യാഹരേൽ ഇതി— നിജദേശഹാരഘ്നിതം തം അപമസ്യ കൊട്യാ ആഹരേൽ ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ശങ്കുവിനെ വേറെ വെച്ചു സ്വദേശഹാരകം കൊണ്ടു പെരുക്കി ദൃജ്യ * കൊണ്ടു ഹരിക്കണമെന്നർത്ഥം.

൧൭൬

(വ്യാ) തത്രാപ്തം ചരസംസ്കൃതം കൃതധനുഃ പ്രത്യക്കപാലെ ഉത്ത ഷഡ്ഭോനം കൃതഭുക്ഫലെ കൃതകലാപ്രാണാന്തരെ സ്വം വിധാവിതി— തത്രാപ്തം ചരസംസ്കൃതം കൃതധനുഃ തൽ പ്രത്യക്കപാലെ ഉ ഷഡ്ഭോനം കൃതഭുക്ഫലെ കൃതകലാപ്രാണാന്തരെ വിധൌ സ്വം ഇത്യന്വയഃ.

---

* ദൃജ്യ വരുന്നാൾ ൧൭൪-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്

പിന്നെ ദ്യുജ്യകൊണ്ടു ഹരിച്ചു വന്ന ഫലത്തിൽ ചരം ഉലാമേഷാദി ധനൎണ്ണമായി സംസ്കരിച്ചു്, അതിനെ ചാപിക്കകയും, * പിന്നെ അതിനെ മുമ്പുണ്ടാക്കിയ സംസ്കൃതചന്ദ്രനിൽ കൂട്ടുകയും വേണം. അവിടെ രണ്ടു പക്ഷത്തിലായാലും ചന്ദ്രൻ ഉച്ച തിരിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഛായയാകുമ്പോൾ ഈ ചാപത്തെ കയററി ആറു രാശിയിൽ നിന്നു വാങ്ങി ശേഷമുള്ളതു സംസ്കൃതചന്ദ്രനിൽ കൂട്ടണമെന്നു ഭേദവുമുണ്ടു്.

൧൩൨

(വ്യ) തസ്മാദസ്തകാലലഗ്നരഹിതാൽ നാഡ്യഃ ഷഡാപ്താംശകാ ഇതി— അസ്തകാലലഗ്നരഹിതാൽ തസ്മാൽ ഷഡാപ്താംശകാഃ നാഡ്യ ഇത്യന്വയഃ സ്യുരിതി ശേഷഃ.

ചാപം കൂട്ടിയിരിക്കുന്ന ആ സംസ്കൃതചന്ദ്രനിൽ നിന്നു മുമ്പുണ്ടാക്കിയ അസ്തമനകാലലഗ്നത്തെ വാങ്ങി ശേഷം രാശി ഉണ്ടെങ്കിൽ ഉള്ള രാശികളെ ൩൦-ൽ ഇറക്കി തീയതിയാക്കി, ആ തീയതിയെ ആറിൽ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം നാഴികകളായി വരും. ശേഷം തീയതിയുണ്ടെങ്കിൽ ഇലിയാക്കി ആറു കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ വിനാഴികകളും വരുന്നതാകുന്നു.

൧൩൩

(വ്യ) നാഡികാദ്യസുഖാദ്യയുക്തരഹിതാ സ്വല്പേ ധികേ ഊഹിതെ ഇതി— അല്പേ അധികെ സതി ഉ നാഡികാദ്യസുഖാദ്യയുക്തരഹിതാഃ ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ഈ വന്ന നാഴികകളേയും മുമ്പു ഊഹിച്ച നാഴികകളേയും തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ശേഷം നാഴികയുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെക്കൂടി വിനാഴികയാക്കി ഇരുപത്തേഴുകൊണ്ടു ഹരിച്ചു കിട്ടിയ ഫലം ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായ നാഴികയുടെ

* ചാപിപ്പാൻ ൩൨-ാം പുറം നോക്കുക.

വിനാഴികയിൽ സംസ്കരിക്കണം. ഊഹിച്ച നാഴികകൾ (ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായ നാഴികയെക്കാൾ) കുറവുണ്ടെങ്കിൽ (ഇപ്പോഴുണ്ടായ നാഴികയിൽ) കൂട്ടുകയും, അധികമുണ്ടെങ്കിൽ കളയുകയുമാണ വേണ്ടു. ഇങ്ങിനെ സംസ്കരിച്ചാൽ വരുന്ന നാഴികകളും ഊഹിച്ച നാഴികകളും സമമായി വന്നുവെങ്കിൽ ആ നാഴികകൾ തന്നെ ഇഷ്ടപൎവ്വച്ഛായാകാലത്തെക്ക രാച്ചുന്ന നാഴികകൾ സൂക്ഷ്മങ്ങളായി എന്നറിക. അവിടെ ഇപ്പോൾ വന്ന നാഴികകളും മുമ്പു ഊഹിച്ച നാഴികകളും തമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടെങ്കിൽ ഇപ്പോൾ വന്ന നാഴികക്ക ആദിത്യചന്ദ്രോച്ചരാഹുക്കളെ തൽക്കാലിച്ച്, വിക്ഷേപം തുടങ്ങി സംസ്കൃതചന്ദ്രനോളം വരുത്തി, മുമ്പേ വെച്ചിരിക്കുന്ന ശങ്കുവിനെ പോലെ വെച്ച്, സ്ഫുടഭോഗഹാരകംകൊണ്ടു ഗുണിക്കുക തുടങ്ങി ആറിൽ ഹരിച്ച നാഴിക ഉണ്ടാക്കുവോളം ക്രിയ ചെയ്ക. പിന്നേയും ആ നാഴികകളും അപ്പോൾ തൽക്കാലിച്ച നാഴികകളും തമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടെങ്കിൽ, ആദിത്യൻ, ചന്ദ്രൻ, ഉച്ചൻ, രാഹു ഇവർ നാലിനേയും അപ്പോൾ വന്ന നാഴികക്ക തൽക്കാലിച്ച് പിന്നേയും വിക്ഷേപാദി നാഴികാന്തം വരുത്തുക. ഇങ്ങിനെ ക്രിയചെയ്ത് സൂൎയ്യാദിഗ്രഹങ്ങളെ തൽക്കാലിച്ച നാഴികവിനാഴികകളും, ക്രിയ ചെയ്തുവന്ന നാഴികവിനാഴികകളും സമമായി വന്നാൽ അപ്പോൾ വന്ന നാഴികവിനാഴികകൾ സൂക്ഷ്മങ്ങളായി എന്നറിക. ഇങ്ങിനെ അവിശേഷിച്ച നാഴികകളും വിനാഴികകളും സൂക്ഷ്മങ്ങളായി വന്നാൽ ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കൽ നിന്ന ഇഷ്ടപക്ഷച്ഛായാകാലത്തെക്ക അത്ര നാഴികയും വിനാഴികയും രാച്ചുന്നവെന്ന സൂക്ഷ്മമാകുമെന്നറിക. ചന്ദ്രന്റെ വിപരീതഛായയുടെ ക്രിയ ഇങ്ങിനെയാകുന്നു.

സോമച്ഛായാബന്ധം കഴിഞ്ഞു.

൧൦. ശൃംഗോന്നതിഖണ്ഡം.

൧൮൯

ഇനി ശൃംഗോന്നതി ഗണിക്കാനാണ് പറയുന്നത്. അവിടെ ചന്ദ്രന്റെ ശൃംഗങ്ങളിൽ ഏതു ഉയൎന്നിരിക്കുന്നുവെന്നറിയാനും, അതിനെ വരക്കാനും ഉള്ള ക്രിയയാണ് 'ശൃംഗോന്നതി' എന്നു പറയുന്നത്. അവിടെ ആദ്യമായി അക്ഷവലനം വരുത്തുവാനുള്ള ക്രിയ പറയുന്നു.

(വ്യ) കൃതാസംസ്കൃതദൃക്ഫലെ ഇഹിനഗൌ സ്വാസ്യാസുലിപ്താന്തരം ത്ര്യക്താ കാലവിലഗ്നക ദ്ര്യുദ്ധൃതാൽ തദ്ഘടികാദൊൎജ്യാഹതാൽ. അക്ഷാ വ്യാസദളാപ്ത മക്ഷവലനമിതി— സംസ്കൃതദൃക്ഫലെ ഇഹിനഗൌ സ്വാസ്യ അസുലിപ്താന്തരം കൃതാ ത്രിദ്ധൃതാൽ കാലവിലഗ്നാൽ ത്ര്യക്താ തദ്ഘടികാദൊൎജ്യാഹതാൽ അക്ഷാൽ വ്യാസദളാപ്തം അക്ഷവലനം സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ അപരപക്ഷത്തിൽ ഏകാദശി തുടങ്ങി പൂൎവ്വപക്ഷത്തിൽ പഞ്ചമി കഴിയുന്നതു വരെയുള്ള ൧൦ പക്കങ്ങളിൽ വാവ് ഒഴിച്ചു ബാക്കി ഒൻപതു പക്കങ്ങളിലെ ശൃംഗോന്നതി ഗണിക്കേണ്ടു. അവിടെ പൂൎവ്വപക്ഷത്തിലാണെങ്കിൽ ഇഷ്ട ദിവസത്തിന്നാൾ അസ്തമനത്തിങ്കലേക്ക ആദിത്യ ചന്ദ്രരാഹുക്കളെ ഉണ്ടാക്കി ചന്ദ്രഛായക്കു പറഞ്ഞപോലെ വിക്ഷേപം തുടങ്ങി ദൃക്ഫലാന്തം എല്ലാ ക്രിയയും ചെയ്യണം. അവിടെ കാലലഗ്നം വരുത്തുമ്പോൾ ഇഷ്ടനാഴിക ആറിൽ പെരുക്കി കൂട്ടേണ്ടു എന്നു മാത്രമെ ഭേദമുള്ളു. കറുത്ത പക്ഷത്തിലാണെങ്കിൽ വിപരീതഛായക്കു ഉദ്ഗ്രഹിക്കാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ചന്ദ്രോദയകാലനാഴികകൾ സൂക്ഷ്മമായി വരുത്തി അവിടേക്കു (ചന്ദ്രോദയത്തിങ്കലേക്കു) ആദിത്യചന്ദ്ര

ഇംഗരാശികളെ തൽകാലിച്ച്, അതുകൊണ്ടു, വിക്ഷേപം ഇരട്ടി ദൃക്ഫലാന്തരം വരുത്തണമെന്നും, കാലലഗ്നത്തിൽ ചന്ദ്രോദയ കാലത്തേക്കു രാശ്യുന്ന നാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി കൂട്ടണമെന്നും ഭേദവുമുണ്ട്. പിന്നെ ദൃക്ഫലം വരുത്തിട്ടു മുഴുവനും ആദ്യം തന്നെ "ദ്വിതീയസ്ഫുടേ ചന്ദ്രനിൽ സംസ്കരിച്ച്, ആ ചന്ദ്രനിൽനിന്നു പ്രാണകലാന്തരം കൊണ്ടു ആ ചന്ദ്രനിൽ തന്നെ സംസ്കരിച്ചാൽ അതിന്നു സംസ്കൃതചന്ദ്രനെന്നുപേരാകുന്നു. പിന്നെ കാലലഗ്നത്തെ വെച്ച്, അതിൽ മൂന്നു രാശി കൂട്ടി, അതിൽ നിന്നു ഈ സംസ്കൃതചന്ദ്രനെ വാങ്ങി, ശേഷിച്ചതിന്റെ തുലാമേഷാദി അറിഞ്ഞു ഉണ്ടാക്കു മഹാജ്യാവുകൊണ്ടു, അതിനെ സ്വദേശത്തേക്കുള്ള അക്ഷം*കൊണ്ടു പെരുക്കി ത്രിജ്യ (ഖഷന്നവ്യ) കൊണ്ടു ഹരിച്ചുവന്ന ഫലം "ആക്ഷവലന" മാകുന്നു.

൧൬൦

(വ്യ൦) ദോർജ്യാവശാൽ തസ്യ ദിശിതി— തസ്യ ദിക് ദോർജ്യവശാൽ ഇത്യന്വയഃ സ്യാദിതി ശേഷഃ.

കാലലഗ്നത്തിൽ നിന്നു സംസ്കൃത ചന്ദ്രനെ വാങ്ങി വരുത്തിയ ആ മഹാജ്യാവിന്റെ തുലാമേഷാദിക്രമം പോലെയാണു ആക്ഷവലനത്തിന്റേയും തുലാമേഷാദി യെന്നു താല്പര്യം.

൧൬൧

(വ്യ൦) തല്പർക്രാന്ത്യസംയുതസ്യ ശശിനോ ദോഃക്രാന്തിജ്യാവായത മിതി—ക്രമേണാന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

അവിടെ സൂര്യാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കോ ചന്ദ്രോദയത്തിങ്കലേക്കോ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന സായന ചന്ദ്രനെ വേറെ വെച്ച്, മൂന്നുരാശി കൂട്ടി, ഋണധനമറിഞ്ഞു ഉണ്ടാക്കു ക്രാന്തിജ്യാവ്

* സ്വദേശത്തേക്കുള്ള അക്ഷം ര൪ന-ാം പുറം നോക്കുക.

* വരുത്തിയാൽ ആദ്യജ്യാവ് "ആയനവലന" മാകുന്നതാണ്. ഈ ജ്യാവിനെ മേലിൽ ചാപിക്കേണ്ടതാകകൊണ്ടു ഇപ്പോൾ തന്നെ മൌഢ്യഖണ്ഡത്തിൽ പറഞ്ഞ ക്രാന്തിചാപം (1) കൊണ്ടാലും മതി. ക്രാന്തിചാപം കൊണ്ടാൽ പിന്നെ ചാപിക്കയും വേണ്ട.

൧൯൨

ഇനി "വിക്ഷേപവലനം" വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വൃ.) ചന്ദ്രാദുന്നതിയൊ സ്വ കോടിഘ്നോത്ക്ഷേപഹാരാൽ ദോർജ്യയാ ലബ്ധം ക്ഷേപദിക് ശക്തീനാശിനോ യുഗ്മേ പദ്യസ്യ ശിതി—ഗുണമെന്നാ നയേ.

അവിടെയും ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കലെ ചന്ദ്രാസ്തമനത്തിങ്കലോ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന സായനചന്ദ്രനെ വെച്ച്, അതിൽനിന്നു തൽക്കാലസായനാർക്കനെ വാങ്ങി, ഓജയുഗ്മപദവും ഭുജാകർണ്യാദികളും സൂക്ഷിച്ച്, അതിന്റെ ഭുജയും കോടിയും മഹാജ്യാവു വരുത്തീട്ടു കോടിജ്യാവ് മറ്റെതു സൂക്ഷിച്ചു വെക്കുക: പിന്നെ ആ കോടിജ്യാവിനെ വേറെ വെച്ചു വിക്ഷേപംകൊണ്ടു പെരുക്കി അപ്പോൾ ഭുജകൊണ്ടു മഹാജ്യാവുകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം "വിക്ഷേപവലന"മായ് വരും. ഈ വിക്ഷേപവലനത്തിന്റെ ദിഗ്ഭേദം, സൂര്യനെ വാങ്ങിയ ചന്ദ്രൻ ഓജപദമാണെങ്കിൽ വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കുപോലെ തന്നെ. സൂര്യനെ വാങ്ങിയ ചന്ദ്രൻ യുഗ്മപദമാണെങ്കിൽ വിക്ഷേപവലനത്തിന്റെ ദിക്ക വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കിന്നു വിപരീതവുമാകുന്നു.

൧൯൩

ഇനി ശൃംഗോന്നതിയെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

* ക്രാന്തിജ്യാവ് ൧൭൮-ാം പാര നോക്കുക.

1 ക്രാന്തിചാപം ൧൭൯-ാം പാരയിൽ നോക്കുക.

(വൃ॰) ഏതേഷാം ധനുഷാം സമാസമഭിദാം യോഗാന്തരാൽ ദോർഗ്ഗുണഃ സംവ്യാസാർദ്ധഹതോ "ജലൈവല" ഏതഃ ശൃംഗോന്നതിഃ ശീതഗോ രിതി— സമാസമഭിദാം ഏതേഷാം ധനുഷാം യോഗാന്തരാൽ ദോർഗ്ഗുണഃ സംവ്യാസാർദ്ധഹതഃ "ജലൈവല" ഏതഃ ശീതഗോഃ ശൃംഗോന്നതിഃ സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ആക്ഷവലനം ആയനവലനം വിക്ഷേപവലനം ഇവ മൂന്നും വേറേ വേറേ വെച്ച് ചാപിക്കണം.* ആയനവലനം വരുത്തുമ്പോൾ ക്രാന്തിചാപമാണ കൊണ്ടു തെങ്കിൽ അതു മാത്രം ഇപ്പോൾ ചാപിക്കയും വേണ്ട. പിന്നെ ആ ചാപങ്ങൾ മൂന്നിനും മേഷതുലാദി ഒന്നാണെങ്കിൽ അവ തമ്മിൽ കൂട്ടി ൩൦-ലും ൯൦-ലും കയററി സ്ഫുടസ്വരൂപമാക്കിവെച്ച് അതിൽ നിന്നു മഹാജ്യാവു കൊള്ളുക. ചാപങ്ങൾക്ക മേഷതുലാദി ഒന്നല്ലെങ്കിൽ അവ തമ്മിൽ ദിക്കറിഞ്ഞ് അന്തരിച്ച് ശേഷിച്ചതിൽ നിന്നു മഹാജ്യാവു വരുത്തേണമെന്നു ഭേദം. പിന്നെ ഈ വരുത്തിയ മഹാജ്യാവിനെ ചന്ദ്രബിംബവ്യാസാർദ്ധം കൊണ്ടു പെരുക്കി "ജലൈവലം" എന്ന നിമ്നത്തിൽ വെച്ച് അതുകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ശൃംഗോന്നതിയുടെ അംഗുലമാകുന്നു. പിന്നെ ശേഷത്തെ എട്ടിൽ പെരുക്കി "ജലവേഗംകൊണ്ടു" തന്നെ ഹരിച്ചു തോരയും ഉണ്ടാക്കുക. അവിടെ ചാപങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയായി വരുമ്പോൾ ആ ചാപയോഗത്തിന്റെ മേഷതുലാദി പോലെതന്നെയാണ് ശൃംഗോന്നതിയുടെ മേഷതുലാദിയെന്നും, ചാപങ്ങൾ തമ്മിൽ അന്തരിക്കയായി വരുമ്പോൾ അവിടെ ശേഷിച്ചതിന്റെ മേഷതുലാദിപോലെയാണ് ശൃംഗോന്നതിയുടെ മേഷതുലാദിയെന്നും അറിക. ശൃംഗോന്നതി മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ശൃംഗോന്നതിയുടെ ദിക്ക ഉത്തരയും (വടക്കു) തുലാദിയാണെങ്കിൽ ദക്ഷിണവും (തെക്കു) ആകുന്നു

* ചാപിക്കാൻ വൃത്ത-ദർപ്പണം നോക്കുക.

റിക. അവിടെ ചന്ദ്രൻ ഉച്ചയിൽ തിരിഞ്ഞിട്ടു പിന്നെയുള്ള നേരത്തെ ശൃംഗോന്നതിയാകുമ്പോൾ ശൃംഗോന്നതി മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ദിക്കു ദക്ഷിണം (തെക്കു) എന്നും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ഉത്തരം (വടക്കു) എന്നുമുള്ള ഭേദത്തെ ധരിക്കയും വേണം.

൧൧൪

ഇനി ശൃംഗോന്നതി വരക്കാൻ പറയുന്നു.

(വൃത്ത) പ്രാങ്നേത്യാം ശശിമണ്ഡലേ സ്വപരിധൗ താം നീത്വാ തദഗ്രസ്പൃഗ്വ്യാസേ ന്യസ്യ സിതം തദഗ്രയുതി പാർശ്വസ്പൃഗ്വൃത്തം ലിഖേൽ ഇതി— ശശിമണ്ഡലേ പ്രാങ്നേത്യാം സ്വപരിധൗ താം നീത്വാ തദഗ്രസ്പൃഗ്വ്യാസേ സിതം ന്യസ്യ തദഗ്രയുതി പാർശ്വസ്പൃഗ്വൃത്തം ലിഖേൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ശൃംഗോന്നതി വരക്കാൻ ബിംബത്തിന്റെ ഇലിയുടെ അംശംകൊണ്ടാണു പറയുന്നതു്. പൂർവ്വപക്ഷത്തിലെ ശൃംഗോന്നതിയാണു വരക്കുന്നതെങ്കിൽ പടിഞ്ഞാറുള്ള ഭിത്തിയുടെ കിഴക്കെപ്പുറത്തു വരക്കണം. അപരപക്ഷത്തിലേതാണെങ്കിൽ ആ ഭിത്തിയുടെ പടിഞ്ഞാറു വശത്താണു വരക്കേണ്ടതു്. രണ്ടു പക്ഷത്തിലെ ശൃംഗോന്നതിയും സമനിലത്തു വരക്കുന്നതിനും വിരോധവുമില്ല. അവിടെ നിലത്താണു വരക്കുന്നതെങ്കിൽ, പൂർവ്വപക്ഷത്തിലാണെങ്കിൽ നേരെ പടിഞ്ഞാട്ടു തിരിഞ്ഞിരുന്നും, അപരപക്ഷത്തിലാണെങ്കിൽ കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞിരുന്നും ആണു വരക്കേണ്ടതു്. അവിടെ ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ ഇലികളുടെ എട്ടിലൊന്നു നീളമുള്ള ചരടുകൊണ്ടു ഒരു വൃത്തം വരച്ചാൽ അതു ചന്ദ്രബിംബമണ്ഡലമാകുന്നു. ആ ബിംബമണ്ഡലത്തിന്റെ ചുവട്ടിലെ രേഖ പ്രാങ്ന്യാമിതമാകുന്നു. പിന്നെ ആ ബിംബമണ്ഡലത്തിന്റെ മുകളിലെ രേഖ മുതൽ ചുവട്ടിലെ രേഖയോളം നേരെ മദ്ധ്യത്തിൽ കൂടി ഒരു വര വരക്കുക. ആ രേഖക്കു 'പൂർവ്വാപരരേഖ

ലം എന്നു പേരാകുന്നു. പിന്നെ ശൃംഗോന്നതിയുടെ അംഗുലത്തോളം നീളത്തിൽ ഒരു ഈൎക്കിലയുണ്ടാക്കി നീളം കുറഞ്ഞുപോകാതെ രണ്ടു തലയും കൂൎപ്പിച്ചു, അതിന്റെ നേരെ നടുക്കു ഒരു വരയും വരച്ചു, ആ ഈൎക്കില തെക്കുവടക്കു തലയായി ബിംബമദ്ധ്യത്തിൽ കിടത്തിവെച്ചു, ഈൎക്കിലയുടെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള വര പൂൎവ്വാപരരേഖയിൽ ഒപ്പിച്ചു വെച്ചു നീങ്ങിപ്പോകാതെ പിടിച്ചു, ഈൎക്കില പൂൎവ്വാപര രേഖയിൽ കൂടിത്തന്നെ (നീങ്ങിപ്പോകാതെ) നേരെ ചുവട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോന്നു ബിംബത്തിന്റെ ചുവട്ടിലെ രേഖയിന്മേൽ ഈൎക്കിലയുടെ തല രണ്ടും തട്ടിയാൽ, ശൃംഗോന്നതിയുടെ ദിക്കു ഉത്തരമെങ്കിൽ ഈൎക്കിലയുടെ വടക്കെത്തല ബിംബരേഖയിൽ തട്ടിയേടത്തു ഒരു ബിന്ദു ഇടുക; ശൃംഗോന്നതി ദക്ഷിണമെങ്കിൽ ബിന്ദു ഇടേണ്ടതു തെക്കെത്തല തട്ടിയേടത്തുമാകുന്നു. ആ ബിന്ദുവിന്നു 'ശൃംഗോന്നതിബിന്ദു' എന്നു പേർ. പിന്നെ ആ ഈൎക്കില സൂത്രത്തിൽ കൂടിത്തന്നെ, നീങ്ങി(മറിഞ്ഞു)പ്പോകാതെ, നേരെ മേല്പട്ടു കൊണ്ടുപോയി അവിടെ തല രണ്ടും ബിംബരേഖയിന്മേൽ തട്ടിയാൽ, മുമ്പത്തെ ശൃംഗോന്നതിബിന്ദുവിന്റെ മറുദിക്കിൽ തല തട്ടിയേടത്തും ഒരു ബിന്ദു ഇട്ടു, ആ രണ്ടു ബിന്ദുക്കളേയും അനുസരിച്ചു ഒരു സൂത്രം വരക്കുക; ആ സൂത്രത്തിന്നു 'വ്യാസം' എന്നു പേർ. പിന്നെ പൂൎവ്വാപരസൂത്രം മായ്ച്ചുകളയുകയും ചെയ്യു. പിന്നെ മുകപ്പിൽ ൧൨൩-ാം പാറയിൽ പറയാൻ പോകുന്ന മാതിരി ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ സിതമാനാംഗുലമുണ്ടാക്കി, ആ അംഗുലത്തിന്റെ പകുതി നീളമായിട്ടു ഒരു കോലും ഉണ്ടാക്കി, ആ കോലിന്റെ ഒരു തല ശൃംഗോന്നതിബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ചു മറ്റേത്തല മുകളിലേക്കാക്കി വ്യാസരേഖയിലും വെച്ചു, ആ മേലത്തല തട്ടിയേടത്തു വ്യാസരേഖയിന്മേലും

ഒരു ബിന്ദു ഇടുക. ആ ബിന്ദുവിന്നു 'സിതബിന്ദു' എന്നു പേർ. അനന്തരം മുകളിൽ ൧൯൫-ാം പാരയിൽ പറയുന്നതുപോലെ ഒരു സൂത്രമുണ്ടാക്കി, ആ സൂത്രത്തിന്റെ ഒരു തല സിതബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ച് പിടിച്ച്, മററെ തല മുകളിലേക്കാക്കി വ്യാസരേഖയിൽ തന്നെ വെച്ച്, ആ തല തട്ടിയേടത്തു തല ഉറപ്പിച്ചു പിടിക്കുക. അവിടെ വ്യാസരേഖക്കു നീളം കുറയുമെങ്കിൽ വ്യാസരേഖ ചെരിയാതെപോകാതെ ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ പുറത്തേക്കു സൂത്രത്തോളം നീളമുണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുകയും വേണം. അല്ലെങ്കിൽ സൂത്രം ചെരിയാതെപോകാതെ വ്യാസരേഖയെ അനുസരിച്ചു ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ പുറത്തേക്കു നീട്ടിവെച്ചാലും മതി. ഇങ്ങിനെ സൂത്രം വെച്ചു വലിച്ചു പിടിച്ച്, രണ്ടാമതു വെച്ച ഈ സൂത്രത്തിന്റെ മുകളിലെത്തല ഉറപ്പിച്ചു പിടിച്ച്, മുമ്പ സിതബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ച ചുവട്ടിലെ തലകൊണ്ടു ഒരു വൃത്തം വരക്കണം. അങ്ങിനെ വൃത്തം വരച്ചാൽ ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ താഴത്തെ രേഖയുടെ മീതെ ബിംബത്തിനകത്തു ഒരു രേഖയുണ്ടാകുമല്ലൊ. ആ രേഖയും, താഴത്തെ രേഖയും കൂടിയതിന്റെ ഇടക്കെല്ലാം വെളുപ്പിച്ചാൽ അതുപോലെത്തന്നെ ആകാശത്തു ചന്ദ്രബിംബകലയും കാണുന്നതാകുന്നു. ശൃംഗോന്നതിയുടെ ദിക്കു ഉത്തരമാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രബിംബകലയുടെ വടക്കേതല ശൃംഗോന്നത്യംഗുലാദ്യങ്ങളോളം ഉയൎന്നു കാണുകയും ചെയ്യും.

൧൯൭

ഇനി മുൻപറഞ്ഞ സൂത്രം വരുത്തുവാനാണ പറയുന്നത്.

(വൃത്ത) ബിംബാർദ്ധസ്യ സിതസ്യ ചാന്തരമിഹ പ്രോക്തഃ 'ശരാ' ഖ്യോ ബുധൈ സ്ത്രിംബാർദ്ധസ്യ കൃതേഃ ശരാപ്തസഹിതം സൂത്രം ഭവേ ദ്ദീർഘമിതി— ബിംബാർദ്ധസ്യ സിതസ്യ ച അന്തരം ബുധൈഃ ഇഹ ശരാഖ്യഃ

ല്പ്രാക്തഃ. ബിംബാദ്ധസ്യ കൃതെഃ ശരാപ്തസഹിതം ലബ്ധം സൂത്രം ഭവെൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ ഇലികളെ നാലിൽ ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ചന്ദ്രബിംബവ്യാസത്തിന്റെ അംഗുലമാകുന്നു. ആ വ്യാസാംഗുലത്തിന്റെ അർദ്ധവും, ചന്ദ്രബിംബസിതമാനാംഗുലവും തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ശേഷിക്കുന്നതിനു 'ശരം' എന്നു പേരാകുന്നു. ബിംബവ്യാസാംഗുലാർദ്ധത്തെ വർഗ്ഗിച്ച് ശരംകൊണ്ടു ഹരിച്ചുണ്ടായ ഫലത്തെ ശരത്തിൽ തന്നെ കൂട്ടി അർദ്ധിച്ചാൽ വരുന്ന അംഗുലത്തോളം നീളമാണ സൂത്രത്തിന്നു വേണ്ടതെന്നർത്ഥം.

൧൯൩

ഇനി ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ സിതമാനാംഗുലത്തെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വൃ) വ്യർക്കേന്ദോ ഋഗകർക്കിടാദ്യുപഗതെ തൽകോടിജീവോനയുക് ത്രിജ്യാ ബിംബകലാഹതാ ദ്യുഹിനഗോ ഭ്രിജ്യാഹൃതാ സ്യാൽ സിത മിതി—

വ്യർക്കേന്ദോ ഋഗകർക്കിടാദ്യുപഗതെ തൽകോടിജീവോനയുക് ത്രിജ്യാ ബിംബകലാഹതാ ത്രിജ്യാഹൃതാ ദ്യുഹിനഗോഃ സിതം സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ മുമ്പു വിക്ഷേപവലനം വരുത്തുമ്പോൾ ഉണ്ടാക്കിയ കോടിജ്യാവിനെ വേറെ വെച്ച് അന്നത്തു മകരാദിയാണെങ്കിൽ ത്രിജ്യയിൽ നിന്നു വാങ്ങുകയും, കർക്ക്യാദിയാണെങ്കിൽ ത്രിജ്യയിൽ കൂട്ടുകയും ചെയ്തു, ആ ത്രിജ്യയെ ചന്ദ്രബിംബലിപ്താർദ്ധം കൊണ്ടു പെരുക്കി "ജ്യലെവലം" കൊണ്ടു ഹരിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ഫലം ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ സിതമാനാംഗുലമായി വരുന്നതാണ്. ശേഷത്തെ എട്ടിൽ പെരുക്കി തോരയും വരുത്തിക്കൊൾക.

ശൃംഗോന്നതിബന്ധം കഴിഞ്ഞു.

൧൧. ഗ്രഹണഖണ്ഡം.

൧൯൭

ഇനി ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരുടെ ഗ്രഹണം ഗണിക്കാനുള്ള ക്രിയ പറയുന്നു. അവിടെ ഗ്രഹണം എപ്പോഴെല്ലാം കാലങ്ങളിൽ ചിന്തിക്കേണമെന്നു ഒന്നാമതായി പറയുന്നു. വെളുത്ത വാവിനു ചന്ദ്രഗ്രഹണവും കറുത്ത വാവിനു സൂര്യഗ്രഹണവുമാണു ഉണ്ടാവുക എന്നറിയുകയും വേണം.

(വ്യ) പാതേ ഹ്യർക്കേ "ഗ്രഹാഃ" ശശാങ്കഗതേ ചിന്ത്യോ ഗ്രഹഃ ഇതി— പാതേ അർക്കേ "ഗ്രഹാഃ" ശശാങ്കഗതേ ഗ്രഹഃ ചിന്ത്യ ഇത്യന്വയഃ. സ്വാമി ടീക്കാ.

അവിടെ വെളുത്ത വാവിന്റെയോ കറുത്ത വാവിന്റെയോ അവസാനത്തിങ്കൽ ഭക്തികൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ ആദിത്യൻ, ഭക്തികൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ രാഹുവിനോടൊ കേതുവിനോടൊ "പാതം" എന്ന ൧൪–ൽ താഴെയുള്ള അടുക്കുമ്പോൾ മാത്രമെ ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരുടെ ഗ്രഹണം ചിന്തിക്കേണ്ടതുള്ളൂ.

൧൯൮

മേൽപ്രകാരം നോക്കുമ്പോൾ ചിന്തിക്കേണ്ട കാലമാണെന്നു കണ്ടാൽ അവിടെ ഗ്രഹണം ഉണ്ടാകുമൊ എന്നു ഊഹിപ്പാൻ പറയുന്നു. അവിടെ ആദ്യം ചന്ദ്രന്റെ ഗ്രഹണത്തെ ഊഹിപ്പാനാണു പറയുന്നത്.

(വ്യ) അർക്കാദഹിം ത്യക്ത്വാ ശിഷ്ടഭുജേ ത്രിഭുക്തിവിവരാദല്പേ വിധോഃ സ്യാൽ ഗ്രഹ ഇതി— അർക്കാൽ അഹിം ത്യക്ത്വാ ത്രിശിഷ്ടഭുജേ ഭുക്തിവിവരാൽ അല്പേ സതി വിധോഃ ഗ്രഹഃ സ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

ഇവിടെ വെളുത്തവാവ് കഴിയുന്നേടത്തേക്കു ഭക്തികൊണ്ടു ആദിത്യനെയും രാഹുവിനെയും ഉണ്ടാക്കി, ആദിത്യനിൽ

നിന്നു രാഹുവിനെ വാങ്ങുക: ശേഷമുള്ള ഭുജ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരു
ടെ ഗത്യന്തരത്തിന്റെ (൧൦൧) തിയതിയേക്കാൾ അധികമു
ണ്ടെങ്കിൽ ആ വാവിനു ചന്ദ്രന്റെ ഗ്രഹണമില്ലെന്നും, കുറയു
മെങ്കിൽ ഗണിച്ചു നോക്കണമെന്നും അറിയണം.

൧൨൨

ഇനി സൂൎയ്യന്റെ ഗ്രഹണം ഉദാഹരിപ്പാനാണു പറയു
ന്നത്.

(൭൭) ക്ഷേപാംശസ്സിൻ പഞ്ചാംശോ "പ്രിയ" യോമല്ലെ രവൌ വി
ധു— അസ്സിൻ പഞ്ചാംശോ ക്ഷേപ "പ്രിയ" യോർ അല്ലെ സതി രവേഃ
ഇത്യൂനകെ. ഗ്രഹ സ്യാൽ ഉൽ്യത്രാപി അനാവൎത്തതെ.

കറുത്ത വാവിന്റെ ഒടുക്കത്തെ ഉദയംകൊണ്ടു ആദിത്യ
നേയും രാഹുവിനേയും ഉണ്ടാക്കി, ആദിത്യനിൽനിന്നു രാഹു
വിനെ വാങ്ങി, ഭുജാംശങ്ങൾ ഭുജ സ്ഫുടിച്ചു, ശേഷത്തി
ന്റെ ഭുജയെ മേഷാദി തുലാദി ഭേദമനുസരിച്ചുള്ള പലാംഗുലം സം
സ്കരിക്കുക: പലാംഗുലത്തിന്റെ അംഗുലസ്ഥാനം ഭുജയുടെ
തിയതിയിലും, വ്യംഗുലസ്ഥാനം കലയിലും ആണ സംസ്ക
രിക്കേണ്ടതായ ചരിക്കുകയും വേണം. രാഹുവിനെ വാങ്ങി
യ സൂൎയ്യന്റെ ഭുജ മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഭുജയിൽനിന്നു പ
ലാംഗുലം വാങ്ങുകയും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ കൂട്ടുകയു മാണു
വേണ്ടതു്. ഇങ്ങിനെ പലാംഗുലം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭുജ
യുടെ തിയതികൾ ൧൨–ൽ കുറയുമെങ്കിൽ ഗണിച്ചു നോക്ക
ണമെന്നും ൧൨–ൽ അധികമുണ്ടെങ്കിൽ ഗ്രഹണമില്ലെന്നും അ
റിയണം.

അവിടെ നാലരനാഴിക പകലെ മുതൽ പിറ്റേ ദിവ
സം നാലര നാഴിക പുലരുന്നതിനകത്തു വെളുത്ത വാവി
ന്റെ അവസാനം വരുമെങ്കിൽ മാത്രമെ സോമഗ്രഹണം ഗ
ണിക്കേണ്ടു. ഒരു നാഴിക പുലൎന്ന മുതൽ ഒരു നാഴിക പ

കൾ ആകുന്നതിലകത്തു കറുത്ത വാവിന്റെ അവസാനം ഉണ്ടാകുമ്പോഴെ സൂൎയ്യഗ്രഹണവും ഗണിക്കേണ്ടു. ഗ്രഹണത്തിന്ന വാവു കഴിയുന്നതറിയുവാൻ ഉക്കകൊണ്ടു നാളും പക്കവും കാണണം.

൨൦൦

ഇങ്ങിനെ ഊഹിച്ചിട്ട ഗ്രഹണം ഗണിക്കേണമെന്നു വന്നാൽ ഗണിക്കാൻ ക്രിയ പറയുന്നു.

(വൃ) പ്രായികെ പൎവ്വണെ ത്വ നയെ ദ്രവീന്ദുഫണിന ഇത്ഥി—ക ത്വ പ്രായികെ പൎവ്വണെ രവീന്ദു ഫണിനാം നയെൽ ഇത്യനയെ.

അവിടെ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും ക്രിയ ഏകദേശം ഒരുപോലെയാകകൊണ്ടു ക്രിയകൾ ഒന്നായിട്ടാണു പറയുന്നതു. ചില ഭേദങ്ങളുള്ളതു അതാതു ദിക്കിൽ പറയുകയും ചെയ്യും. പിന്നെ ചന്ദ്രഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കും സൂൎയ്യഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ആദിത്യോദയത്തിങ്കലേക്കും ഉക്കകൊണ്ടു ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ ഉണ്ടാക്കി ചന്ദ്രനിൽ നിന്നു ആദിത്യനെ വാങ്ങുക. ശേഷത്തെ ഉള്ള യല്ലതിൽ ഭുജയാക്കി അതുള്ള നാ—ൽ പുറമി ഉപയാക്കി നാ—ൽ പെരുക്കുകയും, സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരുടെ ഗത്യന്തരത്തിൽ (൨൦൨) ലിപ്തകളെ ഉപയാക്കിക്കൊണ്ടു ഹരിക്കയും ചെയ്യുക. അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം നാഴികയാകുന്നു. ശേഷത്തെ നാ—ൽ പെരുക്കി വീണ്ടും മേൽപറഞ്ഞ ഹാരകംകൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു വിനാഴികയുമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ വരുത്തിയതിന്നു 'പ്രായികപൎവ്വാന്തം' എന്നു പേരാകുന്നു. സോമഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ അത്ര നാഴികയും വിനാഴികയും കഴിച്ചുള്ളപ്പോൾ വാവു കഴിയുമെന്നും, സൂൎയ്യഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ അത്ര നാഴികയും വിനാഴികയും ചെല്ലുമ്പോൾ വാവു കഴിയുമെന്നും അറിയണം. അങ്ങിനെ വരുത്തിയ പ്രായികപൎവ്വാന്തത്തിങ്കലേക്കു

ക്കെകൊണ്ടു വിലിയാദിയായിട്ടു ആദിത്യമദ്ധ്യമവും ചന്ദ്രമദ്ധ്യമവും വരുത്തി, അതാതു ഖിലദിനങ്ങളെ ദേശാന്തരം അഹഃസ്സാനം മുതലായവകൊണ്ടു സംസ്കരിച്ച്, രണ്ടു മദ്ധ്യമങ്ങളും ഒരു ദിക്കിൽ വെക്കുക. പിന്നെ രാഹുദിനത്തെയും ("ദിനപാമദ്ധ്യം വലിപ്താവധികത്തെ തുടങ്ങി എന്ന്" ൧൦൯-ാം പാദയിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം) സ്ഫുടമാക്കുകയും, ആ പര്യന്തത്തിൽ വെക്കുക തന്നെ ദ്രവ്യകൊണ്ടു വിലിയാദിയായി രാഹുചരിതവും ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം. ചന്ദ്രനെ ഗണിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന ചന്ദ്രഇംഗണന കൂടി കളയാതെ ഓർമ്മിച്ചു വെക്കണം.

൨൧൧

ഇനി ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ ഒരു വിശേഷമുള്ളതിനെ പറയുന്നു.

(വ്യ) രാകാരവിഃ ഷഡ്ഭയുക് സ്വയം— ക്രമേണോനാഃ. സ്യാദ്വിധി ...

ചന്ദ്രഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ആദിത്യസ്ഫുടത്തിൽ ആറു രാശിയും കൂടി കൂട്ടണം. പ്രായികപര്യന്തവും, ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരുടെ സ്ഫുടങ്ങളും പേരിട്ടു ചാർത്തുക.

൨൧൨

ഇനി ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരുടെ ഗതി വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു:

(വ്യ) കർക്ക്യാദിഗകേന്ദ്രകോടിജ്യാതോ "നാമാക്ഷക"പ്പും ത്വയ, "നാമാ"പ്പും ... സ്വർണ്ണം ത്വാ സ്യാൽ ഗതിർവിധോഃ— രവേഃ കർക്ക്യാദിഗകേന്ദ്രകോടിജ്യാതഃ "നാമാക്ഷക"പ്പും, വിധോഃ "നാമാ"പ്പും ... സ്വർണ്ണം, ത്വാ ഗതിഃ സ്യാൽ ഇത്യനാഖ്യാ

അവിടെ വേറെ വെച്ചിരിക്കുന്ന ആദിത്യമധ്യമത്തിൽ നിന്നു മന്ദോച്ചത്തെയും, ചന്ദ്രമധ്യമത്തിൽ നിന്നു ഉച്ചത്തെയും വാങ്ങി, രണ്ടിന്റെയും കർക്കിമകരാദി നിശ്ചയിച്ച്, രണ്ടിൽ നിന്നും ഭുജാജ്യാവു കണ്ടു, ആദിത്യന്റെ ഭുജാജ്യാവിനെ "നാലായിരം" എന്ന ഹാരം കൊണ്ടും, ചന്ദ്രന്റെ ഭുജാജ്യാവിനെ "നാമ" എന്ന ഹാരം കൊണ്ടും ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം കലകളാകുന്നു. ശേഷത്തെ നാൽ പെരുക്കി വീണ്ടും ഹരിച്ച് വികലകളുമാക്കി, അതുകളെ അതാതിന്റെ വിപരീതമായ മധ്യഗതിയിൽ സംസ്കരിച്ചാൽ അതു സൂര്യചന്ദ്രന്മാരുടെ സ്ഫുടഗതിയായി വരുന്നതാകുന്നു. കേന്ദ്രജ്യാവ് കർക്യാദിയാകുന്നതിൽ ഫലം മധ്യഗതിയിൽ കൂട്ടുകയും, മകരാദിയാകുന്നതിൽ കളയുകയുമാണ വേണ്ടതു. ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടഗതിയിൽ നിന്നു ആദിത്യന്റെ സ്ഫുടഗതി വാങ്ങിയാൽ ശേഷം ഗത്യന്തരമാകുന്നു. സ്ഫുടഗതി രണ്ടും, ഗത്യന്തരവും പേരിട്ടു ചാർത്തുക.

൨൩൮

അനന്തരം സമയിപ്പിച്ചു പതനുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ.) വ്യർക്കശശികലാ ഗത്യന്തരാപ്താഃ പശ്ചിമ സപർജ്ജമിതി— ഗ്രഹണനാഴികകൾ ശേഷം.

അവിടെ ആദിത്യസ്ഫുടവും ചന്ദ്രസ്ഫുടവും വേറെ വെച്ചു ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിൽ നിന്നു സൂര്യസ്ഫുടം വാങ്ങിയിരിക്കെ, ഉച്ചയെങ്കിൽ ഉച്ചയാക്കി, ആ ഉച്ചയെ ഏറെ വികലയാക്കുകയും, അങ്ങിനെ ഗത്യന്തരത്തിന്റെ വികലകളെ നാൽ ഏറെ ഗുണിച്ചിട്ടു കൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്താൽ അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം നാഴികയാകുന്നു. ശേഷത്തെ നാൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചു വിനാഴികളും ഉണ്ടാക്കുകയും, ആ നാഴി

കവിനാഴികകളെ പ്രായികപർവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിക്കയും വേണം. സൂര്യനെ വാങ്ങിയ ചന്ദ്രൻ മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ഋണവും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ധനവുമായിട്ടാണ പ്രായികപർവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിക്കേണ്ടത്.

൧൦൫

(വൃത്ത്) ഭുക്തിലവാഹതാ യോ വിഹഗേശ്ചതി— ഭുക്തിലവാപ്തയോഃ വിഹഗേശ്ച ച ഭുത്യാനാഡ്യഃ. സ്വർണ്ണം കുര്യാൽ ഭുത്യാത്താപി ദ്വാദശാഭ്യസ്തഃ.

ഇപ്പോൾ ഗണ്യാന്തരത്തിന്റെ ഇലികളെക്കൊണ്ടു ഹരിച്ചുണ്ടാക്കിയ നാഴികയും വിനാഴികയും വെച്ചു സൂര്യന്റെ സ്ഫുടഗതികൊണ്ടു ചോട്ടം മുകളും പെരുക്കി നാല്പതിൽ കയറി സൂര്യസ്ഫുടത്തിലും, ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടഗതികൊണ്ടു പെരുക്കി കയറി ചന്ദ്രസ്ഫുടത്തിലും സംസ്കരിക്കണം. ഋണധനം ഇവിടെയും പ്രായികപർവ്വാന്തത്തിലെ പ്രകാരം തന്നെയാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ സംസ്കരിച്ചാൽ രണ്ടു സ്ഫുടങ്ങളും സമമായി വന്നുവെങ്കിൽ അതു സമലിപ്തകളാകുന്നു. രണ്ടു സ്ഫുടത്തിന്റെയും ഇലികൾ ഒന്നുവന്നാൽ മതി, വിലികൾ ഒന്നുവരേണമെന്നില്ല: അപ്പോൾ ഇലികൾ ഒന്നുവന്നില്ലെങ്കിൽ പിന്നെയും ചന്ദ്രനെ വെച്ചു അതിൽ നിന്നും തുടങ്ങുന്ന വാങ്ങുക (മുൻപാരയിൽ പറഞ്ഞ ക്രിയ) മുതൽക്കുള്ള ക്രിയകളെല്ലാം, രണ്ടിന്റെയും ഇലികൾ ഒന്നുവരുന്നതുവരെ, പിന്നെയും പിന്നെയും ചെയ്യുകയും വേണം. രണ്ടിന്റെയും ഇലികൾ സമമായി വന്നാൽ അതു സമലിപ്തമാകുന്നു. സമലിപ്തമായാൽ പിന്നെ അതിൽ തെറ്റു കയ്യാം. സമലിപ്തവന്ന നേരമാകുന്നു പർവ്വാന്തം സോമഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലമാകുന്നു. സൂര്യഗ്രഹണത്തിൽ സമലിപ്തവന്ന നേരമായ ഈ പർവ്വാന്തം സ്ഫുടപർവ്വാന്തം മാത്രമെ ആകുന്നുള്ളു. ഈ സ്ഫുടപർവ്വാന്തത്തിൽ, മുകളിൽ പറയും പ്രകാരം നതലംബനം സംസ്കരിച്ചാലെ സൂര്യഗ്രഹണത്തിലെ മദ്ധ്യകാലം കിട്ടുകയുള്ളു.

൨൦൩

(വ്യ) ഗ്രാഹ്യായാം മ. കലിപ്തേ രീതി—ക്രമേണാനയേൽ.

പിന്നെ ഭൂമിയിലെ അസ്തമയലഗ്നം വിലിയാദിയായി ഉണ്ടാക്കി സമലിപ്തയിലും രാഹുവിലും വിലിയാദിയായി സംസ്കരിക്കണം. പിന്നെ അതു രണ്ടിനും വിലയിൽ അപ്പോധിക്യമുണ്ടെങ്കിൽ അതും കൂടി ഇലിയിൽ കൂട്ടി രണ്ടിന്റേയും വിലി കളയാം. പിന്നെ ആസ്സായനസമലിപ്തയും രാഹുവും പേരിട്ട ചാൎത്തുകയും ചെയ്ക.

൨൦൪

ഇനി സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരുടെ ബിംബങ്ങൾ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(വ്യ) സൂൎയ്യസ്യ "നവകൈ" "നടൈ" ശ്ശശിനോ ഹതൌ "കമാരൈ" ർഹരേൽ ബിംബൌ ഇതി—സൂൎയ്യസ്യ ശശിനശ്ച "നവകൈ" "നടൈഃ" ഹതൌ "കമാരൈ" ർഹരേൽ ബിംബൌ ഉത്പന്നൌ സ്യാതാമിതി ശേഷഃ.

ആദിത്യന്റെ സ്ഫുടഗതി വെച്ച് അതിന്റെ ഇലിയേയും വിലിയേയും "നവകൈ" (൧൪൦) കൊണ്ടു പെരുക്കി വിലി ൬൦-ൽ കയററി ആ ഇലിയെ "കമാരൻ" എന്ന ൨൫൧ കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു; ശേഷത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി "കമാര" നെ കൊണ്ടു ഹരിച്ച വിലിയും വരുത്തിയാൽ അതു സൂൎയ്യബിംബമാകുന്നു. പിന്നെ ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടഗതിയെ "നടൈഃ" എന്ന ൧൦ കൊണ്ടു പെരുക്കി "കമാര" നെ കൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ച് ഇലിയും ശിഷ്ടത്തിൽ നിന്നു വിലിയും ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതു ചന്ദ്രബിംബവുമാകുന്നു.

൨൦൫

ഇനി താരാബിംബങ്ങളെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൯) "രാശി" "കല" ഇത്യാദികളായ "വിപരീതച്ഛേദ്യ" സ്ഥലങ്ങൾ—[illegible]

ചന്ദ്രന്റെ സ്ഫുടഗതി ചെയ്തു് അതിന്റെ ഇലിയും വിലിയും "ശുക്ര" എന്ന ഫലം കൊണ്ടും, സൂര്യഗതിചെയ്തു് അതിന്റെ ഇലിയും വിലിയും "ഭവാൻ" എന്ന സംഖ്യ കൊണ്ടും പെരുക്കി രണ്ടിന്റേയും വിലി നാ—ൽ കയറി ഇലിയാക്കുകയും, ഈ പെരുക്കി കയറിയ ചന്ദ്രഗതിയിൽ നിന്നു പെരുക്കികയറിയ സൂര്യഗതി കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്ക; ശേഷത്തെ "ലിപിസ്യൂർ" എന്ന ഫലം കൊണ്ടു ഹരിച്ച ഇലിയും, ശേഷത്തെ നാ—ൽ പെരുക്കി ഹരിച്ച വിലിയും വരുത്തിയാൽ അതു തമോബിംബമാകുന്നു. ആ ബിംബങ്ങളും പേരിട്ടു മാറ്റുക.

ഇവിടെ ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിനു സൂര്യബിംബവും സൂര്യഗ്രഹണത്തിനു തമോബിംബവും വരുത്തേണ്ടതില്ലെന്നും ധരിച്ചു കൊൾക. ചന്ദ്രബിംബവും തമോബിംബവും തമ്മിൽ കൂട്ടി അർദ്ധിച്ചു വന്നതു ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റേയും, സൂര്യബിംബവും ചന്ദ്രബിംബവും തമ്മിൽ കൂട്ടി അർദ്ധിച്ചു വന്നതു സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്റേയും 'സമ്പർക്കാർദ്ധ' മാകുന്നു. പിന്നെ ഈ സമ്പർക്കാർദ്ധത്തെ വേറെ കുറിച്ചുവെച്ചു അതിന്റെ ഇലി നാ—ൽ പെരുക്കി വിലിയാക്കി വർഗ്ഗിക്കുകയും, ആ സമ്പർക്കാർദ്ധവും സമ്പർക്കാർദ്ധവർഗ്ഗവും പേരിട്ടു മാറ്റുകയും ചെയ്ക. ഈ ക്രിയകളെല്ലാം രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിനും ഒരുപോലെയുമാകുന്നു.

൨.൦൬

ഇനി സൂര്യഗ്രഹണത്തിനുള്ള വിശേഷക്രിയ പറയുന്നു; ഇതുകൊണ്ടു് "ലംബന" ത്തെ വരുത്തുവാനാണു് പറയുന്നതു്.

(ശ്ലോ) ആക്ഷം "സ്വന്ദരകാ" ക്ഷരോഹദിദളം ഇതി— "സ്വന്ദരകാ" ക്ഷരോഹദിദളം ആക്ഷം ഇത്യന്വയഃ. സ്യാ ദിതി ശേഷഃ.

സ്വദേശത്തെ പലാംഗുലം വെച്ച്, അതിന്റെ ഇലിയും വിലിയും "സ്വന്ദരക" എന്ന ൧൨൨൭ നിളത്തിൽ വെച്ചു പെരുക്കി വിലിയെ സ്വാ—ൽ കയറി ഇലിയിൽ കൂട്ടി അർദ്ധിച്ചാൽ അതിന്ന 'ആക്ഷം' എന്നു പേരാകുന്നു. ഈ ആക്ഷം എപ്പോഴും ഇലാദിയുമാണു. ഇതും പേരിട്ട ചാർത്തുക.

൨൦൯

അനന്തരം ഭേച്ഛിത്തിനെ വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) "നാമ" സ്വഹാരാന്തത്തു "പാദാ" ഹൃതോ ഗതിരേരാഗവി ഹൃതോ ഭേച്ഛിദാദ്യോ ഭവേൽ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ.

സ്വദേശഹാരകത്തെ "നാമം" എന്ന ൨൦ കൊണ്ടു പെരുക്കി "പാദം" എന്ന ൧൧ കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലത്തെ അറുപതിൽ പെരുക്കി ഗത്യന്തരംകൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്ക: കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. ശേഷം കൊണ്ടു വിലിയും വരുത്തിയാൽ അതിന്നു 'ഭേച്ഛിത്തു' എന്നു പേരാകുന്നു. ഇതിന്നു "നതിഹാരകം" എന്നും പെരുപറയാറുണ്ടു. അതും പേരിട്ട ചാർത്തുക.

൨൧൦

ഇനി ലംബനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) ത്രിഘ്നാ പ്രാണകലാന്തരം ചരമിതി സ്വധർമ്മാംശ്ചക്ഷപേൽ നാഡികാ രാശൌ കാലവിലഗ്നക മിതി— ഇതി പ്രാണകലാന്തരം ചരം ചത്രിഘ്നാ, ധർമ്മാംശ്ചക്ഷപേൽ നാഡികാഃ രാശൌ ക്ഷിപേൽ, കാലവിലഗ്നക മിത്യന്വയഃ. സ്യാ ദിതിശേഷഃ.

സായനസമലിപ്തയെ സ്പഷ്ടമെന്നു കല്പിച്ചു അതുകൊണ്ട ഭുജജ്യ വരുത്തി വെച്ച്, അതിൽനിന്നും ചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾ കൊണ്ടു ദിക്കിന്നു തക്കവണ്ണം മൂന്നിൽ സംസ്കരിച്ച്, അ

ഷ്ൻ

തിന്റെ തിഥിയിൽ സ്ഫുടപർവ്വഗതനാഴികകളേയും, ഇഷ്ടിയിൽ സ്ഫുടപർവ്വാന്തവിനാഴികകളേയും ആറിൽ പെരുക്കി കൂട്ടുക. എന്നാൽ അതു 'കാലലഗ്ന'മാകുന്നു.

൨൧൮

(ശ്ലോ) ചരഹതാദ്യ വിത്രിഭജ്യാ ന്നയേ ദിതി— വിത്രിഭജ്യാഃ ചരഹതാദ്യ ന്നയേ ദിത്യന്വയഃ.

പിന്നെ, സായനസമലിപ്തയെ ചന്ദ്രനെന്നു കല്പിച്ച് ഒരിക്കൽകൂടി രണ്ടെടുത്തു വെച്ച്, ഒന്നിൽനിന്നു മൂന്നുരാശി കളഞ്ഞു മേഷതുലാദിയും ഓജയുഗ്മപദവും സൂക്ഷിച്ച്, അതിൽനിന്നു ഹാരജ്യാവും * സ്വദേശത്തെക്കുള്ള ചരജ്യാവും കൊള്ളണം. അവിടെ മേലിൽ പ്രാണകലാന്തരം വരുത്തുന്നതു ആവശ്യമാകയാൽ ഈ ഹാരജ്യാവും ചരജ്യാവും വരുത്തുമ്പോൾ തന്നെ പ്രാണകലാന്തരംകൂടി വരുത്തുക, എന്നാൽ എളുപ്പമുണ്ട്, ഹാരജ്യാവ് എപ്പോഴും ധനമാകുന്നു. ഈ മൂന്നു ജ്യാവുകളും വേറെടുത്തു വെക്കുക.

൨൧൯

(ശ്ലോ) ഹാരജ്യാസഹിതഃ സ്വഹാരചരണോ ഹാര ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ. സ്യാ ദിതി ശേഷഃ.

പിന്നെ സ്വദേശഹാരകത്തെ നാലിൽ ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലത്തിൽ ഹാരജ്യാവ് കൂട്ടിയാൽ അതു 'ലംബനഹാരകം' ആകുന്നു.

൨൨൦

(ശ്ലോ) ത്രിഭോനജ്യാ വിധൌ കൎണ്ണേ സ്വാസുകലാന്തര മിതി— ത്രിഭോനജ്യാ വിധൌ സ്വാസുകലാന്തരം കൎണ്ണാദിത്യന്വയഃ.

പിന്നെയും സായനസമലിപ്തയെ ചന്ദ്രനെന്നു കല്പിച്ചു വേറെ വെച്ച് മൂന്നു രാശികൂട്ടി, മുമ്പേ വരുത്തിയ പ്രാണ

* ഹാരജ്യാവ ൧൯൮-ാം പാറയിൽ നോക്കുക.

കലാന്തരം ഓജയുഗ്മക്രമേണ ഋണധനമായി അതിൽ സംസ്കരിക്കണം.

൨൧൪

(൧൭) പുനരതഃ കാലൊന്നിതാൽ ദൊർഗ്ഗുണാൽ. ദിഗൈക്യവശാൽ ചരൊനസഹിതൊഃ ഹാരാപ്തയൊ ലംബന ലിപ്താ— പുനഃ കാലൊന്നിതാൽ അതഃ ദൊർഗ്ഗുണാഃ ദിഗൈക്യവശാൽ ചരൊനസഹിതഃ ഹാരാപ്തഃ ലംബന ലിപ്ത്യനപയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധം പ്രാണകലാന്തരം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രനിൽനിന്നു മുമ്പുണ്ടാക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള കാലലഗ്നത്തെ വാങ്ങി, തുലാമേഷാദി സൂക്ഷിച്ച് ഉള്ളക്ക മദ്ധ്യജ്യാവ (൨൦൨) കൊള്ളുകയും ആ ജ്യാവിൽ മുൻപ് ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിരിക്കുന്ന ചരം സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യു. രണ്ടും ദിക്ക ഒന്നാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, രണ്ടാണെങ്കിൽ അന്തരിക്കുകയുമാണു വേണ്ടതു്. പിന്നെ ചരം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ മദ്ധ്യജ്യാവിനെ മുൻ ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിരിക്കുന്ന ലംബനഹാരകം കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: കിട്ടുന്ന ഫലം നാഴികയാകുന്നു. ശേഷത്തെ ൬൦-ൽ പെരുക്കി "ലംബനഹാരകം" കൊണ്ടു ഹരിച്ചു വിനാഴികയും ഉണ്ടാക്കണം. എന്നാൽ അതു ലംബനമാകുന്നു. മദ്ധ്യജ്യാവിന്റെ തുലാമേഷാദി തന്നെയാണു ലംബനത്തിന്റെയും ദിക്ക്. അവിടെ മദ്ധ്യജ്യാവിനും ചരത്തിനും ദിക്ക രണ്ടായി വരികയും, ചരം വലുതായിരിക്കയും ചെയ്യുമ്പോൾ അവ തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ചരം ശേഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, അങ്ങിനെ വന്നാൽ ലംബനത്തിന്റെ ദിക്ക ചരത്തിന്റെ ദിക്കാണെന്നു ധരിക്കയും വേണം. ഉച്ചക്കു മുമ്പാണെങ്കിൽ ലംബനം ഋണമായിട്ടും, ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടാണെങ്കിൽ ധനമായിട്ടും മാത്രമെ വരികയുള്ളു വെന്നു നിയമമുണ്ടെന്നും അറിയണം.

൨൧൫

(൧൮) യദാ ലംബനലിപ്താഭിഃ ഋണചരാ ഹാരേണ ഘടികാദി— ക്രമേണാനയേൽ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

അവിടെ ലംബനം അവിശേഷം വരുത്തുവാൻ ഒന്നിലധികം തവണ ഇതുപോലെ ക്രിയ ചെയ്യേണ്ടിവരുന്നതു കൊണ്ടു, ഇപ്പോൾ (ഒന്നാമത്തെ പ്രാവശ്യം) പറഞ്ഞ ക്രിയകൾ മഹാച്ഛായാവു കൊള്ളുവാൻ പറഞ്ഞ സ്ഥാനത്തു ലംബനച്ഛായാവു കൊണ്ടു * അതിൽ ചരം സംസ്കരിച്ച ലംബനഹാരകംകൊണ്ടു ഹരിച്ചിട്ടു ലംബനം വരുത്താം. ആദ്യത്തെ ക്രിയകൾ ലംബനച്ഛായാവു കൊണ്ടാൽ പിന്നെ അവിശേഷം വരുത്തുവാൻ കുറെ എളുപ്പമുണ്ടു. രണ്ടാമത്തെ ക്രിയ മുതൽ മഹാച്ഛായാവു തന്നെ കൊള്ളുകയും വേണം.

൨൪൩
ഇനി ലംബനത്തെ അവിശേഷിപ്പാൻ പറയുന്നു.

(൧൮) സ്പഷ്ടം പർവ്വണി രവിചന്ദ്രമസൌ നീത്വാ വദേദ്വൃഥക് സ്ഫുടേഷു ഇതി— അത്ര പർവ്വണി സ്പഷ്ടം രവിചന്ദ്രമസൌ നീത്വാ അവശേഷം സ്ഫുടമത്യന്തം. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

അവിടെ ഒന്നാമത്തെ ക്രിയക്ക് ഉപായമായ ലംബനത്തെ ഋണധനത്തിന്നു തക്കവണ്ണം സ്ഫുടപർവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിക്കണം. അനന്തരം സമലിപ്തരായിരുന്ന രണ്ടെടുത്തു വെച്ച് ഒന്നിനെ സൂര്യനെന്നും മറ്റതിനെ ചന്ദ്രനെന്നും കല്പിച്ച്, പിന്നെ ലംബനം രണ്ടെടുത്തു വേറെ വെച്ച്, ഒന്നിനെ സൂര്യഗതികൊണ്ടു പെരുക്കി ഹരിച്ചു സമലിപ്താദിത്യനിലും, മറ്റതിനെ ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു പെരുക്കി ഹരിച്ചു സമലിപ്തചന്ദ്രനിലും ഋണധനത്തിന്നു തക്കവണ്ണം സംസ്കരിക്കയും, ആ ആദിത്യനെ വെച്ച് മുമ്പു പറഞ്ഞതുപോലെ കാലലഗ്നം വരുത്തുകയും വേണം. അതിന്നു ഇവിടെ ലംബനം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഫുടപർവ്വാന്തനാഴികവിനാഴികകളെ ആണ് ആദിൽ പെരുക്കി കൂട്ടേണ്ടതെന്ന ഭേദത്തെ ധരിക്കയും വേണം.

* മറ്റൊരു പാഠത്തിൽ ലംബനച്ഛായാവു ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

പിന്നെ ഇവിടേക്ക് തൽക്കാലിച്ചു വെച്ച ചന്ദ്രനെ വെച്ച് മൂന്നു രാശി വാങ്ങി ഹാരജ്യാവും ചരജ്യാവും പ്രാണകലാന്തരജ്യാവും വരുത്തുക തുടങ്ങിയ ക്രിയ ചെയ്തു ലംബനം വരുത്തുക. ഇങ്ങിനെ ലംബനത്തിന്നു അവിശേഷം വരുന്നു വരെ പിന്നേയും പിന്നേയും ക്രിയ ചെയ്തു അവിശേഷം വരുത്തണം. അവിശേഷം വന്ന ലംബനം സ്ഫുടപര്യന്തത്തിൽ ഋണധനത്തിന്നു തക്കവണ്ണം സംസ്കരിച്ചാൽ അതു സ്പഷ്ടഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലമാകുന്നു. ആ മദ്ധ്യകാലത്തെയും, ആ മദ്ധ്യകാലത്തേക്കുള്ള സൂര്യചന്ദ്രകാലലഗ്നലംബനങ്ങളേയും പേർത്തു ചാർത്തുക.

൨൫

ഇനി "നതി" വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൧൨) അക്ഷാ വിത്രിഭകോലഗ്നൈക്യമാദൃതാൾ ദോഃഫലാപ്താ നതിർ— വിത്രിഭകോലഗ്നൈക്യമാദൃതാൾ അക്ഷ്യാൽ ഭോഃഫലാപ്താ നതിർ ന്ത്യ നപയം. സ്മാർത്തി ശേഷം.

പിന്നെ മദ്ധ്യകാലത്തിങ്കലെ കാലലഗ്നത്തിൽ നിന്നു മൂന്നു രാശി വാങ്ങി ഉദയമേഷാദി സ്ഫുടിച്ചുണ്ടാക്കിയ മഹാജ്യാവു കൊള്ളുകയും, ആ ജ്യാവിനെ മുമ്പെ ഉണ്ടാക്കിയ അക്ഷത്തിൽ സംസ്കരിക്കുകയും വേണം. മഹാജ്യാവും അക്ഷവും ദിക്കൊന്നാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, ഭേദമെങ്കിൽ അന്തരിക്കുകയുമാണ വേണ്ടതു്. ഇങ്ങിനെ മഹാജ്യാവു് സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന അക്ഷത്തെ മുൻപു ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ഭേദച്ഛിത്തുകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ഇഷ്ടിയാകുന്നു; ഛേദംകൊണ്ടു വിലിച്ചും ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതു 'നതി' ആകുന്നു. അക്ഷം വില്ലാ കാലവും ഉദാദിയാകയാൽ മഹാജ്യാവും അക്ഷവും ദിക്കൊന്നാണെങ്കിൽ നതിയുടെ ദിക്കു ഇതു തന്നെ*; ദിക്കു രണ്ടാണെങ്കിൽ, അവ തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ശേഷി

കന്നതിന്റെ ദിക്കുമാകുന്നു നതിയുടെ ദിക്ക്. ഇതെല്ലാം സൂര്യ ഗ്രഹണത്തിനുള്ള പ്രത്യേക ക്രിയകളാകുന്നു.

൨൮൭

ഇനി രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും ഒന്നായിട്ടുള്ള ക്രിയയാണ പറയുന്നതു. ഇതിൽ ആദ്യം വിക്ഷേപം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൪൨) ക്ഷേപോ വിനഹതാ വ്യഹീന്ദുജ്യയാ "കാമൈ"ർഹൃതഃ സ്യാദിതി ശേഷഃ. വിനാഹതാൽ വ്യഹീന്ദുജ്യാതഃ "കാമൈ"രേഷ ക്ഷേപഃ സ്യാദിത്യന്വയഃ.

പിന്നെ മദ്ധ്യകാലചന്ദ്രനിൽ നിന്നു സായനരാഹുവിനെ വാങ്ങി, തുലാമേഷാദി സ്വീകരിച്ച് ഉളവാകും മഹാജ്യാവുകൊള്ളുകയും, ആ ജ്യാവിനെ നാലിൽ പെരുക്കി "കാമ"എന്നതുകൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്യു, അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം ഇലിയാകുന്നു. ശേഷംകൊണ്ടു വിലിയും ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതു വിക്ഷേപമായി വരും. സോമഗ്രഹണത്തിലെ വിക്ഷേപം വരുത്തുന്നേടത്തു കുറച്ചു വിശേഷമുള്ളതിനെ പറയുന്നു.

സോമഗ്രഹണത്തിന്നു ലംബനസംസ്കാരമില്ലാത്തതിനാൽ മദ്ധ്യകാലചന്ദ്രനെ വെക്കേണ്ടേടത്തു സായനസമലിപ്തയാണ വേണ്ടതു. ഇവിടെ വരുത്തിയ വിക്ഷേപം വിക്ഷേപവുമാണ. മഹാജ്യാവിന്റെ തുലാമേഷാദിഭേദംപോലെയാണ് വിക്ഷേപത്തിന്റെ തുലാമേഷാദി ദിക്കുഎന്നും അറിയണം. ഈ വിക്ഷേപവും പേരിട്ടു ചാർത്തുക.

൨൮൮

സൂര്യഗ്രഹണത്തിൽ മേൽപ്രകാരം വരുത്തിയ വിക്ഷേപത്തിൽ ഒരു സംസ്കാരവും കൂടിയുണ്ടു. അതാണിനി പറയുന്നതു.

(൪൨) സന്നത്യാ കൃത ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ. വിക്ഷേപഃ സ്യാദിതി ശേഷഃ.

ഈ വിക്ഷേപത്തിൽ മുമ്പെ ഉണ്ടാക്കിയ നതി സംസ്കരിച്ചാൽ അതു സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിലെ വിക്ഷേപമായി വരും. അതിനും പേരിട്ടു ചാൎത്തുക. വിക്ഷേപവും നതിയും ദിക്കു ഒന്നാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, ഒന്നല്ലെങ്കിൽ തമ്മിൽ അന്തരിക്കുകയുമാണ വേണ്ടതു്. അന്തരിക്കുകയാണ ചെയ്യുന്നതെങ്കിൽ ശേഷിച്ചതിന്റെ ദിക്കാണ വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കെന്നും ധരിക്കണം.

൫൨.

ഇനി പരമഗ്രാസം വരുത്താൻ പറയുന്നു.

(൪൩) തം സമ്പക്കാൎദ്ധാദ്വിക്ഷേപോജ്ഝ്യ പരമഗ്രാസപ്രമാണം വിദ്യാദിതി— ക്രമേണാന്വയഃ.

ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിങ്കലെ സമ്പക്കാൎദ്ധത്തിൽ നിന്നു ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ വിക്ഷേപം വാങ്ങിയാൽ ശേഷം ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ പരമഗ്രാസപ്രമാണമാകുന്നു. സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിങ്കലെ സമ്പക്കാൎദ്ധത്തിൽ നിന്നു സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിന്റെ വിക്ഷേപം വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതു സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിന്റെ പരമഗ്രാസപ്രമാണവുമാകുന്നു. പരമഗ്രാസം എന്നു പറയുന്നതു, അതാതു ബിംബത്തിന്നുള്ള ഇലികളിൽ പരമഗ്രാസത്തിന്റെ ഇലികളോളം ഗ്രസിക്കും (മറയും) എന്നാകുന്നു.

ഇവിടെ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും സമ്പക്കാൎദ്ധത്തെക്കാൾ വിക്ഷേപം വലുതായി വന്നാൽ ആ വാവിന്നു ഗ്രഹണമില്ലെന്നും, വിക്ഷേപത്തെക്കാൾ സമ്പക്കാൎദ്ധം വലുതായി വന്നാൽ ഗ്രഹണമുണ്ടെന്നും അറിയണം. എന്നാൽ പരമഗ്രാസം സൂൎയ്യബിംബത്തിന്റെ ൧൨-ൽ ഒരംശത്തിൽ കുറഞ്ഞാൽ, സൂൎയ്യഗ്ര

ഗ്രഹണവും, ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ ൧൬-ൽ ഒരംശത്തിൽ കുറയാതെ ചന്ദ്രഗ്രഹണവും വർജ്ജിക്കേണ്ടു എന്നു അറിക. ബിംബത്തിന്റെയും പരമഗ്രാസത്തിന്റെയും ഇലികളുടെ അംശങ്ങളെ നോക്കീട്ടാണ "കാൽഗ്രഹണം" അർദ്ധഗ്രഹണം എന്നും മററും പറയുന്നതു. പരമഗ്രാസവും ബിംബവും സമമായി വന്നാൽ സമസ്ത (മുഴുവനും മറയുന്ന) ഗ്രഹണമുണ്ടെന്നും ധരിക്കാം.

൨൨൭

ഇനി സ്ഥിത്യർദ്ധം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൩) ക്ഷേപൈക്യവർഗ്ഗവിയുതാന്തരവർഗ്ഗമൂലം ഗത്യന്തരാംശാപ്തം സ്ഥിത്യർദ്ധം ഘടികാ ഇന്ദ്വർക്കയോഃ സ്യാദിതി ബോധ്യം.

അതാതിന്റെ (സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്നു അതിന്റെയും ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു അതിന്റെയും) വിക്ഷേപത്തെ വേറാക്കി വിലിയാക്കി വർഗ്ഗിച്ചതിനെ മാനൈക്യാർദ്ധവർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും കളയുകയും, ശേഷത്തെ മൂലിച്ചു ഗത്യന്തരം കൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്താൽ അതു മദ്ധ്യകാലസ്ഥിത്യർദ്ധമാകുന്നു. ഹരിച്ചാൽ ആദ്യം കിട്ടുന്ന ഫലം സ്ഥിത്യർദ്ധത്തിന്റെ നാഴികകളാകുന്നു. ശേഷംകൊണ്ടു വിനാഴികയും ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

ഇനി ഈ മദ്ധ്യകാലസ്ഥിത്യർദ്ധം കൊണ്ടു സ്പർശമോക്ഷകാലങ്ങളിലെ സ്ഥിത്യർദ്ധമുണ്ടാക്കി അവകളെ അവിശേഷിപ്പാൻ പറയുന്നു. അവിടെ ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ ക്രിയ വേറിട്ടു തന്നെ പറഞ്ഞാൽ കുറെ എളുപ്പമുണ്ടാകകൊണ്ടു അതു മുമ്പെ പറയുന്നു. ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു മദ്ധ്യകാലത്തെ ഉണ്ടാക്കിയ സ്ഥിത്യർദ്ധത്തെ ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു പെരുക്കിക്കിട്ടിയതിനെ സായനസമലിപ്തചന്ദ്രനിൽ നിന്നു വാങ്ങുകയും, ആ ചന്ദ്രനി

ൽ നിന്നു രാഹുവിനെ വാങ്ങി മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ ചന്ദ്രവിക്ഷേപവും, ആ വിക്ഷേപംകൊണ്ടു സ്ഥിത്യർദ്ധവും വരുത്തുകയും ചെയ്താൽ അതു സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധമാകുന്നു. പിന്നെ ആ സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധത്തെ ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു പെരുക്കിക്കയററി സമലിപ്തയിൽ നിന്നു കളഞ്ഞു, ആ ചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടു പിന്നെയും വിക്ഷേപവും സ്ഥിത്യർദ്ധവും ഉണ്ടാക്കുക. ഇങ്ങിനെ സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധവും അവിശേഷിച്ചു വരുത്തുക. പിന്നെ മദ്ധ്യകാലസ്ഥിത്യർദ്ധത്തെ ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു പെരുക്കിക്കയററി സമലിപ്തയിൽ കൂട്ടുകയും, ആ ചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടു ചന്ദ്രവിക്ഷേപവും സ്ഥിത്യർദ്ധവും ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്താൽ അതു മോക്ഷകാലസ്ഥിത്യർദ്ധമാകുന്നു. പിന്നെ ആ മോക്ഷകാലസ്ഥിത്യർദ്ധത്തെ ചന്ദ്രഗതികൊണ്ടു പെരുക്കിക്കയററി സമലിപ്തയിൽ കൂട്ടി, ആ ചന്ദ്രനിൽ നിന്നു രാഹുവിനെ വാങ്ങി മുമ്പു പറഞ്ഞപോലെ ചന്ദ്രവിക്ഷേപവും സ്ഥിത്യർദ്ധവും അവിശേഷം വരുത്തുന്നു. അവിടെ ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു മദ്ധ്യകാലം സ്ഫുടപർവ്വാന്തം തന്നെയാകുന്നു. മദ്ധ്യകാലം സ്ഫുടപർവ്വാന്തം തന്നെ ആകകൊണ്ടു ആ മദ്ധ്യകാലത്തിൽ നിന്നു അവിശേഷം വന്ന സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധം വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതു ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ സ്പർശകാലമാകുന്നു. പിന്നെ ആ മദ്ധ്യകാലത്തിൽ അവിശേഷം വന്ന മോക്ഷകാലസ്ഥിത്യർദ്ധം കൂട്ടിയാൽ മോക്ഷകാലവും വരുന്നതാണ്. ഇങ്ങിനെ, സ്പർശസ്ഥിത്യർദ്ധവും മോക്ഷസ്ഥിത്യർദ്ധവും വരുത്തുമ്പോൾ പരമഗ്രാസം വരുത്തേണ്ട എന്നു ഭേദം. ഇങ്ങിനെ വരുത്തിയ സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധവും, മോക്ഷകാലസ്ഥിത്യർദ്ധവും സ്പർശകാലവും, മോക്ഷകാലവും, ആ രണ്ടു സമയങ്ങളിലെക്കുള്ള വിക്ഷേപങ്ങളും പേരിട്ടു ചാർത്തുക.

൨൨൨

ഇനി സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്റെ ക്രിയാശേഷത്തെ പറയുന്നു.

(൪൩) ക്രാന്ത്യംബനയനാന്തം പൂർണ്ണാന്ത്യലംബനം. സ്ഥിത്യർദ്ധം ച വിധായ കേവലവിധോഃ കൃത്വാ വശിഷ്ടഃ സ്ഫുടഃ മോക്ഷസ്പർശതിഥീ ഇതി— ക്രാന്ത്യംബനം പൂർണ്ണതിഥ്യന്തം ഉണ്ടാം, അതിൽ ലംബനം സ്ഥിത്യർദ്ധം ച കേവലവിധോഃ വിധായ അവശിഷ്ടം കൃത്വാ മോക്ഷസ്പർശതിഥീ സ്ഫുടേ ഇത്യന്വയഃ കാര്യം ഇതി ശേഷഃ.

അവിടെ സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലത്തിൽനിന്ന മദ്ധ്യകാലസ്ഥിത്യർദ്ധം വാങ്ങി, തൽകാലത്തേക്ക സമലിപ്താദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽകാലിച്ച്, ആ ആദിത്യനെകൊണ്ട കാലലഗ്നം വരുത്തുക: അവിടെ തൽകാലനാഴികകളാകുന്നതിൽ പെരുക്കി കൂട്ടേണ്ടു. പിന്നെ മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ ദൃക്ക്ഷേപജ്യാവും, ചരജ്യാവും, ലംബനവും നതിയും വിക്ഷേപവും, സ്ഥിത്യർദ്ധവും വരുത്തേണം. എന്നാലതു സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധമാകുന്നു. ഇവിടെയും പരമഗ്രാസം വരുത്തേണ്ടു. പിന്നെ അപ്പോഴത്തെ ലംബനത്തെ സ്ഫുടപർവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിച്ച്, അതിൽ നിന്ന സ്പർശകാലസ്ഥിത്യർദ്ധം വാങ്ങി, തൽകാലത്തേക്ക സൂര്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽകാലിച്ച്, അതുകൊണ്ട കാലലഗ്നാദി സ്ഥിത്യർദ്ധാന്തം വരുത്തി, അപ്പോഴത്തെ ലംബനം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഫുടപർവ്വാന്തത്തിൽ നിന്ന അപ്പോഴത്തെ സ്പർശസ്ഥിത്യർദ്ധം വാങ്ങി, അവിടേക്ക സൂര്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽകാലിച്ച്, അതുകൊണ്ടും ഇതിനെ തന്നെ ക്രിയ ചെയ്ത് സ്പർശലംബനസ്ഥിത്യർദ്ധങ്ങൾക്ക അവിശേഷം വരുത്തുക. പിന്നെ അവിശേഷം വന്നിരിക്കുന്ന സ്പർശലംബനം സ്ഫുടപർവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിച്ച്, അതിൽനിന്ന അവിശേഷം വന്നിരിക്കുന്ന സ്പർശസ്ഥിത്യർദ്ധം വാങ്ങിയത സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്റെ സ്പർശകാലമാകുന്നു. ഈ സ്പർശകാലവും,

തൽകാലത്തെക്കുള്ള സൂൎയ്യചന്ദ്രസ്ഫുടങ്ങളും, കാലലഗ്നാദി സ്ഥിത്യൎദ്ധാന്തവും പേരിട്ട ചാൎത്തുക. പിന്നെ മദ്ധ്യകാലസ്ഥിത്യൎദ്ധം മദ്ധ്യകാലത്തിൽ കൂട്ടി, അവിടെക്ക സമലിപ്താദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽക്കാലിച്ച് അതുകൊണ്ടു കാലലഗ്നാദി സ്ഥിത്യൎദ്ധാന്തം വരുത്തിയാൽ അതു മോക്ഷസ്ഥിത്യൎദ്ധമാകുന്നു. പിന്നെ അപ്പോഴുണ്ടായ ലംബനം സ്ഫുടപൎവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിച്ച്, മോക്ഷസ്ഥിത്യൎദ്ധം കൂട്ടി, അവിടെക്ക സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെ തൽക്കാലിച്ചു, സ്പൎശകാലത്തിൽ പറഞ്ഞതുപോലെ മോക്ഷലംബനസ്ഥിത്യൎദ്ധങ്ങൾക്കു അവിശേഷം വരുത്തി, അവിശേഷം വന്നിരിക്കുന്ന മോക്ഷലംബനം സ്ഫുടപൎവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിക്കുകയും, അവിശേഷം വന്നിരിക്കുന്ന സ്ഥിത്യൎദ്ധം അതിൽ കൂട്ടുകയും ചെയ്താൽ അതു സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിന്റെ മോക്ഷകാലവുമായിവരും, ഈ മോക്ഷകാലവും, തൽക്കാലത്തെക്കുള്ള സൂൎയ്യചന്ദ്രസ്ഫുടങ്ങളും, കാലലഗ്നാദി സ്ഥിത്യൎദ്ധാന്തവും പേരിട്ട ചാൎത്തുക. അവിടെ സ്പൎശകാലം എന്നു പറയുന്നതു ഗ്രഹണം തുടങ്ങുന്നതിന്റേയും, മദ്ധ്യകാലമെന്നു പറയുന്നതു ഗ്രാസം കഴിഞ്ഞു മോചനം തുടങ്ങുന്നതിന്റേയും, മോക്ഷകാലമെന്നതു മോചനം കഴിഞ്ഞു ശുദ്ധമണ്ഡലം കാണുന്നതിന്റെ സമയമാകുന്നു എന്നും അറിക. സ്പൎശമോക്ഷങ്ങൾ വരുത്തുവാനുള്ള ക്രിയ ഇങ്ങിനെയാകുന്നു.

൨൨൬

ഇനി നിമീലനവും ഉന്മീലനവും വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(൨൩) തഥാ നതാല്പാത് ഛേദ്യകാ പിമൾ മശീ ഇതി ക്രമേണ അനയോഃ സ്യാതാ മിതി ശേഷഃ.

അവിടെ സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിനു ഗ്രാഹ്യഗ്രാഹകബിംബങ്ങൾക്ക തമ്മിൽ അധികം വ്യത്യാസമില്ലാത്തതിനാൽ ചന്ദ്രഗ്രഹ

ണത്തിന്നു മാത്രമെ നിമീലനോന്മീലനങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷമാകുന്നുള്ളു. ഇവിടെ "ഗ്രാഹ്യം" എന്നു പറയുന്നതു ചന്ദ്രബിംബവും, "ഗ്രാഹകം" എന്നു പറയുന്നതു തമോബിംബവുമാകുന്നു. അതു കൊണ്ടു തമോബിംബത്തിൽ നിന്നു ചന്ദ്രബിംബം വാങ്ങി, ശേഷത്തെ അർദ്ധിച്ചു പെരുക്കി വിലിയാക്കി വർഗ്ഗിച്ചതും, മദ്ധ്യകാല വിക്ഷേപം പെരുക്കി വിലിയാക്കി വർഗ്ഗിച്ചതും, തമ്മിൽ അന്തരിച്ചു ശേഷത്തെ മൂലിക്കുകയും, അതിനെ ഗത്യന്തരംകൊണ്ടു ഹരിക്കുകയും ചെയ്താൽ കിട്ടുന്ന ഫലം വിമർദ്ദാർദ്ധമാകുന്നു. ഹരിച്ചാൽ ആദ്യം കിട്ടുന്നതു നാഴികയാകയാൽ ശേഷത്തെ അറുപതിൽ പെരുക്കി ഹരിച്ചു വിനാഴികയും ഉണ്ടാക്കണം. പിന്നെ മദ്ധ്യകാലത്തെ രണ്ടേടത്തു വെച്ചു, ഒന്നിൽനിന്നു വിമർദ്ദാർദ്ധം കളഞ്ഞാൽ അതു നിമീലനകാലവും, മറേറതിൽ വിമർദ്ദാർദ്ധം കൂട്ടിയാൽ അതു ഉന്മീലനകാലവുമായി വരും. ചന്ദ്രന്റെ സമസ്തഗ്രഹണത്തിങ്കൽ മാത്രമെ ഇതു വരികയുള്ളു. അങ്ങിനെ വരുമ്പോൾ മദ്ധ്യകാലത്തിൽ നിന്നു വിമർദ്ദാർദ്ധനാഴികയോളം മുമ്പെ ചന്ദ്രബിംബം ഒട്ടും കാണാനില്ലാതെയാകുമെന്നും, മദ്ധ്യകാലം കഴിഞ്ഞതു വിമർദ്ദാർദ്ധത്തോളം നാഴിക ചെന്നാൽ ബിംബം വീണ്ടും കണ്ടു തുടങ്ങുമെന്നും അറിക. ഈ വിമർദ്ദാർദ്ധനാഴികകളെ സ്ഥിത്യർദ്ധത്തിന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ അവിശേഷിച്ചു വരുത്തിയാൽ നല്ലവണ്ണം സൂക്ഷ്മമാകയും ചെയ്യും.

൨൮

ഇനി ഇഷ്ടകാലത്തെ ബിംബത്തിന്റെ ഏതു ഗ്രസിച്ചിരിക്കുമെന്നറിയാൻ പറയുന്നു.

(൨൮) ഗത്യന്തരാഹതം മദ്ധ്യസമയേഷ്ടകാലയോരന്തരം തത്ക്ഷിപ്ത്യാ കൃതിയോഗമൂലമിതം യോഗാഖ്യം മിശ്രഗ്രഹ ഇതി—ഇഷ്ടസമയമദ്ധ്യകാലയോരന്തരം ഗത്യന്തരഘ്നം തത്ക്ഷിപ്ത്യാ കൃതിയോഗമൂലമിതം യോഗാഖ്യം ഇഷ്ടഗ്രഹമിത്യന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ,

അവിടെ സ്പർശകാലത്തിൽ നിന്നു അര നാഴിക, ഒരു നാഴിക, ഒന്നര നാഴിക ഇങ്ങിനെ ചെല്ലുമ്പോഴക്ക ബിംബത്തിന്റെ എത്ര ഭാഗം ഗ്രസിക്കുമെന്നു വരുത്തുകയാണ് 'ഇഷ്ടഗ്രഹം' എന്നു പറയുന്നതു. അതുകൊണ്ടു സ്പർശകാലം തുടങ്ങി മദ്ധ്യകാലത്തിന്നിടക്ക ഏതെങ്കിലും ഇഷ്ടകാലത്തേക്ക സായനസമലിപ്താദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ കൽപിച്ച് ആ സമയത്തേക്ക കാലലഗ്നം മുതൽ ലംബനവും, നതിയും, വിക്ഷേപവും വരുത്തി, വിക്ഷേപത്തിൽ നതി സംസ്കരിച്ചു വെക്കുക. ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നാണെങ്കിൽ ലംബനവും നതിയും വരുത്തുകയും വിക്ഷേപത്തിൽ നതി സംസ്കരിക്കയും മാത്രം വേണ്ട. പിന്നെ ഇഷ്ടകാലലംബനം ഗ്രഹണമദ്ധ്യത്തിന്നു ഒരുവണ്ണം സ്ഫുടപൎവ്വാന്തത്തിൽ സംസ്കരിച്ച്, ആ ലംബനം സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഫുടപൎവ്വാന്തനാഴികയും, ഇഷ്ടകാലനാഴികയും തമ്മിൽ അന്തരിച്ചാൽ ശേഷിച്ച നാഴികവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു ഗത്യന്തരത്തെ പെരുക്കി വൎഗ്ഗിച്ചതും, തൽകാലവിക്ഷേപത്തെ പെരുക്കി വൎഗ്ഗിച്ചതും തമ്മിൽ കൂട്ടി മൂലിച്ചാൽ കൎണ്ണമായിട്ടുള്ള ബിംബാന്തരം വരും. അതിനെ അതിന്റെ സമ്പൎക്കാൎദ്ധത്തിൽ നിന്നു വാങ്ങിയാൽ ഇഷ്ടകാലത്തെക്കുള്ള ഗ്രാസം വരുന്നതാകുന്നു. ചന്ദ്രഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ലംബനമില്ലായ്കയാൽ കേവല സ്ഫുടപൎവ്വാന്തവും ഇഷ്ടകാലവും തമ്മിൽ അന്തരിച്ച ശേഷിച്ച നാഴികകളെക്കൊണ്ടാണു ഗത്യന്തരത്തെ പെരുക്കേണ്ടതെന്നു ഭേദമുള്ളൂ.

൨൨൫

ഇനി സോമഗ്രഹണത്തിന്നു ആവശ്യമില്ലാത്തതു ഇന്നിന്നവയെന്നു പറയുന്നു.

(൪൪) ന ഗ്രാഹ്യം നതിലംബനം ദിവസകൃദ്ബിംബേ ഹി സോമഗ്രഹേ ഇതി- സോമഗ്രഹണേ നതിലംബനേ ന ഗ്രാഹ്യേ. ദിവസകൃദ്ബിംബേ [illegible] പി ഇത്യാദയോ ന ഗ്രാഹ്യാഃ ഇതി ച ബോദ്ധ്യം.

ഇവിടെ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും ക്രിയ ഒന്നിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽ സോമഗ്രഹണത്തിന്നു നതിയും, ലംബനവും, സൂര്യ്യബിംബവും വരുത്തേണ്ട.

൨൨൩

ഇനി എത്ര ഉണ്ടായാലാണ് വർജ്ജിക്കേണ്ടതു എന്നതിനെ പ്പറയുന്നു.

(൨൩) ഗ്രാസേ ബിംബാദിനാംശതോല്പകതരേ വർജ്ജ്യോ ന സൂര്യ്യഗ്രഹ ഇതി— ഗ്രാസേ ബിംബാദിനാംശാത് അല്പകതരേ സൂര്യ്യഗ്രഹഃ ന വർജ്ജ്യ ഇത്യന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

സൂര്യ്യബിംബത്തിന്റെ എട്ടിൽ ഒരു ഭാഗത്തോളം പരമഗ്രാസം ഉണ്ടെങ്കിലെ സൂര്യ്യഗ്രഹണം വർജ്ജിക്കേണ്ടു എന്നർത്ഥം.

൨൨൪

(൨൪) ഗ്രാസേ ഷോഡശഭാഗതഃ ശിശിരഗോരല്പേ ന വർജ്ജ്യോ ഗ്രഹ ഇതി— ഗ്രാസേ ഷോഡശഭാഗതഃ അല്പേ ശിശിരഗോഃ ഗ്രഹഃ ന വർജ്ജ്യഃ ഇത്യന്വയഃ. സ്യാദിതി ശേഷഃ.

ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ പതിനാറിലൊന്നിനേക്കാൾ പരമഗ്രാസം അധികമില്ലെങ്കിൽ ചന്ദ്രഗ്രഹണവും വർജ്ജിക്കേണ്ട.

൨൨൫

ഇനി ഗ്രഹണം തുടങ്ങുന്ന ദിക്കറിയാൻ പറയുന്നു.

(൨൫) ഖണ്ഡാംശോ ഗ്രഹണേ സദാ ഗതിരിതി ഗ്രാസ ഇതി— ക്രമേണാന്വയഃ. ഭവതീതി ശേഷഃ.

അവിടെ സൂര്യ്യഗ്രഹണത്തിന്നു നതി സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കിൽ നിന്നാണു ഗ്രസിച്ചു തുടങ്ങുക. മേഷാദി ഉത്തരദിക്കും, തുലാദി ദക്ഷിണദിക്കുമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു നതിസംസ്കൃതവിക്ഷേപം മേഷാദിയാണെങ്കിൽ സൂര്യ്യ

ബിംബത്തിന്റെ വടക്കേ വക്കത്തുനിന്നും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ തെക്കേ വക്കത്തുനിന്നും ആണ ഗ്രസിച്ചു തുടങ്ങുക യെന്നും അറിക.

൧൧. ൯

(൩൫) വിക്ഷേപോ ഽന്യഥേതി — ക്രമേണാന്വയഃ.

ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു ഗ്രാസം സൂർയ്യഗ്രഹണത്തിന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ വിപരീതമാകുന്നു. ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ വിക്ഷേപം മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ തെക്കേ വക്കത്തുനിന്നു ഗ്രാസം തുടങ്ങുമെന്നും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ഗ്രസിച്ചു തുടങ്ങുക വടക്കേ വക്കത്തു നിന്നാണെന്നും താല്പര്യം.

൧൧. ൰

സൂർയ്യന്റെ ഉദയാസ്തമയസന്ധ്യകൾക്ക ഗ്രഹണം തട്ടുമോ എന്നു സംശയം വരുന്നേടത്ത് അതു അറിവാൻ പറയുന്നു.

(൩൬) ഗത്യംശോനാന്തരനിഘ്നലംബനരവീന്ദ്വോഃ ക്ഷേപയോരന്തരകൃത്യാ വർഗ്ഗയുതാൽ പദം ന്യൂനമു യോഗാൽ ഇതി— ഗത്യംശോനാന്തരനിഘ്നലംബനരവീന്ദ്വോഃ ക്ഷേപയോഃ അന്തരക്ഷേപകൃത്യാഃ വർഗ്ഗയുതാൽ പദം യോഗാൽ ന്യൂനമു ഇത്യന്വയഃ.

അവിടെ ആദിത്യോദയത്തിന്നോ അസ്തമയത്തിന്നോ ആദിത്യസ്ഫുടവും ചന്ദ്രസ്ഫുടവും ദൃക്കകൊണ്ടു വിലിപ്താദിയായിട്ട ദേശാന്തരാഹർമ്മാനങ്ങളും സംസ്കരിച്ചുണ്ടാക്കി, രാഹുവിനേയും വിലിപ്താദിയായി ഉണ്ടാക്കുകയും, വിലിപ്താദിയായി ഉണ്ടാക്കിയ ഭഗണം മൂന്നിലും സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്ക. പിന്നെ മുൻപറഞ്ഞതു പോലെ ഗത്യന്തരങ്ങളും, അതാതിന്റെ സമ്പർക്കാർദ്ധവും, ആക്ഷേപം, ഛേദ്യവൃത്തം, സമ്പർക്കാർദ്ധവർഗ്ഗവും ഉണ്ടാക്കുക. അനന്തരം ആ ആദിത്യസ്ഫുടവും

ചന്ദ്രസ്ഫുടവും ഭേദംവെച്ച് അവ തമ്മിലന്തരിക്കകയും, ശേഷമുള്ള ഇളിയും വിലിയും ഒരെടുത്തു വെക്കകയും ചെയ്യു. അതിന്നു "സ്ഫുടാന്തരം" എന്നു പേർ. പിന്നെ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരുടെയും, രാഹുവിന്റെയും അംശാധിക്യ മുതലായിൽ കയററി വിലിക്കയാം. പിന്നെ അസ്തമനത്തിന്നുള്ള ആദിത്യനാണെങ്കിൽ ആറു രാശി കൂട്ടി രണ്ടെടുത്തു വെച്ച്, ഒന്നിൽനിന്നു ചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾ വരുത്തി മറേറതിൽ സംസ്കരിച്ചാൽ അതു അവിടെക്കുള്ള കാലലഗ്നമായിവരും. ആദിത്യോദയത്തിന്നും അസ്തമനത്തിന്നും കാലലഗ്നം വരുത്തുമ്പോൾ നാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി കൂട്ടുവാനില്ലല്ലോ. പിന്നെ ആ ചന്ദ്രനേയും വെച്ച് ആ ചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടും, ആ കാലലഗ്നംകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞതുപോലെതന്നെ ലംബനവും നതിയും വിക്ഷേപവും വരുത്തി, വിക്ഷേപത്തിൽ നതി സംസ്കരിച്ചുവെക്കുക; ഇവിടെ ലംബനം ഒരിക്കൽ മാത്രം ഉണ്ടാക്കിയാൽ മതിയെന്നും, അപ്പോൾ ലംബനജ്യാവുകൊള്ളാതെ മഹാജ്യാവു തന്നെ കൊള്ളണമെന്നും ഭേദവുമുണ്ട്. ചന്ദ്രഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ആ ചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടു വിക്ഷേപം മാത്രമെ വരുത്തേണ്ടതുള്ളുവെന്നും ധരിച്ചുകൊള്ളണം. ഇനി സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിലെ ക്രിയ മുമ്പെ പറയുന്നു.

ഇവിടെ ഗത്യന്തരത്തെ വെച്ചു ഇളി കയററി തിയതിയാക്കി, ആ തിയതയും ഇളിയും വിലിയും ലംബനനാഴിക വിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു പെരുക്കുക. അങ്ങിനെ പെരുക്കിയാൽ ലംബനത്തിന്നു വിനാഴികയില്ലെങ്കിൽ ഗത്യന്തരത്തിന്റെ തിയതി ഇളിയായി വരും. ലംബനത്തിന്നു വിനാഴിക ഉണ്ടെങ്കിൽ ഗത്യന്തരത്തിന്റെ തിയതിയുടെ മുകളിൽ വന്നസംഖ്യമെ ഇളിയാവുകയുള്ളൂ. ഇങ്ങിനെ പെരുക്കി അധിക്യമുണ്ടെങ്കിൽ കയററി ഇളിയും വിലിയും സൂക്ഷിച്ചു

ച്ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനങ്ങൾ കല്പിക്ക. പിന്നെ ഈ ഭുജാവിലികളും, മുൻവെച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഫുടാന്തരത്തിന്റെ ഭുജാവിലികളും തമ്മിൽ അന്തരിക്കുകയും, ശേഷമുള്ള ഇലിയെ വിലിയാക്കി വൎഗ്ഗിക്കുകയും ചെയ്ക. പിന്നെ നതി സംസ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന വിക്ഷേപത്തെയും ഏറക്കി വൎഗ്ഗിക്കുകയും, ഈ ഉണ്ടാക്കിയ രണ്ടു വൎഗ്ഗങ്ങളും തമ്മിൽ കൂട്ടി മൂലിച്ചു കിട്ടുന്ന ഫലത്തെ ൬൦-ൽ കയററി സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിലെ സമ്പൎക്കാൎദ്ധത്തിൽ നിന്നു വാങ്ങുകയും വേണം.

൨൩൧

(൪൯) അത്ര ശിഷ്ടേ രവേഃ.

(൫൦) ബിംബപാദശരാംശോനേ സമ്പൎക്കേ സന്ധ്യാസ്പൃഗ്ഗ്രഹ ഇതി—അത്ര ശിഷ്ടേ രവേഃ ബിംബപാദശരാംശോനേ സമ്പൎക്കേ അഗ്രഹഃ സന്ധ്യാസ്പൃക് ഇത്യന്വയഃ. ഭവതീതി ശേഷഃ.

മുമ്പു പറഞ്ഞ വിധം മൂലിച്ചു ൬൦-ൽ കയററിയ ഫലത്തെ സൂൎയ്യഗ്രഹണത്തിങ്കലെ സമ്പൎക്കാൎദ്ധത്തിൽ നിന്നു വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ള (സമ്പൎക്കാൎദ്ധത്തിന്റെ) ഇലിയും വിലിയും സൂൎയ്യബിംബത്തെ ൧൨-ൽ ഹരിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ഫലത്തെക്കാൾ അധികമുണ്ടെങ്കിലും, ഫലത്തോടു തുല്യമാണെങ്കിലും സൂൎയ്യഗ്രഹണം സന്ധ്യയെ തട്ടുന്നതാകുന്നു; ബിംബപാദശരാംശത്തെക്കാൾ മൂലഫലം കുറയുമെങ്കിൽ സന്ധ്യയെ തട്ടുകയുമില്ല. സൂൎയ്യബിംബത്തിന്റെ ൧൨-ൽ ഒരംശത്തെക്കാൾ മൂലം വാങ്ങിയ സമ്പൎക്കാൎദ്ധത്തിന്റെ ഇലിവിലികൾ കുറയുമെങ്കിൽ സൂൎയ്യഗ്രഹണം സന്ധ്യയെ തട്ടുക ഇല്ലെന്നും അറിയണം.

൨൩൨

ഇനി ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിങ്കലെ ക്രിയ പറയുന്നു.

(൫൧) തദാൽ ബിംബയാമാംശതഃ സ്ഫുടയിതാക്ഷിപ്ത്യാഃ കുതിഭ്യാം വിധോരിതി— സ്ഫുടയിതാക്ഷിപ്ത്യാഃ കുതിഭ്യാം ബിംബയാമാംശകേ തദാ വിധോഃ ഇത്യന്വയഃ. ഭവതീതി ശേഷഃ.

ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു ലംബന മില്ലായ്കയാൽ മുൻപു ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിരിക്കുന്ന സ്പഷ്ടാന്തരത്തെത്തന്നെ ഇലിയാക്കി വർഗ്ഗിച്ച്, തന്റെ (ചന്ദ്രന്റെ) വിക്ഷേപത്തെയും ഏറാക്കി വർഗ്ഗിച്ച്, ആ രണ്ടു വർഗ്ഗങ്ങളും തമ്മിൽ കൂട്ടി മൂലിക്കുകയും, മൂലത്തെ നാൽ കയററി തന്റെ സമ്പർക്കാർദ്ധത്തിൽനിന്നു വാങ്ങുകയും ചെയ്ക: ശേഷമുള്ള ഇലിയും വിലിയും ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തെക്കാൾ ഏറുകയോ സമമായി വരികയോ ചെയ്താൽ ചന്ദ്രഗ്രഹണം സമ്പൂർണ്ണ തട്ടുന്നതാണെന്നും, കുറവുമെങ്കിൽ സമ്പൂർണ്ണ തട്ടുന്നതല്ലെന്നും അറിയുക. ഗ്രഹണം ഗണിക്കുവാനുള്ള ക്രിയ ഇങ്ങിനെയാകുന്നു.

൧൩൩

ഇനി ഗ്രഹണം വരക്കേണ്ടതിന്നു വലനം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

(ശ്ലോ) ഭാഗാഃ ഷഡ്ഘ്നമദ്ധ്യകാലഘടികാ ഇതി—ഷഡ്ഘ്നമദ്ധ്യകാലഘടികാഃ ഭാഗാ ഇത്യന്വയഃ. സ്ഥിതിഃ ശേഷഃ.

അവിടെ വലനം വരുത്തുവാനുള്ള ക്രിയ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും ഒരുപോലെയാകുന്നു. സൂര്യന്റെയും ചന്ദ്രന്റെയും ഗ്രഹണമദ്ധ്യകാലനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കിയാൽ അവ തിയ്യതികളായി വരുമെന്നും, വിനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കിയാൽ ഇലികളായി വരുമെന്നും അർത്ഥം. അങ്ങിനെ ഗ്രഹണമദ്ധ്യകാലനാഴികയേയും വിനാഴികയേയും ആറിൽ പെരുക്കിയാലും, ഉണ്ടെങ്കിൽ നാലും കയററി ഒരേടത്തു വെക്കുക.

൧൩൪

(ശ്ലോ) അപ്പക്കരാശിത്രയെ ക്രമാ ഗ്രാഹ്യചരം തതോ ഭുജജ്ഞാ ദീർഘാ തതോ ക്ഷയാഹതൽ.

(൩൭) ത്രിജ്യാപൂർവ്യ ധനർ ദ്ദിശാ ത്രിജ്യേഷ്ടഗ്രാഹ്യാപമം ചാപിതെ കർണ്ണാദിമി— തദ്ദക്ഷരാശിത്രയെ ഗ്രാഹ്യചരം കൃത്വാ, തത്ര ഭുജഗുണം വീതാ, അക്ഷാഹതാൽ തതഃ ത്രിജ്യാപൂർവ്യ ധനഃ ചാപിതെ ത്രിജ്യേഷ്ടഗ്രാഹ്യാപമം ദിശാ കർണ്ണാൽ ഇത്യന്വയഃ.

മദ്ധ്യകാല് നാഴികവിനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി കയററി വെച്ചിരിക്കുന്നതിൽ മൂന്നു രാശികൂടി കൂട്ടി, ഗ്രാഹ്യങ്കൽ നിന്നു കൊണ്ട ചരം ഋണധനത്തിന്നു തക്കവണ്ണം അതിൽ സംസ്കരിക്കുക. സോമഗ്രഹണത്തിന്നു ഗ്രാഹ്യൻ സായനസമലിപ്തസൂര്യ്യം, സൂര്യ്യഗ്രഹണത്തിന്റെ ഗ്രാഹ്യൻ മദ്ധ്യകാലത്തിങ്കലെ സായനാദിത്യനുമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഗ്രാഹ്യചരം സംസ്കരിച്ച് തുലാമേഷാദി അറിഞ്ഞ ഭുജക്കു മഹാജ്യാവുകൊണ്ടു് അതിനെ സ്വദേശത്തെയുള്ള അക്ഷം കൊണ്ടു പെരുക്കി "ജലവേഗം" എന്ന ത്രിജ്യകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന ഫലം ആക്ഷവലനമാകുന്നു. അതിനെ "ശൈഖ്യം വിശൈഖ്യം" എന്നു പറഞ്ഞപ്രകാരം ചാപിച്ചു (൨൭൧) വെക്കുക. പിന്നെ ആ താത്ക്കാലഗ്രഹണത്തിങ്കലെ ഗ്രാഹ്യനെ വെച്ച് മൂന്നുരാശികൂട്ടി തുലാമേഷാദി അറിഞ്ഞു ഭുജക്കു ക്രാന്തിചാപം (൨൫൨) കൊണ്ടാൽ അതു ആയനവലനമാകുന്നു. ആക്ഷവലനചാപവും, ആയനവലനമാകുന്ന ക്രാന്തിചാപവും ദിക്കു ഒന്നാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ കൂട്ടുകയും, അതിന്റെ ദിക്കു ധരിക്കുകയും ചെയ്ക; ദിക്കു രണ്ടാണെങ്കിൽ തമ്മിൽ അന്തരിക്കുകയും, ശേഷിച്ചതിന്റെ ദിക്കു ധരിക്കുകയും വേണം.

൨൫൩

(൩൮) തസ്യ ഭുജാഫലാൽ ച വലനം വിദ്യാൽ "മദ്ധ്യമാം" എന്ന ദി— തസ്യ ഭുജാഫലാൽ ച "മദ്ധ്യമാം" ഏതം വലനം വിദ്യാൽ ഇത്യന്വയഃ.

പിന്നെ ആ ചാപങ്ങളുടെ യോഗത്തെയോ അന്തരത്തെയൊ അറുപതിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ മുപ്പതിലും കയററി, അ

തിൽ നിന്നു മഹാജ്യാവുംകൊണ്ട്, ആ മഹാജ്യാവിനെ "മദ്ധ്യം" എന്ന ഛേദം കൊണ്ടു ഹരിച്ചുവരുന്ന ഫലം വലനാംഗുലമാകുന്നു. ശേഷത്തെ എട്ടിൽ പെരുക്കി "മദ്ധ്യം" കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിച്ചു വ്യംഗുലവുമുണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുക. ചാപയോഗത്തിൽ നിന്നാണു മഹാജ്യാവു കൊണ്ടതെങ്കിൽ ആ യോഗത്തിന്റെ തുലാമേഷാദിത്വംതന്നെയാണു വലനാംഗുലത്തിന്റെയും. തുലാമേഷാദി-ചാപാന്തരത്തിൽ നിന്നാണു മഹാജ്യാവു കൊണ്ടതെങ്കിൽ ചാപങ്ങൾ തമ്മിലന്തരിക്കുമ്പോൾ ബാക്കി വന്നതിന്റെ ദിക്കാകുന്നു വലനത്തിന്റെ ദിക്ക്. വലനം മേഷാദിയാണെങ്കിൽ ദിക്ക ഉത്തരമാണെന്നും, തുലാദിയാണെങ്കിൽ ദക്ഷിണമാണെന്നും അറിക.

൧൩൬

ഇനി ഗ്രഹണം വരക്കാൻ പറയുന്നു.

(൪൭) ദിക്‌സൂത്രാ [illegible] ദിവി— ക്രമേണാന്വയഃ.

അവിടെ ചന്ദ്രാദിത്യന്മാർ ഉദിച്ചിട്ടു പത്തു നാഴിക പോകുന്നതിലകത്തുള്ള നേരത്തെ ഗ്രഹണമാകുമ്പോൾ പടിഞ്ഞാറെ ഭിത്തിമേൽ പടിഞ്ഞാറെ പുറത്തു വരക്കണം; അസ്തമിക്കുന്നതിനു പത്തു നാഴിക മുമ്പു മുതൽക്കു അസ്തമിക്കുന്നതിനകത്തുള്ള ഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ കിഴക്കെ ഭിത്തിയിന്മേൽ കിഴക്കെ വശത്തുമാണു വരക്കേണ്ടതു്. പകലിന്റെയോ രാത്രിയുടെയോ നടുപ്പത്തിലാണു ഗ്രഹണമെങ്കിൽ വരക്കുന്നതു സമഭൂമിയിലും വേണം. നടുപ്പത്തിലെ ഗ്രഹണം ഉച്ചക്കു മുമ്പുള്ള അഞ്ചു നാഴികയിലാണെങ്കിൽ നേരെ കിഴക്കു നോക്കി ഇരുന്നിട്ടും, ഉച്ചക്കു ശേഷമുള്ള അഞ്ചു നാഴികയിലാണെങ്കിൽ പടിഞ്ഞാറു തിരിഞ്ഞിരുന്നിട്ടുമാണു വരക്കേണ്ടതു്. അവിടെ ഭിത്തിയിന്മേലാണെങ്കിൽ, മുകളിൽനിന്നു ചുവട്ടിലേക്കു ഒരുകോൽ നീളത്തിൽ നേരെ ഒരു രേഖ വരക്കുക. നിലത്താണെങ്കിൽ

കിഴക്കപടിഞ്ഞാറു നീളത്തിലും ആണു വരെക്കേണ്ടതു്. ആ രേഖെക്ക "ദിക്സൂത്രം" എന്നു പേർ. പിന്നെ വലനാംഗുലവും തോരയും കൃതിയേടത്തോളം നീളത്തിൽ ഒരു കോലുണ്ടാക്കുക: ചന്ദ്രാദിത്യന്മാർ ഉച്ചെക്കു മുമ്പാണെങ്കിൽ ആ കോലിന്റെ ഒരു തല ഭിത്തിയിന്മേലുള്ള ദിക്സൂത്രത്തിന്റെ നടുക്കിലെ അററത്തോടു ചേർത്തു, വലനം ദക്ഷിണമാണെങ്കിൽ കോലിന്റെ മറേറത്തല നേരെ തെക്കോട്ടാക്കി വെച്ചു്, ആ തല തട്ടുന്നേടത്തു ഒരു ബിന്ദു ഇടുക. വലനം ഉത്തരമാണെങ്കിൽ ആ കോലിന്റെ മറേറത്തല വടക്കോട്ടാക്കുകയും വേണം. നിലത്താണെങ്കിൽ കോലിന്റെ അഗ്രം ചേർത്തു വെക്കേണ്ടതു ദിക്സൂത്രത്തിന്റെ കിഴക്കെ അററത്തുമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഇടുന്ന ബിന്ദുവിനു "വലനബിന്ദു" എന്നു പേർ.

൨൩൭

(൨൭) ഛായമിതാം രേഖാം തതോ വാമേനി ദിക്സൂത്രാവധിതി-തഃ ഛായമിതാം രേഖാം ദിക്സൂത്രാവധി വാമേനി ഇത്യുപായഃ. നയേൽ ഇത്യുപലക്ഷ്യം.

പിന്നെ മുഴക്കോൽക്കു പതിനാറ് അംഗുലം നീളത്തിൽ ഒരു സൂത്രം (ചരടു) ഉണ്ടാക്കി, ആ സൂത്രത്തിന്റെ ഒരു തല വലനബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ചുറപ്പിച്ചു, മറേറ തല ചുവട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോന്നു ചരടു വലിച്ചാൽ ആ തല ദിക്സൂത്രത്തിന്മേൽ തട്ടത്തക്കവണ്ണം വെച്ചുറപ്പിച്ചു പിടിച്ചു, ആ സൂത്രത്തിൽ കൂടിത്തന്നെ സൂത്രത്തോളം നീളത്തിൽ ഒരു രേഖ വരക്കണം. ആ രേഖ ആദിത്യഗ്രഹണത്തിങ്കൽ ആദിത്യന്റെയും, ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിങ്കൽ തമസ്സിന്റെയും മാർഗ്ഗമാകുന്നതെന്നറിക.

൨൩൮

(൨൮) താദൃശിം നിജവിധി കല്പാംഗുലൈഃ പരാഗ്... ക്രമേണായതം രേഖാം നയേദിത്യുപലക്ഷ്യം.

പിന്നെ ദിക്സൂത്രം മാച്ചുകളയുക: ഇപ്പോഴുണ്ടായ സൂൎയ്യന്റെയൊ തമസ്സിന്റെയൊ മാൎഗ്ഗരേഖയിൽ നിന്ന അതാതിന്റെ വിക്ഷേപത്തെ നാലിൽ ഹരിച്ചാൽ വരുന്ന അംഗുലത്തോളം അകലെ വിക്ഷേപത്തിന്റെ ദിക്കിലും, ആ മാൎഗ്ഗരേഖയോളം നീളത്തിലും, മാൎഗ്ഗരേഖാനുസാരേണയും ഒരു രേഖ വരക്കണം. ഇവ പറഞ്ഞ രേഖയുടെ രണ്ടു തലയും സൂൎയ്യമാൎഗ്ഗരേഖയുടെ അഗ്രങ്ങളോടു ചേരു വരികയും വേണം. ആശ്ശ ചേരു വരുവാൻ സൂൎയ്യമാൎഗ്ഗരേഖയിങ്കൽ നിന്ന വിക്ഷേപിക്കുന്ന തകവണ്ണം തെക്കോട്ടൊ വടക്കോട്ടൊ വരക്കുമ്പോൾ, സൂൎയ്യമാൎഗ്ഗരേഖ നേരെ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറാകുന്നു കല്പിച്ചു, അതിന്റെ അഗ്രത്തിങ്കൽ നിന്ന അതിന്റെ നേരെ തെക്കുവടക്കു നീക്കി വരക്കയും വേണം.

൨൬൯

(ശ്ലൊ) മാൎഗ്ഗാന്തരെ ഗ്രഹഗ്രാഹ്യയൊ രിതി— തെ ഗ്രഹഗ്രാഹ്യയൊഃ മാൎഗ്ഗൌ ഇത്യനയൊഃ. സ്യാതാം ദിശി ശൈരഃ.

അവിടെ മുൻചൊന്നുണ്ടായ രേഖ സൂൎയ്യഗ്രഹണമാകുന്നെങ്കിൽ ആദിത്യന്റെയും, ചന്ദ്രഗ്രഹണമാകുന്നെങ്കിൽ തമസ്സിന്റെയും മാൎഗ്ഗമാകുന്നതെന്നും മുമ്പു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. രണ്ടാമതു വിക്ഷേപദിക്കിലുണ്ടായ രേഖ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നും ചന്ദ്രന്റെ മാൎഗ്ഗമാകുന്നു. അവിടെ വലനമില്ലെങ്കിൽ സൂൎയ്യതമോമാൎഗ്ഗം ദിക്സൂത്രം തന്നെയാകുന്നല്ലൊ. ചന്ദ്രമാൎഗ്ഗവും അപ്പോൾ നേരെ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറു തന്നെ വരക്കാം.

൨൭൦

(ശ്ലൊ) അഗ്രതയൊഃ സംസ്പൎശാന്തരെ ദ്രൂമധ്യമെ ദിശി— ക്രമെണാനയൊഃ.

ഇങ്ങിനെ രണ്ടു മാൎഗ്ഗമുണ്ടായാൽ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിങ്കലും ചന്ദ്രമാൎഗ്ഗമദ്ധ്യത്തിങ്കൽ ഒരു ബിന്ദു ഇട്ടു, ചന്ദ്രബിംബത്തി

ണ്ടെ എട്ടിൽ ഒരംശത്തോടു തുല്യമായ സൂത്രത്തിന്റെ ഒരു തല ആ ബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ചു പിടിച്ചു, മറ്റെ തലകൊണ്ടു ചന്ദ്രബിംബവൃത്തം വരക്കണം. പിന്നെ സൂര്യമാർഗ്ഗമദ്ധ്യത്തിലും ഒരു ബിന്ദു ഇട്ടു, സോമഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ തമോബിംബത്തിന്റെ എട്ടിൽ ഒരംശത്തോളം വലുപ്പമുള്ള സൂത്രംകൊണ്ടും, സൂര്യഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ സൂര്യബിംബാഷ്ടാംശസൂത്രംകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ വൃത്തം വരക്കണം. അങ്ങിനെ വരച്ചാൽ, ചന്ദ്രഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ചന്ദ്രബിംബം മുഴുവൻ തമോബിംബത്തിനകത്തു വന്നുവെങ്കിൽ സമസ്തഗ്രഹണമാണെന്നും, ചന്ദ്രബിംബം മുഴുവനും കാണാതാകുമെന്നും അറിയുക. ചന്ദ്രബിംബം തമോബിംബത്തിനു പുറത്തു കാണുവാനുള്ളേടത്തോളം വെളുപ്പിച്ചാൽ ഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലത്തു ചന്ദ്രബിംബം അതുപോലെ കാണുന്നതുമാകുന്നു. അതുപോലെതന്നെ സൂര്യഗ്രഹണത്തിനു ബിംബം ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ അകത്തു വരുന്ന ഭാഗം കാണുകയില്ലെന്നും അറിയുക.

വ൨൮

ഇനി സ്പർശമോക്ഷങ്ങൾ വരക്കാൻ പറയുന്നു.

(൩൪) ഗ്രാസോനൈക്യദലാംഘ്രിതുല്യവിവരേ സ്പർശേ പ്രതീച്യാം വിധുർമ്മിതി— സ്പർശേ ഗ്രാസോനൈക്യദലാംഘ്രിതുല്യവിവരേ പ്രതീച്യാം വധും ഇത്യന്വയഃ. മിലേ ദിശ്യത്രാപി യോജ്യം.

അവിടെ രണ്ടു ഗ്രഹണമായാലും അതാതിന്റെ സംബന്ധാർദ്ധത്തിന്റെ നാലിലൊന്നു നീളത്തിൽ ഒരു ചരടുണ്ടാക്കി, അതിന്റെ ഒരു തല സൂര്യമാർഗ്ഗമദ്ധ്യത്തിൽ മുൻപു ഇട്ട ബിന്ദുവിൽ വെച്ചു പിടിച്ചു, മറ്റെ തല മുകളിലേക്ക പൊക്കി ചരടു വലിഞ്ഞതാൽ, ആ തല ചന്ദ്രമാർഗ്ഗമദ്ധ്യത്തിങ്കൽ തട്ടിച്ചു, തല തട്ടിയേടത്തു ചന്ദ്രമാർഗ്ഗത്തിങ്കൽ ഒരു ബിന്ദു വിട്ടു, ചന്ദ്ര

ബിംബാഗ്രാശാസൂത്രത്തിന്റെ ഒരു തല ആ ബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ചു പിടിച്ചു, അവിടെ ഒരു ചന്ദ്രബിംബവൃത്തം വരച്ചാൽ സ്പർശംപോലെ കാണുന്നതാകുന്നു. പിന്നെയും സമ്പാതാന്തത്തിന്റെ നാലിലൊന്നു നീളമുള്ള സൂത്രത്തിന്റെ ഒരു തല ദൃശ്യമാർഗ്ഗമദ്ധ്യബിന്ദുവിന്മേൽ വെച്ചു പിടിച്ചു, മറെറ തല ചുവട്ടിലേക്ക കൊണ്ടുപോന്ന അവിടേയും ചന്ദ്രമാർഗ്ഗത്തിൽ തട്ടിച്ചു ഒരു ബിന്ദു ഇട്ടു, അവിടേയും മുൻപറഞ്ഞതു പോലെ ബിംബവൃത്തം വരച്ചാൽ മോക്ഷം പോലേയും കാണുന്നതാകുന്നു. ഇവ പറഞ്ഞതെല്ലാം ചന്ദ്രാദിത്യന്മാർ ഉച്ചയാകും മുമ്പുള്ള ഗ്രഹണം വരക്കുവാനുള്ള സമ്പ്രദായമാകുന്നു. ഗ്രഹണം ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടാവുകയും, വലനം ഉത്തരമാവുകയും ചെയ്താൽ ദിക്സൂത്രത്തിൽ നിന്നു തെക്കോട്ടു നിക്കണമെന്നും, മുകളിലുണ്ടാകുന്ന ചന്ദ്രബിംബം മോക്ഷസമയത്തേയും, ചുവട്ടിലെതു സ്പർശസമയത്തേയുമാകുമെന്നും, നിലത്താണെങ്കിൽ ദിക്സൂത്രത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെ തലക്കൽ നിന്നാണു വലനം നിക്കേണ്ടതെന്നും ഇങ്ങിനെ അല്പ്പം കൂട്ടമാണ് വ്യത്യാസമുള്ളതെന്നും അറിക. മറെറല്ലാം മുൻ പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെയുമാകുന്നു. ഗ്രഹണം വരക്കാനുള്ള ക്രിയ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

പിന്നെ ഗ്രഹണത്തിന്റെ ക്രിയകൾക്ക ഇനിയും അനേകം സംശയങ്ങൾ വരുവാനുണ്ട്. അവയിൽ ചിലതും താഴെ പറയുന്നു. ആദിത്യഗ്രഹണത്തിങ്കൽ പർവ്വാന്തം ഒരു നാഴിക പുലരുന്നതിനകത്താണെങ്കിൽ ഗ്രഹണമില്ലെന്നു മുമ്പ പറഞ്ഞുവല്ലൊ. ഒരു നാഴിക പുലർന്നിട്ടു അതിന്നടുത്തു സ്ഫുടപർവ്വാന്തം വരികയും ലംബനം ഋണമാവുകയും, ചെയ്യുമ്പോൾ, ലംബനനാഴിക സ്ഫുടപർവ്വാന്തനാഴികയിൽ നിന്നു കളഞ്ഞതു മദ്ധ്യകാലമാകകൊണ്ടും, സ്ഫുടപർവ്വാന്തനാഴികയേക്കാൾ ലംബനനാഴിക ഏറി വരുമ്പോൾ, ലംബനനാഴികയിൽ

നിന്നു സ്ഫുടപര്യന്തനാഴിക കളഞ്ഞാൽ ശേഷമുള്ള നാഴികയോളം രാവുള്ളപ്പോൾ മദ്ധ്യകാലമെന്നു വരും. അവിടത്തെ ലംബനം അവിശേഷിക്കേണ്ടതിന്നു തൽകാലകാലലഗ്നം വരുത്തുവാൻ തൽകാലസായനാർക്കസ്ഫുടത്തിൽ തങ്കൽ നിന്നു വരുത്തിയ ചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾ സംസ്കരിക്കയും, ഇഷ്ടനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി അതിൽ നിന്നു വാങ്ങുകയും ചെയ്താൽ തൽകാല കാലലഗ്നം വരുന്നതാകുന്നു. അവിടെ 'ഇഷ്ടനാഴിക' എന്നു വെച്ചാൽ ലംബനത്തിൽ നിന്നു സ്ഫുടപര്യന്തനാഴിക വാങ്ങിയ ശേഷമുള്ളതുമാകുന്നു.

പിന്നെ ഒരു നാഴിക പകലാകുന്നതിന്നടുത്തു മുമ്പെ സ്ഫുടപര്യന്തമാകുമ്പോൾ ലംബനം ധനമാകകൊണ്ടു സ്ഫുടപര്യന്തത്തിൽ ലംബനം കൂട്ടിയാൽ മദ്ധ്യകാലം അസ്തമിച്ചിട്ടായി വരും. അപ്പോൾ ലംബനം അവിശേഷിപ്പാൻ തൽകാലകാലലഗ്നം വരുത്തേണ്ടതിന്നു തൽകാലസായനാർക്കസ്ഫുടത്തിൽ ആറു രാശി കൂട്ടി സചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾ സംസ്കരിച്ചു, അതിൽ ഇഷ്ടനാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി വാങ്ങിയാൽ തൽകാലകാലലഗ്നം വരും. ലംബനത്തിൽ നിന്നു സ്ഫുടപര്യന്തനാഴിക വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതാകുന്നു ഇവിടെ ഇഷ്ടനാഴികകളെന്നും ധരിക്കുക.

പിന്നെ ഒരു നാഴിക പകലാകുന്നതിന്നടുത്തു മുമ്പെ സ്ഫുടപര്യന്തമാകുമ്പോൾ ലംബനം ധനമാകകൊണ്ടു സ്ഫുടപര്യന്തത്തിൽ ലംബനം കൂട്ടിയാൽ മദ്ധ്യകാലം അസ്തമിച്ചിട്ടായി വരും. അപ്പോൾ ലംബനം അവിശേഷിപ്പാൻ തൽകാലകാലലഗ്നം വരുത്തേണ്ടതിന്നു സായനാർക്കസ്ഫുടത്തിൽ ആറു രാശി കൂട്ടി സചരപ്രാണകലാന്തരങ്ങൾ സംസ്കരിച്ചു, അതിൽ ഇഷ്ടനാഴികകളേയും ആറിൽ പെരുക്കിക്കൂട്ടിയാണു അ

വിടേക്കുള്ള കാലഭാഗം. അവിടെ ഇഷ്ടനാഴികകൾ, ലംബനം കൂട്ടിയിരിക്കുന്ന സ്ഫുടപര്യന്തത്തിൽ നിന്നു അന്നത്തെ ദിനപ്രമാണം വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതുമാകുന്നു.

പിന്നെ ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്നു ആദിത്യോദയത്തിന്നപ്പുറം ഉദയത്തിന്നടുത്തു മദ്ധ്യകാലമായി വരികയും, ഉദയത്തിൽ നിന്നു മദ്ധ്യകാലത്തേക്കുള്ള നാഴികയേക്കാൾ സ്പർശസ്ഥിത്യർദ്ധനാഴിക ഏറി വരികയും ചെയ്യുമ്പോൾ, സ്പർശസ്ഥിത്യർദ്ധനാഴികയിൽ നിന്നു ഉദയാൽപരമുള്ള മദ്ധ്യകാലനാഴികയെ വാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ള നാഴികയോളം രാവുള്ളപ്പോൾ സ്പർശം തുടങ്ങുമെന്നറിക. ഇനി അസ്തമനത്തിന്നടുത്തു ഗ്രഹണം വരുന്നേടത്തും, ഇവിടെ പറഞ്ഞതല്ലാതെ വല്ല സംശയവും നേരിടുമ്പോഴും യുക്തികൊണ്ടു നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്ക.

ഗ്രഹണം വരുവാൻ മദ്ധ്യകാലത്തിലേക്കാണല്ലോ വലനം വരുത്തുന്നതു്. അവിടെ ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലം ആദിത്യോദയാൽ പരമായി വരുമ്പോൾ ആദിത്യോദയത്തിങ്കൽ നിന്നു മദ്ധ്യകാലത്തിലേക്കുള്ള നാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി, അവ തീയ്യതികളെന്നു കല്പിച്ചു്, അതിൽ മൂന്നു രാശി കൂട്ടുകയും, അതിൽ ഗ്രാഹ്യചരം ദിക്കപോലെ സംസ്കരിച്ചു് അതിന്റെ ഉന്നത ജ്യാവു കൊള്ളുകയും വേണം.

സൂര്യഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലം സൂര്യോദയാൽപൂർവ്വമായി വരുമ്പോൾ ഉദയാൽപൂർവ്വം മദ്ധ്യകാലത്തിങ്കലേക്കുള്ള നാഴികകളെ വെച്ചു് ആറിൽ പെരുക്കി മൂന്നു രാശി വാങ്ങുകയും, ഗ്രാഹ്യചരം വിപരീതമായി സംസ്കരിച്ചു് അതിന്റെ ഉന്നത മഹാജ്യാവു കൊള്ളുകയും വേണമെന്നു ഭേദവുമുണ്ടു്.

ആദിത്യഗ്രഹണത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലം സൂര്യാസ്തമനാൽ പരമാണെങ്കിൽ അസ്തമനാൽപരം മദ്ധ്യകാലത്തിങ്കലേക്കുള്ള നാഴികകളെ ആറിൽ പെരുക്കി, അതിൽ മൂന്നു രാശി കൂട്ടി, ആദിത്യാസ്തമനത്തിങ്കലേക്കുള്ള ദിക്കുപോലെ ഗ്രാഹ്യചരവും സംസ്കരിച്ച്, അതിന്റെ ഭുജക്കാണ് മഹാജ്യാവു കൊള്ളേണ്ടൂ. ഇരുപ്പുറത്തെ നാലു ദിക്കിലേക്കും മഹാജ്യാവു കൊള്ളുക തുടങ്ങി മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ ക്രിയ ചെയ്തു വലനവും വരുത്തിക്കൊൾക, ഇതിനു ഇനിയും ഒരു ക്രിയ പറയുന്നു.

ഇവിടെ രണ്ടു ഗ്രഹണത്തിന്നായാലും മദ്ധ്യകാലം പകലാണെങ്കിൽ അന്നത്തെ ദിനപ്രമാണം ഉണ്ടാക്കി അർദ്ധിച്ചതും മദ്ധ്യകാലനാഴികകളും തമ്മിൽ അന്തരിക്കുകയും, ശേഷിച്ച നാഴികകൾ തിയ്യതികളെന്നും വിനാഴികകൾ ഇലികളെന്നും കല്പിച്ച് അവ ആറിൽ പെരുക്കുകയും, അറുപതിലും മുപ്പതിലും കയററി അതിൽ നിന്നു മഹാജ്യാവുകൊള്ളുക തുടങ്ങി ക്രിയ ചെയ്തിട്ടും വലനം വരുത്താം. അവിടെ മദ്ധ്യകാലനാഴികകളെന്നു പറഞ്ഞതു ഉദയാൽ പരം മദ്ധ്യകാലത്തിങ്കലേക്കുള്ള നാഴികകളായാലും, മദ്ധ്യകാലത്തിൽ നിന്നു അസ്തമനത്തിങ്കലോളമുള്ള നാഴികകളായാലും പോരായ്മയില്ല. അവിടെ മദ്ധ്യകാലം ഉച്ചക്കുമുമ്പാണെങ്കിൽ കൊള്ളുന്ന മഹാജ്യാവു മേഷാദിയും, ഉച്ചതിരിഞ്ഞിട്ടാണെങ്കിൽ തുലാദിയുമാകുന്നു.

ഇനി അസ്തമിച്ചിട്ടുള്ള ഗ്രഹണമാണെങ്കിൽ ദിനപ്രമാണാർദ്ധത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു രാത്രിപ്രമാണാർദ്ധം വരുത്തേണമെന്നും, അർദ്ധരാത്രിക്കു മുമ്പാണ് മദ്ധ്യകാലമെങ്കിൽ മഹാജ്യാവു മേഷാദിയും അർദ്ധരാത്രിക്കു ശേഷമാണെങ്കിൽ മഹാജ്യാവു തുലാദിയാണെന്നും ധരിക്കയും വേണം. മറ്റെല്ലാം പകലേക്കു പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെയുമാകുന്നു.

ഗ്രഹണഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൧൨. കരണഖണ്ഡം.

൮൪.

യോഗ്യാദി വാക്യങ്ങൾ.

യോഗ്യോ, വൈദ്യ, സ്ഥപഃ, സത്യം, ധന്യഃ, പുത്രഃ, ഖരോ വരഃ.
വീരഃ, ശൂരഃ, ശരോ, വജ്രീ, ഖഡ്ഗം, ഗോത്രോ, നൃപഃ, കവിഃ.
ധന്യഃ, സേവ്യോ, മയാ, ലോക, കായോ, ദീനഃ, സ്ഥനാം, ഗനാ
യാജ്ഞോ, യജ്ഞാം, ഗനഃ, ശൂന, മസ്തനോ, ദീനോ, ധുനി, ന്ടഃ
ആപഃ, പാപഃ, പയഃ, പഥ്യം, പൂജ്യം, ധേനോ, ദീനോ, ത്ഥിനഃ
തന, ദീനഃ, ഖന, ജ്ഞാനീ, തന, ഗനഃ, സനി, ന്നയ
യോഗ്യാദി പാഠം മേഷാദേ ര്വാക്യ മഷ്ടദിനസ്യ ച
തതാ യജ്ഞാദി വാക്യം ഉ ഹീനയുക്താ തവൈഃ സ്ഫുടം.

‘യോഗ്യോ വൈദ്യസ്ഥപഃ സത്യം’ എന്ന പാദം മേടമാസത്തിലേക്കും ‘ധന്യഃ പുത്രഃ ഖരോവരഃ’ എന്ന രണ്ടാമത്തെ പാദം എടവമാസത്തിലേക്കുമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ “ഭഗോനഃ” എന്നതു കൂടിയുള്ള ൧൨ പാദങ്ങളും പന്ത്രണ്ടു മാസത്തിലേക്കും ഉള്ളതാകുന്നു. ഓരോ പാദവും “യോഗ്യഃ” “വൈദ്യഃ” എന്നിങ്ങിനെ ഈരണ്ടക്ഷരങ്ങൾ കൂടിയ നന്നാലു വാക്യങ്ങളാകുന്നു. ഈ ഓരോ വാക്യവും അതാതു മാസത്തിലെ എട്ടെട്ടു ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളതാകുന്നു. ഈ ഓരോ വാക്യവും എട്ടാക്കി രാശിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന രാശ്യാദി സംക്രമസമയം മുതൽ കണക്കാക്കി അതാതു ദിവസങ്ങളിൽ സംസ്കരിക്കയും വേണം. ഇതു ഒന്നുകൂടി സ്പഷ്ടമാക്കുവാൻ ശ്രമിക്കാം. “യോഗ്യഃ” എന്ന ൧൧നെ വ്യക്തമാക്കി രാശിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഓരോ രാശി ഒന്നുകാലെ അരക്കാൽ ആണല്ലോ. മേടം ൧-ാംനു-ക്കാണെങ്കിൽ ഇളിയിൽ ൧ സംസ്കരിക്കണം. ബാക്കി കാലെഅരക്കാൽ ന്യൂനാധിക്യമില്ലാത്തതിനാൽ സംസ്കരിക്കയില്ല. ൯-ാംനു-യാകുമ്പോഴാകട്ടെ, മേൽപറഞ്ഞ സംഖ്യ ഇരട്ടിച്ചാൽ രണ്ടരക്കാൽ ഉണ്ടാകുന്നതിനാൽ ൨ സംസ്കരിക്കയും ചെയ്യും. ഈ ക്രമത്തിൽ ൨൪ ദിവസത്തിനു ‘യോഗ്യോ’ വൈദ്യഃ, പാതഃ എന്ന ൩ വാക്യം മുഴുവനും, പിന്നെ ഓരോ മാസത്തിലും എത്ര ദിവസമുണ്ടോ അളവിലുള്ള വാക്യത്തിന്റെ അതു രാശിയും സംസ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്നാൽ പിന്നത്തെ മാസ

ങ്ങിൽ ആ മാസത്തിലെ വാക്യങ്ങളെ മാത്രമല്ലാതെ കഴിഞ്ഞ മാസത്തിലെ വാക്യങ്ങളെ സംസ്കരിക്കയും വേണം. മീനം ൧-ാംനു- മുതൽക്കുള്ള വാക്യമായ "ശ്രേ" എന്ന തുടങ്ങി ഋണമായിട്ടും, തുലാം ൧൮-ാംനു- മുതൽക്കുള്ള "യജ്ഞ" എന്ന തുടങ്ങി ധനമായിട്ടും സംസ്കരിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

൨൪൨.

ഗീർന്നശ്രേയാദി വാക്യങ്ങൾ.

ഗീർന്നശ്രേയഃ	ശ്രുതാ സ്യ സുഖം
ധേനവ ശ്രീഃ	അവേ ശ്രേഷ്ഠം
ഞദ സ്ത നമ്യഃ	ഗോരസോ നാനാ സ്യാൽ
മവൈ ഹി യാജ്യഃ	മാ ധന്യാ നയേ
ധന്യേയം നാരീ	ഇഷ്ടം രാജ്ഞഃ കസ്യാൽ
ധനവാൻ പുത്രഃ	ധന്യാ വിധേയം സ്യാൽ
ഗ്രാഹ്യാഃ സുരാ രാജ്ഞാ	തപാം രക്ഷ രാജ്യസ്യ
ബോധേന കലം	ക്ഷേത്രജ്ഞഃ
ധനേശഃ ഖലൈഃ	നിഖിലനേത്ര
൧൦ ദശ സൂനവഃ	൩൦ ജലം പ്രാജ്ഞായ
ഹോമസ്യ സ്രുവഃ	ശചീ വന്ദ്യാ സ്യാൽ
ദിനാ ന്യേ തൃണാനാം	ഗോരസപ്രിയഃ
മുഖം നാരീണാം	വനാനി യത്ര
വേദഗോ ന്യേ	അന്നം ഗോത്രശ്രീഃ
ശ്രീ നിധീയതേ	ആജ്യാ ന്യേ നാഗാഃ
ശാകില നാഥഃ	ധിഗന്ധഃ കില
കശ്രേഷ്ഠാ സാ കഥാ	പുരാഗാ ശാലിഃ
സേവ്യ സ്യാനന്ദഃ	മാന്യഃ സ കവിഃ
ധ്യാനം മാന്യം ഹി	സുരപ്ലനാശം
൨൦ ധിയോ ഹി രാജ്ഞാ	൪൦ ബോധയേ മേ ദേഹകഃ

കശധാരിണഃ
ഇഷ്ടി വ്വിദ്യതെ
സ രാജാ പ്രീതഃ
സ്ഥൂലപ്രായോഗസൗ
ധിഗന്ത്ര ഭ്രാസഃ
അംഗാനി യദാ
സെനാവാൻ രാജാ
ധീരാഃ സന്നദ്ധാഃ
ശാലീനം പ്രധാനം
൭൦ ക്ഷീരം ഗൊ ശ്നാനയേൽ വ്യാ

കാമാസന്നഃ സഃ
ഹൊമം പുത്രാർത്ഥം
മന്നി ഭാനദഃ
നാവിജ്ഞഃ പാദെ
ഉൽപലം നിധിഃ
ശുദ്ധ സ്ഥ യൊദ്ധാ
വിജയം സ്ത്രീധനം
ഹീനപ്രായയാ നദ്ദു
ധി ഗശപഃ ബിന്ദായം
ഭിശള്ള നഃ പഥ്യം

ജ്ഞാചരയൊ നൃപഃ
താഃ പ്രജ്ഞാഃ പ്രാജ്ഞാഃ സ്യുഃ
അശപാനാം കൊ യൊഗ്യഃ
തദൈപരം പ്രിയായാഃ
ധവതപം
ഗ്രാമ സ്ഥസ്യ
ജന്മജരാ
ഇഷ്ടകാ കാന്താ
കലഹ്ണതഃ സ്യാൻ
൮൦ മുനി സ്ഥ ഉഗ്രഃ

ജനൊനന്ധഃ പാപകഃ
ശുദ്ധ്യാ സ്യാൽ
മാന്യം ലൊകെ
ധന്യഃ ശരൈഃ
സുഖീ സ നിത്യം
ധാന്യ ധാന്യസ്യ
അങ്കരം നീരം
ധാവ ദൈപള്യൊ ത്ര
ഗതപാ സരാഷ്ട്രാ
൯൦ ഗമന കാലം

പ്രമോദകരഃ
ശശാങ്കാനഗഃ
വക്ഷ്യാമി കാലം
സംഭെദഃ ഖലൈഃ
ശീലപ്രിയ സ്ഥപം
വെലാതരവഃ
വിജിനം കർമ്മ
ധർമ്മവാൻ രാമഃ
ദിഗ്ദ്വ്യൂഃ ശ്ലൊ നാസ്തി
൱ തെ ബാലാ ഭ്രാന്താഃ

ദയാവാൻ രൊഗീ
ഹൊമസ്ഥാനം വനം
ശ്രീമാൻ പുത്രൊ വാ
ത ന്മമ നാമാ
ഭാനാനാം ക്രമഃ
ക്ഷേത്രവാ നസ്സ്ഥ
ശംഖ ജയതി
ജ്ഞാനാംഗനാർത്ഥാ
ലക്ഷ്യാ സെന പാർത്ഥഃ
൱൰ സാപത്ന്യനിന്ദാ

ജനോ മാന്യോ ഹി
സ വാഗീ രാജാ
ആകാരോ യുദ്ധം
ഭാസ്യാമി ശ്രാദ്ധം
കാര്യഹാനിർന്നാര്യാ
ഭോഗാ നരാ നഷ്ടാഃ
വികലാനാം കാര്യാഃ
ഹരണം പാര്യസ്യ
ഇലാസമ്പ്രത്യയാ
൧൫. ധിഗാന്ധഃ

സേനായാഃ ക്രോധഃ
ഭാനം ഭാനോർന്നഷ്ടം
ഭൂമി സ്തസ്യ നിത്യം
ചക്രാദ്ധം പ്രാജ്ഞായ
താലാര്യഃ പാപപായം
ലിമ്പരാംബരാ ന്യസ്യ
ദ്രോണ ന്നാസ്ഥി
മീനജായം
ഭാനാനി നിത്യാ
൧൬. തപഃ ശ്രേയഃ സ്യാൽ

കവിഃ പുത്രഃ
തതാംഗനേയം
ജിഷ്ണു ന ലയഃ
ഭയം ഹരസ്യ
അശനാപരഃ
താലുഫലലോത
സംഗതോ നാഗഃ
വിസ്തൃതോ യോഗി
താരാംഗം നളഃ
൧൭. പ്രിയാർത്ഥഃ കവിഃ

അംബുധി രിതൈഷ്ടഃ
ക്ഷമാസ്തു നന്ദകഃ
ലോലധീഃ പുത്രഃ
തതേ ലേഖാ നാഗാഃ
വിലോമകലം
സ മന്ദോ രാഗീ
തൈലപ്രിയ സ്തപം
സാമ്പ്രതം രവിഃ
കലാനാം കക്ഷ
൧൮. ശ്രുതോ സപരാണി

പാപപായം നിശി
ധന്യോ മാന്യാംഗനേ
ലോഗാദ്ധം രാമാ
രാമാ ഗീയതേ
അത്യാഹാര സ്തു
ശാരീരകോ ഷ്യസൗ
ലോല ചക്രസ്ഥഃ
പ്രാജ്ഞനിഷ്ഠദം
ദിവ്യവാൻ രാജാ
൧൯. അംശാർത്ഥിനോധിഃ

ധന്യോ ഭാനാം തു
മൂർദ്ധ്നാ ഗോത്രാം തേ
തുലാർത്ഥിനോർത്ഥീ
ജിതപാസ്യ രക്ഷഃ
ശ്രമതോ നിന്ദാ
ഷഡ്വിധാന്യാഹുഃ
തത്ര ഗോ ന്നിധിഃ
കേശാ ന്യസ്തു കാര്യാഃ
യാനാനി നോ നയേൽ
൨൦. ശിശിരേ പാനീയം

ഭോഗമാപ്നം നിത്യം
സ്ഥനാംശകനാം പത്ന്യം
സന്താനശ്രേയഃ സ്യാൽ
കുമ്പേ ശ്രീ:
ധാതാവൃദ്ധിഃ
പലിതം താജകേ
തൈലജ്ഞാ നാഥഃ
താലി ന്നതാ സ്യുഃ
മീനാവയഗാത്ര
൧൭ താലുമദ്ധ്യേ ശ്രീഃ

തായതേ കൃഷ്ടഃ
ഗ്രാമോ നഷ്ടഃ
ശശീ താതേന
ദുഷ്ടേശാ നഷ്ടാഃ
ഭാനുഃ സദ്യസ്സ്യാൽ
ഭയാദ്യം ശ്രേയഃ
പ്രഭായാഃ പുത്രഃ
ഹസ്തശപഃ ശ്രേഷ്ഠഃ
ധനുഃ സേനാംഗോ
൨൦ ശാകൃതജ്ഞാ താജ്ഞീ

നോഗ്രാ ദോതാ താജകേ
ധന്യാ സ്യാൽ കാലഃ
വജ്ഞപം ഖഭൈവഃ
ശപാണോ ഭിന്നാ വാ
ധവാഃ കാരവഃ
ഭക്ഷാഭുഃശതക്ഷേണുഃ
ഭോഗഷ്ടുഖികാമഃ
ഭിന്നാ വഃ ജ്ഞാതിഃ
തത്ര ഭിയതേ
൧൮ ഭാണാഭാ താജകഃ ഭനനാ

സലിലം നവം
വൈദ്യഃ സ കവിഃ
മേനകാനാമാ
സേനാ മദ്ധ്യമാ
സംയുഗഭൃതഃ
സപജ്ഞവോകോസ്ഥി
ശ്ലോനാത്ഥി രതിഃ
കാവ്യപ്രിയോഭസന
ഭൂതരോത്ഥീ
൨൧ ധൂതാജ്ഞഃ പാദൈ

ന്യജ്ഞാസാദ്ധ്യാ സാ
നഭസ്യാനന്ദഃ
ധനേശോയം ജനഃ
സമഭന്താപ്രദഃ
നാഗഭോ ഗ്യഭഃ
ധിവഭേ ക്രോധഃ
ശ്രേഷ്ഠാ ഭിന്നാ നിത്യം
ധൂപീ സ്യാ ഭാജ്ഞായം
ബഹ്വവനേ യോഗ്യം
൧൯ വിഗതപാകപായം

ഗ്ലുത വൃതഭഃ
മാനദാ നിധിഃ
രംഗസ്യ ശ്രദ്ധാ
സപഭാവോ ജ്ഞാനസ്യ
അവനേധായം നാഥഃ
പുത്രോ ജ്ഞാനാദ്ധ്യായം
ധവശ്രേയഃ പതല്യം
തേന ശതൈഭഃ പട്ടഃ
വൈദ്യോഭസന
൨൨ ഹയോ ധന്യഃ

അപ്രിയോ നരയ തിലസ്യ ഓഷഃ
ശാസ്ത്രയോഹ്യ ദയം തവ മാനദഃ
ഭോഗമാത്രസ്യ ഷഡ്വിധം പദം
ഗ്രാമാന്തിനരഃ മംഗലം നിളം
യത്രാന്നം ശ്രേഷ്ഠം ൧൪൦ യോഗ്യഃ സംജ്ഞയേ
ഭിന്നാംഗോ നാഗഃ
പ്രജ്ഞാതോ യോഗീ യോഗോ ജ്ഞാനിനഃ
മുഖ്യോ ധീരോ ലിങ്ഗഃ സ്യാൽ
ഗാവഃ പ്രിയാ വഃ ശൈലാലയോ നമ്യഃ
൧൩൦ സുരതം ത്രിഭിഃ മന്ത്രിതം പ്രാജ്ഞായ
ത്രിരാജ്ഞാം കരഃ അനിധാനം കവേഃ
ധാരാഭിഃ ശ്രമഃ ശ്രോത്രിയ പ്രിയസ്യ
ത്രിഭി ർഹാനിസ്സ്യ മംഗലം
അനംഗാശ്രിതാ കവേഃ ശക്ത്യാ
ധന്യാഃ സ നാഥഃ ൧൪൮ ഭവേൽ സുഖം.

വാക്യാങ്കങ്ങൾ.

ഹേരാ	൧൧	സേനാ	൧൩൧
ശ്രുതാ	൨൧	അംബു	൧൪൧
ശശി	൩൧	ധമ	൧൫൧
കര	൪൧	ഭോഗ	൧൬൧
ഞെ	൫൧	നോഗ്രാ	൧൭൧
പ്രമോദ	൬൧	ആജ്ഞാ	൧൮൧
കാമാ	൭൧	താവത്	൧൯൧
ജനോനധഃ	൮൧	സലി	൨൦൧
യോവാൻ	൯൧	ഉത	൨൧൧
ജനോമാൻ	൧൦൧	അപ്രി	൨൨൧
കവിഃ	൧൧൧	ത്രിരാജ്ഞാം	൨൩൧
ഖപഃ	൧൨൧	യോഗഃ	൨൪൧

(നാളും പക്കവും പ്രസിദ്ധമാകയാൽ എഴുതുന്നില്ല.)

൨൭

നിത്യയോഗങ്ങൾ.

൧	വിഷ്കംഭഃ	൧൦	ഗണ്ഡഃ	൧൯	പരിഘഃ
൨	പ്രീതിഃ	൧൧	വൃദ്ധിഃ	൨൦	ശിവഃ
൩	ആയുഷ്മാൻ	൧൨	ധ്രുവഃ	൨൧	സിദ്ധഃ
൪	സൌഭാഗ്യഃ	൧൩	വ്യാഘാതഃ	൨൨	സാദ്ധ്യഃ
൫	ശോഭനം	൧൪	ഹർഷണഃ	൨൩	ശുഭഃ
൬	അതിഗണ്ഡഃ	൧൫	വജ്രഃ	൨൪	ശുക്ലഃ
൭	സുകർമ്മാ	൧൬	സിദ്ധിഃ	൨൫	ബ്രഹ്മഃ
൮	ധൃതിഃ	൧൭	വ്യതീപാതഃ	൨൬	മാഹേന്ദ്രഃ
൯	ശൂലം	൧൮	വരീയാൻ	൨൭	വൈധൃതി

രാശികാണുവാൻ.

൨൩

൧ന്നു കാൎത്തികക്കാൽക്ക ൧൫
൨ന്നു മകീരത്തരക്ക ൩൦
൩ന്നു പുണർതത്തിൽ മുക്കാൽക്ക ൪൫
൪ന്നു ആയില്യം പോകും.
൫ന്നു ഉത്രത്തിൽ കാൽക്ക ൧൫
൬ന്നു ചിത്തിരക്ക ൩൦
൭ന്നു വിശാഖത്തിൽ മുക്കാൽക്ക ൪൫
൮ന്നു തൃക്കേട്ട പോകും
൯ന്നു ഉത്രാടത്തിൽ കാൽക്ക ൧൫
൧൦ന്നു അവിട്ടത്തരക്ക ൩൦
൧൧ന്നു പൂരോരുട്ടാതി മുക്കാൽക്ക ൪൫
൧൨ന്നു രേവതി പോകും

൨൮൫

പക്ഷം കാണുവാൻ

൧൩ തൃതീയരക്ക ൩൦	൭ തൃതീയരക്ക ൩൦
൨൩ പഞ്ചമിപോവും	൮൩ പഞ്ചമി പോകും
൩൩ അഷ്ടമിഅരക്ക ൩൦	൯൩ അഷ്ടമിഅരക്ക ൩൦
൪൩ ദശമി പോകും	൧൦൩ ദശമി പോകും
൫൩ ത്രയോദശിഅരക്ക ൩൦	൧൧൩ ത്രയോദശി അരക്ക ൩൦
൬൩ വെളുത്തവാവു പോകും	൧൨൩ കറുത്തവാവ് പോകും

൨൮൬

ലോകാദിസംക്രമവാക്യങ്ങൾ

൧ ലോകാനാം ലക്ഷ്മണാമഗ്ര	൭ ഖണ്ഡാൽമിതപാസിമിമെന്ദു
൨ വിഭാഗണ്യധപതെന	൮ ർഗ്ഗിശണയഹയപാൻ
൩ പൂർവ്വിമധ്യശാഭശില്പ്രാ	൯ ൻ സർവ്വമെന്ന്യാധ് ഗാത്രാൻ
൪ ധന്യന്മൂനന്നപ്പരക്രാൻ	൧൦ ഭാഗതാം കല്പിതനൊർപ്പിം
൫ ജയധനാഭിലരാൻ	൧൧ സുഗായകൃശമദ്രും
൬ ലോലവാൾഗാഭുരമാ ലൈഃ.	൧൨ ദൃഷ്ടികം ബാണാളുകൈഃ

'ലോകാനാം ലക്ഷ്മണാമഗ്ര്' എന്ന ഒന്നാം വാക്യം മുതൽ നിന്നു ഇടവസംക്രമത്തിന്റെ വാക്യവും, ക്രമത്തിൽ ഒടുവിലത്തെ വാക്യമായ 'ദൃഷ്ടികം ബാണാളുകൈഃ' എന്നതു മീനമേഷസംക്രമവാക്യവുമാകുന്നു. ഇതുകൾ കുറിക്കുന്ന സ്ഥാനം മുതൽ ഗുർവ്വക്ഷരം, വിനാഴിക, നാഴിക, ദിവസം ഇതുകളെ ബോധിക്കുന്നു.

൨൭൮

പ്രഭവാദി വൎഷനാമം

൧	പ്രഭവഃ	൨൨	സൎവ്വധാരി	൪൨	കീലകഃ
൨	വിഭവഃ	൨൩	വിരോധിഃ	൪൩	സൌമ്യഃ
൩	ശുക്ലഃ	൨൪	വികൃതിഃ	൪൪	സാധാരണഃ
൪	പ്രമോദൂതഃ	൨൫	ഖരഃ	൪൫	വിരോധികൃൽ
൫	പ്രജോൽപതിഃ	൨൬	നന്ദനഃ	൪൬	പരിധാവി
൬	ആംഗിരസഃ	൨൭	വിജയഃ	൪൭	പ്രമാദി
൭	ശ്രീമുഖഃ	൨൮	ജയഃ	൪൮	ആനന്ദഃ
൮	ഭവഃ	൨൯	മന്മഥഃ	൪൯	രാക്ഷസഃ
൯	യുവാ	൩൦	ദുൎമ്മുഖഃ	൫൦	നളഃ
൧൦	ധാതുഃ	൩൧	ഹേവിളംബി	൫൧	പിംഗളഃ
൧൧	ഈശ്വരഃ	൩൨	വിളംബി	൫൨	കാലയുക്തിഃ
൧൨	ബഹുധാന്യഃ	൩൩	വികാരി	൫൩	സിദ്ധാൎത്ഥി
൧൩	പ്രമാഥി	൩൪	ശാൎവ്വരി	൫൪	രൌദ്രഃ
൧൪	വിക്രമഃ	൩൫	പ്ലവഃ	൫൫	ദുൎമ്മതിഃ
൧൫	വൃഷഃ	൩൬	ശുഭകൃൽ	൫൬	ദുന്ദുഭിഃ
൧൬	ചിത്രഭാനുഃ	൩൭	ശോഭകൃൽ	൫൭	രുധിരോൽഗാരി
൧൭	സ്വഭാനുഃ	൩൮	ക്രോധി		
൧൮	താരണഃ	൩൯	വിശ്വാവസുഃ	൫൮	രക്താക്ഷി
൧൯	പാൎത്ഥിവഃ	൪൦	പരാഭവഃ	൫൯	ക്രോധനഃ
൨൦	വ്യയഃ	൪൧	പ്ലവംഗഃ	൬൦	അക്ഷയഃ
൨൧	സൎവ്വജിൽ				

൨൭൯

മാസപാദകൃത്യം

൧	കലീന	൫	ക്ഷനസ്യ	൯	ഭഗാദി
൨	ശുക്ലാന്താ	൬	സിംഹസ്യ	൧൦	മീനാംഗി
൩	വിധാന	൭	സ്വപുത്ര	൧൧	ദുരാംഗി
൪	ഭാത്ര്യാ	൮	ചതുരാൎക്ക	൧൨	മാതുലഃ

'കലിന്' എന്ന ൧൭-ാം വാക്യം ഒരു മാസത്തിലെ ദിവസവും, ക്രമേണ 'ഗ്ര ഉളഃ' എന്ന ൧൮-ാം വാക്യം ൧ കൊല്ലത്തെ (൧൨ മാസത്തെ) ദിവസവുമാകുന്നു. ഇനി ൧ കൊല്ലത്തെ ദിവസം, ൨ കൊല്ലത്തെ ദിവസം ഇങ്ങിനെ ക്രമേണ ൧൦൦ കൊല്ലത്തെ ദിവസം കൂടി ചേർത്തുവാക്കിയിട്ടുള്ള പട്ടിക ൨൧-ാം അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

൮൫

പരഹിതത്തിലെ

ഗുണകാരഹാരകങ്ങൾ

ഗുണകഃ "കുലം" ഭാനോ ർഹാരകോ "ഗൌത്രഗായകഃ"
"ജനനം" ഗുണയേ ദിന്ദോ ർവ്വിഭജേൽ "ഗന്ധഗീതകൾ" ൧
"കിം" ഗുണശ്ചന്ദ്രതുംഗസ്യ "ഭംഗദാഗി" വിഭാജകഃ
ഗുണകാരഃ ക്ഷമാസൂനോഃ "കിം" "സുജാതോ" വിഭാജകഃ ൨
"ജനീകം" ഗുണകൃൽ ഛാന്ദ്രേഃ "സാധുസാഹി" വിഭാജകഃ
ഗുണകാരോ ഗുരോ "ന്നാകം" ഹാരകോ "ഗുരുഗായകഃ" ൩
"ധീശാഗപ്രാപകോ" ഹാരോ "നനാമ" ഗുണകൃൽ ഭൃഗോഃ
"കിം" ഗുണഃ സൂര്യപുത്രസ്യ ഹാരക "സ്സുതസേനികം" ൪
പാതസ്യ ഗുണകാരഃ "കിം" "ശ്രദ്ധസാക്ഷി" വിഭാജകഃ
ഹതപാദാദി ഖണ്ഡാദാനം ഉഹാരകൻ മധ്യമസിദ്ധയെ ൫

ഗ്രഹങ്ങൾ	ഗുണകാരങ്ങൾ	ഹാരകങ്ങൾ	അതാതു ഗ്രഹത്തി
രവി	കലം	ഗൌത്രഗായകഃ	ന്റെ മധ്യമം ഉണ്ടാക്ക
ചന്ദ്രൻ	ജനനം	ഗന്ധഗീതകൾ	വാൻ മേൽപറഞ്ഞ അ
തുംഗം	കിം	ഭംഗദാഗീ	തതിന്റെ ഗുണകാരം
കുജൻ	കിം	സുജാതഃ	കൊണ്ട് ഖണ്ഡദിന
ബുധൻ	ജനീകം	സാധുസാഹീ	ത്തെ ഗുണിക്കണം അ
വ്യാഴം	നാകം	ഗുരുഗായകഃ	തിന്റെ ഹാരകം കൊ
ശുക്രൻ	നനാമ	ധീശാഗപ്രാപകഃ	ണ്ടു ഹരിക്കണം ഫലമായ
ശനി	കിം	സുതസേനികഃ	
രാഹു	കിം	ശ്രദ്ധസാക്ഷി	

൨൩൯

ദ്വിതീയഹാരകങ്ങൾ

ഭാസ്വസ്യ "ചന്ദ്രാനനയാ" വിശോധ്യ
ഋണം ശശാങ്കസ്യ ച "നിശധീശഃ".
"ഹസ്താഗ്ര" ഭൂമ്യസ്യ വിശോധനീയം
ധനം തു വക്രസ്യ ച "താതശൈന്യം" ൧

ശശാങ്കപുത്രസ്യ ധനം "കളായം"
ഗുരോ "ര്ന്യവാധ്ക്യ" ഋണം സുരാണാം.
"ഗരേഭ്യ" ശുക്രസ്യ ഭവേ ഋണം ച
ശനേ ർദ്ധനം സ്യാദപി "ചന്ദ്രശോകാ" ൨

സായോജനീയ് ഹാനിനോ "ഖയാദ"
ഏതേ ഹാരാ മന്ദ്രഖിയേൻ ചിതിസ്യാഃ.
ശിഷ്ടം തു ഖണ്ഡസ്യ ച തൈ ർവ്വിഭജ്യ
കൃത്വാ ഭൃശൈകതാ സഹ ഋണം കലാദ്യൈഃ ൩

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ	ഋണധനം
രവി	ചന്ദ്രാനനയാ	ഋണം
ചന്ദ്രൻ	നിശധീശ	ഋണം
ഇംഗൻ	ഹസ്താഗ്ര	ഋണം
കുജൻ	താതശൈന്യം	ധനം
ബുധൻ	കളായം	ധനം
ഗുരു	ന്യവാധ്ക്യം	ഋണം
ശുക്രൻ	ഗരേഭ്യ	ഋണം
മന്ദൻ	ചന്ദ്രശോകാ	ധനം
രാഹു	ഖയാദ	ധനം

ഈ വാക്യങ്ങളെ നീട്ടി വെച്ചിട്ടാണ് ഖണ്ഡ ശോധനത്തെ ഹരിക്കേണ്ടത്. ഇവയിൽ സൂര്യ ചന്ദ്ര ഇംഗ രാഹുക്കളുടെ ഹാരകങ്ങളും കൊണ്ടുവേണ്ട ദിനത്തെ വിദ്ധ്യാദിയായി ഹരിക്കൽ 'ഇത്ര ദിവസത്തേക്ക ഇത്രയാണെന്നു വകൾ' എന്ന എളുപ്പത്തിൽ തോന്നുവാൻ വേണ്ടി ഒരു പട്ടിക പോലെ വാക്കിട്ടു ൨൪൦-ാം പുറത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

൨൫൨.

ഗ്രഹമദ്ധ്യഗതികൾ

“ഭാനധർമ്മ,” “മൃഗനിമുസ്യ,” “താര
യോഗ,” “രാഗശ്രുമരം,” നന്ദമാനീ”.
“മീനതാള,” “നന്ദരാജ്ഞി,” “കവിനേ്യ,”
“പൂജ്യഗാന” ഗതയോ വികലാദ്യാഃ—

ഗ്രഹങ്ങൾ	ഗതികൾ
സൂര്യൻ	ഭാനധർമ്മം
ചന്ദ്രൻ	മൃഗനീമുസ്യ
കുജൻ	താരയോഗം
ബുധൻ	രാഗശ്രുമരം
ഗുരു	നന്ദമാനീ
ശുക്രൻ	മീനതാളം
മന്ദൻ	നന്ദരാജ്ഞി
ഉച്ചൻ	കവിനേ്യ
രാഹു	പൂജ്യഗാനം

വിവരണം

ഈ മദ്ധ്യഗതിവാക്യങ്ങൾ വിലിയാദിയായിട്ടാകയാൽ ഇവകളെക്കൊണ്ടു ക്രിയ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം മറിച്ചുവെച്ചിട്ടു വേണ്ടതാകുന്നു. എന്നു വെച്ചാൽ ആദ്യത്തെ രണ്ടക്ഷരങ്ങൾ വിലിയായിട്ടു കൂട്ടിച്ചേ, ശേഷം അക്ഷരങ്ങൾ ഇപ്രകാരം കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നു വേണ്ടതാണെന്നർത്ഥം. സൌകര്യത്തിനായി കുജൻ, ബുധൻ, ശുക്രൻ ഇവരുടെ മദ്ധ്യഗതികൾ ൧ നാഴിക മുതൽ ൬൦ നാഴിക കൂടിയും ൧ ദിവസം മുതൽ ൩൦ ദിവസം കൂടിയും (൧ മാസം കൂടിയും) ചെയ്തുവെച്ചിട്ടുള്ള പട്ടിക ൩൧൫-ാംപേജിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്.

൨൫൩.

സംക്രമസമയത്തെ രവിമദ്ധ്യമങ്ങൾ

“ശ്രേഷ്ഠാഹിരതം,” “ധടധീരയോനി”
“സാരൊദനനാമഗാ,” “ധൂർത്തധാനലിനാ”.
“വാനാരിനാമാ,” “മുനിരത്നഗുണാ”
“ബാലായനാഥാ,” ഭവനാഗനാടീ ൧
“മാള്ഗ്രാധിരാജ്ഞാ,” “നൃണാംഗുണൊധനാ
“ധീമതഃരെനാപി,” ഗുണാംഭിരായമെന്നു.
ഉക്താ സ്സ്യു മേഷാ ദൃഷഭാദിസംക്രമേ
സൂര്യസ്യ മദ്ധ്യാഃ ക്രമശഃ കലാദിത ൨

“ശ്രേഷ്ഠാഹിതരം” എന്ന ഒന്നാമത്തെ വാക്യം സൂര്യൻ മേടത്തിൽ നിന്നു എടവത്തിലേക്കു കടക്കുന്ന (സംക്രമ)സമയത്തെ സൂര്യമദ്ധ്യമമാകുന്നു:

ത്രക്കന്ന പരമഃമംമനം വാക്യമായ "ഗുണാംഗിരായരഞ്ച" എന്നു തിന്നതി ക്കിന്ന സൃഷ്ടി ഭഗണാദികം കഴിക്കുന്ന സമയത്തേക്കുള്ള സൃഷ്ട്യാദ്യവ മാണെന്നർത്ഥം. ഇതുകൾ ഇവിടെയാദികൾക്കുന്നു.

൨൮

പരഹിതത്തിലെ മന്ദോച്ചങ്ങൾ.

"ദ്യുസ്നാസ്തി" തിനാനായസ്യ, "തുംഗ" സ്യാ ച്ചന്ദ്രനസ്യതാ
ജീമിജസ്യ "ഭൂതാളു" തേ, "നൃനാംസ" ശശിജസ്യ ച
ഗുരോ "തനാന," ശുക്രസ്യ "ജ്ഞാനാംഗ" "സുരസാ" ശനേഃ.
മന്ദോച്ചാ ഭാഗരാശിസ്യ സ്പഷ്ടാസ്സ്യ്യ്രവിധേന ക്രമാൽ.

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ	വിവരണം
രവി	ദ്യുസ്നാസ്തി	
ചന്ദ്രൻ	(തുംഗൻ)	മാർജ്ജനിൽ കാണിച്ചു മാരോ വാക്യ
കുജൻ	ഭൂതാളു	വും അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യമത്തെ
ബുധൻ	നൃനാംസ	നംഘിൽ നിന്നും രാശിയിൽ നിന്നും കളയ
ഗുരു	തനാന	ണ്ടതാകുന്നു. ചന്ദ്രൻ തന്റെ തുംഗനേയു
ശുക്രൻ	ജ്ഞാനാംഗ	മാണു കളയേണ്ടതു്.
മന്ദൻ	സുരസാ	

൨൯

ശുക്കിലെ മന്ദോച്ചങ്ങൾ.

വന്യാജയശ്രീ, ബ്ബലപുഷ്പകാന്തഃ,
സർവ്വാർത്ഥനാഥേന, മുനീന്ദ്രരാമഃ.
അഭീഷ്ടരാമേണ, ധനരതാലോനം;
സ്പഷ്ടാദികോച്ചാഃ; ശശിനസ്തു തുംഗഃ.

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ	വിവരണം
രവി	വന്യാജയശ്രീ	ചന്ദ്രന്റെ തുംഗനു മാകരം. ഇതി
കുജൻ	ബലപുഷ്പകാന്ത	ലെ ചന്ദ്രൻ ഒഴിച്ചു മററു ഓരോ വാ
ബുധൻ	സർവ്വാർത്ഥനാഥേന	ക്യവും ഇവി മുതൽക്കെട്ടതാകുന്നു. ച
ഗുരു	മുനീന്ദ്രരാമഃ	ന്ദ്രന്റെ സ്ഥാനം ഇവിടും, അതിനു
ശുക്രൻ	അഭീഷ്ടരാമേണ	മുകളിലേത്തു നംഘും, അതിനും മുകളി
മന്ദൻ	ധനരതാലോനം	ലേതു രാശിയുമാണെന്നർത്ഥം.

൨൩൬

[illegible] വാക്യങ്ങൾ.

൧ ശ്രൗ[illegible], ൨ [illegible], ൩ മാന്യം പുണ്യം, ൪ ജനാ[illegible], ൫ [illegible], ൬ [illegible], ൭ മായാചാരം.

൨൩൭

[illegible] വാക്യങ്ങൾ.

൧ അനന്തം, ൨ [illegible], ൩ [illegible], ൪ അനവധിഃ

൨൩൮ പരഹിതത്തിലെ സൂര്യജ്യാവ് — ൨൩൯ പരഹിതത്തിലെ ചന്ദ്രജ്യാവ്

സംഖ്യ	സൂര്യജ്യാ വാക്യങ്ങൾ		ചന്ദ്രജ്യാ വാക്യങ്ങൾ		സംഖ്യ
൧	ശ്രേനന	൯	നരകാന്ത	൧൯	൧
൨	സപ്തനാ	൮	ധരാഗത	൨൦	൨
൩	ക്ഷേമന	൮	ധമേന	൧൯	൩
൪	ലിംഗിനാ	൮	ഹാസനം	൧൯	൪
൫	ഖരപണ	൮	സ്വധേന	൧൮	൫
൬	ധാവണാ	൮	മാന്യസ്യ	൧൮	൬
൭	സമേന	൭	ബലസ്യ	൧൭	൭
൮	വത്തനം	൮	നാമകം	൧൬	൮
൯	രമാസന	൬	സുതസ്യ	൧൬	൯
൧൦	ഗാനാസനാ	൭	ചലാഹസ്യ	൧൫	൧൦
൧൧	മലന	൬	ജലസ്യ	൧൫	൧൧
൧൨	മെയാധനം	൬	ഗോപുരം	൧൩	൧൨
൧൩	സുധേനാ	൫	ചരിത്ര	൧൩	൧൩
൧൪	തനസ്യ	൫	ധീരാത്ര	൧൧	൧൪
൧൫	സനിപ	൫	ഗുക്ര	൧൧	൧൫
൧൬	ദീപകഃ	൪	പക്ഷികാൽ	൯	൧൬
൧൭	തജസ്യ	൩	അസിത്ര	൮	൧൭
൧൮	ധാന്യസ്യ	൨	ശോഭിത്ര	൭	൧൮
൧൯	ബലസ്യ	൩	മഹേന്ദ്ര	൬	൧൯
൨൦	ഋതകഃ	൨	കന്ധരഃ	൪	൨൦
൨൧	ചാരസ്യ	൨	ഭൂധാര	൩	൨൧
൨൨	ഹാരസ്യ	൧	ഭോഗ്യ	൨	൨൨
൨൩	ധരാപ	,,	സ്ഥനാഗ	൧	൨൩
൨൪	ധാരകഃ	,,	പന്നഗഃ	,,	൨൪

൨൬൨

പരഹിതത്തിലെ ... ന്റെ ജ്യാവുകൾ

സംഖ്യ	മന്ദജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: മകരാദി ജ്യാവുകൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: പ്രഥമാന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: കർക്ക്യാദി ജ്യാവുകൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	സംഖ്യ
൧	നാഥിനം	൨൧	നിധാനന്നി	വ്യൻ	വിലോചനം	൨൨൨	൧
൨	ധ്യാജ്ഞനം	൨൩	ധീരപന്നി	വ്യൃ	[illegible]	൩൪൯	൨
൩	ഭീങ്കഃ	൨൩	സ്തിരന്നി	വ്യൻ	[illegible]	൩൦൧	൩
൪	സ്വതകഃ	൨൨	തമാധിന്നി	വ്യെ	വിധാവകഃ	൨൨൨	൪
൫	കിംകരെ	൨൨	ശോമവന്നി	വ്യൻ	സാലസഭിഃ	൧൯൭	
൬	ശൈശിരെ	൨൬	ഘലാശേന്നി	വ്യന്ന	പ്രബോധകൊ	൧൭൨	൬
൭	ഉരനാളു	൨൨	ജപാന്തന	വ്യെ	വിഹീനഃരാ	൧൧൨	൭
൮	ഖ്ളിശപ്ലൂ	൨൨	ഷീനാന്നി	വ്യന്ന	ദ്ധയോഃ	൮൨	൮
൯	ലെഹിശോ	൨൩	കല്ലാഷ്ഠിന്നി	വ്യ൨	പ്രഹാങ്ങഃ	൬൦	൯൦

൧൦	നാഗവ	൪൨	മിശ്രഭാരതം	൮൦	പ്രമാഥ്യ	൮൮		൧൦
൧൧	[illegible]	൪൧	നാതിധന	൮൪	ണ്ഠാമണ്ഡ	൨൦		൧൧
൧൨	[illegible]	൩൯	ദിവാകരായാ	൮൨	ന്തനാകര	൪		൧൨
൧൩	[illegible]	൩൩	[illegible]	൮൨	വിനിശ്ചയാ	൩	പാരാശ്ലിഷ്ടം	൧൩
൧൪	[illegible]	൩൪	[illegible]	൮൧	മൃഗശിരഃ	൧൩		൧൪
൧൫	പ്രീതം	൩൧	സിദ്ധിപ്രിയാ	൯൮	പ്രജാഗര	൨൩		൧൫
൧൬	[illegible]	൨൬	[illegible]	൮൦	ഗുണാംബര	൩൪		൧൬
൧൭	[illegible]	൨൭	[illegible]	൯൯	ഭൃഗുശിര	൪൦		൧൭
൧൮	[illegible]	൨൨	ശങ്കരായാ	൯൩	[illegible]	൪൫		൧൮
൧൯	[illegible]	൧൮	നന്ദനായാ	൯൪	സുഗ്രീവ	൪൯		൧൯
൨൦	[illegible]	൧൪	വാസിതായാ	൯൨	ഗൃഹപുര	൫൧		൨൦
൨൧	[illegible]	൧൦	[illegible]	൯൦	സ്വർഗ്ഗാപുര	൩൦		൨൧
൨൨	[illegible]	൬	തരളാദികം	൯൩	സ്വർണ്ണസന്നിഭ	൩൨		൨൨
൨൩	[illegible]	൨	[illegible]	൩൩	കൃപണാര	൩൨		൨൩
൨൪	[illegible]	,,	[illegible]	,,	മനോധിപഃ	,,		൨൪

൨൩൭

പരഹിതത്തിൽ ബുധന്റെ ജ്യാവുകൾ.

സംഖ്യ	മന്ദജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: മകരാദിജ്യാവുകൾ	ജ്യാവ് അന്തരങ്ങൾ	കർക്യാദിജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	സംഖ്യ
൧	ധൂളിനാ	൧൯	കോചനം	൩൨	ശിവാപനം	൧൨൧	൧
൨	ഷാപിനാ	൧൮	മല്ലിപ്പു	൩൨	ദിവ്യസരണം	൧൫൨൧	൨
൩	മന്ദനാ	൮	ചരാളകോ	൩൧	ധനം വിനാ	൧൨൨	൩
൪	ഗൃഹിണാ	൧൩	മലയതോ	൩൦	ഫലാശനം	൧൧൪	൪
൫	ശാലിനാ	൧൭	ദിനജ്ഞഃ	൨൮	തപോധനം	൧൬൩	൫
൬	ലിനയാ	൧൨൨	സെജ്ഞഃ	൨൪	പ്രശംസനം	൧൦൪	൬
൭	ഷൂപകയാ	൧൨൨	ഗുരുവിൽ	൨൪	തവാഞ്ഛനം	൨൭	൭
൮	ചാരവോ	൧൨	ഗോവർദ്ധനോ	൭൭	ഭയോഗ്രഹനം	൭൮	൮
൯	പാവകം	൧൦	നിർമ്മലം	൭൭	തന്മനാപാൽ	൩൪	൯

൧൦	ശാലേയം	൧൦	ശ്രുതിമാൻ	൩൩	സംജ്ഞകഃ	൩൩		൧൦
൧൧	ഹായനം	൮	നിർമ്മിത	൩൨	ശത്രുകപിഃ	൨൯		൧൧
൧൨	നാഡികാ	൭	ഹിമാദ്രി	൩൧	കലാസ്യയം	൨൯		൧൨
൧൩	[illegible]	൬	വൃന്ദാവനം	൩൧	സനിരകൾ	൨൦		൧൩
൧൪	[illegible]	൫	മഹാജനം	൨൭	സാഗരകൾ	൨൧		൧൪
൧൫	കാട്ടുകം	൪	ഗുണാഢ്യനം	൨൬	മഹാശ്രയം	൧൩		൧൫
൧൬	[illegible]	൩	നാമിഷ്ടനം	൨൩	വസന്തപ്രിയഃ	൭		൧൬
൧൭	[illegible]	൩	[illegible]	൨൨	കണ്ടകൾ	൯		൧൭
൧൮	മാനം	൨	ദൈവായനം	൨൧	വിഹാരകൾ	൨		൧൮
൧൯	[illegible]	൨	യന്ത്രപാ	൧൮	നദീയഃ	൭	ഉദ്ദേശ്യകർമ്മം	൧൯
൨൦	നക്ഷത്രം	൨	മാർഗ്ഗനയം	൧൭	പ്രാസ്യരയം	൧൨		൨൦
൨൧	ദീപം	൨	വിനായകഃ	൧൨	യമളിപ്പുഃ	൧൬		൨൧
൨൨	ഭാരം	...	സ്വഭാവകം	൯൧	പ്രവീരകഃ	൨൧		൨൨
൨൩	സൂക്ഷ്മഃ	൧	ജാതരൂപാ	൨൮	കാന്തരയം	൨൨		൨൩
൨൪	ശരഃ	...	സ്വധീശ്വരൻ	...	സ്വധാന്യകഃ	...	ശൂന്യം	൨൪

൧൩൨:

പരഹിതത്തിൽ ഗുരുവിന്റെ ജ്യാവുകൾ

നമ്പ്ര്	മന്ദജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: മകരാദിജ്യാവുകൾ	ജ്യാവ് അന്തരങ്ങൾ	കർക്ക്യാദിജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	നമ്പ്ര്
൧	ഉന്ദ്ധനം	൨൦	സ്ഥലേന	൩൬	ക്ഷമാനന	൪൩	൧
൨	നാഗിനം	൨൦	വാസേന	൩൬	പുഷ്പസ്യ	൪൪	൨
൩	നന്ദനം	൨൧	പമസ്യ	൩൭	മതസ്യ	൪൧	൩
൪	ക്ഷയനം	൨൦	ശ്രീസവകഃ	൩൭	തസ്കരഃ	൪൦	൪
൫	പനകം	൨൦	ഗജസ്യ	൩൪	തതാര	൪൭	൫
൬	പൂരകം	൨൦	സൈകാഗ്ര	൩൪	ഭാഗ്യാബ്ധു	൪൫	൬
൭	പാവകം	൨൦	കുമാര	൩൩	സമാംബു	൪൧	൭
൮	യാചകം	൧൯	ഭൈജിരെ	൩൨	ഭൃഗ്വോഷ്ഠ	൩൯	൮
൯	ന്യായമൂൽ	൧൮	തരാംബു	൩൨	സ്വലാമ	൩൫	൯

൧൦	ധൂളികൽ	൧൭	ദൈവാംബു	൩൦	ഭാസംഭ	൩൨	൧൦
൧൧	സങ്കരാ	൧൬	ഹംസാംബു	൨൯	വംനശ	൨൯	൧൧
൧൨	വല്ലരീ	൧൩	സുനവെ	൨൭	ഗോഗണം	൨൮	൧൨
൧൩	നെമിരെ	൧൩	ശിലലവ	൨൬	ഭിക്ഷശ	൨൨	൧൩
൧൪	ത്വത്തിരെ	൧൪	രക്ഷസപ	൨൫	കരണശ	൨൩	൧൪
൧൫	നിജ്ജരാ	൧൨	സഹസപ	൨൪	വനെന്ദ്ര	൧൨	൧൫
൧൬	ഭഗായരാ	൧൨	കക്കടഃ	൨൨	ഭാസ്വതാ	൧൫	൧൬
൧൭	മാനഗം	൧൦	ബാലല്ലം	൨൧	ഹരെന്ദ്ര	൧൦	൧൭
൧൮	ഋൽപലം	൯	വാമമശ	൧൯	ഭോഗതി	൬	൧൮
൧൯	ഋതിഗ്ഗഃ	൬	ലഘസാമ	൧൩	ശിവെന്ദ്ര	൩	൧൯
൨൦	പിംഗലെ	൩	ധീമഃ	൧൫	ജ്ഞീവിതം	൧	൨൦
൨൧	സാലഗ്ഗഃ	൪	വിന്ദ്യ	൧൨	പവെന്ദ്ര	പരാളുകതചം ൨	൨൧
൨൨	പല്ലവെ	൨	സൽപക്ഷി	൧൧	നദൃഷ്ടു	൩	൨൨
൨൩	ലീലഗ്ഗ	൧	ഹരന്തി	൮	വിഭാതി	൬	൨൩
൨൪	പ്ലീഹാപലെ	...	സൽഗതിഃ	...	സംഗതിഃ	...	൨൪

൨൩൨

പരഹിതത്തിൽ ശുക്രന്റെ ജ്യാവുകൾ

നമ്പ്ര്	മന്ദജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ				നമ്പ്ര്
			മകരാദി ജ്യാവുകൾ	ജ്യാവ് അന്തരങ്ങൾ	കർക്ക്യാദി ജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	
൧	കംഗീ:	൧൦	മധുജ്ഞനീ	൧൭	കടിഭേദ:	൩൨	൧
൨	കരീ	൯	നിഷ്ഠപനീ	൧൭	ഹാസകടി	൨൭	൨
൩	നീല	൮	മഹാഖനീ	൧൬	ഭൂതാഗ്നാഭക	൨൩൪	൩
൪	ജലം	൮	നിജാംഗനാ	൧൫	സുതാജ്ഞകെ	൨൫൨	൪
൫	തഞ്ച	൬	ഗോസഖനാ	൧൪	നിപേഹതേ	൧൭൪	൫
൬	കൂമൊ	൫	സുതോന്മനാ	൧൩	ധീരാന്ഥപർ:	൧൫൬	൬
൭	ധമ	൪	നതാല്പനം	൧൨	പിതൃത്വം	൧൩	൭
൮	ഭഗിഷു:	൩	ഗോമിധ്വനം	൧൨	സ്വദനയാഭം	൩൦	൮
൯	ധത്ത	൨	ശ്രുതാർജ്ജനം	൧൨	സകൃദാരം	൨൨	൯

൧൦	ലസൽ	൨	സംഗസഹിതാ	൩൧	ഭൂമേസുഖം	൧൮	പാരാർദ്ധകതം	൧൦
൧൧	തഥാ	൨	ഹാരിനായാ	൩൧	ധൃതിസ്വരാ	൨		൧൧
൧൨	ധസാ	൧	ധിക്കനായാ	൩൦	വചസ്സുഖം	൧൬		൧൨
൧൩	കദാ	൧	ധനപ്രിയാ	൪൪	സൂർയ്യരാ	൧൬		൧൩
൧൪	ജദാ	൧	നിസ്വരായാ	൪൫	ഭെന്ദ്രസ്വമെ	൨൯		൧൪
൧൫	ഭൊഗദ	൧	തദായയം	൪൪	ഇജാനതരെ	൪൨		൧൫
൧൬	വിദാ	൧	വസാവല്പു:	൪൮	യമാനതരെ	൩൩		൧൬
൧൭	മഹാ	...	ധരാമയം	൪൯	യുഗ്മസുഖം	൩൯		൧൭
൧൮	മഹീ	...	ശിവാനിക	൪൭	ഭൂഗിസ്തരം	൯൦		൧൮
൧൯	ഭദാ	൧	ധരാംസകാ	൫൨	മഹീശപരാ	൯൨		൧൯
൨൦	ഇദാ	...	പുണ്യജഭാ	൫൨	ലോകവരാ	൯൯		൨൦
൨൧	ഇഭാ	...	വിദ്യാർജ്ജനീ	൫൦	സഭാസ്ഥ	൬൧		൨൧
൨൨	ഇദാ	...	പിനായക:	൬൨	സ്തുരാജരെ	൬൨		൨൨
൨൩	ഇഷ്ടി	...	രാമനാഥ	൬൬	ജനങ്ങ	൬൩		൨൩
൨൪	സ്തുതി	...	ധരാൽപര:	...	ഭ്രാപുരാ	...		൨൪

൨൬൪

പരഹിതത്തിന് കുജന്റെ ജ്യാവുകൾ

സംഖ്യ	മന്ദജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ				സംഖ്യ
			മകരാദി ജ്യാവുകൾ	ജ്യാവന്തരങ്ങൾ	കർക്യാദി ജ്യാവുകൾ	ജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	
൧	തിരണൽ	൨൭	തത്തജ്ഞ	൧൯	ഹരിജ്ഞ	൨൮	൧
൨	ശോമനം	൨൯	ശൈവജ്ഞാ	൨൦	ചമജ്ഞ	൨൬	൨
൩	പ്രാജ്ഞനം	൩൦	ഗ്രഹാജ്ഞ	൨൨	ഗുഹന	൨൩	൩
൪	പ്രാണകീ	൩൦	ശേഗിനാ	൨൧	ധേനാകീ	൨൫	൪
൫	ഗ്രവകാ	൩൧	ധനസ്ത്യ	൨൦	ഖിരിലാകീ	൨൩	൫
൬	ഗാഥകാ	൩൨	ധീരാഢ്യാ	൧൯	സാമർത്ഥ്യം	൨൩	൬
൭	മേനിരേ	൩൧	ജവായ	൧൭	നദീപ	൨൧	൭
൮	ഇംബുതഃ	൩൨	സഞ്ചയം	൧൮	കിന്നരം	൨൦	൮
൯	ഭോഷരാർ	൩൧	മഹാഢ്യ	൧൫	പരത	൧൮	൯

൧൦	ധീധരം	൨൧	ഗണാഗ്ര	൧൩	ധീമഗാത്ര	൧൬		൧൦
൧൧	നാലശ്രീ	൩൦	ഭവാഗ്ര	൧൩	ക്ഷണനേത്ര	൧൬		൧൧
൧൨	നന്ദിഗം	൨൮	ചൊഗിതാൽ	൧൫	കേസരി	൧൪		൧൨
൧൩	ധീലക്ഷ്മീ	൨൬	ധവലന്ത്ര	൧൩	മഹേന്ദ്ര	൧൩		൧൩
൧൪	ക്ഷേമവിൽ	൨൩	ഭക്ഷാരി	൧൩	മൂലാഗ്ര	൧൧		൧൪
൧൫	താമ്രവം	൨൨	മിളന്ദ്ര	൧൨	ധനാംശി	൧൮		൧൫
൧൬	ശ്രീവൽ	൨൩	ഹെസഹരി	൧൧	ദിവ്യഷ്ഠ	൭		൧൬
൧൭	സ്ഥേവൽ	൧൮	ഭയാര	൧൧	തമാംശി	൬		൧൭
൧൮	തനിദ്രി	൧൩	ധിഷ്ണാഗ	൭	ഗംഗാംബു	൬		൧൮
൧൯	ശ്രീമൊ	൧൪	സകില	൬	ജലാല	൩		൧൯
൨൦	തല്ലുനാ	൮	ജ്യോതിഷ്ഠ	൬	കംഭശി	൩		൨൦
൨൧	മഹല്ലരി	൧൦	കലാലി	൪	ഭവാംശി	൧		൨൧
൨൨	ക്ഷേമശി	൪	ഭൈരേലാംഗ	൬	ഭാരാഭാംശീ	൧	പരാല്പകതരം	൨൨
൨൩	ധനിതേഃ	൨	നവലാഗ	൩	വിലാംഗ	൧		൨൩
൨൪	പക്ഷിണഃ	...	ഗർഗഃ	...	ലാഭശി	...		൨൪

൨൩൫ ഭുക്കിൽ ~~ചന്ദ്ര~~ സൂര്യ ജ്യാവുകൾ			൨൩൩ ഭുക്കിൽ ~~സൂര്യ~~ ചന്ദ്ര ജ്യാവുകൾ		
നമ്പ്ര	സൂര്യ ജ്യാവുകൾ	സൂര്യജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	ചന്ദ്ര ജ്യാവുകൾ	ചന്ദ്രജ്യാവിന്റെ അന്തരങ്ങൾ	നമ്പ്ര
൧	ഭേരാകെ	൧൪	കല	൩൨	൧
൨	സുര	൧൨	ഗതി	൩൦	൨
൩	നിള	൧൨	ഗസ്ഥ	൨൯	൩
൪	രാമൈ	൧൨	ഖരപാ	൨൭	൪
൫	ഭ്രേഷ	൧൨	നന്ദക:	൨൫	൫
൬	തിരൈശ	൧൦	സ്വസ്ഥ്യാ:	൨൪	൬
൭	തരാ	൧൦	കനേതു	൨൨	൭
൮	കുചാ	൮	ഭരിഗ്രി:	൧൯	൮
൯	വിനയം	൮	ഗവരഃ	൧൮	൯
൧൦	ഇപക	൬	കലിതം	൧൪	൧൦
൧൧	ദിപക	൫	മുസപി	൧൧	൧൧
൧൨	ഗിരയ	൨	ഖഹരെ	൮	൧൨
൧൩	ഛരകാ	൨	വിധുരാ	൫	൧൩
൧൪	ഫരയാ	൧	ധരാ	൨	൧൪
൧൫	ധരായ	...	യന്നാംഗ:	...	൧൫

൨൩൭

ഉഷ്ണിൽ കലരാത്ത ദ്രാവകങ്ങൾ

നമ്പ്ര	[illegible]	[illegible]	മിശ്രിതങ്ങൾ: [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	നമ്പ്ര
൧	[illegible]	൭൮	[illegible]	൧൪൮	[illegible]	[illegible]	൧
൨	[illegible]	൭൭	[illegible]	൧൪൨	[illegible]	[illegible]	൨
൩	[illegible]	൬൬	[illegible]	൧൪൦	[illegible]	൩൦൪	൩
൪	[illegible]	൬൪	[illegible]	൧൪൦	[illegible]	൨൦൦	൪
൫	[illegible]	൬൨	[illegible]	൧൩൭	[illegible]	൧൨൭	൫
൬	[illegible]	൬൦	[illegible]	൧൩൫	[illegible]	൬൦	൬
൭	[illegible]	൫൫	[illegible]	൧൩൫	[illegible]	൫൬	൭
൮	[illegible]	൫൦	[illegible]	൧൩൩	[illegible]	൧൨	൮
൯	[illegible]	൪൪	[illegible]	൧൨൭	[illegible]	൩൭	൯
൧൦	[illegible]	൩൯	[illegible]	൧൨൬	[illegible]	൫൬	൧൦
൧൧	[illegible]	൩൦	[illegible]	൧൧൪	[illegible]	൭൨	൧൧
൧൨	[illegible]	൨൦	[illegible]	൧൧൬	[illegible]	൯൨	൧൨
൧൩	[illegible]	൧൫	[illegible]	൧൧൦	[illegible]	൨൫	൧൩
൧൪	[illegible]	൩	[illegible]	൧൦൭	[illegible]	൧൦൧	൧൪
൧൫	[illegible]	...	[illegible]	...	[illegible]	...	൧൫

പരാവൃത്തങ്ങൾ

൨൩൪

ഏകിൽ ബുധന്റെ ജ്യാവുകൾ

സംഖ്യ	മന്ദജ്യാവുകൾ	മന്ദ:ഖണ്ഡാന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ: മകരാദിജ്യാവുകൾ	കർക്ക്യാദ്യന്തരങ്ങൾ	കർക്ക്യാദിജ്യാവുകൾ	മകര:ഖണ്ഡാന്തരങ്ങൾ	സംഖ്യ
൧	[illegible]	൨൪	[illegible]	൬൮	[illegible]	൨൧൨	൧
൨	[illegible]	൨൩	[illegible]	൬൭	[illegible]	൧൯൫	൨
൩	[illegible]	൨൧	[illegible]	൬൪	[illegible]	൧൬൭	൩
൪	[illegible]	൨൦	[illegible]	൬൩	[illegible]	൧൪൦	൪
൫	[illegible]	൧൮	[illegible]	൬൧	[illegible]	൧൧൩	൫
൬	[illegible]	൧൬	[illegible]	൫൬	[illegible]	൮൦	൬
൭	[illegible]	൧൫	[illegible]	൫൪	[illegible]	൬൬	൭
൮	[illegible]	൧൪	[illegible]	൫൦	[illegible]	൪൫	൮
൯	[illegible]	൧൨	[illegible]	൪൬	[illegible]	൨൫	൯
൧൦	[illegible]	൧൧	[illegible]	൪൧	[illegible]	൫	൧൦
൧൧	[illegible]	൭	[illegible]	൩൬	[illegible]	൭ (പാരിപ്ലൂകരണം)	൧൧
൧൨	[illegible]	൫	[illegible]	൩൦	[illegible]	൧൪	൧൨
൧൩	[illegible]	൪	[illegible]	൨൩	[illegible]	൨൫	൧൩
൧൪	[illegible]	൧	[illegible]	൧൭	[illegible]	൩൬	൧൪
൧൫	[illegible]	...	[illegible]	...	[illegible]	...	൧൫

൧.ന്റാ

ഭക്കിൽ ഇതുവിന്റെ ജ്യാവുകൾ.

നമ്പ്ര്	മാധ്യജ്യാവുകൾ	അന്തരങ്ങൾ	വീള്യജ്യാവുകൾ				നമ്പ്ര്
			ഉകാദി ജ്യാവുകൾ	അന്തരങ്ങൾ	കയ്യാദി ജ്യാവുകൾ	അന്തരങ്ങൾ	
൧	ധാപി	൩൭	ധീമാന്	൫൯	ധീജിൻ	൮൬	൧
൨	വധാഹ	൩൨	ജയായ	൫൮	മാംസപ	൮൧	൨
൩	സ്ഥൂപ്പ	൩൧	തിഥയ	൫൫	തിമിരം	൭൪	൩
൪	സുരപൊ	൩൧	കഗിതൊ	൫൩	സുഖലം	൬൮	൪
൫	ഭൊധമന്യു	൨൯	ഇനാരി	൪൯	മുഖാംശി	൬൦	൫
൬	സംജയാ	൨൭	രാജയ	൪൯	ഭോഗവിൽ	൫൨	൬
൭	ഇന്ദുകർഹം	൨൬	ഭൈരംഭാംശി	൪൫	നിയമം	൪൩	൭
൮	കംജോരി	൨൪	ധിതവ	൪൩	ലോമശി	൩൬	൮
൯	ശോഭാദി	൨൦	സ്ത്രീസേവാ	൩൯	ധീരുശി	൨൬	൯
൧൦	ഷഡിരൊ	൧൮	കക്കരി	൩൫	രാജതം	൧൯	൧൦
൧൧	കിന്താരി	൧൩	ഭയംശി	൩൦	വിഗതം	൧൨	൧൧
൧൨	ചൂടല	൧൦	തസമ	൨൫	തലപത്രി	൩	൧൨
൧൩	താരാശി	൫	പുരിതെ	൨൦	ധീരതം	൩ [illegible]	൧൩
൧൪	കസ്ഥരം	൨	പുത്രമെ	൧൬	കയശിതം	൯	൧൪
൧൫	ബാധാരി	...	സംഗതി	...	സംഗതി	...	൧൫

൨-൧൭

ഒക്കിൽ ശുക്രന്റെ ജ്യാവുകൾ

നാഴി	മന്ദജ്യാവുകൾ	മന്ദജ്യാ ഫലാന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ				നാഴി
			മകരാദിജ്യാവുകൾ	മകരാദ്യന്തരങ്ങൾ	കർക്ക്യാദിജ്യാവുകൾ	കർക്ക്യാദ്യന്തരങ്ങൾ	
൧	ഒട്ടും	൪൯	മൂർദ്ധികി	൧൯൧	സമക്രിയയി	ദൃഢ	൧
൨	ബലം	൧൧	ഗിരിമി	൧൯൧	സമക്ഷ്മട്ട	ഡ൦ൻ	൨
൩	വിശേപ	൬	വിശ്വരൂപ	൧൯൦	ദ്വിജികൾ	ന൦ൻ	൩
൪	ലക്ഷ്മ്യ	൭	വനിമ	൧൯൬	പുത്രക്രി	൧൯൬	൪
൫	നൂതനം	൯	ഗോപാമാംസി	൧൯൮	യോമയാടി	൧൦൮	൫
൬	സുമനം	൫	കന്യാ	൧൬൬	ധനധനുരം	ന൦	൬
൭	കിനാ	൪	നന്ദനടി	൧൪൭	പ്രനാസശ്രി	൫	൭
൮	മാനസ	൩	സിന്ധുപുര	൧൯൩	മഹാനുഭാ	൫൪	൮
൯	ധാനം	൩	നവസംപക	൧൪൩	ചന്ദ്രസൂത്ര	൭൭	൯
൧൦	ചാരനി	൨	പ്രഹ്വകി	൧൪൦	സുമയാരി	൮൮	൧൦
൧൧	ഗഹനം	൧	ഗോരക്ഷയ	൧൩൮	ധീസമരെ	൪൭	൧൧
൧൨	മനനം	൧	പിച്ചത്തസ്യ	൧൩൨	ഗമന്ദ്ര	൧൦൦	൧൨
൧൩	രാരാ	...	ഗന്ധപാകി	൧൦൧	കെ സഹജ്ഞരെ	൧൧൪	൧൩
൧൪	ദ്വാര	൧	വീരനരെ	൧൦൭	ധൃക്ഷകാന്തി	൧൧൬	൧൪
൧൫	തരാ	...	നശ്ശുപുരം	...	നശ്ശുപുരം	...	൧൫

പരമജ്യകൾ

ഉക്കിൽ ശനിയുടെ ജ്യാവുകൾ

നംബ്ര്	മന്ദജ്യാവുകൾ	മന്ദജ്യാവ ന്തരങ്ങൾ	ശീഘ്രജ്യാവുകൾ				നംബ്ര്
			മകരാദി ജ്യാവുകൾ	മകരാദ്യ ന്തരങ്ങൾ	കർക്ക്യാദിജ്യാവുകൾ	കർക്ക്യാദ്യന്തരങ്ങൾ	
൧	ഗർഭം	൪൨	ശ്രീ	൩൭	രജനി	൪൭	൧
൨	മഹാൻ	൪൨	മാംസം	൩൭	ധുയാ	൪൪	൨
൩	ദുഃഖാദ്യം	൪൦	പ്രകടം	൩൬	ധിഗാദ്യം	൪൨	൩
൪	ഉദ്യാദ്യം	൩൮	ഖഡ്ഗം	൩൪	കല്പ്പ്	൪൦	൪
൫	സുനലി	൩൭	കിഞ്ജൽക	൩൧	പുരാരി	൩൪	൫
൬	വിഷയി	൩൪	ചപുര	൩൧	ശിഖിര	൩൩	൬
൭	ദാസാദിഃ	൩൧	ഗാഢിതം	൨൭	രാഹുജ്ഞീഃ	൨൮	൭
൮	ധനഗ	൨൯	ആസ്വാദം	൨൫	സകലം	൨൦	൮
൯	സ്ഥലഗോ	൨൬	മധുരം	൨൨	സലിലം	൧൯	൯
൧൦	കലിഗോ	൨൧	സകലം	൨൧	ശൈലം	൧൫	൧൦
൧൧	ഗജഗോ	൧൬	അംഗം	൧൭	നിഃസംഗോ	൧൦	൧൧
൧൨	ഭൃംഗാംഗി	൧൨	മൃണാല	൧൩	നാഗ	൬	൧൨
൧൩	നാകവൻ	൭	ജാതാംഗ	൧൦	സ്ഥലം	൧	൧൩
൧൪	സുകവിഃ	൩	ഭഗസാംബ	൭	സിംഹാംഗീ	൨ പദാഗ്ന്യകതം	൧൪
൧൫	നരവാ	...	ചന്ദ്രാംഗോ	...	കമലാംഗി	...	൧൫

൨൯൨

ഗ്രന്ഥകർത്താക്കന്മാരുടെ ദ്രവ്യകം

	ദ്രവ്യ	അന്തരം		ദ്രവ്യ	അന്തരം
൧	ധിയൈവാന	൧൯	൧൩	ക്ഷേമായ	൩
൨	ജ്ഞാതമന	൧൯	൧൪	ഭാമായ	൬
൩	സംജ്ഞന	൧൮	൧൫	തപാസ്സ്യ	൮
൪	ശോഭനം	൧൬	൧൬	മണ്ഡകൃത്	൧൧
൫	ഖ്യാതമന	൧൫	൧൭	സ്വരൂപ	൧൪
൬	ഭാജനസ്യ	൧൪	൧൮	ഗോപായ	൧൫
൭	നരസ്യ	൧൧	൧൯	ജ്ഞേയാന	൧൭
൮	ഭോഗകൃത്	൧൦	൨൦	കിങ്കരനം	൧൭
൯	കവിപ്രിയ	൭	൨൧	ഭതിന്	൨൦
൧൦	ദൈവവസ്യ	൫	൨൨	ഭംഗാന	൨൧
൧൧	ഇണോദസ്യ	൨	൨൩	പരാന	൨൧
൧൨	ഭാമകം		൨൪	നന്ദനൽ	

ഇതിന്റെ സംസ്കാരം ൮൦-ാം പാദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്;

൨൯൩

വിളിയജ്ഞ മഹാത്മ്യാവ്.

	ദ്രവ്യകം	അന്തരം
൧	ആത്മവിൽ ശ്രേഷ്ഠഃ	ഇണീഗരിഷ്ഠഃ
൨	ഗോവിന്ദാവിലാപാൻ	സോമഃ പുരാരിഃ
൩	അശോകജസ് സുതഃ	മാനീധന്യോത്ര
൪	ശിവവാദ്ധ്വേഹഃ	സവ്യേശഃ പുത്രഃ
൫	പ്രാജ്ഞോമുനിഃ പൂജ്യഃ	രാഗീനപുത്രഃ
൬	സപത്ന്യാശോയംലോകഃ	ശമീവിജ്ഞാത്ര
൭	ധരാനിരാമയാ	ഇജ്യർദ്ധിധേനുമൃഃ
൮	ഭാമോജ്ഞയോതസ്യകഃ	ഗാനീസ്യാധന്യഃ
൯	ഇണാഭീനാഭീകം	കാമീരാജ്ഞായം
൧൦	തനാപീപ്രിഭൂതിഷ്ഠാ	വശഗാനന്ദായം
൧൧	അഭീഷ്ടിജ്ഞോശ്ശ്രീവ്യം	പുണ്യവാൻ പാപി

൧൨ യമുനാഗംഭീരാ	സംഭോഗോമായു:
൧൩ ഋഗ്വ്വല്ലോ മാരഃ	ഗാഢീരാമവ്യു:
൧൪ കസ്താസ്വസ്ത്രം സ്ഥിരം	പ്രാജ്ഞായംലോകം
൧൫ ധൂർത്തുമൊദഃ	ദൈവോഹിയോഗ്യഃ
൧൬ കാകുത്സ് ഥോരസന്ധിരഃ	പ്രാജ്ഞസ്സുനല്യ:
൧൭ ലൊകേകാംഗജ്ഞാനഗഃ	കാമിപ്രധാനഃ
൧൮ വിനീതം സൽകുലം	ശ്രീപാദസേവനം
൧൯ ഭൃശ്യജ്ജിശിരഃ	ജയംമിതം
൨൦ ഖണ്ഡനാഖണ്ഡഖ:	ഗാനീയമ:
൨൧ കവിഃ കഥാലോലഃ	ധൂളിതലം
൨൨ നിരമലോനമലഃ	ഗാനിശ്രേഷ്ഠഃ
൨൩ ഗോവത്സാനലജപാലാ	ഭദ്രസ്ഥാനീ
൨൪ ശശാങ്കസമുദ്രോമഗ്ഗ്നഃ	

൨൭

ന്യാ—ൻ പെരുകിയ മഹാത്മ്യം (൧൬)

൧ തൃപ്തിവിലയം	൧൪ ഭാസ്വാനമാമക:
൨ ഗാത്രം ചിത്രം	൧൫ കവിസ്ഥലഭാഗം
൩ അദ്രി: പ്രജ്ഞാവാൻ	൧൬ ഗാനീശോഭംസത്യ:
൪ മന്ദോബാലിക:	൧൭ കവിസ്ഥഭാസായം
൫ പ്രാജ്ഞോധം ഭക്തഃ	൧൮ ബാധാധവഭാഗ്യം
൬ ഭോഗധിക്ഷാസഃ	൧൯ വംശമാനിധന്യഃ
൭ ധരിത്രിധ്യായഃ	൨൦ [illegible]
൮ ഭാഗികാലക്ഷ്മായം	൨൧ തിലമധോധന്യാ
൯ മുഖാരിവേദംസ്യാൽ	൨൨ ഘനോ ഗുണനാരി
൧൦ താരഃ ശമപ്രിയഃ	൨൩ [illegible] ശിവോനരഃ
൧൧ ജ്ഞാനീതിലകഃ	൨൪ ഗുണഹിമാനരഃ
൧൨ കുഞ്ജാഹിശിവായം	൨൫ [illegible]

൧൫

ചാപദ്യാവ്.

൧ ശ്രദ്ധാമേനകാ	൧൩ വാരിജംഭളം
൨ പൂജ്യാഗാംഗശ്ച:	൧൪ താണ്ഡവം മിശ്രം
൩ ചന്ദ്രശ്രീമത്:	൧൫ കവൈതനാചാര:
൪ സ്തംഭസ്ഥിതികൽ	൧൬ ആജ്യാപ്പി: കബീരാൻ
൫ ശ്രദ്ധാഞ്ജലിപ:	൧൭ ചണ്ഡ: കേസരി
൬ പ്രാജ്ഞാരാധ്യ:	൧൮ ധാവതിസരിൽ
൭ ധനിത്രിനേത്ര:	൧൯ ഉമേശപ്പാഹര:
൮ ഉഗ്ര: കങ്കര:	൨൦ അണ്ണതോചാര:
൯ സാമ്പ്രചി: പുര	൨൧ ക്രൂരായോജാര:
൧൦ ഭൂമിസ്വരാജ്യം	൨൨ ശില്പമധുര:
൧൧ ഹിമവാൻഗിരന്തര:	൨൩ ധൈര്യം ജ്ഞാനാംഗം
൧൨ രാമോഭംഗചിര:	൨൪ ഗിരിലക്ഷ്മൃന്നിധി:

൨൬

ഗാനശിഷ്യാവ്.

ശ്രാവ്	അക്കം	ശ്രാവ്	അക്കം
൧ ഗാനം	൫	൧൩ ഗണേന്ദ്ര	൩൩
൨ ജന	൮	൧൪ സൂദ്ര:	൩൧
൩ താപ	൧൨	൧൫ സകലം	൩൨
൪ ഹരം	൧൪	൧൬ ധവാംഗി	൩൦
൫ രവി	൧൮	൧൭ ധിസംഗി	൨൮
൬ നത	൨൨	൧൮ സനാള	൨൪
൭ ജ്ഞി	൨൪	൧൯ കലവിൽ	൨൧
൮ തനയ	൨൬	൨൦ ക്രമവിൽ	൧൯
൯ രാഗകൽ	൨൮	൨൧ പൃഥിവീ	൧൨
൧൦ നിചയം	൩൦	൨൨ ഗജവിൽ	൮
൧൧ അധിക	൩൧	൨൩ കൂളള	൨
൧൨ പുരാരി	൩൨	൨൪ ഗോപ്പാള:	

൨൭൭

സ്ഥൂലജ്യാവ്.

	ജ്യാവ്	അന്തരം		ജ്യാവ്	അന്തരം
൧	സ്മൃത	൬൮	൧൩	ധനാഢ്യ	൧
൨	ഭൂഗ്രാഹ്യക്	൬൪	൧൪	ഭാനാഢ്യ	൧൩
൩	ധീരൈധ്യസ്ത്യാ	൬൪	൧൫	മധുമൽ	൨൪
൪	ഗത്തക്	൬൨	൧൬	കുസുമം	൩൬
൫	ഗത്തലഭാ	൫൯	൧൭	ഭാഗിണി	൪൮
൬	നിജ്ജാംഗ	൫൨	൧൮	സ്വഹവിഃ	൬൦
൭	ഭോഗാശീ	൪൮	൧൯	സ്വരവിഃ	൭൦
൮	അജ്ഞപാ	൪൨	൨൦	നമാംഗി	൮൨
൯	നഘകനാ	൩൫	൨൧	സംസാരാ	൮൮
൧൦	മന്നിമാൻ	൨൯	൨൨	ധീജ്ഞയ	൯൨
൧൧	വിധിമരേ	൧൬	൨൩	താമ്രം	൯൬
൧൨	നന്തതെ	൯	൨൪	തൃണം	. . .

ഉൽക്രമജ്യാ

൨൭൮

അപമജ്യാവ്.

	ജ്യാവ്	അന്തരം		ജ്യാവ്	അന്തരം
൧	ഭൂമഘോഷ	൯൧	൧൩	കൃത്തൂരപാ	൫൮
൨	രാഷ്ട്ര്യ	൯൧	൧൪	ധനീർദ്ദഃ	൫൪
൩	ഖഗസ്രു	൮൯	൧൫	ഗതാല്പഃ	൪൮
൪	രന്ധിരഗ	൮൭	൧൬	നൃപപ്രായഃ	൪൨
൫	ധവാമ	൮൬	൧൭	ഗോപ്രിയയാ.	൩൮
൬	മാലജ്ഞന	൮൨	൧൮	രായാപ്രിയഃ	൩൨
൭	ജയന്തി	൮൧	൧൯	മദ്രപയാ	൨൭
൮	ധീപൂതം	൭൮	൨൦	യമാലയേ	൨൦
൯	സാഭ്രാന്തികനാ	൭൪	൨൧	കഠാഖേ	൧൭
൧൦	കുഞ്ജജനാ	൭൫	൨൨	ശ്ലൂരമായാ	൯
൧൧	ഖരായനം	൬൬	൨൩	ഭയാലയാ	൩
൧൨	മദ്ധ്യമനാ	൬൨	൨൪	ദ്രോഹാലയഃ	. . .

൨൭൯

അപരമാപ ശ്ലോകം.

	ശ്ലോക്	അന്തരം		ശ്ലോക്	അന്തരം
൧	ഝൂമെഝനാ	൯൧	൧൩	ജ്ഞാതനമെയാ	൬൧
൨	ഭാഝന്ത്യ	൯൨	൧൪	ധരാപട്ടഃ	൫൬
൩	വിസാരി	൮൮	൧൫	മദാത്യമെയാ	൫൩
൪	രന്തിഗെ	൮൫	൧൬	മണ്ഡരാട്ടഃ	൪൬
൫	നികശെവ	൮൭	൧൭	ജ്ഞജപ്രിയൊ	൪൦
൬	സജ്ഞ്ണെ'	൮൪	൧൮	വിരാഗകൃൽ	൩൫
൭	കമെരാതി	൮൨	൧൯	ധൎമ്മലയം	൨൯
൮	ശൊൻസം	൮൦	൨൦	മദൽഗയഃ	൨൨
൯	ഗജ്ഞാസധാ	൭൬	൨൧	അയാവകം	൧൬
൧൦	ധിങ്മ്മദനം	൭൪	൨൨	ചൊരജ്ഞയം	൧൦
൧൧	ബബെസധനം	൬൯	൨൩	തിലാഢമകാ	൪
൧൨	പ്രാജ്ഞന്ത്യപഃ	൬൬	൨൪	നവാനപായഃ	. . .

൨൮൦

ശ്രാദ്ധിവാണെ ശ്ലോക്.

	ശ്ലോക്	അന്തരം		ശ്ലോക്	അന്തരം
൧	പുന	൪	൧൩	ശാന്തായ	൧൯
൨	ജ്ഞ്ഞനിഃ	൬	൧൪	വിഹായ	൧൯
൩	പുണ്യ	൮	൧൫	ശൊനമരാ	൧൭
൪	ധിയാ	൧൧	൧൬	നമരന്ദ്ര	൧൬
൫	നമഗാം	൧൨	൧൭	സാമെന്ദ്ര	൧൪
൬	രവി	൧൪	൧൮	കമാര	൧൪
൭	സ്ലമാ	൧൬	൧൯	മാതരഃ	൧൨
൮	രമെസാ	൧൭	൨൦	സസാര	൮
൯	ധീജ്ഞ	൧൮	൨൧	മാഹെന്ദ്ര	൭
൧൦	സുനീപ	൧൯	൨൨	ബജ്ഞരി	൪
൧൧	താരകാ	൧൯	൨൩	തമേരഃ	൧
൧൨	ശിവായ	൨൦	൨൪	സുധാരഃ	. . .

൨൮൧

ചാപിക്കാൻ.

ശോധ്യോ വിശോധ്യ തത്സംഖ്യാ
"ശരീര" ഘ്നീ ഹൃതാ ധനുഃ.
"ശരീര" മേല്ലുന ശേഷമണാ
സെപാദ്പഖണ്ഡയോർകൃതന ഫ

ചാപിക്കേണ്ടുന്ന ഫലത്തെ വെച്ച്, അതിൽ നിന്നു പോകാവുന്ന മഹാജ്യാവു പോയി, ശേഷത്തെ "ശരീരം" കൊണ്ടു പെരുക്കി, അതിനെ ജ്യാവന്തരം കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: അപ്പോൾ കിട്ടിയ ഫലവും, എത്രാമത്തെ മഹാജ്യാവാണോ പോയതു അത്ര സംഖ്യകൊണ്ടു "ശരീര"ത്തെ പെരുക്കിയതും തമ്മിൽ കൂട്ടിയാൽ ചാപമാകുമെന്നറിക. പോയ മഹാജ്യാവിന്റെ മുകളിലെ മഹാജ്യാവ വെച്ച്, അതിൽ നിന്ന പോയ മഹാജ്യാവുവാങ്ങിയാൽ ശേഷമുള്ളതാണ ഇവിടെ പറഞ്ഞ ജ്യാവന്തരം.

൨൮൨

ചന്ദ്രാദി ജ്യാവുകൾ.

	ജ്യാവ്	അന്തരം		ജ്യാവ്	അന്തരം
൧	ലഘ്നനം	൪൪	൫	മണിരാൾ	൪൮
൨	സജ്ജനം	൪൪	൬	ശൈലസ്ഥിരാ	൫൨
൩	പാലയേൽ	൪൬	൭	കമലാ	൩൭
൪	സാത്ഥികൂൽ	൪൮	൮	നാജ്ഞയാ	...

൨൮൩

മഹാജ്യാവ്.

	ജ്യാവ്	അ		ജ്യാവ്	അ		ജ്യാവ്	അ
൧	ഇനഃ	൧	൯	ഗാത്ര	൪	൧൭	ശ്രേഷ്ഠം	൪
൨	പുന	൨	൧൦	ഹരേ	൫	൧൮	പൂതം	൪
൩	ഗ്ലാന	൨	൧൧	ബലി	൫	൧൯	ലസൽ	൨
൪	മനാഃ	൨	൧൨	ഹലീ	൫	൨൦	തഥാ	൩
൫	സനി	൨	൧൩	വിട്ടു	൫	൨൧	ധീസ്ഥ	൨
൬	പട്ടു	൪	൧൪	ധ്വംസ	൬	൨൨	പഠം	൧
൭	ഭീയാ	൩	൧൫	ശമ	൫	൨൩	പ്രഭ	൧
൮	ധിയാ	൭	൧൬	നതഃ	൭	൨൪	ഗമഃ	

൨൮൩

ഖണ്ഡനാദി ദൃഷ്ടാന്തകം

	ദൃഷ്ടാന്തം	അന്തരം		ദൃഷ്ടാന്തം	അന്തരം
൧	ഭ്രീതാംഗനാ	൩൭	൧൩	പരാനരാഗീ	൮൧
൨	ധിയാ സന്നാ	൩൪൪	൧൪	ഭ്രമിലാംശഃ	൬൨
൩	ഗീതിജ്ഞായം	൩൨൭	൧൫	ഭക്താലോലഃ	൪൧
൪	നമ്രാലയേ	൩൦൭	൧൬	മുനിർമ്മല്ലഃ	൨൪
൫	സ്വധാതാപം	൨൮൧	൧൭	ധീരോജ്ജ്വഃ	൮
൬	ഹസമന്യം	൨൭൬	൧൮	സ്ഥലാന്തരാഗഃ	൧൭
൭	ഖൂഖൈശ്രേഷ്ഠഃ	൨൨൧	൧൯	അയുതാങ്കഃ	൧൦
൮	മതിവ്യൂഹാ	൨൦൩	൨൦	ഭ്രീയോള്ളഃ	൩൭
൯	മനസ്സുതഃ	൧൬൬	൨൧	നൈഃസ്വസംശബ്ദ	൪൩
൧൦	വിളങ്ങുകഃ	൧൭൦	൨൨	ഭൂഗോലിലാ	൭൭
൧൧	വിധുഷീടഃ	൧൦൭	൨൩	ധീസ്ഥാനാഗീ	൬൪
൧൨	പരാകലഃ	൧൦൦	൨൪	മദ്ധ്യഗാ	...

൨൮൪

ഹരിക്കുവാൻ,

ഭാജ്യാദ്ധരഃ ശുദ്ധ്യതി യദ്ഗുണഃ സ്യാ

ദന്ത്യാത്, ഫലം തത് ഖലു ഭാഗഹാരേ.

ഏതു സംഖ്യയെക്കൊണ്ടാണോ ഹരിക്കുന്നതു അതു ഹാരകവും, ഹരിക്കപ്പെടുന്നതു ഹാര്യവുമാകുന്നു. ഹാര്യത്തിൽ നിന്നു ഹാരകം എത്രതവണ കുറക്കാമോ അത്ര തവണ കളയുന്നതാണ 'ഹരിക്കുക' എന്നു പറയുന്നതു്. ഹാരകം ഹാര്യത്തിൽ നിന്നു എത്ര തവണ പോയി അതു ഹരിച്ച ഫലവുമാകുന്നു.

ഹാര്യത്തിന്റെ മുകളിൽ ഹാരകത്തെ വെക്കുക: അതു ഹാര്യത്തിന്റെയും ഹാരകത്തിന്റെയും എടത്തെ സ്ഥാനം നേരെ മുകളിൽ വരുന്ന വിധത്തിലായിരിക്കയും വേണം. പിന്നെ ആ ഹാരകം ഹാര്യത്തിൽ നിന്നു എത്ര തവണ പോകുമോ അത്രവട്ടം കളയുകയും, പോയേടത്തോളം സംഖ്യ ഒരു [illegible] വെക്കുകയും ചെയ്യു. പിന്നെ ഹാരകത്തെ വലത്തോട്ടു നീക്കി ഹാര്യത്തിന്റെ പിന്നത്തെ എടത്തെ സ്ഥാനത്തു ഹാരകത്തിന്റെ എടത്തെ സ്ഥാനം വരുമാറ് വെച്ചു് പിന്നെയും മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം ക്രിയചെയ്യുകയും, ഫലം മുമ്പെവച്ചതിന്റെ വലത്തുവശത്തു വെക്കുകയും ചെയ്യു. ഇതിനെ വലത്തോട്ടു

നീക്കി നീക്കി ഹാര്യത്തിന്റെ സ്ഥാനം കഴിയുന്നതു വരെ ക്രിയ ചെയ്തു പോകയും വേണം. ഇങ്ങിനെ ഒടുക്കം കിട്ടിയ ഫലമാണ് ഹരിച്ച ഫലം. ഒരു സ്ഥാനം ശൂന്യമായാലൊ പോരാഞ്ഞിട്ട് സംഖ്യ ഇല്ലാതെ വന്നാലൊ ഫലത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തും ഒരു പൂജ്യം ഇടണമെന്നു ധരിക്കയും വേണം.

൨൫

പെരുക്കാൻ.

ഗുണ്യാന്ത്യമങ്കം ഗുണകേന ഹന്യാ
ദുത്സാരിതേനൈവ മുപാന്തിമാദീൻ.

ഏതിനെയാണ് പെരുക്കേണ്ടതു ആ തുകയെ 'ഗുണ്യം' എന്നും. ഏതുകൊണ്ടാണൊ പെരുക്കുന്നതു ആ സംഖ്യയെ 'ഗുണകം,' അല്ലെങ്കിൽ 'ഗുണകാരം' എന്നും പറയുന്നു. ആദ്യം ഗുണ്യത്തെ വെക്കുക; അതിന്റെ മുകളിൽ ഗുണകാരത്തെയും വെക്കണം. ഗുണകാരം മുകളിൽ വെക്കുന്നതു, ഗുണ്യത്തിന്റെ ഉള്ളതിലും ഒടുക്കത്തെ സ്ഥാനമായ ഇടത്തുവശത്തെ സംഖ്യയുടെ മുകളിൽ ഗുണകാരത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ സ്ഥാനമായ വലത്തു വശത്തെ സംഖ്യ വരുമാറ് ആയിരിക്കയും വേണം. ഗുണ്യത്തിന്റെ ഉള്ളതിലും ഇടത്തുവശത്തിരിക്കുന്ന ഒടുവിലത്തെ സ്ഥാനത്തെ മാത്രം ഗുണകാരം കൊണ്ടു ആദ്യം പെരുക്കുക. പിന്നെ അതിന്റെ വലത്തുവശത്തു അധികം അടുത്തിരിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തിന്റെ മുകളിലേക്കു ഗുണകാരത്തെ നീക്കി അതിനെയും മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം പെരുക്കണം. ഇങ്ങിനെ ക്രമത്താലെ ഗുണകാരത്തെ വലത്തോട്ടു നീക്കിനീക്കി പെരുക്കിപ്പെരുക്കി ഗുണ്യത്തിന്റെ ഏകസ്ഥാനത്തെ കൂടി പെരുക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങിനെയാണ് പെരുക്കുക.

൨൬

വർഗ്ഗിക്കാൻ.

സമദ്വിഘാതഃ കൃതിരുച്യതേഽഥ
സ്ഥാപ്യോഽന്ത്യവർഗ്ഗോ ദ്വിഗുണാന്ത്യനിഘ്നാഃ.

സ്വസ്വോപരിഷ്ടാൽ ച തഥാ പരേഽങ്കാ

സ്ത്യക്ത്വാന്ത്യമുത്സാര്യ പുനശ്ച രാശിം.

തുല്യമായ രണ്ടു സംഖ്യകളെ തമ്മിൽ പെരുക്കിയതാണ് 'വർഗ്ഗം' എന്നു പറയുന്നത്. വർഗ്ഗിക്കേണ്ടുന്ന സംഖ്യയുടെ ഒടുവിലത്തെ (എടത്തെ) സ്ഥാനത്തെ വർഗ്ഗിച്ച് (അതിനെ താനുകൊണ്ടു തന്നെ പെരുക്കി) ആ സ്ഥാനത്തിന്റെ മുകളിൽ വെയ്ക്കുക. പിന്നെ ഒടുവിലത്തെ സ്ഥാനത്തുള്ള സംഖ്യയെ ഇരട്ടിച്ച് അതുകൊണ്ടു ബാക്കി വലത്തുവശത്തുള്ള സംഖ്യകളെയും ക്രമത്തിൽ പെരുക്കി ഫലങ്ങളെ മുകളിൽ (മുമ്പു വർഗ്ഗിച്ചുവെച്ച വരിയിൽ) തന്നെ സ്ഥാനം മാറാതെ വെയ്ക്കുക. പിന്നെ ഒടുവിലത്തെ (എടത്തെ) സ്ഥാനം വിട്ടുകളയാം. പിന്നെ ബാക്കിയുള്ള വരിയിലെ സംഖ്യകളെ ഒരു സ്ഥാനം വലത്തോട്ടു നീക്കി വീണ്ടും ഇപ്രകാരം ചെയ്യുക. ഇങ്ങിനെ വലത്തോട്ടു നീക്കി നീക്കി ഒടുവിലത്തെ സ്ഥാനം വരെ ചെയ്താൽ മുകളിൽ ഇരിക്കുന്ന സംഖ്യാ വരിയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന സംഖ്യയുടെ വർഗ്ഗമായി വരുന്നതാണ്.

൨൭

[illegible]

ത്യക്ത്വാന്ത്യാദ് വിഷമാത് കൃതിം, ദ്വിഗുണയേൽ

മൂലം, സമേ തദ്ധൃതേ,

ത്യക്ത്വാ ലബ്ധകൃതിം തദാദിമവിഷമാൽ,

ലബ്ധം ദ്വിനിഘ്നം ന്യസേൽ.

പങ്ക്ത്യാം, പങ്ക്തിഹൃതേ സമേഽന്യവിഷമാൽ

ത്യക്ത്വാപ്തവർഗ്ഗം ഫലം

പങ്ക്ത്യാം തദ്ദ്വിഗുണം ന്യസേദിതി മുഹുഃ

പങ്ക്തേർദ്ദലം സ്യാൽ പദം.

ഒന്നു മുതൽ ഇങ്ങിനെ ഒന്നൊന്നിടവിട്ടു സ്ഥാനങ്ങളെല്ലാം 'വർഗ്ഗസ്ഥാന'ങ്ങളും, രണ്ടു മുതൽ ഇങ്ങിനെ ഒന്നൊന്നിടവിട്ടുള്ള 'അവർഗ്ഗ' സ്ഥാനങ്ങളുമാകുന്നു. ഇവയിലും എടത്തെ വർഗ്ഗസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു കഴിയുന്ന വർഗ്ഗത്തെ കളയുക. ആ വർഗ്ഗത്തിന്റെ മൂലത്തെ ഇരട്ടിച്ച് അടുത്ത വലത്തുവശമായ അവർഗ്ഗസ്ഥാനത്തിന്റെ മുകളിൽ വെയ്ക്കുക. പിന്നെ ആ അവർഗ്ഗസ്ഥാനത്തെ, ഇരട്ടിച്ചു മുകളിൽ വെച്ച സംഖ്യകൊണ്ടു ഹരിക്കണം. ഈ ഹരണത്തിൽ കിട്ടിയ ഫലത്തെ

ന്റെ വർഗ്ഗത്തെ അടുത്ത വലത്തുവശത്തുള്ള [illegible] വർഗ്ഗസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു കളയുകയും വേണം. അപ്പുറം കിട്ടിയ ഫലത്തെയും എടുത്തിട്ട് അതിനും (ഈ ഒടുവിൽ വർഗ്ഗം കളഞ്ഞ സ്ഥാനത്തിനു) വലത്തു വശത്തുള്ള വർഗ്ഗസ്ഥാനത്തിന്റെ മുകളിൽ വെക്കണം. പിന്നെ മുകളിൽ അടുത്ത വെച്ച സംഖ്യയെ കൊണ്ട് [illegible] അതുകൊണ്ടു (അപ്പുറം മുകളിൽ ഇരിക്കുന്ന [illegible]) [illegible]. അപ്പുറം കിട്ടിയ ഫലത്തിന്റെ വർഗ്ഗത്തെയും [illegible] അടുത്ത വലത്തെ അവർഗ്ഗസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു കളയുകയും, ആ വർഗ്ഗത്തെ [illegible] പിന്നത്തെ അവർഗ്ഗസ്ഥാനത്തു മുകളിലെ വരിയിൽ വെക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങനെ സംഖ്യ കഴിയുന്നതുവരെ [illegible] ക്രിയ ചെയ്യുന്നു. ഒടുവിൽ മുകളിലെ വരി അർദ്ധിക്കുകയും വേണം എന്നാൽ [illegible] മൂലമായി വരും.

൨൭൭

സ്വദേശത്തിലെ പലാംഗുലം [illegible]

വിഷുവദ്ദിനമദ്ധ്യാഹ്നഛായാംഗുലവ്യാസാർദ്ധ[illegible]
[illegible] സ്വദേശേ പലഭാ മതാ.

സൂര്യൻ [illegible] രാത്രിയും സമമായ ദിവസത്തെയാണ് [illegible] എന്നു പറയുന്നത്. [illegible] നീളമുള്ളതും [illegible] (ശങ്കു) [illegible] സമമായ നിലത്തു [illegible]. [illegible] ദിവസം സൂര്യൻ ഉച്ചയാകുമ്പോൾ കാണുന്ന [illegible] നിഴലാണ് 'പലാംഗുലം' എന്നു പറയുന്നത്. [illegible] ഛായ [illegible] 'പലച്ഛായ' എന്നു പറയുന്നു. ഈ ക്രിയ കേരളത്തിൽ [illegible] പരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് [illegible]യും വേണം.

൨൭൮

ദേശാന്തരപ്രാണനും ദേശാന്തരഘടികയും വരുത്തുവാൻ

സ്വദേശപലഭാ "രാമ"ഹതാ ദേശാന്തരാസവഃ.
പശ്ചിമാദ്ദിനാർക്കോദയാത്[illegible] വിനാഡികാഃ

സ്വദേശത്തിലെ പലാംഗുലം വെച്ച് "രാമ" എന്ന [illegible] കൊണ്ട്

പൊക്കി ച്യുതിയെ ...ന്നും നൂ-ൽ കൂട്ടുക. എന്നാൽ ഭുജയിലെ ദേശാന്തരം സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചു ദേശാന്തരപ്രാണൻ ആയി വരുന്നതാണ്. ആ ദേശാന്തരപ്രാണനെ നൂ-ൽ ഹരിച്ചഫലം സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചു ദേശാന്തരചന്ദ്രഭുക്തിയുമാകുന്നു.

൧൯൦

സൂര്യാദിഗ്രഹങ്ങൾക്ക

സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചു ദേശാന്തരം വരുത്തുവാൻ.

ദേശാന്തരവിനാഡിഘ്നസ്വമധ്യമഗതിർഹൃതൽ
പ്രതൽപരാഖ്യം സൂര്യാദൌ ദേശാന്തരമിതി ഗോച്യതേ.

അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യഗതി വെച്ച്, സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചു ദേശാന്തരവിനാഴികകളെക്കൊണ്ടു പെരുക്കുക. അതാണ് 'ദേശാന്തരം' എന്നു പറയുന്നതു്. അതിന്റെ ച്യുതിയെ സ്ഥാനം പ്രതൽപരയാണെന്നു അറികയും വേണം. വിലിപ്തിയല്ലാതെ, സാധാരണഗണിതത്തിൽ തൽപരയും പ്രതൽപരയും ആവശ്യമില്ലാത്തതിനാൽ ച്യുതിയെ രണ്ടു സ്ഥാനവും നൂ-ൽ കയറ്റി അധികവും കൂടി കൂട്ടി (ആ രണ്ടു സ്ഥാനങ്ങളും) കളയുകയും ചെയ്യാം.

കരണഖണ്ഡം കഴിഞ്ഞു.

൧൯൧

൧൬. സൂര്യാദിഗ്രഹങ്ങളുടെ ഖണ്ഡവും ധ്രുവവും വരുത്തുവാൻ

(പരഹിതം)

സൂര്യൻ മുതലായ ഓരോ ഗ്രഹത്തിനും ഒരു ചതുർയുഗത്തിൽ ഒട്ടാകെയുള്ള പര്യയങ്ങളെയും, ഒട്ടാകെയുള്ള സാവനദിനങ്ങളെയും പറയുന്നു.

"നാനാജ്ഞാനപ്രഗതഃ," "സ്ഥിലബലമസ്യസ്യ
ക്ഷ്യാ," "ധയെ ഋജുമാർഗ്ഗാ,"
"ജ്ഞാമന്ദഗതേർമ്മം," "നരഹ്യസ്യഗധിരസ്ത
ഖ്യാ," "വർദ്ധിഷ്ണുദിവ്യംശാഃ.

"ദൊൎദ്ദണ്ഡാഭ്രമുനിനാഗാഃ," "വിഷമിതവിപിനാഃ,"
"ചന്ദ്രരെഖാംബുധിന്നാം,"
തച്ചാരൈഃ പഞ്ചഭാഃ സ്യുഃ, ക്ഷിതിജഖനിമുഖം
സകലാദിസമസ്യാഃ".

പൎയ്യയങ്ങളും ദിനവും

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ	ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ
രവി	നാനാജ്ഞാനപ്രതാപഃ	ഗുരു	വരിഷ്ഠോമിഷംഗഃ
ചന്ദ്രൻ	തിലഖപമസ്യസൂക്ഷ്മം	ശുക്രൻ	ദൊൎദ്ദണ്ഡാഭ്രമുനിനാഗഃ
കുജൻ	ധനമുദ്രാജകംഭി	മന്ദൻ	വിഷമിതവിപിനാം
ബുധൻ	ക്ഷെത്രാഭനാധനഞ്ജഃ	രാഹു	ചന്ദ്രരെഖാംബുധിന്നാം
ഉച്ചം	ധനസ്ഥഗധിസൌഖ്യം	ദിനം	[illegible]

ഇനി ക്രിയ പറയുന്നു.

അഹൎഗ്ഗണാൽ ഖെചരപൎയ്യയഘ്നാൽ
ധരാദിനാപ്താ ഭഗണാദിഖെടാഃ.
ഋണാനപിതസ്സൂക്ഷ്മവെധിയുക്ത്യാ
വിധുതുംഗപാതദ്യുവിശുദ്ധൈഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തെ കലിദിനം വെച്ച് അതാതു ഗ്രഹങ്ങളുടെ പൎയ്യയം കൊണ്ടു പെരുക്കി ദിവസംകൊണ്ടു ഹരിക്കുക. എന്നാൽ മുമ്പെ മദ്ധ്യമം ഉണ്ടാക്കെണമെന്നു പറഞ്ഞപോലെ ഒന്നാമത്തെ ഫലം ഭഗണമായ ഭ്രമണഫലവും, ബാക്കിയെ ക്രമത്തിൽ ൧൨-ലും ൩൦-ലും പിന്നെ മൂന്നു പ്രാവശ്യം അറുപതിലും പെരുക്കി ദിനംകൊണ്ടു തന്നെ ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം ക്രമത്തിൽ രാശി, തീയതി, കല, വികല, തല്പരങ്ങളായിട്ടുള്ള മദ്ധ്യമങ്ങളാകുന്നു. ഗ്രഹണം മുതലായവകൾ സൂക്ഷ്മമായി ഗണിക്കെണ്ടതു ആവശ്യമാകയാൽ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാൎക്കു സംസ്കാരം ഉണ്ടാക്കണം. എന്നാൽ തുംഗന്നു ഇതിനെ ഉണ്ടാക്കിയതിൽ മൂന്നു രാശി കൂട്ടുകയും, രാഹു ചിന്നു രാശി വെച്ച് അതിൽ നിന്നു ഇവിടെ ഹരിച്ചുകിട്ടിയ മദ്ധ്യമം കുറക്കയും വേണം.

ഈ മദ്ധ്യമത്തിൽ നക്ഷത്രങ്ങളാകുവാൻ "ചൌളസംസ്കാരം" ചെയ്യേണ്ടതാ ണെന്നു പറയുന്നു.

"വാരാദയോ ... മകാര്യേ" "ധനു" "ശത" "ലയ" ഏതാൽ

"മന്ദ:" "കൈവല്യ" "താരൈ"

രാശ്യാദി ക്ലിഷ്ടകാദി ശ്ലിഷ്ടാനിതാനവ

ശുഭന്തു ഗ്രഹാംശപാതാ.

"മേഷാദ്യാ" "നീരുദ്ധ" "സംവിത്" "ഗണക" "നര" ഏതാൻ

"മഗര" ചൈത്ര ഫലൈലൈസ്യ

സംയുക്താ മനാരസനരാ സൽക്കർമ്മങ്ങളെന്നു

വർജ്ജിതെന്ന ഗ്രഹവർജ്ജ്യം.

ഗ്രഹങ്ങൾ	ഗ്രഹകാലങ്ങൾ	ഫലങ്ങൾ	നിർണ്ണയം	
ചന്ദ്രൻ	ധനു	മന്ദ	ശുഭം	ശകാര്യമാണ
സൂര്യൻ	ശതം	കൈവല്യം	[illegible]	[illegible]
കുജൻ	മേഷാ	[illegible]	ധന	[illegible]
ബുധൻ	നീരുദ്ധ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ഗുരു	സംവിത്	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ശുക്രൻ	ഗണക	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ശനി	നര	[illegible]	ധന	[illegible]
രാഹു	ലയം	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ഒ കാലകൊണ്ട ... [illegible] ... സംസ്കരിക്കുകയും വേണം.

ഇനി സംവത്സരം തികഞ്ഞ ശേഷമുള്ള ദിവസങ്ങളിലെ ശകാര്യസം സ്കാരത്തെ പറയുന്നു.

"നാകാ" ഏതം മാസികമാസമദ്ധ്യേ

ഏതാ "ധനാ" ശൈത്ര്യ ശ്ലോകൈക ഫലൈകതാ

"മന്ദാ" ലിഖാരെണ ഏരെ മഖാപാ

കാര്യാ ശേഷാമാലിഖ്യ തല്പരാത്യം.

മേൽപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ ഇഷ്ടദിവസത്തെ മദ്ധ്യമങ്ങളിൽ സൂൎയ്യമദ്ധ്യമം (ഇലിമുതൽ മേല്പട്ടു മാത്രം) കണ്ടുവെച്ചു്, രാശിയെ ൩൦-ൽ ഏറ്റക്കിയതാക്കി ൬൦-ൽ പെരുക്കി രണ്ടെടത്തു വെക്കുക. പിന്നെ അതിനെ മേൽപറഞ്ഞ അതാതിന്റെ ഗുണകാരംകൊണ്ടു പെരുക്കി അതാതിന്റെ ഹാരകം കൊണ്ടുതന്നെ ഹരിക്കുകയും ചെയ്ക; അപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം തല്പരയാകുന്നു. ഈ ഫലത്തെ ൩൦-ൽ കുറവാനുണ്ടെങ്കിൽ കയററി സ്ഥാനം പിഴക്കാതെ മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം തന്നെ ഋണധനം പോലെ അതാതു മദ്ധ്യമത്തിൽ സംസ്കരിക്കണം. എന്നാൽ മദ്ധ്യമങ്ങൾ സൂക്ഷ്മങ്ങളായി വരും. ഈ മദ്ധ്യമത്തെ ഉണ്ടാക്കിയതു ഏതുദിവസത്തെ കലികൊണ്ടാണൊ ആ ഇഷ്ട ദിവസത്തെ കലിദിനമാണ "ഖണ്ഡം" എന്നു പറയുന്നതു്. ഈ മദ്ധ്യമങ്ങൾ ധ്രുവങ്ങളാകുന്നു.

൮൩.

സൂൎയ്യാദിഗ്രഹങ്ങളുടെ ഖണ്ഡധ്രുവങ്ങൾ വരുത്തുവാൻ

(ദൃക്ക്.)

സൂൎയ്യാദിഗ്രഹങ്ങളുടെ ഒരു കല്പത്തിലെ പൎയ്യയങ്ങളെ പറയുന്നു.

അന്ധന ഭൂതാനനരാഗളിന്താ"

"ധനംത്രമവന്ദ്രാംഗളുണാം സൂസ്തുകശ്ശ്യം"

"ധ്യാനധീരനൈതാളിതധീരതാം

"പ്രിയാപതിച്ചരിന്നാഗസ്ഥാ സവ്യ:"

"വാഗ്ദേവതാസാകവിതാംഗനാനാ,"

"മാംസാർത്ഥിനാം ഭൃത്യഖരാവ്യസംജ്ഞ:

"ശ്രദ്ധാന്തചിത്രാചിതരാഗ്യനൂനാ,"

ധാത്രിഫലം പ്രാജ്ഞ്യ ദൂരപ്പ്നാനിം"

"ശോഭാഗസദ്ധീ ബാഗര ഭദ്രനാ:"

സൃഷ്ടിശാന്താം ഉരനാധി കല്പേ.

ക്രമേണ സൂൎയ്യേന്ദുകുജജ്ഞഗുൎവ്വ

സിതാസിതോച്ചപാതധ്രുവാണാം.

"[illegible]" [illegible] കല്പത്തിൽ ക്രമേണ സൂൎയ്യൻ, [illegible]

ഇവരുടെ [illegible] പൎയ്യയങ്ങളാകുന്നു.

ഒരു കല്പത്തിൽ ഗ്രഹകളുടെ ഭഗണങ്ങളെ പറയുന്നു.

"[illegible]കൊണ്ടു [illegible]
[illegible] ധരണി [illegible]."

ഒരു കല്പത്തിൽ ഗ്രഹങ്ങളുടെ ഭഗണസംഖ്യകൾ [illegible].

കല്യാദിധ്രുവങ്ങളെ പറയുന്നു.

"[illegible]" [illegible]
"[illegible]" ചന്ദ്രഃ.
"[illegible]" [illegible]
"[illegible]"യ്യിൽ.
"[illegible]" ജീവഃ
"[illegible]" ശുക്രഃ.
"[illegible]" [illegible]
"[illegible]" [illegible].
"[illegible]" രാഹു
[illegible] കല്യാദിധ്രുവാഃ സ്യുഃ.

"[illegible]" എന്നു തുടങ്ങിയ ഒൻപതു വാക്യങ്ങളും മുൻപറഞ്ഞ പ്രകാരം ക്രമേണ സൂര്യാദിഗ്രഹങ്ങളുടെ കല്യാദിധ്രുവങ്ങളാകുന്നു. അവ [illegible] തൽപര ആദിയായിട്ടാണെന്നും ധരിച്ചിരിക്കണം.

സൂര്യാദിഗ്രഹങ്ങളുടെ ഒരു കല്പത്തിലുള്ള ഭഗണങ്ങളും

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ
സൂര്യൻ	[illegible]
ചന്ദ്രൻ	[illegible]
കുജൻ	[illegible]
ബുധൻ	[illegible]
വ്യാഴം	[illegible]
ശുക്രൻ	[illegible]
മന്ദൻ	[illegible]
ചന്ദ്രതുംഗൻ	[illegible]
രാഹു	[illegible]
ഭൂദിനം	[illegible]

കല്യാദിധ്രുവങ്ങൾ.

ഗ്രഹങ്ങൾ	വാക്യങ്ങൾ
സൂൎയ്യൻ	ഭാനുഃസ്തനമൎത്ത്യാനന്ദനം
ചന്ദ്രൻ	ധേനാജയന്താലവനാ
കുജൻ	ശ്രുകാൎത്ഥശ്രാന്തപാപികാ
ബുധൻ	വിത്ത്യാൎത്ഥിനാംസൈവ്യനരഃപട്ടഃ
ഗുരു	ലഭഗാഷ്ടമാണിക്യമയഃ
ശുക്രൻ	പതിധവസ്ഥാനമിന്ദ്ര്യ
മന്ദൻ	സമ്പന്നശരീരനയാകൃപാ
തുംഗൻ	പാപഭ്ഗയന്താമുല്ലരംഗനാ
രാഹു	ചണ്ഡാളഗേഹേ കപിരസ്തി

ഇനി ക്രിയ പറയുന്നു.

കല്യാദിതൈഃ ഖേചരപൎയ്യയൌഘൈ

രിഷ്ടാനി ഹത്വാഥ കലേ ൎദ്ദിനാനി.

കല്യാദിതൈൎദ്ദിവസൈസ്സ ഹീണ്യേ

ഖണ്യാ കലേന്ദ ഗതപൎയ്യയാസ്സ്യുഃ.

ഇഷ്ടദിവസത്തെക്കൊള്ളു കലിദിനം വെച്ചു, അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ മേൽ പറഞ്ഞ കല്യാദ്യന്ത പൎയ്യയങ്ങളെക്കൊണ്ടു പെരുക്കി, കല്യാദ്യന്ത ദിവസങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഹരിക്കുക: എന്നാൽ കിട്ടുന്നഫലം കലിയുഗം ആദിമുതൽ ക്കു ഇഷ്ടദിവസം വരെയുള്ള അതാതു ഗ്രഹത്തിന്റെ ഗതപൎയ്യയങ്ങളാകുന്നു. ഈ ഗതപൎയ്യയങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ആവശ്യമില്ലാത്തതിനാൽ ആ ഫലം കളയാം.

ശിഷ്ടാൻ "പ്രിയാ" ഭൈഃ ഗുണിതാംശ്ച ഹൃത്വാ

തൈരേവ ലബ്ധാ ഭഗണാദയഃ സ്യുഃ.

തേഷ്വസ്സ കല്യാദ്യുദയധ്രുവം ച

ക്ഷിപ്ത്വാ, രവേഃ സ്വധ്രുവകേന്ദ്രം വിശുദ്ധേഃ.

മേൽപ്രകാരം ഗതപൎയ്യയം കളഞ്ഞിട്ടു ബാക്കിയെ ൧൨-ൽ പെരുക്കി ഹരിക്കണം. കിട്ടുന്ന ഫലം മദ്ധ്യമം പരഹിതരീത്യാ പറഞ്ഞ പ്രകാരം, രാശി മുതലായവയാകുന്നു. ആ മദ്ധ്യമങ്ങൾ അതാതു ഗ്രഹത്തിനു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള കല്യാദിധ്രുവം കൂട്ടുകയും വേണം. എന്നാൽ രാശ്യാദികളായും സ്ഫുടമദ്ധ്യമങ്ങൾ ധ്രുവത്തിൽ നിന്നു കൂട്ടുകയുമാകുന്നു.

തൈ രുക്തിയായാം ഗ്രഹമധ്യമാഃ സ്യുഃ
ത ഏവ 'ഖണ്ഡധ്രുവ' നാമധേയാഃ.
പ്രാക്സ്ഥാപിതോ ദ്വിഷ്ടദിനസ്തു ഖണ്ഡ
സ്സ്യാത് ക്രിയൈവം സ്ഫുടനിർണ്ണയോക്തൈഃ.

മേൽപ്രകാരം ക്രിയ ചെയ്യാൻ തക്കവണ്ണം അഭീഷ്ടദിവസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗ്രഹമധ്യങ്ങളായി വരുന്നതാണ്. ഈ മധ്യമങ്ങൾ തന്നെയാണ് "ഖണ്ഡധ്രുവങ്ങൾ" എന്നു പറയുന്നവയും. ആദ്യം നിശ്ചയിച്ചതായ ഇഷ്ടദിവസത്തെ കലിദിനസംഖ്യ ഖണ്ഡവുമാകുന്നു — ഈ ക്രിയ "സ്ഫുടനിർണ്ണയം" എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം തന്നെയുമാകുന്നു.

൫൩

സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അക്ഷജ്യാവു വരുത്തുവാൻ.

വിഷുവദ്ദിനമധ്യഭാകൃതി
ർദ്വികാഢ്യാ പലിതാ പലശ്രുതിഃ.
വിഷുവദ്ദിനമധ്യഭാഹതാൽ
ത്രിഗുണാൽ തദ്വിഹൃതാ ക്ഷമൌർവ്വികാ.

വിഷുവ (രാപ്പകൽ തുല്യമാകുന്ന) ദിവസത്തെ മദ്ധ്യാഹ്നത്തിങ്കലെ ഛായാംഗുലമാകുന്നതായതിനെ (പലാംഗുലത്തെ വർഗ്ഗിച്ച് അതിൽ ദ്വാദശാംഗുലശങ്കുവിന്റെ വർഗ്ഗമായ "൧൪൪" എന്നു കൂട്ടി മൂലിച്ചാൽ അതു 'പലശ്രുതി' യാകുന്നു. ത്രിജ്യയാകുന്ന "൩൪൩൮"ത്തെ പലാംഗുലംകൊണ്ടു പെരുക്കി, ചൊടട ന്റ൦-ൽ കയറവാനാണെങ്കിൽ കയറി, ഈ പലശ്രുതികൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ സ്വദേശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അക്ഷജ്യാവു വരുന്നതാകുന്നു.

൫൪

സ്വദേശലംബനം വരുത്തുവാൻ.

തത്ത്രിജ്യാവർഗ്ഗവിശ്ലേഷമൂലം ലംബനമൌർവ്വികാ.

മേൽപറഞ്ഞ അക്ഷജ്യാവിനെ വർഗ്ഗിച്ചു, അതിനെ ത്രിജ്യാവർഗ്ഗമാകുന്ന "ഗാനം കല്പ്പ്രാപ്പ്ലർ" എന്നതിൽ നിന്നു കളഞ്ഞു ശേഷത്തെ മൂലിച്ചാൽ "ലംബനം" വരും.

൨൯൫

സ്ഫുടശരഹാരകം വരുത്തുവാൻ.

വ്യാസാൎദ്ധവൎഗ്ഗതോ ലബ്ധഃ സ്ഫുടയാ ലംബജീവയാ
സ്ഫുടശരഹാരകഃ പ്രോക്തോ വ്യസ്തലംബഃ സ ഉച്യതേ.

ത്രിജ്യാവൎഗ്ഗമാകുന്ന "ഗാനം കുന്ദപ്പ്രദപ്പ്രുതക" എന്നതിനെ സ്ഫുട 'ലംബനം' കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം സ്ഫുടശരഹാരകമാകുന്നു. ഈ സ്ഫുടശരഹാരകത്തിനു "വ്യസ്തലംബം" എന്നും ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പേർ പറയും.

൨൯൬

സ്ഫുടചരം വരുത്തുവാൻ.

ത്രിജ്യാക്ഷഘ്നാതാ ദ്വേലംബകാപ്ത-
നാഹത്യ ഭോഃ ക്രാന്തിഗുണാംശ്ചമൈരവ്വപ്രാ.
ഹരെ, ദ്വേവാപ്തം ചരമൌൎവ്വികാ സ്യാൽ;
തദീയ ചാപം ഹി ചരാസവഃ സ്യുഃ.

ത്രിജ്യയാകുന്ന "ജലവഗ"ത്തെ സ്ഫുടക്രാന്തിജ്യാവുകൊണ്ടു പെരുക്കി സ്ഫുട ലംബനം' കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ സ്ഫുടഭൂഗുണകാരം വരും. ആ ഗുണകാരംകൊണ്ടു ൨൭൫-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള അപമജ്യാവിനെ പെരുക്കി ദ്യുജ്യകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ ചരജ്യാവുവരും. എത്രാമത്തെ അപമജ്യാവിനെയാണൊ പെരുക്കി ഹരിച്ചതു അത്രാമത്തെ ചരജ്യാവാണു കിട്ടുകയെന്നു അറിയണം ത്രിജ്യയാകുന്ന "ജലവഗ"ത്തിൽ നിന്നു ൨൭൬-ാം പാരയിൽ പറഞ്ഞ അപമലംബനം കളഞ്ഞതാണ "ദ്യുജ്യ" എന്നു പറയുന്നതു. എത്രാമത്തെ ചരജ്യാവാണൊ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതു (എത്രാമത്തെ അപമജ്യാവിനെയാണൊ പെരുക്കിയതു) ദ്യുജ്യയാക്കുവാൻ അത്രാമത്തെ ലംബജ്യാവാണു ത്രിജ്യയിൽ നിന്നു കളയേണ്ടതെന്നു ധരിക്കയും വേണം.

൨൯൭

സ്ഫുടരാശിപ്രമാണവും രാശിഹാരകവും വരുത്തുവാൻ.

പൂൎവ്വം ന്യസ്യാപനാംശം പുനരയനയുതാം
മേഷാദ്യുക്താദിരാശീൻ
ലബ്ധ്വാ ലിപ്താസ്വരാഭ്യാം ചര മപിച സമാ-
നീയ തത്തേഷുച കുൎയ്യാൽ.

ലഗ്നാബ്ദസ്യ, പൂൎവ്വപൂൎവ്വം ത്യജേൽ പുനരതഃ,
ശിഷ്ടമാംശാ "നായ" പ്ലാ
"നിതാ" പ്ലാ രാശിമാനാഃ; ഹരേൽ "നനജപം"
തൈഃ ക്രമാ ദ്രാശിഹാരാഃ.

ഒരിടത്തു ദൃക്കകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ അയനചലനം മാത്രം വെക്കുക, പിന്നെ ഒരു രാശിവെച്ചു അയനചലനം കൂട്ടുക, രണ്ടു രാശിവെച്ചു അയനചലനം കൂട്ടുക: ഇങ്ങിനെ ക്രമേണ ൧൨ രാശികളിലും അയനചലനം കൂട്ടി വെക്കുക. എന്നാൽ ഇവ ൧൩ എണ്ണം വരുമല്ലൊ പിന്നെ ഒരോന്നും കണ്ടുവെച്ചു മാതൃപ്രാണകലാന്തരങ്ങളും വരുത്തി ഇവ മുമ്പെപോലെ മറ്റൊളികളിൽ സംസ്കരിക്കുക: എന്നാൽ അവക്കു കാലലഗ്നങ്ങൾ എന്നു പേരാകുന്നു. പിന്നെ ആദ്യത്തെ കാലലഗ്നം രണ്ടാമത്തേതിൽനിന്നു കളയുക, രണ്ടാമത്തേതു മൂന്നാമത്തേതിൽനിന്നും കളയുക: ഇങ്ങിനെ മുവട്ടിലെ മൂവട്ടിലെ കാലലഗ്നം മുകളിലേതിൽ നിന്നു കളയണം. അങ്ങിനെ കളഞ്ഞാൽ ഓരോന്നിന്റേയും ബാക്കിയുടെ രാശി ഉണ്ടെങ്കിൽ ൩൦-ൽ ഗുണിക്കുകയും ആ തംശം ചുവട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നെങ്കിൽ അതും ൬൦-ൽ പെരുക്കുകയും ചെയ്തു, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനത്തെ ൬൦-ൽ കയററി ന്യായാധിക്യം കൂട്ടിക്കളഞ്ഞ മുകളിലെ സ്ഥാനം ൬൦-ൽ കയററിയാൽ അതു അതാതു രാശിയുടെ രാശിമാനപ്രമാണമായി വരുന്നതാണ്. മുകളിലെ സ്ഥാനം നാഴികയും, ചുവട്ടിലെ സ്ഥാനം വിനാഴികയുമാകുന്നു.

"നനജപം" എന്നു നീട്ടിവെച്ചു ൬൦-ൽ പെരുക്കി, അതിനെ രാശിമാനവിനാഴികകളെക്കൊണ്ട് ഹരിച്ചാൽ രാശിഹാരകവും കിട്ടുകയും ചെയ്യും.

൨൫൪

ഔന്നത്യം ഊഹിക്കാൻ പറയുന്നു.

സ്പഷ്ടത്തിൽ നിന്നു ചരവും പ്രാണകലാന്തരവും വരുത്തി സ്പഷ്ടത്തിൽതന്നെ സംസ്കരിക്കുക: അങ്ങിനേയുള്ള സൂൎയ്യനും ഗ്രഹവും താഴെ പറയുന്നപ്രകാരം അടുത്തു വരുമ്പോഴാണ മിക്കവാറും ഔന്നത്യം ഗണിക്കേണ്ടതു്.

ചന്ദ്രൻ	൧൨	ഗുരു	൧൧
കുജൻ	൧൭	ശുക്രൻ	൯
ബുധൻ	൧൩	ശനി	൧൫

൨൯൯

സൂൎയ്യന്റെ വിലിയാദി ചിലീയഹാരകം.

(ചന്ദ്രാനനയാ, ജനം)

ദിവസം മുതൽ		സംഖ്യാ	ദിവസം മുതൽ		സംഖ്യാ
൮൪	,,	൧	൭൫൨	,,	൫
൨൫൧	,,	൨	൯൨൦	,,	൬
൪൧൮	,,	൩	൧൦൮൭	,,	൭
൫൮൫	,,	൪	൧൨൫൪	,,	൮

ചന്ദ്രന്റെ വിലിയാദി ചിലീയഹാരകം.

(നീരധീശ, ജനം)

ദിവസം മുതൽ		സംഖ്യാ	ദിവസം മുതൽ		സംഖ്യാ
൨൫	,,	൧	൫൬൧	,,	൧൨
൭൪	,,	൨	൬൧൦	,,	൧൩
൧൨൨	,,	൩	൬൫൮	,,	൧൪
൧൭൧	,,	൪	൭൦൭	,,	൧൫
൨൨൦	,,	൫	൭൫൫	,,	൧൬
൨൬൮	,,	൬	൮൦൪	,,	൧൭
൩൧൭	,,	൭	൮൫൨	,,	൧൮
൩൬൬	,,	൮	൯൦൧	,,	൧൯
൪൧൪	,,	൯	൯൫൦	,,	൨൦
൪൬൩	,,	൧൦	൯൯൮	,,	൨൧
൫൧൨	,,	൧൧	൧൦൪൭	,,	൨൨

ഇംഗണൻറ വിധിയാലെ പരിത്യഹാരകം.

(ഹസ്താന്ത്യം, ഗുണം)

ദിവസങ്ങൾ		സംഖ്യാ
൭	...	യജ്ഞം
൨൦	...	രത്നം
൩൩	...	ഗാനം
൪൬	...	വനം
൫൮	...	മാനം
൭൧	...	സ്നാനം
൮൪	...	സ്ഥാനം
൯൭	...	ജനം
൧൦൯	...	ധനം
൧൨൨	...	നവ്യഃ
൧൩൫	...	പാപഃ
൧൪൮	...	രൂപം
൧൬൧	...	ലോകം
൧൭൩	...	ഭയം
൧൮൬	...	ശാപം
൧൯൯	...	തപാ
൨൧൨	...	സാകം
൨൨൫	...	ജയം
൨൩൭	...	ധൂപാ
൨൫൦	...	സഖീ
൨൬൩	...	പുത്രഃ
൨൭൬	...	ഭദ്രഃ
൨൮൯	...	ഋക്ഷഃ
൩൦൧	...	വരം
൩൧൪	...	ശരം
൩൨൭	...	ചിത്രം
൩൪൦	...	സാരം
൩൫൩	...	ഹാരഃ
൩൬൫	...	ധീരഃ
൩൭൮	...	നീരഃ
൩൯൧	...	കരം
൪൦൪	...	ഭോഗം
൪൧൭	...	ലോലഃ
൪൨൯	...	ഗൌരീ
൪൪൨	...	ശ്രുതീ
൪൫൫	...	തിലം
൪൬൮	...	സാലം
൪൮൧	...	ജലം
൪൯൩	...	പുരീ
൫൦൬	...	നവം

ദിവസങ്ങൾ		സംഖ്യാ
൫൧൯	...	യവം
൫൩൨	...	ദ്രവ്യ
൫൪൫	...	ലാഭം
൫൫൭	...	ഭവഃ
൫൭൦	...	ശിവഃ
൫൮൩	...	സ്തോഭം
൫൯൬	...	സഭാ
൬൦൯	...	ദേവഃ
൬൨൧	...	വധഃ
൬൩൪	...	നാശം
൬൪൭	...	യമഃ
൬൬൦	...	രാമഃ
൬൭൩	...	ഋണം
൬൮൫	...	വാണീ
൬൯൮	...	ശമം
൭൧൧	...	ഗുണം
൭൨൪	...	ഭാസകഃ
൭൩൭	...	ഭാരാമം
൭൪൯	...	ധൂമം
൭൬൨	...	ജ്ഞാനീസ്യാൽ
൭൭൫	...	യാജ്ഞികഃ
൭൮൮	...	പ്രാജ്ഞോയം
൮൦൧	...	ഗാനീസ്യാൽ
൮൧൩	...	വിജ്ഞോയം
൮൨൬	...	മാനീസ്യാൽ
൮൩൯	...	തജ്ഞോയം
൮൫൨	...	സ്ഥാനേസ്യാൽ
൮൬൫	...	ജനകഃ
൮൭൭	...	ധനപഃ
൮൯൦	...	അപൂപാ
൯൦൩	...	പയസ്യാ
൯൧൬	...	രൂപോയം
൯൨൯	...	രോഗോപായം
൯൪൧	...	ദേവ്യോയം
൯൫൪	...	ശോകോപായം
൯൬൭	...	താപോപായം
൯൮൦	...	സൂപോപായം
൯൯൩	...	ജ്വരോയം
൧൦൦൫	...	ധൈര്യ്യായം

രാഹുവിന്റെ വലിയാദി ദ്വിതീയഹാരകം.

(ഛായാദി ധനം)

[illegible] മുതൽ		ധീജ്ഞാ	[illegible]	...	ധൂളീ
[illegible]	...	പ്രാജ്ഞഃ	[illegible]	...	നാഥഃ
[illegible]	...	ഗൗരീ	[illegible]	...	കവിഃ
[illegible]	...	ധീജ്ഞഃ	[illegible]	...	ഭൃത്യഃ
[illegible]	...	മാനീ	[illegible]	...	ലോകം
[illegible]	...	തജ്ഞഃ	[illegible]	...	ദേവഃ
[illegible]	...	സ്ഥാനം	[illegible]	...	ശിവഃ
[illegible]	...	മാനീ	[illegible]	...	സ്വർഗം
[illegible]	...	ധനം	[illegible]	...	സഖാ
[illegible]	...	നദീ	[illegible]	...	ദേവീ
[illegible]	...	പാപം	[illegible]	...	ധവഃ
[illegible]	...	കാകാ	[illegible]	...	നമഃ
[illegible]	...	ലോകം	[illegible]	...	യമഃ
[illegible]	...	ഭയം	[illegible]	...	രമാ
[illegible]	...	മായാ	[illegible]	...	ഗുണീ
[illegible]	...	പുസ്തകം	[illegible]	...	മാനം
[illegible]	...	സാകം	[illegible]	...	മണീ
[illegible]	...	ജയം	[illegible]	...	തമഃ
[illegible]	...	ധൈര്യഃ	[illegible]	...	തേജോമഃ
[illegible]	...	നാരീ	[illegible]	...	രാമഃ
[illegible]	...	പുത്രം	[illegible]	...	ധീമാൻ
[illegible]	...	ഖഡ്ഗഃ	[illegible]	...	ജ്ഞാനിസ്യാൽ
[illegible]	...	ഗുണഃ	[illegible]	...	യാജ്ഞികഃ
[illegible]	...	വീരഃ	[illegible]	...	പ്രാജ്ഞോയം
[illegible]	...	[illegible]	[illegible]	...	ഗാനിസ്യാൽ
[illegible]	...	[illegible]	[illegible]	...	വിജ്ഞോയം
[illegible]	...	സുകിഃ	[illegible]	...	മാനിസ്യാൽ
[illegible]	...	[illegible]	[illegible]	...	തജ്ഞോയം
[illegible]	...	ധീരഃ	[illegible]	...	സുജ്ഞസ്സ്യാൽ
[illegible]	...	നീലഃ	[illegible]	...	ജനസ്യാൽ
[illegible]	...	കാലം	[illegible]	...	ധനിസ്യാൽ
[illegible]	...	രോഗീ	[illegible]	...	നവപഃ
[illegible]	...	ബാലഃ	[illegible]	...	പാപോപായം
[illegible]	...	ഭോഗീ	[illegible]	...	കാകായഃ
[illegible]	...	മൂലം	[illegible]	...	ശോകോയം
[illegible]	...	തിലം	[illegible]	...	ഭാഗ്യസ്യ
[illegible]	...	സുഖം	[illegible]	...	ശോപായം.
[illegible]	...	ജലം			

൩൦൦

അഹർഗ്ഗണസാധനം അഹർഗ്ഗണമാക്കുവാൻ.

(സൂത്രൻ)

൩ കൂടി ഒന്നില്ല.		൦
൪	മുതൽ	൧
൧൦	...	൨
൧൬	...	൩
൨൨	...	൪
൨൮	...	൫
൩൪	...	൬
൪൦	...	൭
൪൬	...	൮
൫൨	...	൯
൫൮	...	൧൦
൬൪	...	൧൧
൭൧	...	൧൨
൭൭	...	൧൩
൮൩	...	൧൪
൮൯	...	൧൫
൯൫	...	൧൬
൧൦൧	...	൧൭
൧൦൭	...	൧൮
൧൧൩	...	൧൯
൧൧൯	...	൨൦
൧൨൫	...	൨൧
൧൩൧	...	൨൨
൧൩൭	...	൨൩
൧൪൩	...	൨൪
൧൫൦	...	൨൫
൧൫൬	...	൨൬
൧൬൨	...	൨൭
൧൬൮	...	൨൮
൧൭൪	...	൨൯
൧൮൦	...	൩൦
൧൮൬	...	൩൧
൧൯൨	...	൩൨
൧൯൮	...	൩൩
൨൦൪	...	൩൪
൨൧൧	...	൩൫
൨൧൭	...	൩൬
൨൨൩	...	൩൭
൨൨൯	...	൩൮
൨൩൫	...	൩൯
൨൪൧	...	൪൦
൨൪൭	...	൪൧
൨൫൩	...	൪൨
൨൫൯	...	൪൩
൨൬൫	...	൪൪
൨൭൧	...	൪൫
൨൭൮	...	൪൬
൨൮൪	...	൪൭
൨൯൦	...	൪൮
൨൯൬	...	൪൯
൩൦൨	...	൫൦
൩൦൮	...	൫൧
൩൧൪	...	൫൨
൩൨൦	...	൫൩
൩൨൬	...	൫൪
൩൩൨	...	൫൫
൩൩൮	...	൫൬
൩൪൪	...	൫൭
൩൫൧	...	൫൮
൩൫൭	...	൫൯

൩൬൩—അനയാ
൩൬൯—കനിയാൻ
൩൭൫—ഭതാസ്യ

൩൮൧—ഗാനസ്യ
൩൮൭—വിളഞ്ഞായം
൩൯൩—മാനീസ്യാൽ
൩൯൯—സൂനസ്യ
൪൦൫—സദാസീസ്യാൽ
൪൧൧—ജ്ഞേയം

ആധാനസാധനം ആധാന മാകുവാൻ.

(ചന്ദ്രൻ)

൧ മുതൽ	...	൨
൨	...	൪
൩	...	൭
൪	...	൯
൫	...	൧൧
൬	...	൧൩
൭	...	൧൫
൮	...	൧൮
൯	...	൨൦
൧൦	...	൨൨
൧൧	...	൨൪
൧൨	...	൨൬
൧൩	...	൨൯
൧൪	...	കലാ
൧൫	...	ലീലാഃ
൧൬	...	മാലാ
൧൭	...	സ്ഥലം
൧൮	...	ദീ ധീ
൧൯	...	കവിഃ
൨൦	...	വിട്ടു
൨൧	...	തവ
൨൨	...	ഭവം
൨൩	...	യശഃ
൨൪	...	ഗാമീ
൨൫	...	മദ
൨൬	...	സോമം
൨൭	...	ധൂമം
൨൮	...	യാനസ്യ
൨൯	...	വിജ്ഞസ്യ
൩൦	...	തനയഃ
൩൧	...	ജനനായം
൩൨	...	നയയായം
൩൩	...	പ്രിയാസ്യാൽ
൩൪	...	മാതന്യായം
൩൫	...	സങ്കീം
൩൬	...	ധൌമ്യായം
൩൭	...	പൂരകം
൩൮	...	ദ്രുമസ്യാൽ
൩൯	...	ചരകഃ
൪൦	...	ഛരയഃ

൪൧ മുതൽ	...	നകഗായം
൪൨	...	രോഗീസ്യാൽ
൪൩	...	ഭോഗോയം
൪൪	...	സുഭഗോയം
൪൫	...	ധൂളീസ്യാൽ
൪൬	...	കവയഃ
൪൭	...	ഗവയഃ
൪൮	...	ശിവോയം
൪൯	...	ഹരീസ്യാൽ
൫൦	...	ആശയം
൫൧	...	രാമായം
൫൨	...	വിനായകഃ
൫൩	...	ഇന്ദ്രയാ
൫൪	...	ധൂമായം
൫൫	...	കിന്നരഃ
൫൬	...	ഗാനശ്രീഃ
൫൭	...	മൌനനാത്ര
൫൮	...	സുമനശ്രീഃ
൫൯	...	നപരം
൬൦	...	പ്രാകാരം
൬൧	...	ദ്വിപുത്രഃ
൬൨	...	തൽപരഃ
൬൩	...	ജയാത്ര
൬൪	...	പുരാരിഃ
൬൫	...	കേദാമ്പരം
൬൬	...	ശരീരം
൬൭	...	സുരാരിഃ
൬൮	...	ധീരശ്രീഃ
൬൯	...	തീരഗാത്ര
൭൦	...	വാസ്ഥരാ
൭൧	...	തൽപരഃ
൭൨	...	ഹയശ്രീഃ
൭൩	...	അവരം
൭൪	...	ഗംഭീരഃ
൭൫	...	മാരഹാത്ര
൭൬	...	സംഭാരം
൭൭	...	ധരാപാത്ര
൭൮	...	യമരാട്
൭൯	...	ഗോമൂത്രം
൮൦	...	രാജത

ചന്ദ്രന്റെ അഹർമ്മാനസാധനം അഹർമ്മാന മാലയാണ്.

൧൬൯	...	കംപതെ	൨൧൩	...	ദിവസം
൧൭൦	...	ഭഗോപതെ	൨൧൪	...	നരേശസൗ
൧൭൧	...	താപശ്ച	൨൧൫	...	തമസൗ
൧൭൨	...	ഹയന്യ	൨൧൬	...	വാണീസൗ
൧൭൩	...	അരാചിഃ	൨൧൭	...	ന്യൂമാംസം
൧൭൪	...	ബന്ധ്യ	൨൧൮	...	ധൂമേശാംശസൗ
൧൭൫	...	വിഷ്ണം	൨൧൯	...	ഖലേനാഹി
൧൭൬	...	ന്യൂനതാ	൨൨൦	...	ഗാത്രീഹി
൧൭൭	...	ധീരതാ	൨൨൧	...	ഭീതിഹി
൧൭൮	...	കലമെ	൨൨൨	...	മാനീഹി
൧൭൯	...	ലോലസ്യ	൨൨൩	...	അപാദഃ
൧൮൦	...	ഉൾലോന്ദു	൨൨൪	...	സ്ത്രീപാദം
൧൮൧	...	ഭംഗേതിഃ	൨൨൫	...	ഭൂലപാദം
൧൮൨	...	നമേശ്ച	൨൨൬	...	താപാദഃ
൧൮൩	...	നവതെ	൨൨൭	...	ലേഖമാദ്ര്യാഹാര
൧൮൪	...	ഭവസ്യ	൨൨൮	...	പുരാഹി
൧൮൫	...	ന്യൂമിതെ	൨൨൯	...	ഗുണാർഹി
൧൮൬	...	ഭീവായ	൨൩൦	...	ശൂലരോഹം
൧൮൭	...	കണ്ഠതാ	൨൩൧	...	സ്വരൂപാഹം
൧൮൮	...	ഗോമതി	൨൩൨	...	ധീരതാഹം
൧൮൯	...	മണിതം	൨൩൩	...	കസീഹി
൧൯൦	...	സന്ധതെ	൨൩൪	...	ഭുജഗോപി
൧൯൧	...	പൂമെന്ദു	൨൩൫	...	തിലോത്ഥഃ
൧൯൨	...	രത്നേശസൗ	൨൩൬	...	ജലജം
൧൯൩	...	വിനശസൗ	൨൩൭	...	അഭയഹി
൧൯൪	...	ന്യൂനേനാംശസൗ	൨൩൮	...	ലോകേശഹി
൧൯൫	...	ഭാഗീസഃ	൨൩൯	...	ശീലമാനം
൧൯൬	...	നാഗേശാംശസൗ	൨൪൦	...	സഭാഹി
൧൯൭	...	ഗോപപാലസൗ	൨൪൧	...	ധനലാഭം
൧൯൮	...	മാധാംസം	൨൪൨	...	ഖരമാഹി
൧൯൯	...	സന്ന്യാസം	൨൪൩	...	വണിജഃ
൨൦൦	...	ധന്യാംശസൗ	൨൪൪	...	നരമാഹി
൨൦൧	...	കീസഃ	൨൪൫	...	ഗുരോരാഹം
൨൦൨	...	വീരാംശസൗ	൨൪൬	...	അങ്ഗനദീഃ
൨൦൩	...	ബലസെ	൨൪൭	...	പ്രാജ്ഞമതീഃ
൨൦൪	...	ഹരസെ	൨൪൮	...	ക്രമണീഃ
൨൦൫	...	നഗേശസൗ	൨൪൯	...	സ്ഥാനനീഃ
൨൦൬	...	കരാടീസഃ	൨൫൦	...	ധനാശയഃ
൨൦൭	...	ഗ്രീസഃ	൨൫൧	...	പാപദീഃ
൨൦൮	...	സൃഷ്ടേശസൗ	൨൫൨	...	ലോകകാമ്യഃ
൨൦൯	...	ധൃതീസഃ	൨൫൩	...	ഗോപതീഃ
൨൧൦	...	കലാമന്യതാം	൨൫൪	...	നാഗമാംശദഃ
൨൧൧	...	ലോകേഭ്യഃ	൨൫൫	...	നരകായഃ
൨൧൨	...	സ്മരേശസൗ	൨൫൬	...	ഭദ്രായഃ

ചന്ദ്രന്റെ അഹർമ്മാനസാധനാ അഹർമ്മാന കാലവോൻ.

൨൫൭	...	വീരധീഃ	൨൮൪	...	ലീലനന്ദ്യഃ
൨൫൮	...	സൂരാനധഃ	൨൮൫	...	ധാരജ്ഞായം
൨൫൯	...	ധൂരധീഃ	൨൮൬	...	ഹരിനന്ദ്യഃ
൨൬൦	...	കാമധീഃ	൨൮൭	...	ഭാഗനായഃ
൨൬൧	...	ഭാരധീഃ	൨൮൮	...	ഭാഗിനിന്ദ്യഃ
൨൬൨	...	ശ്രീഗോപധനഃ	൨൮൯	...	കാലാനസ്യാൽ
൨൬൩	...	ജാരധീഃ	൨൯൦	...	നാഗലോനായം
൨൬൪	...	അധധിൽ	൨൯൧	...	ധൂമീനന്ദ്യഃ
൨൬൫	...	ഭവാനധഃ	൨൯൨	...	കവിനന്ദ്യഃ
൨൬൬	...	വിഭൂതിഃ	൨൯൩	...	ഭോഗീനന്ദ്യഃ
൨൬൭	...	തവാനധഃ	൨൯൪	...	സുഖമാനന്ദ്യഃ
൨൬൮	...	ധവോനധഃ	൨൯൫	...	ദേവജ്ഞായം
൨൬൯	...	ജയധഃ	൨൯൬	...	അംശജ്ഞായം
൨൭൦	...	ഗുണധാരീ	൨൯൭	...	താമോനന്ദ്യഃ
൨൭൧	...	ജയധനഃ	൨൯൮	...	വിഷ്ണുനന്ദ്യഃ
൨൭൨	...	സുമധനം	൨൯൯	...	സോമോനന്ദ്യഃ
൨൭൩	...	ജ്ഞാനിനാമ്യഃ	൩൦൦	...	ധൂമോനായം
൨൭൪	...	ഭാരജ്ഞായം	൩൦൧	...	കവീയാൻസ്യാൽ
൨൭൫	...	വിഘ്നായം	൩൦൨	...	ഗാനീ പുണ്യഃ
൨൭൬	...	സ്ഥാനേനമന്യഃ	൩൦൩	...	മാനംപായഃ
൨൭൭	...	ജനാജ്ഞായം	൩൦൪	...	ജനഃ പാപീ
൨൭൮	...	പാപീ നിന്ദ്യഃ	൩൦൫	...	അപാരപായം
൨൭൯	...	ലോകനയം	൩൦൬	...	താകാപാപാ
൨൮൦	...	മായാജ്ഞായം	൩൦൭	...	വരയായയൈ
൨൮൧	...	ഭോഗം നിന്ദ്യഃ	൩൦൮	...	ഭവായംസ്യാൽ
൨൮൨	...	ധൈര്യമന്യഃ	൩൦൯	...	ധൈര്യായംസ്യാ
൨൮൩	...	പുത്രോനന്ദ്യഃ	൩൧൦	...	പുരാപായിഃ

൩൦൧

സംസ്കൃതവാക്യങ്ങൾ

൧	രാജ്ഞ	൨൦	മാനസോൽ
൨	നാഗസ്ഥാനം	൩൦	ഗിരിധാരികാ
൩	ശ്രുതാനയഃ	൪൦	ന്യാപതിയും
൪	കാന്തവീര്യ	൫൦	ഗതിരീത്യാ
൫	ഭദ്രീവഃ	൬൦	ഭൂഷണപാദം
൬	ക്രമപരഃ	൭൦	നാകശിരം
൭	സമരാരാ	൮൦	പരമധിതം
൮	ജ്യൂരഃ	൯൦	[illegible]
൯	സുതരാംഗി	൧൦൦	പാതകായം
൧൦	ദ്വന്ദ്വഃ		

൩൦൨

കജമദ്ധ്യാഗതി

ദിവസം—വിഘിയാദി

ദിവസം		ദിവസം	
൧	ചിരകാലഃ	൧൭	ലക്ഷ്മീസ്ഥാവശിഷ്ഠി
൨	രാമസ്ത്രീനസ്യഃ	൧൮	ദേവാഃശരയോഃ
൩	ജയശ്രീഗോലം	൧൯	ഭയാലസൌഖ്യാ
൪	ദേവാമാനസ്ത്രീഃ	൨൦	ദേവാൽപ്രാജ്ഞായാ
൫	നമ്യാംസോസ്ത്രഗ്രാഃ	൨൧	തജ്ഞാനനമ്യോയം
൬	താലൊനിനിലഃ	൨൨	രാഗികാലപായം
൭	പ്രാണജ്ഞനാഗഃ	൨൩	ഭദ്രോജ്ജ്വലനാരായം
൮	ധരായംകവിഃ	൨൪	വിപ്രാശയാസ്ത്രയസ്യാൽ
൯	വഞ്ചിതാത്മ പഃ	൨൫	ഋതശോഷനിലോകഃ
൧൦	നരാവൽക്കുളഃ	൨൬	താപസോഗാംഗേയഃ
൧൧	സ്ഥവാശിലപരഃ	൨൭	പ്രസൂതനാവിഃ
൧൨	പ്രിയസ്തുതി	൨൮	രാഗീതവില്വസ്യാൽ
൧൩	ജലജംമൂലി	൨൯	ശ്രേയാകാരകഃ
൧൪	വിജ്ഞാനശീ	൩൦	ഭാജ്ഞലാലീലയഃ
൧൫	ദീപകരോസൌ	൩൧	ചക്രീളപാലസ്യാൽ
൧൬	തമസ്ത്രീരാജാ	൩൨	ഭദ്രശിവസ്യ

കജമദ്ധ്യാഗതി

നാഴിക—വിഘിയാദി

നാഴിക		നാഴിക	
൧	കനം	൧൫	യശോരസൌ
൨	ഗോനസ്യ	൧൬	ഗുണാർണ്ണി
൩	ഭോഗോദയം	൧൭	വാണീഖി
൪	സ്തനസ്ത്രീഃ	൧൮	തനൂഃ
൫	സഗരഃ	൧൯	സമധു
൬	ധനാംഗം	൨൦	ശ്രീമന്നാഗ്യഃ
൭	നരേശഃ	൨൧	ജ്ഞാനീ പാലഃ
൮	പാവവാൻ	൨൨	ഗോപ്രപായം
൯	ധരവാൻ	൨൩	ഗോനാധ്യായഃ
൧൦	വിദ്യാരഃ	൨൪	ഭദ്രാംഗീനകഃ
൧൧	സൂകപരഃ	൨൫	തജ്ഞാനഗോപഃ
൧൨	സുകൃതം	൨൬	സംഗീതാഗഃ
൧൩	ധവസ്യ	൨൭	ധരാനാൽ സ്യാൽ
൧൪	യശകസൌ	൨൮	ഭദ്രർക്കയം

൨൯ കാകാമയം
൩൦ രൊരമിക്ഷ:
൩൧ ഭയാസൃന്യ
൩൨ ന്യസ്യത്യ:
൩൩ സൌമ്യസൌരഭ്യ:
൩൪ ധവളസൌരഭ്യ:
൩൫ നക്രാഭിമ:
൩൬ ഗോധാമാക്ഷി
൩൭ ധൃഷ്ടസൌരഭ്യ:
൩൮ ചാരിധേനാഭ്യ:
൩൯ ചാമ്പോനാഗീ
൪൦ സൌമരൊത്ഥ:
൪൧ ധിദപൂരഃ
൪൨ അഞ്ജനാപുഷ്പ:
൪൩ രോഗിണൌഷ്ഠ:
൪൪ ഗാന്ധാഗ്രജ:
൪൫ ഭൈരവാഗ്രജ:
൪൬ ഭാഞ്ജനാപിദ:
൪൭ സാരമേദ:
൪൮ ധാരിത്രക:
൪൯ ഭാഗ്യമേത്ര:
൫൦ ഭാകാരിത്രം
൫൧ ഭൈരവീ ഗുരു
൫൨ ഭയസഹസ്ര:
൫൩ ഭവസഹസ്ര:
൫൪ മൈധാരിമനി:
൫൫ ധവളാനി:
൫൬ നന്ദായ്ധീര:
൫൭ ഭൂതഭായിന:
൫൮ ഗൃഹനാദീ
൫൯ ശമീനാശി
൬൦ ചിരകാലം

൩൦൩.

ബൃഹമ്പ്യഗതി

ദിവസം—വിലിയാമി

ദിവസം

൧ നാഗീരനാഥ:
൨ വിളങ്ങായമയാമി
൩ ശിരസ്പൃക്കരായം
൪ ഭാനിലധൂപസ്പൃശന:
൫ നിവസന്ത്പ്രസന്നാ ഇ
൬ പ്രിയഗണമൌലിയ:
൭ ഭവഭാഗപ്രസന്ന
൮ താപസന്ധികാസൃഷ്ടി
൯ നരവായസന്ദൃഷ്ടി
൧൦ വാണീഭാമാശിപാദ:
൧൧ ഭാമമാനം രാമയം
൧൨ വിന്യാസപൂജാസ്യാൽ
൧൩ തമോമയയോഗപ്രിയ:
൧൪ ഹരിസത്യസ്വരൂപിന
൧൫ ഞാനഗീഥ:പുനഃപ്രാജ്ഞ:
൧൬ ഭാഗഹാരീശമൈരവ:

ദിവസം

൧൭ വിളങ്ങാവരായനിപ്രാജ്ഞ
൧൮ മണിമധിലപൃഥുപാത്ര
൧൯ ദേവീശിലസുപുത്രാന
൨൦ നവീനപൂജകപാത്രന
൨൧ ഭാരാതമോദപ്രാജ്ഞ:
൨൨ വിദഗ്ദ്ധജനസംഗിന:
൨൩ താപസനായമനാഗാനം
൨൪ ദൈവസൃഷ്ടിപാലിനാശിന:
൨൫ വിദ്യാസപ്രിയമാനസി
൨൬ ഭാവഗാനമൂലവാസിന:
൨൭ വിരചിതനാമഗേയ:
൨൮ തമോമയമഞ്ജുഗന്ധ
൨൯ ഭാനുജ്ഞാനാധാരശിവ
൩൦ ജ്ഞാനവിലാസിമാനവന
൩൧ രോഗിയന്ത്രവിദ്വജ്ജന:
൩൨ വിളങ്ങുസൌരഭ്യമാനന

ബുധമധ്യഗതി
നാഴിക—വിലിയാദി

നാഴിക	
൧	ഖഞ്ജാവനേ
൨	പാപീജനഃ
൩	സുകരോയം
൪	ഭദ്രസ്തുത്യഃ
൫	നരീന്ദ്രഃ
൬	[illegible]
൭	ധൂ [illegible]
൮	വിളരാശി
൯	ഞണരോതരം
൧൦	രശിനവഃ
൧൧	യാ[illegible]രാളൂഃ
൧൨	ഖഞ്ജാധവഃ
൧൩	ക്രിയാപൂർണാ
൧൪	സോയംസോമഃ
൧൫	ഉത്ഥപാനീയം
൧൬	ധീരാമുനയഃ
൧൭	ഭോഗീയനപഃ
൧൮	നവോലോകപഃ
൧൯	ശാളുഃസ്വപുണ്യഃ
൨൦	യക്ഷസ്യരൂപം
൨൧	നരൈഃസ്യാഃപ്രായഃ
൨൨	ക്ഷേത്രനരോകഃ
൨൩	സഖാനാകൈവല്യം
൨൪	കോകർണശേപകഃ
൨൫	ജായാപ്രിയായാഃ
൨൬	ഭേദകരോസ്യുഃ
൨൭	ധീരനാകായം
൨൮	ഗ്രാമീ[illegible]ഭീസ്യാൽ
൨൯	ഞജേഷുരാജ്യം
൩൦	തപോപ്രാജ്ഞാത്ര
൩൧	പ്രാണസ്യനാരീ
൩൨	സുമനാഃപുത്രഃ
൩൩	ഗാനീശഃപുത്രഃ
൩൪	ധനയുഃപുത്രഃ
൩൫	വികാരശ്രേഷ്ഠഃ
൩൬	ധൈര്യൈഃപരശ്രേഷ്ഠഃ
൩൭	ഋതേസ്വയംഭൂഃ
൩൮	നാശിരോവൃക്ഷഃ
൩൯	ഋതുരധർമ്മഃ
൪൦	കവിശ്ശ്രീദഃ
൪൧	സഭാസംരോധം
൪൨	രാജ്യയശ്രുതഃ
൪൩	ദാമോദരദിദഃ
൪൪	ശാസ്ത്രനാരീ
൪൫	യഃ[illegible]ലജ്ഞാനം
൪൬	രോഷപരിതാപഃ
൪൭	നരൈഃപ്രിയാണം
൪൮	ഖരഖണ്ഡയോഗി
൪൯	കാമജ്ഞാനരാശി
൫൦	സാരബോധിദ്വാരം
൫൧	ഭക്തിഹിതാഃ
൫൨	ദേവനാദോരഃ
൫൩	ഗുണീതുലയഃ
൫൪	ധൂമാനരേശഃ
൫൫	വനേദാരോഽഭൂഃ
൫൬	നാരായണപ്രിയം
൫൭	മാന്യോഭേദീ
൫൮	പുത്രോമനസ്സുഖീ
൫൯	താരകായനേശഃ
൬൦	ഭോഗീമനയഃ

൩൦൪

ശുക്രമധ്യഗതി
ദിവസം—വിലിയാദി

ദിവസം	
൧	ദീനസ്യലോകഃ
൨	താപപ്രിയോഗാനീ
൩	വീരോദേവേന്ദ്രഃ
൪	രാഗാദീന്ദ്രസ്യ
൫	നയോജ്ഞാനീശി
൬	ദേവസ്യദ്യുഃ
൭	മകീപാലപായം
൮	ഗിജ്ഞാധവപ്രിയാ
൯	പ്രിയോമന്ദസ്യാൽ
൧൦	നരോയന്ദ്രേസ്യാൽ

൧൧ ഹർഷസാംബഃ സൌമ്യഃ
൧൨ [illegible]
൧൩ വിളംബോവാനരഃ
൧൪ [illegible]
൧൫ [illegible]
൧൬ [illegible]
൧൭ [illegible]
൧൮ [illegible]
൧൯ [illegible]
൨൦ [illegible]
൨൧ [illegible]

൨൨ [illegible]
൨൩ [illegible]
൨൪ [illegible]
൨൫ [illegible]
൨൬ [illegible]
൨൭ [illegible]
൨൮ [illegible]
൨൯ [illegible]
൩൦ [illegible]
൩൧ [illegible]
൩൨ [illegible]

ശുക്രമധ്യഗതി നാഴിക—വിലിപ്താലി

നാഴിക

൧ [illegible]
൨ [illegible]
൩ [illegible]
൪ [illegible]
൫ പുനിഹി
൬ [illegible]
൭ [illegible]
൮ [illegible]
൯ [illegible]
൧൦ [illegible]
൧൧ [illegible]
൧൨ [illegible]
൧൩ [illegible]
൧൪ [illegible]
൧൫ [illegible]
൧൬ [illegible]
൧൭ [illegible]
൧൮ [illegible]
൧൯ [illegible]
൨൦ [illegible]
൨൧ [illegible]
൨൨ [illegible]
൨൩ [illegible]
൨൪ [illegible]
൨൫ [illegible]
൨൬ [illegible]
൨൭ [illegible]
൨൮ [illegible]
൨൯ [illegible]
൩൦ [illegible]

നാഴിക

൩൧ [illegible]
൩൨ [illegible]
൩൩ [illegible]
൩൪ [illegible]
൩൫ [illegible]
൩൬ കവിഃ [illegible]
൩൭ [illegible]
൩൮ [illegible]
൩൯ [illegible]
൪൦ [illegible]
൪൧ [illegible]
൪൨ [illegible]
൪൩ [illegible]
൪൪ [illegible]
൪൫ [illegible]
൪൬ [illegible]
൪൭ [illegible]
൪൮ [illegible]
൪൯ [illegible]
൫൦ [illegible]
൫൧ [illegible]
൫൨ [illegible]
൫൩ [illegible]
൫൪ [illegible]
൫൫ [illegible]
൫൬ [illegible]
൫൭ [illegible]
൫൮ [illegible]
൫൯ [illegible]
൬൦ [illegible]

പഞ്ചബോധക്രിയാ സമാപ്തം.

വിശേഷപ്പെട്ട പുസ്തകങ്ങൾ.

ഇന്ദുലേഖ (സാക്ഷാൽ ചന്തുമേനോൻ)	൧	൮	൦
പ്രസിദ്ധമായ ശാരദ (ടി-യാൻ തന്നെ)	൧	൦	൦
മോഹനസ്വപ്നം (വിശേഷമായ ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് ഡിറക്ടീവ് നോവലിന്റെ പരിഭാഷ)	൦	൧൨	൦
ദേവയാനീചരിതം സംഗീതനാടകം (ഒന്നാന്തരം കവിത കഥ ബഹുരസം)	൦	൮	൦
രുക്മാംഗദചരിതം ഭാഷാഗാനനാടകം സംഗീതക്കാർക്കും വായനക്കാർക്കും ജ്ഞാനപ്രദവും രസപ്രദവും	൦	൬	൦
ഗോകർണ്ണപ്രതിഷ്ഠ നാലു മഹാകവികൾ കൂടിയുണ്ടാക്കിയ ഒരു ഒന്നാന്തരം ഖണ്ഡകാവ്യം...	൦	൩	൦
സസ്യശാസ്ത്രം മഞ്ചേരി രാമയ്യർ പല ചിത്രങ്ങളും സസ്യവിഭാഗങ്ങളും അടങ്ങിയ...	൦	൧൦	൦
ജന്തുശാസ്ത്രം വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും ജിജ്ഞാസുക്കൾക്കും രസിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ജ്ഞാനത്തെ സമ്പാദിപ്പാനുള്ള ൧-ാംഭാഗം	൦	൮	൧
ടി. ൨-ാംഭാഗം	൦	൧൨	൦
ടി. ൩-ാംഭാഗം	൦	൧൪	൦
ടി. ൪-ാംഭാഗം	൧	൪	൧
രഘുവംശം (അണ്ണാമല)	൨	൦	൧
വീട്ടിലും പുറത്തും (ബി. കല്യാണിഅമ്മ)	൧	൮	൦
താമരശ്ശേരി ടി.	൧	൪	൦
വ്യാഴവട്ടസ്മരണകൾ ടി.	൦	൧൨	൦
വൃത്താന്തപത്രപ്രവർത്തനം (കെ. രാമകൃഷ്ണപിള്ള)	൧	൦	൦
അന്യാപദേശമാല (ഒന്നാന്തരം കവിത)	൦	൪	൦
ഭക്തിസംവർദ്ധനശതകം (മേല്പുത്തൂർ ഭട്ടതിരി) ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം	൦	൬	൦
ജ്യോതിഷസാരസംഗ്രഹം (വിധിയാദി വാക്യങ്ങളും വലിയ കാലദീപകവും ഗണിതഭാഷ മുതലായതും അടങ്ങിയതു)	൦	൬	൦
സാഹിത്യരത്നം (സംസ്കൃതത്തിലും മലയാളത്തിലും കൂടി ഒന്നാന്തരം ൩൦൦ ശ്ലോകങ്ങളും ലളിതമായ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനവും	൦	൮	൦
ആത്മപ്രബോധം (നടുവം മഹൻ)	൧	൪	൦
[illegible] (തിരുവാതിരപ്പാട്ട്) [illegible] (വഞ്ചിപ്പാട്ട്) നടുവത്തു മഹൻ	൦	൪	൦
സ്യമന്തകം ടി.	൦	൬	൦
കാവ്യശകലങ്ങൾ ടി.	൦	൬	൦
സന്താനഗോപാലം ശ്ലോകകാവ്യം ടി. ...	൦	൬	൦

നോവലുകൾ.

കവിതകൾ.

ശ്രീസുബ്രഹ്മണ്യോപാസ്തിക്രമം	൦	[illegible]	൦
കന്ദാരാമായണകഥാമൃതം	[illegible]	൦	൦
ശ്രീകൃഷ്ണഗീതകം	[illegible]	൦	൦
ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ	൦	[illegible]	[illegible]
പ്രഹ്ലാദൻ	൦	[illegible]	൦
വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ (ജീവചരിത്രം)	[illegible]	[illegible]	൦
വി. സി. ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കരുടെ കൃതികൾ	[illegible]	൦	൦
ദേവവ്രതകാവ്യം ([illegible] കുഞ്ഞുണ്ണി [illegible]) ([illegible])	൦	[illegible]	൦
കാദംബരീകഥാസാരം (കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻതമ്പുരാൻ)	[illegible]	൦	൦

മററു പുസ്തകങ്ങൾ.

ജനകീർത്തനമാലാ	൦	[illegible]	൦
ഗീതഗോവിന്ദം (അഷ്ടപദി വ്യാഖ്യാനസഹിതം)	[illegible]	൦	൦
ആനന്ദലഹരി (വ്യാഖ്യാനം)	൦	[illegible]	൦
ശൃംഗാരശതകം (൧൦൦ ശൃംഗാരശ്ലോകങ്ങൾ)	൦	[illegible]	൦
ചിത്രാംഗദ (ശൃംഗാരദൃശ്യനാടകം)	൦	[illegible]	[illegible]
കാതറൈൻ (ചരിത്രനോവൽ)	൦	[illegible]	൦
ലോകതിലകം (നോവൽ)	൦	[illegible]	൦
നൂർജിഹാൻ (ചരിത്രകഥ)	൦	[illegible]	൦
വിലാസിനി (ഒരു പുതിയ ഡിറ്റക്റ്റീവ് നോവൽ) ...	[illegible]	[illegible]	൦

ബാലപീഡയും ആയുർവ്വേദവും

[illegible] ശരിയായ [illegible] അറിയാതെ [illegible] പറഞ്ഞിട്ടുള്ള [illegible] പലർക്കും [illegible]. അതിനെ പ്രത്യക്ഷമായി [illegible] ബാലപീഡ [illegible] — [illegible] സാധിക്കുന്നു [illegible]. [illegible] പറയാൻ സാധിക്കുന്നതാണ്. [illegible] ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. [illegible] പ്ര[illegible] പുസ്തകങ്ങൾ [illegible].

സംസ്കൃതഭാഷാ [illegible]

കാണിപ്പയ്യൂർ [illegible] ഉണ്ട് [illegible] പുസ്തകമാണ് [illegible] സംസ്കൃതവും മലയാളവും [illegible] കുട്ടികൾക്ക് [illegible] വയസ്സു പ്രായമായ കുട്ടികളെ അനായാസേന പഠിപ്പിക്കാവുന്ന വിധം പുതിയ രീതിയിൽ എഴുതി [illegible] പുസ്തകത്തിന്റെ വില എട്ടണ മാത്രം. പ്രധാനപ്പെട്ട എല്ലാ പുസ്തകശാലകളിലും കിട്ടും. പ്ര[illegible] പുസ്തകശാലയിലും വില്പന [illegible].

തച്ചുശാസ്ത്രം.

(മനുഷ്യാലയ ശില്പശാസ്ത്രം)

[illegible] ഭാഷ്യ:

[illegible] സ്ഥാനത്തിൽ ഏകദേശം ഉപകരിക്കുന്ന ഒരു ഉത്തമ ഗ്ര[illegible] ശില്പശാസ്ത്രമാണല്ലോ. സംസ്കൃതം അറിയാത്തവർക്ക് കൂടി ഉപകരിക്കേണമെന്ന കരുതി കാണിപ്പയ്യൂർ പരമേശ്വരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട അവർകളുടെ അനന്തരവൻ [illegible] നല്ലതായ ഒരു ഭാഷാ വ്യാഖ്യാനവും [illegible] സംബന്ധമായിട്ടുള്ള [illegible], കൊടിമരം, ഗോപുരം, [illegible] മുതലായവയുടെയും പ്രമാണങ്ങളും [illegible] ശില്പിരത്നം മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നെടുത്ത വ്യാഖ്യാനസഹിതം ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. [illegible] മൂർത്തികളുടെയുമായി അനേകവിധം ധ്യാനശ്ലോകങ്ങളും ബിംബലക്ഷണങ്ങളും വ്യാഖ്യാന സഹിതം ചേർത്തിട്ടുള്ളതിനു പുറമെ, [illegible] വിധം തറകൾ, പഞ്ജരം, ശാല, കൂടം, നാസിക, വെലിക്കല്ല്, കൊടിമരം, ഗോപുരം, ബിംബോദ്ധാരണ ഇവയുടെയെല്ലാം ശരിയായ ചിത്രങ്ങളും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അച്ചടിച്ചു വരുന്നു ഉടൻ വില്പന തുടങ്ങും.

മനുഷ്യാലയ ചന്ദ്രിക.

ദേവാലയ നിർമ്മാണത്തിനു തച്ചുശാസ്ത്രമെന്ന പോലെതന്നെ മനുഷ്യാലയ നിർമ്മാണത്തിൽ അത്യുത്തമമായ ഒരു ഗ്രന്ഥം മനുഷ്യാലയചന്ദ്രികയാകുന്നു. ഇതും മേൽപറഞ്ഞ ദാമോദരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് എഴുതിയ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടു കൂടിയാണ് അച്ചടിച്ചു വരുന്നതു. വാസ്തുമണ്ഡലപദം, വീഥീ വിന്യാസം മുതലായവയുടെയെല്ലാം ശരിയായ ചിത്രവും, നല്ല കണക്കുകളെ കാണിക്കുന്ന പട്ടികയും ചന്ദ്രികയിലും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അച്ചടിച്ചു വരുന്നു. ഉടനെ പ്രധാനപ്പെട്ട എല്ലാ പുസ്തകശാലകളിലും വില്പന

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി